

Høring om forskrift til ny opplæringslov og ny forskrift til privatskoleloven

Uttalelse - Skolelederforbundet

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via e-post
Innsendt av	Alf Bjørge Aschim
Innsenders e-post:	*****
Innsendt dato	18.02.2024
Hvilken organisasjon?:	Skolelederforbundet Organisasjon (Privat)
Stilling	Rådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

INNLEDENDE DEL TIL HELE HØRINGEN

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. BAKGRUNN

I tildelingsbrevet for 2021 fikk Utdanningsdirektoratet (Udir) i oppdrag av Kunnskapsdepartementet (KD) å utarbeide forslag til forskrift til ny opplæringslov og endringer i forskrift til privatskoleloven (oppdrag nr. 2021-002).

I 2019 la opplæringslovutvalget frem utredningen Ny opplæringslov (NOU 2019: 23). Det kom inn over 700 høringsinnspill til utvalgets utredning og lovforslag. Departementet sendte deretter et forslag til ny opplæringslov på høring i august 2021, som bygde på forslagene og høringsinnspillene. Denne høringen fulgte også opp forslag til tiltak fra Meld. St. 6 (2019–2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*, Meld. St. 18 (2020–2021) *Opplæringsloven – Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge* og Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*.

I Prop. 57 L (2022-2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) la Kunnskapsdepartementet frem sitt forslag til ny opplæringslov. Stortinget vedtok ny opplæringslov 5. juni 2023. [Les mer om ny opplæringslov her.](#)

Både ny opplæringslov og forskrift til denne skal etter planen tre i kraft 1. august 2024. Det samme gjelder endringene i privatskoleloven og ny forskrift til privatskoleloven. Les mer om dette på udir.no.

Nye forskrifter viderefører i stor grad dagens regler. At det foreslås nye forskrifter skyldes for det første vedtakelsen av ny opplæringslov og tilhørende endringer i privatskoleloven, og for det andre et ønske om å gjennomgå forskriftsreglene for å gjøre dem både mer brukervennlige med et klart og godt språk og bedre i tråd med retningslinjene for regelstyring.

I forslagene til nye forskrifter foreslås den nærmere reguleringen av den nye utvidede retten til videregående opplæring som ble lovfestet i den nye opplæringsloven. Ettersom disse endringene får stor betydning for både ungdom og voksnes rett til videregående opplæring, innleder vi høringen med en overordnet omtale av de forslagene som knytter seg til utvidet rett.

En annen stor endring er at modulisert opplæring innføres som hovedmodell i opplæringen for voksne. Dette skjer trinnvis fra august 2024. Målet er en mer fleksibel og tilrettelagt opplæring for voksne, tilpasset deres bakgrunn og livssituasjon. Omtale av endringene i opplæringen for voksne finner du i høringens fjerde del.

2. SPRÅKLIGE ENDRINGER

Utgangspunktet for arbeidet med forskriften har vært å oppdatere dagens forskriftsregler slik at de er i samsvar med ny opplæringslov. Som nevnt betyr det at innholdet i dagens paragrafer stort sett videreføres.

I likhet med det som er gjort i lovarbeidet, har vi blant annet jobbet for å lage en forskrift som er brukervennlig, oversiktlig og forenklet, og som har et klart og godt språk. Vi har derfor gjort språklige endringer i de fleste paragrafene i forslaget til ny forskrift. Vi takker Språkrådet for god språkfaglig hjelp med forskriftstekstene.

I ny lov er det tatt inn noen [nye begreper](#). Disse begrepene er også tatt inn i forslaget til ny forskrift.

Forslaget gjelder en helt ny forskrift, med ny språklig utforming og en ny struktur. Det som er språklige endringer sammenlignet med dagens forskrift, er det i utgangspunktet derfor ikke grunn til å omtale med mindre det er nødvendig for å hindre misforståelser hos høringsinstansene. Mange i utdanningssektoren er godt kjent med de ulike bestemmelsene i dagens forskrift og vil derfor kunne stille spørsmål ved at noe er tatt ut av en bestemmelse, selv om rettsregelen ikke endres. Dette ønsker vi å unngå, og vi har derfor beskrevet en del endringer sammenlignet med dagens forskrift selv om det ikke utgjør realitetsendringer. Vi ønsker dessuten også å få innspill til den språklige utformingen av nye regler, og har derfor flere hørings spørsmål om dette.

Dersom vi foreslår endringer i reglens innhold, vil det gå frem av høringsnotatet, inkludert innledningsvis i de ulike kapitlene, under punktet «Hva foreslår vi?».

Den nye strukturen beskrives avslutningsvis i denne innledende delen av høringen slik at leseren kan få en oversikt før vi går videre med de ulike kapitlene i ny forskrift.

3. RETNINGSLINJER FOR REGELSTYRING

I Prop. 57 L (2022–2023) punkt 4.5 omtales blant annet retningslinjene for regelstyring av grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen som har vært sentralt ved utforming av ny lov. Disse retningslinjene har også vært sentrale i arbeidet med ny forskrift.

En av retningslinjene for regelstyring er at det må være sammenheng mellom myndighet og ansvar. Det innebærer at kommune og fylkeskommune som har både det juridiske og økonomiske ansvaret for opplæringen, også som hovedregel vil være pliktsubjekt etter opplæringsloven. En annen retningslinje er å unngå dobbeltregulering (regler som allerede reguleres andre steder i loven eller forskriften). Dette skal minske risikoen for misforståelser og feil, og redusere det totale omfanget av regler. I proposisjonen punkt 4.5.7 omtales dette nærmere.

I likhet med i Prop. 57 L (2022–2023) er unntak fra disse utgangspunktene spesielt begrunnet i dette høringsnotatet. Forskriften skal dessuten så langt som mulig kun inneholde rettigheter og plikter. Ren veiledning, oppfordringer etc. er derfor som klar hovedregel tatt ut av forskriften.

Det har også vært et overordnet hensyn i arbeidet med både lov og forskrift å ivareta barn og unge. Forholdet til Grunnloven og de internasjonale forpliktelsene, herunder prinsippet om barnets beste, omtales i proposisjonen punkt 4.5.2.

Det er et mål å redusere omfanget og detaljgraden av reguleringer slik at kommunesektoren skal få større handlefrihet til å løse oppgavene og tilpasse opplæringen etter lokale behov. Det bes derfor generelt om høringsinstansenes syn på forskriftsforslagets detaljeringsgrad, og eventuelt hvordan forskriftene kan forenkles og gjøres mer overordnet — det vil si hvilke typer regler som i så fall bør vurderes ikke videreført, eventuelt redusert i omfang.

7 Har dere innspill til detaljeringsgraden i forslaget til ny forskrift? Dersom dere mener forskriften bør forenkles, bes det om innspill til hvilke kapitler/regler dere mener ikke er nødvendig å videreføre, eller hvordan de bør gjøres mer overordnet.

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4. UTVIDET RETT I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Flere av de største realitetsendringene i den nye loven er knyttet til Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. Lovendringene skal bidra til at flere fullfører videregående opplæring og oppnår studie- og yrkeskompetanse, og inkluderer blant annet følgende nye rettigheter:

- **Rett til å ta videregående opplæring til man har oppnådd en studie- eller yrkeskompetanse.** Hvis man stryker i ett eller flere fag på videregående, eller avbryter underveis, vil man ha rett til opplæring helt til man har fullført og bestått videregående. Ungdom har i dag som utgangspunkt bare rett til tre års opplæring.
- **Rett til å velge videregående opplæring på nytt** så mange ganger man vil frem til søknadsfristen det året man fyller 19 år. I dag har man bare rett til ett omvalg.
- **Rett til yrkesfaglig rekvalifisering. Dette innebærer blant annet mulighet til å ta et nytt fagbrev**, selv om man har ett fra før, eller man fra før har fullført videregående med studiekompetanse. I dag har man kun rett til å ta ett fagbrev, og man har ikke rett til å begynne på yrkesfag hvis du har tatt studieforbereende.

Disse lovendringene innebærer at vi har foreslått flere endringer i forskriften til opplæringsloven. Lovens regler er overordnede. Hvordan den nye utvidede retten til videregående opplæring vil fungere i praksis, vil derfor henge sammen med hvilke regler som blir fastsatt i forskrift. Det er både et spørsmål om *hvor detaljerte* de nærmere reglene bør være, og *hvilke regler* som bør fastsettes. Vi vil gjerne ha innspill til hvordan dette bør reguleres.

For at det skal være lettere å forstå hvordan vi ser for oss at den nye, utvidede retten til videregående opplæring vil fungere i praksis, gir vi her en kort, samlet fremstilling av de viktigste forslagene som følger opp denne delen av ny opplæringslov. Vi har vektlagt at forskriftsreglene må ivareta den enkelte elevs rett etter loven, samtidig som fylkeskommunene bør ha et visst handlingsrom til å vurdere løsninger som vil fungere godt lokalt. Vi ber dere komme med innspill om hvordan dere mener forslagene vil fungere. Vi ber om at dere gir innspill til forslagene der de drøftes nærmere i de ulike delene av høringen, samtidig som det er mulig å gi mer overordnede innspill til forslaget om nærmere forskriftsregulering av utvidet rett i et eget høringsspørsmål (se under).

5. RETT TIL MER OPPLÆRING

Elever vil ha rett til opplæring i fag som ikke er bestått, i lys av ny opplæringslov § 5-1. Vi foreslår at elever som har gjennomført opplæringen uten å bestå, skal ha rett til mer opplæring, som skal lede frem mot en standpunktkarakter, altså ikke eksamensrettet opplæring.

Hvis det er forsvarlig ut fra elevens faglige forutsetninger, vil fylkeskommunen på samme måte som i dag kunne ta inn eleven til neste trinn, selv om ett eller flere fag ikke er bestått. Om opplæring på neste trinn kan gjennomføres samtidig som man får mer opplæring i enkeltfag, vil avhenge av hvor mange fag som ikke er bestått, faglige forutsetninger og hvordan fylkeskommunens tilbud er organisert.

Vi foreslår at meropplæringen skal være i samsvar med læreplanen i faget, men at fylkeskommunen kan gjøre unntak fra timetallet. Det vil derfor for eksempel være mulig å tilby «hurtigspor», så lenge læreplanen og kravene til vurdering følges. Samtidig vil fylkeskommunen kunne tilby meropplæring i en ordinær klasse gjennom et helt skoleår. Dette gir rom for å planlegge ut fra lokale behov og muligheter. Samtidig er det viktig at fylkeskommunene tar stilling til behovet elevene har og hva slags type opplæring de vil få utbytte av, i tråd med intensjonen i Meld. St. 21 (2020–2021) som er bakgrunnen for ny, utvidet rett.

Vi foreslår at det innføres regler om rett til mer opplæring også for deltakere i videregående opplæring for voksne. Siden fag- og timefordelingen ikke gjelder for dem, er det imidlertid ikke foreslått et unntak om at det kan tilbys komprimert løp da det allerede er mulig.

Forslaget om ny bestemmelse om innholdet i retten til mer opplæring er tatt inn i ny § 5-2, og omtales nærmere under kapitlet om innholdet i videregående opplæring (punkt 3.4.4 i andre delen) i høringen. Her drøftes også nærmere hvilke elever som skal regnes for å ha gjennomført opplæringen uten å bestå, og som dermed vil ha rett til mer opplæring i faget, med mulighet for fylkeskommunen til å tilby f.eks. komprimert opplæring.

5.1. FRIST FOR MELDING OM MER OPPLÆRING TIDLIGST EN UKE ETTER SENSUR

Vi foreslår at elevene skal kunne *melde seg* til mer opplæring i fag som ikke er bestått, det vil si at de ikke skal søke om inntak etter de ordinære søknadsfristene. Vi foreslår at fylkeskommunen skal fastsette en frist for når en må melde seg til mer opplæring neste skoleår, og at denne fristen må minst være en uke etter siste sensur for standpunkt eller ordinær eksamen i faget. De som melder seg til mer opplæring innen fristen skal ha rett til mer opplæring fra kommende skoleår.

Dersom fylkeskommunen velger å tilby opplæringstilbud utover dette, mener vi at de vil kunne sette egne frister for slik opplæring.

Forslaget om frist for å melde seg til mer opplæring er tatt inn i ny § 4-3, og omtales nærmere i kapitlet om inntak til videregående opplæring (punkt 2.3.3.4 i andre delen) i denne høringen.

5.2. RETT TIL ANNEN OPPLÆRING ETTER IKKE BESTÅTT FAG- ELLER SVENNEPRØVE

Den som ikke blir formidlet til læreplass, vil etter ny opplæringslov § 5-6 ha rett til et annet opplæringstilbud på videregående trinn 3 som bygger på det programområdet som er gjennomført på videregående trinn 2. Dette tilsier at retten til mer opplæring for de som stryker til fag- eller svenneprøven, også bør knytte seg til et slikt opplæringstilbud. Det henger sammen med at ingen har en absolutt rett til forlenget eller ny lærekontrakt.

Fylkeskommunen vil likevel ha mulighet til å tilby andre løsninger, og bør vurdere dette dersom det er til det beste for den det gjelder. Hvis en lærling stryker på fag eller svenneprøven ser vi for oss tre muligheter 1) lærebedriften tilbyr å forlenge kontrakten eller gi ny kontrakt 2) fylkeskommunen tilbyr opplæring i lærefaget som de selv har ansvar for 3) fylkeskommunen

tilbyr et nytt opplæringstilbud på videregående trinn 3. Det vil trolig være hensiktsmessig både for lærlingen, lærebedriftene og fylkeskommunen dersom så mange som mulig får forlenget lærekontrakten sin, eventuelt at de kan motta ytterligere opplæring i lærefaget uten lærekontrakt. Kandidatene vil, på samme måte som i dag, ha rett til å gå opp til en ny fag- eller svenneprøve dersom de får «ikke bestått» på første forsøk.

Forslaget om nytt opplæringstilbud på videregående trinn 3 er tatt inn i ny § 5-2, og omtales nærmere i kapittelet om innholdet i videregående opplæring (punkt 3.4.4 i andre delen). Bestemmelsen om ny fag- og svenneprøve er tatt inn i ny § 9-66, og omtales nærmere i kapittelet om individuell vurdering (punkt 2.4.12 i tredje delen).

5.3. SÆRSKILT, NY OG UTSATT EKSAMEN

Elever som har rett til særskilt eksamen (der eleven har fått karakteren 1 i standpunktkarakter), ny eksamen (der eleven har fått karakteren 1 til ordinær eksamen) og utsatt eksamen (der eleven har dokumentert fravær fra ordinær eksamen) har ikke bestått faget, da de mangler enten standpunktkarakter eller eksamen i det aktuelle faget. Vi foreslår å videreføre retten til særskilt, ny og utsatt eksamen i den nye forskriften, men slik at elevene har rett til mer opplæring i faget samtidig. Dette for at alle elever med behov for mer opplæring skal ha mulighet til å få det, slik at de vil ha større sjanse til å bestå fag og dermed fullføre videregående opplæring. Forslaget innebærer at elevene kan velge om de vil ha mer opplæring i tillegg til, eller i stedet for, særskilt, ny og utsatt eksamen.

Vi har også satt opp noen alternative forslag til regler om ny og utsatt eksamen, der elevene først får rett til mer opplæring når ny eller utsatt eksamen ikke er bestått. Dette henger sammen med at opplæringen som gis etter de foreslåtte reglene om mer opplæring gis frem mot en standpunktkarakter, og at elevene med rett til ny og utsatt eksamen allerede har standpunktkarakter i faget, og kun mangler eksamen for å bestå.

Forslaget om endringer i reglene om særskilt, ny og utsatt eksamen, er tatt inn i ny §§ 9-36 til 9-38, og de ulike alternativene omtales nærmere i kapittelet om individuell vurdering (punkt 2.4.4.2 i tredje delen) i høringsnotatet.

5.4. Førstegangsvitnemål

Etter dagens regler gis førstegangsvitnemål til den som består videregående opplæring som gir generell studiekompetanse ved utløpet av normal tid i tråd med fastsatt opplæringsløp i læreplanverket. Normal tid vil si tre år for de fleste opplæringsløpene. Enkelte elevgrupper kan søke om å få utvidet fristen for å utstede førstegangsvitnemål opp til maksimalt fem år. For at reglene om førstegangsvitnemål skal være mest mulig i tråd med ny utvidet rett til videregående opplæring og mulighet til å kunne tilpasse opplæringsløpet, foreslår vi å heve den generelle grensen for førstegangsvitnemål til fem år for alle elevgrupper. Dette vil gi enklere og mer anvendelige regler enn i dag. Som alternativ har vi også satt opp et forslag til regler om førstegangsvitnemål som ligger nærmere dagens regler.

Forslaget om endringer i reglene om førstegangsvitnemål, er tatt inn i ny § 9-47, og de ulike alternativene omtales nærmere i kapittelet om individuell vurdering (punkt 2.4.11.2 i tredje delen) i høringsnotatet.

? Er dere enige i at forslaget til forskriftsregulering av utvidet rett til videregående opplæring vil ivareta den enkeltes rett etter loven, samtidig som fylkeskommunene vil ha et visst handlingsrom til å vurdere løsninger som vil fungere godt lokalt?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Vi ber om at dere gir innspill til forslagene som knytter seg til utvidet rett der disse drøftes nærmere i de ulike delene av høringen. Dersom dere har overordnede innspill til den nærmere forskriftsreguleringen av utvidet rett, kan slike innspill gis her.

Ingen kommentar fra instansen

6. NY STRUKTUR I FORSKRIFTEN

Lov og forskrift henger tett sammen, og vi ser det som viktig for brukervennligheten at loven og forskriften har samme struktur.

Dagens forskrift til opplæringsloven er kun inndelt i kapitler, ikke i deler. Den største endringen vi foreslår i struktur sammenlignet med dagens forskrift, er at bestemmelsene for grunnskolen (første delen) og for videregående opplæring (andre delen) er plassert i hver sin del. Det er også delen som gjelder forberedende og videregående opplæring for voksne (fjerde delen). I tillegg er det en del regler som er felles for grunnskoleopplæringen og videregående opplæring (tredje delen), og en del med bestemmelser som ikke naturlig hører hjemme i noen av de andre delene (femte delen).

Inndelingen i deler innebærer blant annet at dagens kapittel 1 om innholdet i opplæringen er delt i tre nye kapitler: kapittel 1 om innholdet i opplæringen i grunnskolen, kapittel 5 om innholdet i videregående opplæring og kapittel 13 om innholdet i forberedende og videregående opplæring for voksne. Det vil si at innholdet i flere av dagens paragrafer er delt opp og reguleres i ulike kapitler.

Som følge av at vi foreslår en egen del for voksne, er det også laget egne kapitler om inntak og formidling til videregående opplæring for voksne (nytt kapittel 14), om klage på sluttvurderinger for voksne (nytt kapittel 16) og om personalet i forberedende og videregående opplæring for voksne (nytt kapittel 17). Disse kommer i tillegg til kapitlet om individuell vurdering for voksne (nytt kapittel 15), som også finnes i dag. Alle disse kapitlene viser til det som er spesielt for voksne deltakere, og viser ellers til tilsvarende regler i kapitlene som gjelder barn og ungdom.

I dagens forskrift er det enkelte kapitler som består av kun en paragraf. Det ønsker vi ikke å videreføre i ny forskrift. Det fører imidlertid til at noen mindre temaer som ikke tematisk hører så godt sammen, er plassert sammen, som nytt kapittel 3 om rådgivende avstemning om skifte av hovedmål i grunnskolen og saksbehandling ved godkjenning av privat grunnskole, og nytt kapittel 8 om oppfølgingstjenesten og skyss. Ettersom kapitlene fortsatt er veldig små, mener vi ikke at inndelingen gjør det vanskelig å finne frem til reglene. Temaene kommer også tydelig frem av overskriften til kapitlet.

Forslag til ny forskrift består totalt av 24 kapitler, mot 25 i dagens forskrift. Hele strukturen følger av vedlagte forslag til forskriftstekst.

I gjennomgangen av forskrift til privatskoleloven har vi sett behov for å gjøre om på strukturen også der, og vi foreslår derfor at dagens forskrift erstattes av en ny. Vi foreslår at ny forskrift til privatskoleloven i likhet som i ny forskrift til opplæringsloven blir inndelt i deler.

Er dere enige i den nye strukturen i forskriftene? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

7. KAPITLER SOM OPPHEVES

Det er noen forskriftshjemler som ikke videreføres i ny opplæringslov.

Dette er hjemlene for å gi forskrifter om

- *alternative opplæringsformer i samisk, kvensk og finsk (dagens forskrift kapittel 7)*
- *elevenes trygghet (dagens forskrift kapittel 12)*
- *rett til læremidler på egen målform (dagens forskrift kapittel 17)*
- *rådgivning (dagens forskrift kapittel 22)*

Tilsvarende er heller ikke hjemmelen for bestemmelsen om rådgivning i dagens forskrift til privatskoleloven kapittel 7 eller hjemmelen for bestemmelsen om skyss i dagens forskrift til privatskoleloven kapittel 6, videreført i privatskoleloven.

Noen av reglene som i dag står i forskrift, er tatt inn i ny opplæringslov, mens andre er foreslått opphevet. Da det ikke lenger er hjemmel for disse forskriftsbestemmelsene, vil de heller ikke videreføres i forslag til forskrift til ny opplæringslov eller ny forskrift til privatskoleloven.

8. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER AV NY FORSKRIFT

Det følger av Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68 og statsbudsjettet for 2023 at regelverksendringene ved ny lov og forskrift samlet blir anslått til en kostnad på i underkant av 800 millioner kroner. Dette er i hovedsak økte kostnader i fylkeskommunene. Mange av endringene som gir merkostnader for fylkeskommunene, er forslag som ble varslet i Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. I Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68.1 er det gjort rede for hvilke lovendringer som er antatt å ha økonomiske konsekvenser og hvilke av disse endringene som allerede var finansiert i statsbudsjettet for 2023. I forslaget til statsbudsjett for 2024 er det lagt inn ytterligere finansiering i tråd med de økonomiske konsekvensene som ble presentert i Prop. 57 L (2022–2023).

Lovens regler om utvidede rettigheter til videregående opplæring vil utfylles av forskriftsregler. Vurderingen av kostnadene til gjennomføring av fullføringsretten og andre utvidelser i rettighetene til videregående opplæring, omtalt i proposisjonens punkt 68.35, gjelder de samlede kostnadene til lovendringer og nødvendige forskriftsregler for å utfylle lovbestemmelsene. Vi omtaler og vurderer økonomiske og administrative konsekvenser avslutningsvis under hver av

delene i denne høringen. Når vi omtaler økonomiske og administrative konsekvenser viser vi flere steder til at konsekvensene har sammenheng med rettigheter i loven knyttet til utvidet rett til videregående opplæring, som allerede er behandlet i forbindelse med lovarbeidet.

Ny forskrift viderefører ellers i stor grad dagens regler. Det foreslås enkelte nye regler som innebærer nye plikter for kommunesektoren, samtidig som det foreslås enkelte forenklinger og at enkelte av dagens regler ikke videreføres i ny forskrift. Samlet sett anses ikke forslaget å medføre vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser utover det som er nevnt over, og som ble tatt høyde for i behandlingen av Prop. 57 L (2022–2023).

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

FØRSTE DELEN – GRUNNSKOLEOPPLÆRING

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om grunnskoleopplæringen sender vi på høring forslag om

- Innholdet i grunnskoleopplæringa (nytt kapittel 1)
- Leksehjelp og skolefritidsordning (nytt kapittel 2)
- Rådgivande røysting om skifte av hovudmål i grunnskolen og saksbehandling ved godkjenning av privat grunnskole (nytt kapittel 3)

2. INNHALDET I GRUNNSKOLEOPPLÆRINGA (KAPITTEL 1)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å ta inn i ny § 1-3 at elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk kan velge å følge alle de fire læreplanene etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – elever med tegnspråk, eller kun læreplanen i faget norsk tegnspråk
- å ta inn i ny § 1-3 første ledd at elever som velger opplæring i faget norsk tegnspråk skal få utvidet timetall
- å gi elever med kvensk eller finsk som andrespråk, elever med norsk tegnspråk eller elever med særskilt språkopplæring fritak fra opplæring i fremmedspråk eller arbeidslivsfag eller fordypning på 8. til 10. trinn i ny § 1-8 første ledd
- å gi elever rett til å velge å ikke benytte seg av fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene i ny § 1-9
- å ta ut dagens forskrift § 1-6 om rammer for daglig skoletid i grunnskolen, da hjemmelen er opphevet i ny opplæringslov
- å ta ut dagens forskrift § 1-7 om bruk av skoletiden til annet enn grunnskoleopplæringen

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å dele inn dagens forskrift § 1-1 om at opplæringen skal følge læreplanverket og unntak fra dette i tre nye paragrafer, §§ 1-1 til 1-3
- å ta ut dagens forskrift § 1-1 første ledd bokstav a om forholdet til reglene om individuelt tilrettelagt opplæring
- å ta ut kommunens mulighet til å omdisponere timer for hele klasser/grupper eller trinn i dagens forskrift § 1-1 siste ledd, da denne retten nå skal reguleres i ny opplæringslov § 1-6
- å endre ordlyden i ny § 1-9 om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene for å tydeliggjøre hvem paragrafen gjelder for

- å ta ut dagens forskrift § 1-4a om tid til arbeid med elevråd og elevmedvirkning, da dette nå skal reguleres i ny opplæringslov
- å ta ut dagens forskrift § 1-5 om fag- og timefordeling ved skolebytte, da dette følger av opplæringsloven, se omtale i merknad til § 2-3 i ny lov

2.2. DAGENS REGLER

Det er gitt regler om innholdet i opplæringen i forskrift til opplæringsloven kapittel 1. Det gis i tillegg utfyllende regler i rundskriv Udir-1-2023, i læreplanene og i Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Paragrafene som regulerer innholdet i opplæringen i grunnskolen, er hjemlet i dagens opplæringslov § 2-2 første og femte ledd, § 2-3 tredje ledd, § 2-5 sjette ledd, § 2-6 og § 6-4.

2.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 2-3 viser til hva innholdet i grunnskoleopplæringen består av. Forskriftshjemlene fremgår av § 1-4 andre ledd, § 1-6 første ledd og § 3-1 og gir hjemmel til å utarbeide forskrifter om henholdsvis læreplaner i fag, fritak fra opplæringen i et fag for enkeltelever, fag- og timefordelingen og unntak fra denne fordelingen, og fritak fra opplæring i ett av de norske skriftspråkene.

2.4. VÅR VURDERING

2.4.1. ENDRINGER I STRUKTUR

Vi viser til den innledende delen av høringen om endringer i strukturen i forskriften som medfører at nytt kapittel 1 kun gjelder innholdet i grunnskoleopplæringen. Innholdet i videregående opplæring omtales i nytt kapittel 5, og innholdet i opplæringen for voksne i nytt kapittel 13.

Det vil i tillegg bli foreslått og sendt på høring en ny forskrift om fag- og timefordelingen der de forskriftsreglene om innholdet i opplæringen som i dag går frem av rundskriv Udir-1-2023, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1 og 1-3, blir forskriftsfestet på ordinært vis. En slik forskrift vil i noen grad henge sammen med kapitlene om innholdet i opplæringen, og kapitlet om innholdet i opplæringen vil derfor kunne bli endret også som følge av høringen om forskrift om fag- og timefordelingen.

Vi foreslår å videreføre mye av innholdet i dagens § 1-1 om opplæringen i grunnskolen, men har omstrukturert paragrafen slik at den er delt opp i tre nye paragrafer: ny §§ 1-1, 1-2 og 1-3. Dette er særlig begrunnet i at dagens paragraf ramser opp en rekke unntak fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet, for eksempel hvem som skal ha opplæring etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – samisk og Læreplanverket for Kunnskapsløftet – elever med tegnspråk. Læreplaner etter disse læreplanverkene er likeverdige og parallelle med de andre læreplanene, og etter vårt syn bør de derfor ikke omtales som unntak fra hovedregelen om at opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet. I tillegg er dagens § 1-1 lang og uoversiktlig og tar for seg flere ulike regler, noe som også taler for å dele den opp i flere paragrafer.

2.4.2. LÆREPLANVERKET

Dagens § 1-1 første ledd første og andre punktum viser til at opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet, og angir hva læreplanverket består av. I ny opplæringslov § 2-3 første ledd står det at opplæringen skal være i samsvar med målene og prinsippene for opplæringen og fag- og timefordelingen. § 2-3 første ledd viser dessuten til hjemlene for å gi forskrift om både læreplaner, overordnede mål og prinsipper og fag- og timefordelingen. I merknadene til § 2-3 blir dette definert som «Læreplanverket for Kunnskapsløftet». Dette kan tale for at det vil være unødvendig å beholde en paragraf om læreplanverket i forskriften.

På den andre siden brukes begrepet «læreplanverket» mye i forskriften og merknadene til loven er mindre tilgjengelige enn forskriften. Vi mener derfor at definisjonen bør beholdes i forskriften av pedagogiske grunner, da denne ikke kan leses direkte ut fra loven. Vi foreslår derfor å beholde en omtale av hva læreplanverket består av, i ny § 1-1.

2.4.3. OPPLÆRING I OG PÅ SAMISK

Reglene om opplæring etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – samisk står i dag i forskriften § 1-1 bokstav b og c. Vi foreslår å samle reglene som gjelder opplæring i og på samisk i ny § 1-2, som regulerer når det skal gis opplæring etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – samisk.

2.4.4. OPPLÆRING I OG PÅ NORSK TEGNSPRÅK, PUNKTSKRIFT OG FORSTERKET OPPLÆRING I NORSK

Læreplanene etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – elever med tegnspråk er også likeverdige og parallelle læreplaner til det ordinære læreplanverket. Dette gjelder selv om det ikke er tale om et fullstendig læreplanverk, men kun fire egne læreplaner i fag.

Det er videreført at elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk etter opplæringsloven § 3-4 kan følge egne læreplaner i fagene norsk tegnspråk, norsk, engelsk og drama og rytmikk, slik som det fremgår av dagens § 1-1 første ledd bokstav d. Etter dagens regler må elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk velge å følge enten alle de fire læreplanene for elever med tegnspråk, eller ingen av dem. Det betyr at elever som kun ønsker opplæring i faget norsk tegnspråk, også må få opplæring på norsk tegnspråk etter de andre læreplanene. Departementet foreslo i høringen til ny opplæringslov å gå bort fra denne regelen, slik at det også skal være mulig å velge å få opplæring kun i faget norsk tegnspråk. I tillegg foreslo departementet å gi elevene en rett til utvidet timetall i faget, på lik linje med elever som får opplæring i og på norsk tegnspråk. Disse forslagene fikk bred støtte i høringen og er også omtalt i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 29.5.3. Vi foreslår derfor å ta inn denne valgfriheten i ny § 1-3 første ledd. Det utvidede timetallet følger i dag av Udir 1-2023 punkt 2.4 og vil fremgå av ny forskrift om fag- og timefordelingen som vil bli sendt på høring senere, jf. tidligere omtale av denne.

Dagens § 1-1 første ledd bokstav f om punktskrift er videreført i ny 1-3 andre ledd uten endringer.

Dagens § 1-1 første ledd bokstav e handler om hvilken læreplan elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal få opplæring etter. I ny opplæringslov § 3-6 er «særskild norskopplæring» endret til «forsterka opplæring i norsk». Vi foreslår derfor en tilsvarende endring i ny § 1-3 tredje ledd.

❓ **Er dere enige i forslaget vårt om å dele opp dagens forskrift § 1-1 i tre nye paragrafer i ny §§ 1-1, 1-2 og 1-3? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

❓ **Er dere enige i vårt forslag til ordlyd om opplæring i og på norsk tegnspråk i ny § 1-3 første ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.5. FYSISK AKTIVITET PÅ 5. TIL 7. TRINN

Vi foreslår å videreføre dagens § 1-1a om fysisk aktivitet i ny § 1-5, men å ta ut presiseringen om at fysisk aktivitet utenom faget kroppsøving skal utgjøre til sammen 76 timer. Dette er ikke ment som en endring, men timetallet følger allerede av fag- og timefordelingen, slik at vi mener det blir en dobbeltregulering å gjenta det samme her. Ny forskrift om fag- og timefordeling vil bli sendt på høring senere, jf. ovenfor.

Vi mener videre at det er unødvendig å nevne i forskriften at reglene om individuell vurdering i nytt kapittel 9 og kravene til kompetanse for personale i undervisningsstilling i nytt kapittel 12 ikke gjelder for fysisk aktivitet, da dette ikke er opplæring i fag, jf. opplæringsloven § 1-6. Vi foreslår imidlertid at dette omtales i merknaden til paragrafen.

2.4.6. OPPLÆRING I FREMMEDSPRÅK ELLER ARBEIDSLIVSFAG ELLER FORDYPNING PÅ 8. TIL 10. TRINN

I dagens § 1-8 står det at opplæringen i fremmedspråk og arbeidslivsfag eller fordypning kommer i tillegg til opplæring i engelskfaget. Dette følger også av fag- og timefordelingen. Vi foreslår derfor å ikke ta dette med i ny § 1-7 om opplæring i fremmedspråk eller arbeidslivsfag eller fordypning på 8. til 10 trinn, fordi vi mener det vil være en dobbeltregulering. Vi har isteden presisert i merknaden til paragrafen at engelsk ikke regnes som fremmedspråk på 8. til 10. trinn.

Videre mener vi det er overflødig å ha med i forskriften at kommunen kan tilby opplæring i andre språk eller fordypning i andre fag, så lenge vi formulerer kravene til språk og fag som minimumskrav. Vi foreslår derfor kun å vise til hvilke språk og fag kommunen plikter å tilby. Utover minimumskravene er det opp til kommunen å bestemme hvilke språk og fag som skal tilbys.

Kommunen står også fritt til å organisere fagene slik de ønsker, så lenge fag- og timefordelingen blir fulgt. Vi mener det ikke er spesielt for fremmedspråk, fordypning og arbeidslivsfag. Vi

foreslår derfor at presiseringen om at kommunen bestemmer hvordan fagene skal organiseres i dagens § 1-8 andre ledd, tas ut av forskriften.

Det følger av dagens § 1-8 fjerde ledd at selv om elever ikke har rett til å fortsette med det samme faget dersom de bytter skole, bør kommunen legge til rette for at elevene kan fortsette med det samme språket eller faget de har begynt på. Vi mener at dette passer bedre i en merknad til paragrafen, siden dette verken er en rett for elevene eller en plikt for kommunen, men snarere en oppfordring. Forskriften bør så langt det er mulig kun regulere rettigheter og plikter, og vi foreslår derfor å ta ut dette i ny § 1-7.

Er dere enige i forslaget vårt til ordlyd i ny § 1-7 om opplæring i fremmedspråk, arbeidslivsfag eller fordypning? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Vi vil imidlertid understreke at det er uheldig at valg av arbeidslivsfag går på bekostning av valg av fremmedspråk og vice versa, med tanke på å skape en skolehverdag for elevene som er mer praktisk og variert, samtidig som skolehverdagen på ungdomsskolen skal bidra til best mulig progresjon for overgang til samtlige utdanningsprogrammer i videregående opplæring.

Vi vil også påpeke at det er uheldig at elever som velger arbeidslivsfag på ungdomsskolen og som velger å gå studieforbereende utdanningsprogram, får færre valgfrie programfag på sitt utdanningsprogram

2.4.7. FRITAK FRA OPPLÆRING I FREMMEDSPRÅK ELLER ARBEIDSLIVSFAG ELLER FORDYPNING PÅ 8. TIL 10. TRINN

Vi foreslår at dagens forskrift § 1-9 første og andre ledd slås sammen til ett ledd i ny § 1-8 om fritak fra opplæring i fremmedspråk eller arbeidslivsfag eller fordypning på 8. til 10. trinn. Vi har også tydeliggjort i overskriften at paragrafen handler om fritak, og ikke kun er en presisering av hovedregelen.

Vi foreslår at elever med kvensk eller finsk som andrespråk, norsk tegnspråk eller særskilt språkopplæring skal være fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk eller arbeidslivsfag eller fordypning, på lik linje med elever som har samisk som første- eller andrespråk. I dag er elever som har samisk som første- eller andrespråk, fritatt fra opplæringen, mens de andre gruppene i andre ledd i dagens § 1-9 må søke om slikt fritak. Vi ser ikke grunn til å forskjellsbehandle disse gruppene av elever og mener samtidig det er uheldig at elevene må søke om et fritak der det ikke er noen vilkår for å få fritak. Vi mener det er uklart i hvilke tilfeller for eksempel en elev med opplæring i norsk tegnspråk skal kunne få avslag på søknaden etter dagens regel, og mener disse skal være fritatt hvis ikke de ønsker å få denne opplæringen.

Dersom elever med samisk som første- eller andrespråk, kvensk eller finsk som andrespråk eller norsk tegnspråk blir fritatt på grunnskolen, vil det samsvare bedre med den tilsvarende regelen for elever i videregående opplæring, der disse elevene allerede er fritatt fra kravet om opplæring i fremmedspråk. Elever med særskilt språkopplæring er imidlertid ikke fritatt for opplæring i fremmedspråk i videregående opplæring, og disse elevene må derfor ha opplæring i

fremmedspråk dersom de velger studieforbereidende utdanningsprogram i videregående opplæring. Dette er det tatt høyde for i fag- og timefordelingen, se informasjon i Udir-1-2022 punkt 3.3.1.3.

I tillegg foreslår vi at elever som får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk, norsk tegnspråk eller særskilt språkopplæring, blir fritatt fra opplæring i både fremmedspråk, fordypning og arbeidslivsfag, og ikke bare fremmedspråk og fordypning slik det følger av dagens § 1-9 andre ledd. Vi ser ingen grunn til at ikke disse elevene også skal bli fritatt fra arbeidslivsfaget, slik som elever som får opplæring i samisk som første- eller andrespråk. Vi har derfor også lagt til «arbeidslivsfag» i ny § 1-8 andre ledd.

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 1-8 om at elever som får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk, norsk tegnspråk og særskilt språkopplæring, skal få fritak fra opplæring i fremmedspråk, fordypning og arbeidslivsfag uten å søke om det? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

NB! I og med at neste spørsmål konkrete gjelder § 1-8 og arbeidslivsfaget, bør "og arbeidslivsfag" strykes i dette spørsmålet.

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 1-8 andre ledd om at elever som får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk, norsk tegnspråk eller særskilt språkopplæring, også blir fritatt fra arbeidslivsfaget? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Med tanke på de varslede endringene i en kommende stortingsmelding om en mer praktisk og variert skole på 5.-10. trinn, er det et tankekors at de som får opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk, norsk tegnspråk og særskilt språkopplæring automatisk diskvalifiseres fra å kunne velge arbeidslivsfag.

2.4.8. ENDRING I ORDLYD OM FRITAK FRA OPPLÆRING I ETT AV DE NORSKE SKRIFTSPRÅKENE

Som følge av endringene i ny opplæringslov, der særlig § 4 i språklova er fulgt opp, har vi formulert ny § 1-9 om fritak fra opplæring i ett av de norske skriftspråkene slik at det skal være tydelig at bokmål og nynorsk er likeverdige språk og jevn gode skriftspråk i ny § 1-9. Vi har også endret ordlyden fra «opplæring» til «skriveopplæring» for å tydeliggjøre at det ikke er et fritak fra å kunne lese på sidemålet sitt. Et fritak fra opplæringen innebærer derfor i realiteten kun et fritak fra skriveopplæringen.

I dagens § 1-11 fremstår det som om eneste vilkår for å omfattes av paragrafen er at man får opplæring i samisk som første- eller andrespråk, kvensk eller finsk som andrespråk, tegnspråk eller får særskilt språkopplæring. Det følger imidlertid allerede av læreplanene at elevene i disse gruppene ikke får opplæring i skriftlig sidemål. Slik paragrafen er formulert, er det en dobbeltregulering opp mot læreplanene. Vi mener derfor at paragrafen ikke kan beholdes slik den står i dag.

Vi mener imidlertid at paragrafen i dag er ment å omfatte elever som i tillegg til å få opplæring som nevnt i første ledd bokstav a til d også velger å få opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Det er bare dersom elevene følger den ordinære læreplanen i norsk, at de skal få opplæring i skriftlig sidemål, og det vil derfor bare være da det blir behov for fritak etter denne paragrafen. Vi foreslår derfor å endre ordlyden, slik at det kommer klart frem at et vilkår for å omfattes av fritaket etter denne paragrafen er at elevene mottar opplæring etter ordinær læreplan i norsk.

Det er ikke et krav i dag om å søke om å få fritak etter paragrafen, og fritaket blir derfor gitt så lenge vilkårene for fritak er oppfylt. Vi har fått innspill fra Språkrådet om at det er viktig at det ikke gis fritak fra opplæring i skriftlig sidemål uten søknad, og at elevene skal kunne velge om de ønsker å benytte seg av fritaket eller ikke. En slik praktisering er også i samsvar med elevenes medbestemmelsesrett og rett til medvirkning i opplæringen, jf. ny opplæringslov §§ 1-3 og 10-2. Språkrådet ønsket at det skulle innføres et krav om å søke for å få fritak. Vi mener det ikke er til det beste for eleven dersom vi innfører et slikt krav. Det er fordi det allerede er vurdert at elever som omfattes av paragrafen skal ha rett til fritak, og fordi det ikke foreligger noen vilkår for å eventuelt avslå en søknad. Vi foreslår isteden en realitetsendring i ny § 1-9 siste ledd, der vi legger til at elevene kan få skriveopplæring i sidemålet sitt dersom de ønsker det. Dette er ment å sikre at elever ikke får fritak fra opplæring i skriftlig sidemål, dersom de ikke ønsker det.

? Er dere enige i forslaget til ordlyd i ny § 1-9 for å klargjøre hva bestemmelsen regulerer? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 1-9 andre ledd om at elevene skal få rett til å få skriveopplæring i sidemål dersom de ønsker det? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.9. FORSERING AV FAG

I ny § 1-10 foreslår vi å videreføre dagens § 1-15 om tilbud om fag fra videregående opplæring til elever på 8. til 10. trinn, men gjør noen språklige endringer. Siden begrepet «forsering» er godt innarbeidet og brukt om det å ta fag fra videregående opplæring på 8. til 10. trinn, foreslår vi å benytte dette begrepet i paragrafen.

Vi har foreslått å ta ut at kommunen må innhente samtykke fra eleven eller foreldrene til eleven før kommunen fatter vedtak om forsering, fordi paragrafen ikke pålegger elevene en plikt til å forsere fag selv om de har tilstrekkelig kompetanse til å gjøre det. Vi har likevel tatt inn at eleven selv, eller foreldrene til elever uten selvråderett, må ønske at eleven skal forsere fag. Vi har også tydeliggjort at elever kan forsere i alle fellesfag, men at programfag som tas på videregående nivå må bygge på fag fra 8. til 10. trinn. Dette er ikke ment som en realitetsendring.

Vi foreslår også å ta ut andre ledd i dagens paragraf, som viser til hvilke regler som gjelder for vurdering og eksamen, og heller omtale dette i merknaden. Det er i tillegg presisert i ny § 9-30 andre ledd hvilke regler som gjelder for trekk til eksamen for elever som forserer fag.

2.4.10. UNNGÅ DOBBELTREGULERINGER

For å unngå dobbeltregulering foreslår vi å ta ut dagens forskrift § 1-1 første ledd bokstav a om at reglene for individuelt tilrettelagt opplæring også gjelder de andre punktene i første ledd bokstav b til f. Elevene som denne paragrafen gjelder, ivaretas av reglene om individuelt tilrettelagt opplæring i ny opplæringslov §§ 11-6 flg.

Ny opplæringslov § 1-6 andre ledd regulerer at kommunen i forskrift kan flytte eller bruke inntil ti prosent av timene i hvert fag til andre fag eller til særskilte tverrfaglige aktiviteter.

Bestemmelsen om omfordeling sto tidligere i dagens forskrift § 1-1 siste ledd. Siden dette nå er tatt inn i ny opplæringslov, foreslår vi å ikke videreføre dette i forskriften.

Dagens forskrift § 1-4a regulerer at elevene skal ha tid til å arbeide med elevråd og elevmedvirkning. Elevmedvirkning er styrket i ny opplæringslov og omfatter også elevrådsarbeid knyttet til skoledemokratiet. Den generelle bestemmelsen om elevmedvirkning i ny opplæringslov § 10-2 viser til at elevene skal få medvirke i «alt som gjeld dei sjølve». Dette omfatter også innholdet i opplæringen. Siden dette nå er presisert i ny opplæringslov, foreslår vi å ta ut denne paragrafen i forskriften.

Vi foreslår også å ta ut dagens forskrift § 1-5 om at elever som skifter grunnskole, skal benytte den vedtatte timefordelingen for den skolen de til enhver tid går på fordi det er unødvendig å regulere i forskrift. Selv om kommunen skal sørge for at opplæringen er i tråd med fag- og timefordelingen, jf. ny opplæringslov § 1-6, jf. § 2-3, har elever ikke en individuell rett til hver enkelt time, og det er omtalt i merknaden til lovens § 2-3 at elever ved skolebytte skal følge fag- og timefordelingen ved den nye skolen.

2.4.11. PARAGRAFER SOM TAS UT AV FORSKRIFTEN

Vi foreslår å ta ut dagens forskrift § 1-6 om rammer for daglig skoletid i grunnskolen, da forskriftshjemmelen ikke er videreført i ny opplæringslov, se Prop. 57 L (2022–2023) punkt 14.5.1.

Vi foreslår å ta ut dagens forskrift § 1-7 som omhandler bruk av skoletiden til annet enn grunnskoleopplæring. Paragrafen viser til den nå opphevede kirkeloven § 36. Tidligere innebar denne bestemmelsen at kirken og kommunen i felleskap avgjorde om konfirmasjonsopplæring skulle legges til skolens tid, og i tilfelle hvilke timer som skulle benyttes til opplæringen. Vi antar at paragrafen i kirkeloven og paragrafen i dagens forskrift til opplæringsloven har vært svært lite brukt, da konfirmantundervisning i stor grad har blitt lagt utenfor skoletiden. En senere endring av kirkeloven § 36 underbygger dette, ettersom konfirmasjonsopplæring ikke lenger skulle legges til skolens tid, med mindre særlige grunner tilsa det.

Ettersom kirkeloven er opphevet, og tilsvarende bestemmelse ikke er videreført i ny trossamfunnslov, mener vi ikke fordeling av tid til konfirmantundervisning i skoletiden bør reguleres i forskrift til opplæringsloven.

🔍 Er dere ellers enige i forslaget vårt til forskriften kapittel 1? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. LEKSEHJELP OG SKOLEFRITIDSORDNING (KAPITTEL 2)

3.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å legge til at elever med særskilte behov på 5. til 7. trinn har rett på gratis SFO i skoleferier dersom skolen tilbyr skolefritidsordning da i ny § 2-3 andre ledd

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å oppheve deler av dagens forskrift § 1A-1 om leksehjelp i ny § 2-1

3.2. DAGENS REGLER

3.2.1. LEKSEHJELP

Tilbud om gratis leksehjelp i grunnskolen er i dag regulert i opplæringsloven § 13-7a. Forskriften til opplæringsloven § 1A-1 inneholder utdypende regler.

3.2.2. SKOLEFRITIDSORDNING

At kommunen kan kreve egenbetaling for SFO, er regulert i opplæringsloven § 13-7 femte ledd. Opplæringsloven § 13-7 åttende ledd gir hjemmel for å gi forskrift om SFO. Forskrift til opplæringsloven kapittel 1B handler om reduksjon i foreldrebetalingen og hvem som skal få gratis SFO.

3.3. NY OPPLÆRINGSLOV

3.3.1. LEKSEHJELP

Ny opplæringslov § 4-4 viser til at kommunen skal ha et tilbud om gratis leksehjelp i grunnskolen.

Departementet foreslo i høringen å flytte deler av forskriftsbestemmelsen til loven og å fjerne forskriftshjemmelen om leksehjelp. I høringen var det noen instanser som mente at enkelte deler av dagens paragraf burde bestå. Departementet valgte derfor å ta inn forskriftshjemmelen igjen i ny lov, se Prop. 57 L (2022–2023) punkt 38.3.

3.3.2. SKOLEFRITIDSORDNING

Ny opplæringslov § 4-5 viser til at kommunen skal ha et tilbud om SFO før og etter skoletid for elever på 1. til 4. trinn og for elever med særlige behov på 1. til 7. trinn. Departementets hjemmel for å gi forskrift om skolefritidsordning er tydeliggjort. Det er nå spesifisert at departementet kan gi forskrift om gratis skolefritidsordning, moderasjonsordninger og rammeplan for skolefritidsordningen.

3.4. VÅR VURDERING

3.4.1. LEKSEHJELP

Vi foreslår å videreføre i ny forskrift § 2-1 at tilbudet om leksehjelp skal være på minst åtte timer hver uke. Ellers legger departementet i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 38.3.4 til grunn at kommunene bør ha stor frihet til å tilpasse tilbudet etter lokale behov. I tråd med forslagene og innspillene fra høringen av både NOU 2019: 23 og forslag til ny opplæringslov foreslår vi ikke å videreføre de øvrige delene av dagens § 1A-1, da disse er rettslig overflødige og ikke regulerer rettigheter eller plikter. Det innebærer blant annet at formålet med leksehjelpen ikke fastsettes i forskrift.

Vi vil omtale i merknad til paragrafen at kommunen ikke kan ta betalt for den tiden i SFO som elevene får leksehjelp. Dette kommer i dag frem av forskriftens § 1A-1 siste ledd.

3.4.2. SKOLEFRITIDSORDNING

Vi foreslår å videreføre kapittel 1B fra forskriften til opplæringsloven i den nye forskriften med noen språklige og strukturelle endringer.

Vi foreslår å endre strukturen i kapittelet slik at det gjenspeiler gangen i saksbehandlingen. Vi har derfor foreslått en struktur som først slår fast hvem som har rett på gratis SFO, i ny forskrift § 2-2 og § 2-3. Vi har også tatt inn at forslag til § 2-3 andre ledd at elever med særskilte behov på 5. til 7. trinn har rett på gratis SFO i skoleferier dersom skolen tilbyr skolefritidsordning da. Deretter foreslår vi en paragraf om hvem som kan ha rett til reduksjon i foreldrebetaling, og en paragraf om saksbehandling

? Er dere enige i forslaget vårt til kapittel 2? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4. RÅDGIVANDE RØYSTING OM SKIFTE AV HOVUDMÅL I GRUNNSKOLEN OG SAKSBEHANDLING VED GODKJENNING AV PRIVAT GRUNNSKOLE (KAPITTEL 3)

4.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å legge til at foreldre til barn som er tildelt skoleplass på 1. til 7. trinn ved skolen, skal ha stemmerett i ny § 3-1 andre ledd bokstav b

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å slå sammen paragrafene om kommunens ansvar og gjennomføring av folkeavstemningen i ny § 3-2 (dagens forskrift §§ 9-3 og 9-4)
- å ikke videreføre dagens forskrift § 9-1, da den er overflødig
- ikke videreføre dagens forskrift § 9-5, da den er regulert i ny opplæringslov
- å samle reglene om hvem som har stemmerett, i ny § 3-1 (dagens opplæringslov § 2-5 sjuende ledd andre og tredje punktum og dagens forskrift til opplæringsloven § 9-2)

4.2. DAGENS REGLER

4.2.1. RÅDGIVENDE FOLKEAVSTEMNING OM SKIFTE AV HOVEDMÅL

Med hjemmel i dagens opplæringslov § 2-5 sjuende ledd er det i forskrift til opplæringsloven kapittel 9 gitt nærmere regler om den rådgivende folkeavstemningen. Dagens forskrift §§ 9-1 til 9-5 angir kapitlets virkeområde, hvem som har stemmerett, hvem som har ansvar for gjennomføringen av folkeavstemningen, hvordan den skal gjennomføres, og regler om vedtak.

4.2.2. SAKSBEHANDLING VED SØKNAD OM GODKJENNING AV PRIVAT GRUNNSKOLE

Forskrift til opplæringsloven § 16-1 inneholder saksbehandlingsregler ved søknad om godkjenning av privat grunnskole. Paragrafen regulerer saksbehandlingsfrist og virkning av fristoversittelse for behandling av søknader etter opplæringsloven § 2-12 og er nødvendig for at forpliktelser etter tjenestedirektivet (direktiv 2006/123/EF) blir oppfylt på Kunnskapsdepartementets ansvarsområde.

4.3. NY OPPLÆRINGSLOV

4.3.1. RÅDGIVENDE FOLKEAVSTEMNING OM SKIFTE AV HOVEDMÅL

Ny opplæringslov § 15-2 andre ledd viderefører kravet om å gjennomføre rådgivende folkeavstemning ved skifte av skriftspråk i grunnskolen eller når et flertall i kommunestyret eller minst en fjerdedel av de som har stemmerett i kommunen, krever det.

Reglene i tidligere opplæringslov § 2-5 sjuende ledd andre og tredje punktum om hvem som har stemmerett, er ikke videreført i ny opplæringslov under henvisning til at dette kun skal reguleres i forskrift. I ny opplæringslov § 15-2 andre ledd siste punktum fremgår det at departementet kan gi forskrift om hvem som har stemmerett, om ansvaret for folkeavstemningen og om organiseringen av denne.

4.3.2. SAKSBEHANDLING VED SØKNAD OM GODKJENNING AV PRIVAT GRUNNSKOLE

Ny opplæringslov § 22-1 viderefører dagens godkjenningsordning for private grunnskoler. I samme paragraf står det at departementet kan gi forskrift om saksbehandlingsregler for godkjenning av private grunnskoler i samsvar med tjenesteloven § 27.

4.4. VÅR VURDERING

4.4.1. RÅDGIVENDE FOLKEAVSTEMNING OM SKIFTE AV HOVEDMÅL

4.4.1.1. Slå sammen paragrafer

Forslag til ny forskrift § 3-2 slår sammen og viderefører dagens §§ 9-3 og 9-4 om kommunens ansvar og gjennomføring av folkeavstemningen, med noen språklige endringer.

4.4.1.2. Unngå dobbeltregulering

Vi foreslår å ikke videreføre § 9-1 i dagens forskrift om hva kapitlet gjelder, da vi mener paragrafen er overflødig sett opp mot lovbestemmelsen.

Vi foreslår også å ta ut § 9-5 i dagens forskrift, om at nytt vedtak om hovedmål ikke kan gjøres før det har gått fem år, da denne regelen har blitt tatt inn i den nye opplæringsloven § 15-2 andre ledd andre punktum.

4.4.1.3. Hvem som har stemmerett

Vi foreslår å samle reglene om hvem som har stemmerett, i forslag til ny forskrift § 3-1. Disse reglene fremgikk tidligere både av opplæringsloven § 2-5 sjuende ledd andre og tredje punktum og dagens forskrift til opplæringsloven § 9-2. Forslaget viderefører i all hovedsak nåværende regler om hvem som har stemmerett, men med en mindre utvidelse av personkretsen som har stemmerett.

Dagens forskrift § 9-2 andre ledd første punktum slår fast at foreldre til barn på 1. til 7. trinn og foreldre til barn som skal starte på 1. trinn ved skolen, har stemmerett uten hensyn til bosted eller statsborgerskap. Vi har ikke funnet noen begrunnelse for hvorfor det etter dagens forskrift kun er foreldrene til de som skal starte på 1. trinn, som har stemmerett, og ikke foreldre til barn som skal starte på øvrige trinn. Dersom hensikten er å sikre stemmerett for foreldre til barn som skal starte på skolen som skal ha rådgivende folkeavstemning, er det etter vår vurdering ikke grunn til å unnlate de som skal starte på 2. til 7. trinn. Vi har derfor i forslaget vårt til ny § 3-1 utvidet stemmeretten til å gjelde foreldre til barn som er tildelt skoleplass på 1. til 7. trinn ved skolen.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 3-1 andre ledd bokstav b om at foreldre til barn som er tildelt skoleplass på 1. til 7. trinn ved skolen, skal ha stemmerett?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.2. SAKSBEHANDLING VED SØKNAD OM GODKJENNING AV PRIVAT GRUNNSKOLE

Vi foreslår å videreføre dagens saksbehandlingsregler ved søknad om godkjenning av privat grunnskole i den nye forskriften med noen språklige endringer.

? Er dere enige i forslaget vårt til kapittel 3? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1. INNHOLDET I GRUNNSKOLEOPPLÆRINGEN

Forslaget om at elever som bare velger opplæring i faget norsk tegnspråk, også skal få utvidet timetall, kan føre til at noen flere elever i grunnskolen velger opplæring i faget norsk tegnspråk. Elever som i dag bare har behov for opplæring i faget norsk tegnspråk, har sannsynligvis vedtak etter dagens regler om spesialundervisning, men da uten rett til ekstra timer. Forslaget innebærer at disse elevene vil få rett til ekstra timer til opplæringen i tegnspråk. Siden elever med hørselshemming er en relativt liten gruppe, er det lagt til grunn at forslagene ikke vil ha vesentlige økonomiske konsekvenser. Se for øvrig omtalen i Prop. 57 L (2022-2023) punkt 68.24.

Vi kan ikke se at forslaget ellers medfører noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

5.2. LEKSEHJELPEN OG SKOLEFRITIDSORDNINGEN

Vi kan ikke se at forslaget medfører noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

5.3. DE RÅDGIVENDE FOLKEAVSTEMNINGENE OG SAKSBEHANDLINGEN VED SØKNADER OM GODKJENNING AV PRIVATE GRUNNSKOLER

Forslagene medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser. Kommunen har allerede en plikt til å gjennomføre folkeavstemning ved valg av skriftspråk i grunnskolen, og forslaget innebærer kun en mindre utvidelse av personkretsen som har stemmerett.

? Er dere enige i våre vurderinger av de økonomiske og administrative konsekvensene i delen om grunnskoleopplæringen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Det er sjelden slik at endringer ikke fører til økonomiske og administrative konsekvenser. Som oftest påfører dette skoler og skoleeier utgifter som ikke kompenseres.

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

ANDRE DELEN – VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om videregående opplæring sender vi på høring forslag om

- Inntak til videregående opplæring (nytt kapittel 4)
- Innholdet i den videregående opplæringa (nytt kapittel 5)
- Fagopplæringa (nytt kapittel 6)
- Formidling til læreplass (nytt kapittel 7)
- Oppfølgingstenesta og skyss (nytt kapittel 8)

2. INNTAK TIL VIDAREGÅENDE OPPLÆRING (KAPITTEL 4)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å innføre en ny bestemmelse om at elever kan melde seg til mer opplæring i fag som ikke er bestått, innen en frist fylkeskommunen setter, men som er minst én uke etter siste sensur i faget, se § 4-3
- å fastsette at fristen for inntak ikke skal gjelde for de som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, se § 4-9
- å ta ut fortrinnsretten for søkere med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk
- å ta bort den indre rangeringen av de med fortrinnsrett i ny § 4-14
- å endre rekkefølgen ved inntak til skoler med opplæring i og på norsk tegnspråk slik at søkere uten rett til videregående opplæring skal tas inn etter søkere med rett i ny § 4-14
- å øke fleksibiliteten til fylkeskommunen ved inntak til utdanningsprogram som er særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett i ny § 4-6
- å utvide fortrinnsretten for søkere med sterkt nedsatt funksjonsevne slik at den også gjelder ved inntak til vg3 i ny § 4-26

Vi foreslår følgende endringer i strukturen og ordlyden:

- å strukturere og inndele kapittelet på en ny måte
- å ikke vise til fylkeskommunens informasjonsplikt eller at det ikke skal skje usaklig forskjellsbehandling (dagens § 6-7 og § 6-8 fjerde ledd), da dette reguleres i annet regelverk
- å ikke vise til fylkeskommunens ansvar for å oppfylle retten til opplæring i og på norsk tegnspråk ettersom dette følger av ansvarsbestemmelsen i ny opplæringslov

- å ikke å vise til muligheten til å kreve refusjon for ungdom som etter søknadsfristen for inntak blir plassert i fosterhjem og lignende ettersom dette følger av kapittelet om refusjon i forskriften
- å legge til en ny omtale av de som tidligere gikk et planlagt løp mot grunnkompetanse, se ny § 4-13 andre ledd bokstav b
- å ta ut omtalen av hvem som er en utvekslingselev
- å ta ut omtale av at avgjørelsen om inntak er et enkeltvedtak, ettersom det følger av forvaltningsloven, samt ta ut omtale av at vedtaket kan påklages, ettersom det allerede følger av den nye opplæringsloven
- å ta ut at man kan bruke opp retten til videregående opplæring, jf. ny opplæringslov § 5-1
- å ta ut at vertsfylkeskommunen er klageinstans for klage om inntak for søkere fra andre fylker i dagens § 6-4 sjuende ledd ettersom dette er i strid med ny opplæringslov
- å ta ut kravet til sakkyndig vurdering ved inntak for søkere med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk fordi kravet er tatt ut av ny opplæringslov
- å ta ut fortrinnsretten for elever med vedtak om utvidet tid av ny forskrift, som følge av at fullføringsretten og at tidsbegrensning knyttet til rett til videregående opplæring er tatt ut av ny opplæringslov, jf. ny opplæringslov § 5-1
- å ta ut dagens § 6-28 tredje ledd (reform 94)

2.2. NY STRUKTUR I KAPITTELET

2.2.1. DAGENS FORSKRIFT

Med hjemmel i dagens opplæringslov § 3-1 åttende ledd er det gitt utfyllende regler om inntak til videregående opplæring i skole i forskriftens kapittel 6. Dagens forskrift §§ 6-1 til 6-44 inneholder blant annet regler om rett til videregående opplæring, saksbehandlingsregler, inntaksrekkefølge og hvordan plasser skal fordeles.

2.2.2. VÅR VURDERING

Vi foreslår en helt ny struktur i kapittelet der målet er at det skal være enklere å finne frem til hvilke regler som gjelder. Vi har blant annet samlet regler om samme tema på ett sted fremfor å la reglene stå spredt på flere steder, som i dagens forskrift.

Vi foreslår at kapittelet om inntak skal inneholde 27 paragrafer fordelt på 5 underkapitler (del I til del V). Del I inneholder noen generelle paragrafer og melding om mer opplæring i fag som ikke er bestått. I del II til del V reguleres søknadsprosessen, vilkår og rekkefølge ved inntaket, og hvordan fordeling av plasser skal skje til henholdsvis til videregående trinn 1, og til trinn 2 og trinn 3.

Som eksempel kan vi nevne at dagens § 6-4 om gjesteelever inneholder mange ulike regler, blant annet regler om søknad, rekkefølge ved inntak, prioritering og klage. Vi har i hovedsak videreført dagens regler, men plassert reglene i nye bestemmelser, slik at f.eks. alle regler om søknad i inntakskapitlet er å finne i én bestemmelse. De delene av dagens § 6-4 som følger av ny opplæringslov eller av annet regelverk, er tatt ut uten at det er ment å gjøre realitetsendringer. Det vil for eksempel gjelde § 6-4 første ledd første punktum ettersom det allerede følger av opplæringsloven 28-2 at fylkeskommunen skal ta inn søkere fra andre fylke om

de har ledig kapasitet. Reguleringen av at en gjesteelev må søke hvert år i § 6-4 første ledd andre punktum er også tatt ut ettersom alle som ønsker videregående opplæring, må søke om inntak hvert år. Omtale av hvor søknaden skal sendes, er å finne igjen i ny § 4-8 om hvor søknader skal sendes. Omtale av at fylkeskommunen må fatte vedtak om avslag, er heller ikke videreført ettersom det allerede følger av forvaltningsloven. Rekkefølgen ved inntak i § 6-4 tredje, femte og sjette ledd, omfattes av ny § 4-14 som samler regler om rekkefølge ved inntak. Omtalen av klage i § 6-4 syvende ledd er tatt ut, og vi viser her til vurderinger i høringsnotatet under overskriften «Avgjørelse om inntak – enkeltvedtak og klage». At fylkeskommunen kan fastsette nærmere regler om inntak av gjesteelever, følger nå av ny § 4-5 om lokal forskrift.

Er dere enige i forslaget vårt til omstrukturering i nytt kapittel 4?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.3. FELLESREGLER

2.3.1. DAGENS REGLER

Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 første ledd. Hva som ligger i fullført grunnskole eller tilsvarende opplæring, er nærmere utdypet i forskriftens § 6-13 om vilkår for inntak til vg1. Departementet er i § 3-1 åttende ledd gitt hjemmel til å gi forskrift om inntak.

Utvexlings elever er regulert i dagens forskrift § 6-6 og landslinjer i § 6-12.

Forskriften har en egen paragraf om lokal forskrift i § 6-2, mens lokal forskrift nevnes i flere andre paragrafer jf. § 6-4 åttende ledd, § 6-8 fjerde ledd tredje punktum, § 6-11 og § 6-39 første ledd siste punktum.

2.3.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-1 første ledd viser til at de som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har rett til videregående opplæring. Det er tydeliggjort i paragrafens sjuende ledd at departementet kan gi forskrift både om «kven som har rett til vidaregåande opplæring, og om inntaket til vidaregåande opplæring».

2.3.3. VÅR VURDERING

2.3.3.1. Hvem som har rett til videregående opplæring

Ettersom forskriften kan fastsette nærmere regler om hvem som har rett til videregående opplæring, og ikke bare fastsette reglene om inntak, mener vi at dette også bør gå tydeligere frem av ny forskrift. Vi foreslår derfor at hvem som har rett til videregående opplæring, skal utdypes i en egen paragraf i ny § 4-1, og ikke i tilknytning til inntak til videregående trinn 1 som i dagens § 6-13. Denne endringen vil også tydeliggjøre at retten til videregående opplæring også må vurderes ved inntak til trinn 2 og trinn 3 der det ikke har vært gjort tidligere. Det vil for

eksempel kunne gjelde elever som kommer fra utlandet som har rett til videregående opplæring fordi de fra utlandet har «tilsvarende opplæring» som norsk grunnskole. Vi har ikke ment å endre innholdet.

Det går frem av bestemmelsen at de som har vitnemål for fullført norsk grunnskole eller dokumentasjon på tilsvarende opplæring, har rett til videregående opplæring. Det er videre utdypet hva som anses å utgjøre «tilsvarende opplæring». Vi har tilføyd en ny bokstav d om at de som får hjemmeundervisning og får dokumentasjon på at grunnskolen er fullført, også anses å ha fullført «tilsvarende opplæring». Dette er i tråd med gjeldende praksis, men fremkommer ikke klart av dagens forskrift.

? Er dere enige i forslaget vårt om å regulere hvem som har rett til videregående opplæring, i en egen paragraf, ny § 4-1? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.3.3.2. Inntak til utdanningsprogram og programområde

Vi foreslår å videreføre at de som søker inntak 1. februar og 1. mars, som hovedregel skal tas inn til et fullstendig utdanningsprogram på trinn 1 eller et fullstendig programområde på videregående trinn 2 eller trinn 3. Det samme gjelder søkere som på søknadstidspunktet vet at de ikke vil klare å bestå videregående opplæring på normert tid.

Fullføringsretten innebærer at opplæringsløpet i større grad skal tilpasses den enkelte, og at den enkelte har rett til videregående opplæring frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. I forslaget til ny forskrift går vi derfor bort fra å skille mellom deltids- og heltidselev. Søkere som allerede på søknadstidspunktet vet at de av ulike grunner vil ha vanskelig for å bestå videregående opplæring på normert tid, kan sammen med fylkeskommunen legge opp et løp som er lengre enn normert. Dersom søkeren etter to år har bestått videregående trinn 1, kan hen søke inntak til videregående trinn 2 til et fullstendig programområde. Også her tas søkeren som hovedregel inn til et fullstendig programområde, som tas over ett år eller for eksempel to år.

Vi foreslår å videreføre at elever som gjør omvalg eller forserer fag, også skal tas inn til et fullstendig utdanningsprogram eller programområde. Etter at de er tatt inn, kan de søke i tråd med ny § 5-10 om godkjenning av tidligere bestått opplæring.

Vi foreslår å videreføre at elever som ønsker å ta eksamen som privatist, må søke fylkeskommunen. Vi foreslår også å videreføre at fylkeskommunen kan innvilge slike søknader når det foreligger tungtveiende grunner.

2.3.3.3. Mer opplæring i fag som ikke er bestått

Siden retten til videregående opplæring varer frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, har vi foreslått i § 4-3 at de som ikke består ett eller flere fag, må melde seg til fylkeskommunen for å få mer opplæring i disse fagene. De skal ikke søke om inntak etter ny §§ 4-7 flg.

Selv om de har en rett til mer opplæring, har de ikke en plikt til å motta mer opplæring i fagene som ikke er bestått. Formålet med en slik melding er at fylkeskommunene skal få oversikt over hvem som ønsker mer opplæring, for å vurdere hva slags opplæringstilbud den enkelte har

behov for, og planlegge hvordan og når opplæringen skal gis. I tillegg kan en slik melding gi fylkeskommunen mulighet til å planlegge og dimensjonere opplæringstilbudet.

Vi foreslår at de som ikke har bestått ett eller flere fag og ønsker mer opplæring fra påfølgende skoleår, må melde seg i tråd med fristen fylkeskommunen setter, jf. forskriftsforslaget § 4-3 andre ledd. Fristen må være minst én uke etter det som er siste mulige sensur i faget. Det vi si minst én uke etter siste fastsettelse av standpunktkarakteren, eventuelt minst én uke etter siste sensur av ordinær eksamen (inkludert trekkeksamener) i faget i den aktuelle fylkeskommunen. Det vil gi alle elever noe tid til å ta stilling til om de ønsker å melde seg opp til mer opplæring fra påfølgende skolestart. Fristen gjelder for alle de som ikke har bestått ett eller flere fag, uavhengig av årsaken til at søkeren ikke besto faget, og uavhengig av hvilket skoleår hen ikke besto faget.

En frist for melding for mer opplæring fra nærmeste skoleår vil ikke begrense fylkeskommunens muligheter til å tilby mer opplæring for de som ønsker mer opplæring, men som ikke har meldt seg innen fristen. Den enkelte fylkeskommunen kan derfor velge å tilby mer opplæring fra påfølgende skolestart eller fra andre tidspunkt i løpet av skoleåret selv om vedkommende ikke har meldt seg innen fristen. For opplæring som fylkeskommunen selv velger å tilby, kan det også settes andre, lokale frister.

Når fylkeskommunen skal planlegge opplæringen og når opplæringen skal gis til den enkelte eleven i fagene som ikke har bestått, må de blant annet ta hensyn til hva som er behovene, hva som vil være forsvarlig for den enkelte, og hva som er praktisk gjennomførbart.

Elever som har rett til ny, utsatt eller særskilt eksamen, foreslås å kunne melde fra om at de ønsker mer opplæring istedenfor, eller i tillegg til eksamen. Vi viser her til vurderingene i kapittel 9.

2.3.3.4. Om å melde seg på eller å melde seg av mer opplæring

Vi har i forslaget lagt til grunn at man skal melde fra til fylkeskommunen for å få mer opplæring i fag som ikke er bestått. Det innebærer at den som ikke har bestått ett eller flere fag, må vurdere og aktivt ta stilling til om hen ønsker mer opplæring.

En alternativ løsning kan være at alle som ikke har bestått ett eller flere fag, ble regnet som automatisk påmeldt mer opplæring, slik at de måtte meldt seg av dersom de ikke ønsker opplæringen.

Selv om en løsning med å melde seg av ville kunne være en fordel for elevene, fremstår det som lite realistisk for fylkeskommunene å administrere. Det vil kunne gi et uriktig bilde av hvor mange som ønsker mer opplæring, noe som igjen kan gjøre det vanskelig for fylkeskommunen å planlegge og dimensjonere tilbudet. En slik ordning vil dessuten begrenses til elever som har fulgt det aktuelle faget forrige skoleår, ettersom man ikke vil kunne ta høyde for noen som har hatt en lengre pause fra videregående opplæring, flyttet, e.l. En påmeldingsordning fremstår derfor som mer hensiktsmessig og minst krevende med tanke på nødvendig regulering og administrasjon.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 4-3 om å melde seg opp til mer opplæring i fag som ikke er bestått? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør fristen for å melde om at man ønsker mer opplæring, være senest én uke etter siste sensur i faget ved avslutning av skoleåret? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.3.3.5. Mer opplæring/inntak for de som ikke består fag- eller svenneprøven

Vi foreslår i høringsnotatet kapittel 5 at de som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, vil ha rett til mer opplæring på et opplæringstilbud på videregående trinn 3 bygd på det programområdet de har gjennomført på videregående trinn 2. Dette henger sammen med at de som ikke blir formidlet til læreplass, vil ha tilsvarende rett etter ny opplæringslov § 5-6. Se nærmere omtale i kapittel 5 «opplæring frem mot yrkeskompetanse».

Det at retten foreslås å knytte seg til et opplæringstilbud på vg3, ikke bare opplæring i enkeltfag, kan tilsi at det også bør søkes om inntak til Vg3 på vanlig måte. Samtidig passer ikke den normale fristen for å søke om inntak (1. mars) godt med tanke på at tidspunktet for gjennomføring av fag- og svenneprøven varierer. Hvis de som får «ikke bestått», må vente til mars med å søke om inntak, vil de kunne bli gående lenge uten et opplæringstilbud. Som beskrevet i kapittel 5, vil fylkeskommunen uansett ha mulighet til å tilby ulike løsninger for mer opplæring til de som ikke består fag- eller svenneprøven, inkludert forlengelse av lærekontrakt dersom lærebedriften ønsker det. For mange lærlinger vil dette derfor ikke komme på spissen. Det er likevel viktig å regulere inntaket slik at det gir en god løsning i de tilfellene der det vil være aktuelt med et annet opplæringstilbud på vg3.

Når inntak skjer i samarbeid med oppfølgingstjenesten, kan det etter dagens forskrift § 6-8 sjette ledd skje uavhengig av de vanlige inntaksfristene. Et alternativ er derfor å regulere inntaket på samme måte for lærlinger og elever som ikke har bestått fag- eller svenneprøven. Løpende inntak vil kunne være utfordrende for fylkeskommunen med tanke på å planlegge vg3-tilbudet. Samtidig vil fylkeskommunen kunne planlegge ut fra at en viss andel av kandidatene sannsynligvis ikke klarer å bestå fag- og svenneprøven, og de vil også kunne tilby annen opplæring dersom den enkelte ønsker det.

Vi ber om høringsinstansenes innspill til hvilke regler som bør gjelde for inntak til meropplæring for lærlinger og elever som stryker til fagprøven. Vi ber særlig om innspill til om de ordinære inntaksfristene som foreslås videreført i § 4-9, bør gjelde. Det foreslås at fristene i denne paragrafen ikke skal gjelde for kandidater som har gjennomført opplæringen, men som ikke har bestått fag- eller svenneprøven. Se forslaget til unntaksregel i § 4-9 femte ledd.

Det foreslås også tilsvarende unntak fra søknadsfristen for formidling for de som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, se omtale i kapittel 7 og forslaget til § 7-5 fjerde ledd.

Forslaget som er beskrevet her, gjelder bare når lærlinger og elever får «ikke bestått» til fag- eller svenneprøven. Dersom praksiskandidater eller kandidater for fagbrev på jobb ikke består fag- eller svenneprøven, vises det til omtalen av retten til videregående opplæring for voksne, se høringsens fjerde del.

? Er dere enige i forslaget vårt om at fristen for inntak ikke skal gjelde for de som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, se § 4-9? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.3.3.6. Plasser til utvekslingselever

Vi foreslår å videreføre at fylkeskommunen skal reservere plasser for utvekslingselever fra andre land, samt at de også kan reservere plasser for norske elever som tar imot plass som utvekslingselev, på nivå med norsk videregående opplæring, i et annet land med avvikende skoleår. Vi foreslår samtidig å ta ut omtalen av at «[u]tvekslingselev er norsk ungdom som tek utdanning i utlandet på nivå med norsk videregående opplæring, og utanlandsk ungdom som tek videregående opplæring i Noreg, som ledd i elevutveksling». Vi vurderer at omtalen gir lite veiledning utover det som følger av begrepet «utvekslingselev», og begrepet brukes heller ikke noe annet sted i forskriften. Vi vurderer at det heller ikke er behov for å videreføre dagens § 6-6 tredje ledd, som viser til hvilke paragrafer disse elevene skal tas inn etter.

2.3.3.7. Lokal forskrift om inntak

Vi foreslår å videreføre dagens regulering av hva den lokale forskriften kan og skal inneholde, og foreslår å samle dette i én paragraf.

Vi mener det er unødvendig å videreføre presiseringen om at lokal forskrift om formidling og lokal forskrift om inntak kan være i den samme forskriften. Dette er ikke et krav, og bestemmelsen er uansett ikke til hinder for dette. At dette er mulig fremgår også av merknadene til paragrafen.

2.3.3.8. Særlige regler om inntak til enkelte utdanningsprogram

Vårt forslag til ny § 4-6 viderefører dagens forskrift § 6-11, men gir i tillegg fylkeskommunen større fleksibilitet ved inntak til utdanningsprogram som er særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett. Endringen vil medføre at fylkeskommunen dersom de fastsetter det i sin lokale forskrift, kan velge å ikke kun legge vekt på karakterpoeng, men også ferdigheter, ved inntak til utdanningsprogram som er særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett.

I dag er faget toppidrett i offentlig skole i utgangspunktet et valgfritt programfag tilhørende utdanningsprogram for idrettsfag. Enkelte skoler tilbyr det også som et valgfritt programfag til elever på de andre studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogrammene, og skolehverdagen organiseres gjerne slik at opplæringen i større grad enn vanlig kan kombineres med elevenes toppidrettssatsing. Et slikt tilbud har for eksempel navn som «studiespes med toppidrett», «yrkesfag med toppidrett» eller lignende. Etter dagens forskrift § 6-11 første ledd kan fylkeskommunen ved inntak til vg1 i utdanningsprogram for musikk, dans, drama og utdanningsprogram for idrettsfag, fastsette at inntil 50 prosent av plassene skal fordeles på grunnlag av dokumentasjon av ferdigheter eller inntaksprøve, i tillegg til karakterpoeng. Bestemmelsen er uttømmende når det gjelder utdanningsprogram, slik at yrkesfaglige

utdanningsprogram eller andre studieforberedende utdanningsprogram enn de to som er nevnt i forskriften ikke kan ha inntak etter en kombinasjon av karakterer og ferdigheter.

For å ivareta at ungdom som driver idrett på høyt nivå skal kunne velge offentlig videregående opplæring innenfor det utdanningsprogrammet de selv ønsker, og fordi det ofte kreves ferdigheter i en idrett på toppnivå for å kunne nyttiggjøre seg av det tilrettelagte toppidrettstilbudet fylkeskommunen tilbyr, foreslår vi at fylkeskommunen skal kunne legge vekt på idrettslige kvalifikasjoner i tillegg til karakterpoeng ved inntak til alle utdanningsprogram som er særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett. Vi viser til vårt forslag til ny § 4-6 første ledd andre punktum.

I vurderingen av forslaget har vi også sett hen til at Oslo kommune siden høsten 2018 har gjennomført et forsøk om delvis ferdighetsbasert inntak ved tre videregående skoler til vg1 studiespesialisering med toppidrett. Forsøket holder fortsatt på, men det foreligger to underveisvurderinger som gir et positivt bilde av forsøket. Det framkommer blant annet av rapportene at skolene opplever at inntaksordningen er positiv for sammensetningen av elevgruppen til de aktuelle opplæringstilbudene, og at ferdighetsvurderingen har en positiv effekt ved at den gir skolene en unik mulighet til å bli kjent med elevene før de starter opp. Videre indikerer underveisvurderingene at de fleste elevene er fornøyde med både inntaksmodellen og opplæringstilbudet.

Etter dagens forskrift til privatskoleloven § 11-6 kan styret ved skoler godkjent for vg1 i utdanningsprogram for musikk, dans og drama og utdanningsprogram for idrettsfag, fastsette at plassene på disse utdanningsprogrammene kan tildeles på grunnlag av dokumentasjon av ferdighet eller inntaksprøve, i tillegg til karakterpoeng. Det samme gjelder for skoler med særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett. Det innebærer at privatskoler i dag har en større mulighet til å trekke inn elevenes ferdigheter ved inntak, enn offentlige skoler, noe forslaget her bidrar til å jevne ut.

I vurderingen av om et utdanningsprogram anses som særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett, må det blant annet ses hen til hvilke fag som tilbys, hvor faget toppidrett vil være særlig relevant, og til om organiseringen av opplæringen er egnet til å kunne tilrettelegge for at den enkelte kan gjennomføre opplæringen i kombinasjon med en toppidrettssatsing.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 4-6 første ledd andre punktum om inntak til utdanningsprogram særskilt tilrettelagt for å gjennomføres i kombinasjon med toppidrett? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4. SØKNADSPROSESSEN – ORDINÆRT INNTAK

2.4.1. DAGENS REGLER

Kravene til søknad står i dag i §§ 6-9, 6-18 og 6-40 i forskriften, mens hvor søknaden skal sendes, står i §§ 6-4, 6-9 og 6-42. Søknadsfrister for inntak er regulert i § 6-8 og avgjørelse om inntak i §§ 6-4, 6-42 og 6-44. Særlige regler om saksbehandling ved inntak til skoler som gir opplæring i og på norsk tegnspråk (knutepunktskole), er å finne i § 6-42.

2.4.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-1 sjuende ledd viderefører forskriftshjemmelen til å gi nærmere regler om inntak. Reglene om klageinstans for enkeltvedtak om inntak følger av ny opplæringslov § 29-1.

2.4.3. VÅR VURDERING

2.4.3.1. Krav til søknad, søknadsfrist og hvor søknaden skal sendes

Vi foreslår å videreføre og samle dagens regler om krav til søknad i én paragraf. Det samme gjelder hvor søknaden skal sendes. Vi foreslår også å videreføre dagens søknadsfrister, som er 1. februar og 1. mars, i ny § 4-9.

Vi foreslår å videreføre søknadsfristen 1. februar for den samme gruppen av søkere som i dag. Se likevel forslaget om å fjerne fortrinnsretten for tegnspråkelever nedenfor, uten at dette påvirker søknadstidspunktet for denne gruppen av søkere.

Vi har fått noen signaler om at fylkeskommunen ikke har behov for ekstra tid til å behandle søknader fra søkere med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter ny opplæringslov §§ 3-6 eller 6-5, eller fra de som er nylig kommet til Norge. Dersom disse ikke lenger skal søke innen 1. februar, er alternativet at disse to gruppene søker innen 1. mars.

? Bør søknadsfristen være 1. februar eller 1. mars for søkere med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter ny opplæringslov §§ 3-6 eller 6-5? Begrunn gjerne svaret.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør søknadsfristen være 1. februar eller 1. mars for søkere som er nylig kommet til Norge? Begrunn gjerne svaret.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.3.2. Avgjørelse om inntak – enkeltvedtak og klage

Det går ikke direkte frem av dagens forskrift at fylkeskommunene som hovedregel tar inn søkere til skoler i sitt fylke. Vi foreslår å tydeliggjøre dette i den nye forskriften. Videre foreslår vi å videreføre at fylkeskommunen der søkeren er folkeregistrert, tar inn elever til skoler med videregående opplæring i og på norsk tegnspråk. Når det gjelder inntak til de samiske videregående skolene som er nevnt i ny § 4-15, foreslår vi å videreføre at det er inntaksnemnda i Finnmark fylkeskommune som tar inn søkerne.

Vi foreslår også å videreføre at fylkeskommunen ved inntak skal fastsette hvilket utdanningsprogram, hvilket programområde og hvilken skole søkeren tas inn på.

Vi foreslår å ikke videreføre dagens presisering om at avgjørelsen om inntak er et enkeltvedtak. Dette mener vi er en unødvendig presisering, og vi legger til grunn at fylkeskommunen er godt kjent med når det er krav om enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Vi har også foreslått å ta ut presiseringen om at søkeren kan klage på et enkeltvedtak i tråd med paragrafene i opplæringsloven. Retten til å klage på vedtak om inntak er også nærmere regulert i den nye opplæringsloven, og vi mener det er unødvendig å gjenta dette i forskriften. Vi har derfor heller ikke videreført dagens forskrift § 6-4 sjuende ledd om at vertsfylkeskommunen «er klageinstans for klage om inntak av gjesteelevar» ettersom dette vil være i strid med den nye opplæringsloven. Reglene om klageinstans følger av opplæringsloven § 29-1, og det er ikke gitt hjemmel til å fastsette nærmere i forskrift hvem som er klageinstans for vedtak om inntak. Alle vedtak om inntak kan påklages i tråd med opplæringsloven § 29-1.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 4-10 om å tydeliggjøre hvilken fylkeskommune som skal fatte avgjørelse om inntak? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.3.3. Saksbehandling ved inntak til skoler som gir opplæring i og på norsk tegnspråk

Vi foreslår å videreføre dagens saksbehandlingsregler for søknader til skole med opplæring i og på norsk tegnspråk, som følger av dagens § 6-42. Det betyr blant annet at dagens frist for å videresende søknaden videreføres, og at skolen avgjør om søkeren får plass, men fylkeskommunen der søkeren er folkeregistrert, er den som fatter vedtak om inntak.

2.5. VILKÅR OG REKKEFØLGE VED INNTAK TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

2.5.1. DAGENS REGLER

Vilkår for inntak til videregående trinn 1 følger av forskriftens § 6-13, og vilkår for inntak til trinn 2 og trinn 3 følger av forskriftens § 6-28. Søkere som ikke oppfyller vilkårene for inntak til neste nivå etter § 6-28, kan i noen tilfeller tas inn til neste nivå etter §§ 6-35 til 6-38.

Rekkefølge ved inntak til videregående trinn 1, trinn 2 og trinn 3 følger av §§ 6-4, 6-14, 6-27, 6-29 og 6-43 i forskriften. Særskilte regler om rekkefølge som i tillegg gjelder for statlige skoler, følger av forskriftens § 6-44, og særskilte regler om rekkefølge som i tillegg gjelder ved inntak til landslinjer, følger av forskriftens § 6-12. Rekkefølgen ved inntak til skole med opplæring i og på norsk tegnspråk (knutepunktskole) følger av § 6-43 i dagens forskrift.

2.5.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-1 sjuende ledd viderefører forskriftshjemmelen til å gi nærmere regler om inntak.

Det følger av ny opplæringslov § 18-3 tredje ledd at dersom fylkeskommunen tilbyr det, kan de som har rett til videregående opplæring for voksne etter § 18-3, men som ikke har rett til videregående opplæring for ungdom etter § 5-1, velge å få opplæringen etter kapittel 5 i opplæringsloven.

2.5.3. VÅR VURDERING

2.5.3.1. Forholdet mellom vilkår for inntak og hvordan inntaket skal skje

Vi har foreslått en ny struktur i kapittelet om inntak, herunder ny struktur rundt reglene om vilkår for inntak og hvordan søkeren skal vurderes ved fordeling av plasser (fortrinnsrett, poeng og individuell vurdering). Vi vurderer at det var behov for å samle og gi bedre oversikt over reglene om inntak til videregående trinn 2 og trinn 3 og også for å tydeliggjøre at man rent teknisk sett først vurderer om søkeren kan tas inn (vilkår for inntak), og deretter vurderer hvordan søkeren skal vurderes ved fordeling av plasser (fortrinnsrett, poeng og individuell vurdering). I dagens forskrift er ikke dette like tydelig.

Vilkår for inntak til videregående trinn 1

Vi foreslår å videreføre at søkeren må ha rett til videregående opplæring for å ha rett til inntak til videregående trinn 1, jf. ny opplæringslov § 5-1, jf. ny forskrift § 4-1. Vi viser her til forslaget § 4-12 og til omtalen av ny forskrift § 4-1 ovenfor.

Vilkår for inntak til videregående trinn 2 og trinn 3

Vi foreslår i hovedsak å videreføre dagens regler om inntak til videregående trinn 2 og trinn 3 i dagens § 6-28, jf. § 6-35 til § 6-39. Vi foreslår at dagens § 6-28 tredje ledd ikke videreføres. Paragrafen gjelder inntak av søkere som har dokumentasjon for å ha bestått relevant grunnkurs eller videregående kurs I fra Reform 94 eller tidligere. Der det er behov for regulering av tidligere dokumentasjon, vil dette gjøres gjennom overgangsreglene, jf. forslaget til kap. 23.

Vi foreslår å samle vilkårene og adgangen til å tas inn til neste trinn i én paragraf, og forslaget har dermed en helt ny struktur med noen språklige endringer fra dagens forskrift. Vi mener disse endringene gir en bedre oversikt.

Det betyr at søkeren som hovedregel må ha bestått alle de fagene som er fastsatt i læreplanverket, for å kunne tas inn til neste trinn. Det innebærer videre at fylkeskommunen kan vurdere om en søker som ikke oppfyller vilkårene for inntak, likevel kan tas inn til neste trinn til et fullstendig programområde etter en forsvarlighetsvurdering av søkerens faglige forutsetninger, eller vurdere om søkeren i særskilte tilfeller kan tas inn til mindre enn ett fullstendig programområde. Dette gjelder også ved inntak av gruppene som omfattes av dagens § 6-35. Det er videreført en konkret omtale av denne gruppen av søkere i ny § 4-13 andre ledd bokstav a og

b. I dag bruker man begrepet «grunnkompetanse» som en fellesbetegnelse på all kompetanse som ikke utgjør studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Begrepet grunnkompetanse er bevisst ikke brukt i den nye loven, noe som er begrunnet i Prop. 57 L (2022–2023): «Departementet kan uansett ikkje sjå at omgrepet grunnkompetanse er eigna å føra vidare som nemning på eit oppnådd kompetansenivå, då omgrepet i seg sjølv ikkje gir nokon informasjon om hva kompetanse som er oppnådd.» Vi er enig i begrunnelsen i proposisjonen, og mener av samme grunn at det ikkje er grunn til å føre begrepet vidare i forskriften. Vi har derfor foreslått en ny ordlyd som er ment å omfatte de samme søkerne som er omfattet av dagens § 6-35 tredje ledd. Vi foreslår å omtale disse søkerne som «søkjarar som planlegg å følgje vidaregåande opplæring med individuelt utvalde kompetansemål», se § 4-13 andre ledd bokstav b i forslaget til ny forskrift. Vi viser også til omtale av denne gruppen i kapitlet om formidling av læreplasser.

Vi har utarbeidet to alternative forslag til ny § 4-13. Innholdet i paragrafene er likt, men de er bygget opp ulikt. Alternativ 1 er vårt primære forslag og er lagt inn som forslag til forskriftstekst til ny § 4-13. Vi ønsker å høre hvilket alternativ dere foretrekker.

Vårt primære forslag til § 4-13:

Alternativ 1:

§ 4-13 Vilkår for inntak til vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3

Søkjarar som har bestått alle faga som er fastsette i læreplanverket for utdanningsprogrammet på vidaregåande trinn 1, skal takast inn til vidaregåande trinn 2. Søkjarar som også har bestått alle faga på programområdet på vidaregåande trinn 2, skal takast inn til vidaregåande trinn 3. Kravet om bestått gjeld også i dei faga der det berre blir gitt halvårsvurdering med karakter på det aktuelle trinnet.

Følgjande søkjarar som ikkje oppfyller vilkåra for inntak etter første ledd, kan likevel takast inn til neste trinn dersom fylkeskommunen etter ei samla vurdering finn at det er forsvarleg ut frå dei faglege føresetnadene til søkjarane:

1. søkjarar som har enkeltvedtak om individuelt tilrettelagd opplæring etter opplæringslova § 11-6, og som på grunn av innhaldet i vedtaket ikkje har vurdering med karakter i fleire fag frå vidaregåande trinn 1 eller trinn 2
2. søkjarar som planlegg å følgje vidaregåande opplæring med individuelt utvalde kompetansemål
3. søkjarar som ikkje har bestått eitt eller fleire fag.

Fylkeskommunen kan også ta inn søkjarar som har gjennomført vidaregåande trinn 1 eller trinn 2 og har dokumentasjon utan bokstav- eller talkarakterar eller er utan samanliknbart karaktergrunnlag, dersom fylkeskommunen vurderer at søkjarane har tilsvarende kompetanse og om faga er likeverdige i omfang.

Fylkeskommunen kan i særskilde tilfelle ta inn andre søkjarar som ikkje oppfyller vilkåra for inntak etter første ledd. Vilkåra etter dette leddet er at det ligg føre tungtvegande grunnar, og at søkjarane har eit særleg behov for å bli tekne inn.

For søkjarar som fell inn under andre ledd bokstav a og b, skal fylkeskommunen leggje vekt på den sakkunnige vurderinga og prioriteringa til søkjarane.

For søkjarar som fell inn under andre ledd bokstav c, skal fylkeskommunen vurdere om det er dokumentert at søkjarane har den kompetansen som etter læreplanverket er nødvendig for å følgje opplæringa på neste trinn, og om dei samla sett har faglege føresetnader for å følgje eit fullstendig programområde på trinnet. Søkjarar som ikkje kan takast inn etter dette leddet, kan i særskilde tilfelle takast inn til neste trinn i mindre enn eit fullstendig programområde.

Alternativt forslag til § 4-13:

Alternativ 2:

§ 4-13 Vilkår for inntak til vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3

Søkjarar har rett til å bli tekne inn til neste trinn dersom dei har bestått alle faga som er fastsette i læreplanverket for utdanningsprogrammet på vidaregåande trinn 1, eller dei har bestått alle faga på programområdet på vidaregåande trinn 2. Kravet om bestått gjeld også i dei faga der det berre blir gitt halvårsvurdering med karakter på det aktuelle trinnet.

Søkjarar som ikkje har bestått eitt eller fleire fag, kan likevel takast inn til neste trinn dersom fylkeskommunen etter ei samla vurdering finn at det er forsvarleg ut frå dei faglege føresetnadene til søkjarane. Fylkeskommunen må vurdere om det er dokumentert at søkjarane har den kompetansen som etter læreplanverket er nødvendig for å følgje opplæringa på neste trinn, og om dei samla sett har faglege føresetnader for å følgje eit fullstendig programområde på trinnet. Dersom fylkeskommunen kjem til at ein søkjar ikkje kan takast inn til neste trinn i eit fullstendig programområde, kan søkjaren i særskilde tilfelle takast inn til neste trinn i mindre enn eit fullstendig programområde.

Søkjarar som har enkeltvedtak om individuelt tilrettelagd opplæring etter opplæringslova § 11-6, og som på grunn av innhaldet i vedtaket ikkje har vurdering med karakter i fleire fag frå vidaregåande trinn 1 eller trinn 2, kan også takast inn til neste trinn dersom fylkeskommunen etter ei samla vurdering finn at det er forsvarleg ut frå dei faglege føresetnadene til søkjarane. Dette gjeld også søkjarar som planlegg å følgje vidaregåande opplæring med individuelt utvalde kompetansemål begge tilfella skal fylkeskommunen også leggje vekt på den sakkunnige vurderinga og prioriteringa til søkjarane.

Fylkeskommunen kan i særskilde tilfelle ta inn andre søkjarar som ikkje oppfyller vilkåra for inntak til neste trinn. Vilkår for det er at det ligg føre tungtvegande grunnar, og at søkjarane har eit særleg behov for å bli tekne inn.

Fylkeskommunen kan også ta inn søkjarar som har gjennomført vidaregåande trinn 1 eller trinn 2 og har dokumentasjon utan bokstav- eller talkarakterar eller er utan samanliknbart karaktergrunnlag, dersom fylkeskommunen vurderer at søkjarane har tilsvarande kompetanse og om faga er likeverdige i omfang.

Er dere enige i innhaldet i forslag til ordlyd i ny § 4-13 om vilkår for inntak til vidaregåande trinn 2 og trinn 3? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

Hvilket alternativ mener dere bør fastsettes som ny § 4-13, alternativ 1 eller alternativ 2?

Alternativ 1

Ingen kommentar fra instansen

7 Er dere enige i forslaget om å erstatte omtalen av søkere som går et planlagt løp mot grunnkompetanse, med «søkjarar som planlegg å følgje vidaregåande opplæring med individuelt utvalde kompetansemål»? Se vårt primære forslag til ny § 4-13 annet ledd bokstav b. Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.5.3.2. Rekkefølgen ved inntak til vidaregåande trinn 1 til trinn 3

Vi foreslår én ny paragraf om rekkefølgen ved inntak og som gjelder ved inntak til alle trinn, se ny § 4-14. Vi foreslår her å videreføre at søkere med rett til vidaregåande opplæring i eget fylke tas inn før søkere med rett fra andre fylker, og at søkere med fortrinnsrett skal tas inn først når fylkeskommunen skal fordele plasser. Dagens regelverk har ved inntaket en indre rangering av søkere med fortrinnsrett, se dagens § 6-14 andre ledd andre punktum. Ettersom alle søkere med fortrinnsrett skal tas inn først, vurderer vi at det ikke vil være nødvendig å videreføre en rangering innad i denne gruppen.

Vi viderefører også at søkere som skal tas inn basert på poeng, og søkere som skal tas inn på en individuell vurdering ved fordeling av plasser, skal tas inn etter de med fortrinnsrett. Søkere til fullstendig utdanningsprogram eller programområde tas inn før søkere til mindre enn fullstendig utdanningsprogram eller programområde. De som tar et tilpasset løp over lengre tid, regnes også som tatt inn til et fullstendig utdanningsprogram/programområde selv om de har lavere belastning i det enkelte skoleår.

Vi viderefører også reglene om prioritering av søkere fra andre fylker, men med noen språklige endringer som ikke er ment å gjøre realitetsendringer.

Bestemmelsen regulerer rekkefølgen ved inntak for søkere med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringsloven § 5-1. Bestemmelsen omtaler ikke de uten rett etter opplæringsloven § 5-1. Vi mener det ikke er nødvendig å regulere ettersom fylkeskommunens plikt til å oppfylle retten til vidaregåande opplæring for de som har slik rett, forutsetningsvis må oppfylles først. Dersom fylkeskommunen har kapasitet etter at de har gitt plass til søkere med rett, kan fylkeskommunen ta inn søkere uten rett.

Etter ny opplæringslov § 5-1 fjerde ledd, jf. andre ledd, kan de mellom 19 og 24 år med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringsloven § 5-1 velge mellom å få opplæring i ordinær skole eller i voksenopplæringen. Søkere fra og med 25 år med rett til vidaregåande opplæring etter ny opplæringslov § 18-3, har derimot kun rett til opplæring for voksne. Fylkeskommunen kan imidlertid gi de over 25 år med rett til vidaregåande opplæring for voksne mulighet til å få opplæringen i ordinær vidaregåande, se ny opplæringslov § 18-3 tredje ledd. Videre har voksne med rett til yrkesfaglig rekvalifisering, rett til å få denne opplæringen i voksenopplæringen. Fylkeskommunen kan imidlertid også velge å gi denne gruppen av voksne tilbud om å få denne opplæringen i skole. I begge tilfelle, og i tråd med ovennevnte, må fylkeskommunen først ta inn søkere med rett etter opplæringsloven § 5-1, før de kan gi tilbud og ta inn søkere uten rett etter opplæringsloven § 5-1.

2.5.3.3. Rekkefølgen ved inntak til skole som gir opplæring i og på norsk tegnspråk (knutepunktskole)

Begrepet knutepunktskoler er ikke brukt i ny opplæringslov. I den nye opplæringsloven omtales disse som skoler som gir opplæring i og på norsk tegnspråk. Når det gjelder rekkefølge ved inntak til disse skolene, viser vi til at dette er ordinære fylkeskommunale skoler som er særskilt tilrettelagt for elever med sterkt nedsatt hørsel og døve elever. Dagens forskrift § 6-43 første ledd bokstav a til d regulerer inntaksrekkefølgen til disse skolene der søkere med rett fra eget fylke skal tas inn først, og deretter skal søkere uten rett fra eget fylke tas inn. Inntak av søkere fra andre fylker er tilsvarende regulert, der de med rett tas inn før de uten rett.

Med ny opplæringslov § 6-3 har elever med hørselshemning rett til opplæring ved hjelp av tegnspråktolk eller til å gå på videregående skole som har opplæring i og på tegnspråk (knutepunktskole). Det er bare et fåtall skoler i Norge som har opplæring i og på tegnspråk (knutepunktskole). Det betyr at de aller fleste fylkeskommunene i Norge, ikke har en slik skole i sitt fylke. Mange hørselshemmede elever som prioriterer inntak til en skole med opplæring i og på tegnspråk, kan dermed bare få denne retten oppfylt ved å bli tatt inn til skoler i andre fylke. Vi mener det vil være uheldig for rettighetene til hørselshemmede elever, om fylkeskommunene som eier knutepunktskolene skal ta inn søkere fra eget fylke uten rett til videregående opplæring, før de tar inn søkere med rettigheter etter § 6-3. Fylkeskommunen som oppretter skoler med opplæring i og på tegnspråk, kan kanskje ha ønske om å ta inn søkere med både rett og uten rett fra eget fylke først, men vi mener retten til hørselshemmede elever veier tyngre. Vi vurderer for øvrig at det ikke er grunn til at det skal være andre regler om rekkefølge her enn ellers, og vi foreslår at ny forskrift § 4-14 vil gjelde fullt ut ved inntak til skoler med opplæring i og på norsk tegnspråk (knutepunktskole). Det betyr at søkere med rett til videregående opplæring fra eget fylke tas inn før de med rett fra andre fylker. Videre at søkere med rett til videregående opplæring tas inn før søkere uten rett til videregående opplæring.

2.5.3.4. Rekkefølgen ved inntak til statlige skoler og landslinjer, og omtale av landslinjer

Vi foreslår å tydeliggjøre at landslinjer er fylkeskommunale tilbud om videregående opplæring. Vi foreslår derfor å bytte ut dagens ordlyd med denne: «Tilbud om vidaregåande opplæring i fylkeskommunale vidaregåande skolar som er statleg finansierte og godkjende av departementet, er omtalte som landslinjer.»

Vi foreslår å videreføre dagens regulering i § 6-44 av rekkefølgen ved inntak til de statlige skolene og § 6-12 om rekkefølgen ved inntak til landslinjene, men med noen språklige endringer. Vi foreslår å bytte ut at «[s]økjarar frå heile landet stiller likt» ved inntaket, med «[k]var søkjaren er folkeregistrert, har ingenting å seie for rekkjefølgja ved inntaket». Dette utgjør ikke en realitetsendring, men vil klargjøre at det ved inntaket ikke skal skilles mellom søkere fra eget fylke og søkere fra andre fylker. Andre regler om rekkefølge om inntak i forslag til ny § 4-14 vil gjelde ved siden av.

? Er dere enige i inntaksrekkefølgen i forslag til ny § 4-14? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at forslag til ny § 4-14 om rekkefølgen ved inntak også skal gjelde ved inntak av søkere til skoler med opplæring i og på norsk tegnspråk? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt til ny formulering om landslinjer i ny § 4-16? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget til ny ordlyd om at «[k]var søkjaren er folkeregistrert, har ingenting å seie for rekkjefølgja ved inntaket til landslinjer» i § 4-15 og § 4-16? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.6. POENGUTREGNING, INDIVIDUELL BEHANDLING OG FORTRINNSRETT

2.6.1. DAGENS REGLER

Reglene om poengutregning, individuell behandling og fortrinnsrett følger av forskrift til opplæringsloven §§ 6-15 til 6-27 (vg1) og §§ 6-30 til 6-39 (vg2 og vg3). Reglene i forskriften er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 3-1 åttende ledd.

2.6.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-1 sjuende ledd viderefører forskriftshjemmelen til å gi nærmere regler om inntak, og ny opplæringslov § 11-13 fjerde ledd viderefører hjemmel til å gi forskrift om i hvilke andre tilfeller PP-tjenesten skal utarbeide sakkyndige vurderinger.

Etter ny opplæringslov og dagens opplæringslov har de med rett til videregående opplæring rett til å komme inn på ett av tre utdanningsprogram på videregående trinn 1. Dagens rett til et særskilt utdanningsprogram er ikke videreført i ny opplæringslov. Det går imidlertid frem av Prop. 57 L (2022–2023) punkt 40.6.4.2 at departementet har vurdert at intensjonen bak dagens rett til særskilt utdanningsprogram i opplæringslov § 3-1 vil være ivaretatt gjennom reglene om fortrinnsrett.

Som følge av fullføringsretten er tidsbegrensninger knyttet til retten til videregående opplæring ikke videreført i den nye opplæringsloven. Dette gjør at det ikke lenger er samme behov for retten til inntil to års utvidet opplæringstid, og denne regelen i loven er derfor heller ikke videreført.

Retten til opplæring i og på norsk tegnspråk er videreført i opplæringslov § 6-3. Det er satt som vilkår at eleven har en hørselshemming, og det er ikke lenger krav om sakkyndig vurdering for at en elev skal få rett til slik opplæring.

2.6.3. VÅR VURDERING

2.6.3.1. Hovedregel om poengberegning videreføres og tydeliggjøres

Etter at fylkeskommunen har vurdert om søkeren oppfyller vilkår for inntak, og eventuelt vurdert inntak til neste trinn basert på forsvarlighetsvurdering, skal plassene fordeles blant søkerne som tas inn. Vi foreslår å tydeliggjøre at søkere som hovedregel skal poengberegnes, og at dette ikke gjelder søkere som skal tas inn etter fortrinnsrett, eller som skal vurderes individuelt ved fordeling av plasser ved inntaket. Vi viser her til forslaget §§ 4-18 og 4-23.

? Er dere enige i forslaget til tydeliggjøring av at søkere som hovedregel skal poengberegnes ved inntaket, i ny §§ 4-18 og 4-23? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.6.3.2. Beregningsmåte av poeng videreføres

Vi foreslår å videreføre dagens regler om rangering av elever som poengberegnes, og dagens regler om beregning av poeng, med noen mindre språklige og strukturelle endringer. Vi foreslår som i dag én paragraf ved inntak videregående trinn 1 og én paragraf ved inntak til de neste trinnene.

I paragrafen om poengberegning til videregående trinn 1 er henvisning til det som tilsvarer ny § 5-8, tatt ut. Denne paragrafen gir rektor mulighet til å gi elever i videregående opplæring fritak fra opplæring i kroppsøving, og dette er ikke aktuelt ved inntak til videregående trinn 1. Vi mener derfor dette ikke er en realitetsendring. Vi viser her til forslaget § 4-19 og § 4-24.

2.6.3.3. Fortrinnsrett for søkere med vedtak om utvidet tid er fjernet

Som følge av fullføringsretten i ny opplæringslov er blant annet dagens rett til inntil to års utvidet opplæringstid ikke videreført i ny lov. Derfor er fortrinnsretten for de samme elevene til å fortsette på samme utdanningsprogram som de er i gang med, heller ikke foreslått videreført i ny forskrift.

Vi vurderer at det ikke er behov for regler om fortrinnsrett ved inntaket 1. februar/1. mars for de som trenger lengre tid enn normert tid. Vi viser til at det ikke lenger er behov for å sikre inntak

til det samme utdanningsprogrammet. Disse elevene skal ikke søke inntak på nytt dersom de ikke har bestått ett eller flere fag, men trenger bare å melde seg til fylkeskommunen for å få mer opplæring. Vi viser her til det som går frem om fullføringsretten og om melding om ønske om mer opplæring. Fylkeskommunen bør imidlertid tilrettelegge for denne gruppen av søkere allerede ved inntaket til videregående trinn 1. Fylkeskommunen bør vurdere om søkeren f.eks. har behov for å bruke lengre tid på trinn 1 og eventuelt avtale dette med søkeren. Det vil trolig være den beste løsningen for denne elevgruppen.

2.6.3.4. Fortrinnsrett for søkere med omfattende behov for individuell tilrettelagt opplæring videreføres

Innholdet i dagens forskrift § 6-15 og 6-16 er videreført i ny forskrift § 4-21, men med en del endringer i strukturen og ordlyden.

Vi foreslår å videreføre en fortrinnsrett for den samme gruppen av søkere som tidligere var omfattet av fortrinnsretten i dagens § 6-15 og § 6-16, men vi har gjort en del språklige endringer som følge av at retten til særskilt utdanningsprogram er tatt ut av den nye opplæringsloven § 5-1. Vi vurderer også at innholdet i dagens paragrafer ikke er så lett tilgjengelig, og har derfor foreslått en del språklige og strukturelle endringer, uten at dette er ment å medføre realitetsendringer. Vi viser til at intensjonen med fortrinnsretten er å sikre at søkere med behov for inntak til et særskilt utdanningsprogram blir tatt inn til det særskilte utdanningsprogrammet. I praksis antar vi at fortrinnsretten i stor grad vil tjene etter intensjonen, ettersom fortrinnsretten fører til at søkeren skal tas inn før andre søkere.

Er dere enige i forslaget til ordlyd i ny § 4-21 om fortrinnsrett for søkere med omfattende behov for individuell tilrettelagt opplæring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.6.3.5. Fortrinnsrett for tegnspråkelever er fjernet

Vi foreslår å fjerne fortrinnsretten for elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk. Vi foreslår også å fjerne kravet om sakkyndig vurdering ved inntaket for elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk.

Ettersom det ikke lenger er krav om sakkyndig vurdering for å ha rett til opplæring i og på norsk tegnspråk, har vi også fjernet det generelle kravet om sakkyndig vurdering ved inntaket til videregående opplæring for hørselshemmede søkere. Fylkeskommunen kan fortsatt vurdere om det bør innhentes en sakkyndig vurdering i kraft av utredningsplikten de har for å legge til rette og organisere undervisningen best mulig, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd første punktum.

Elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk kan etter dagens regler tas inn på bakgrunn av fortrinnsrett, det vil si at de tas inn før andre elever ved inntaket og ikke skal poengberegnes. Vi har ikke foreslått å videreføre denne fortrinnsretten. Elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk vil ha rett til enten inntak til en ordinær videregående skole med tolk eller inntak til en skole med opplæring i og på norsk tegnspråk etter ny opplæringslov

§ 6-3. Dette er en rettighet som fylkeskommunen må oppfylle og sikre ved inntaket, uavhengig av en eventuell fortrinnsrett. Vi vurderer at å fjerne fortrinnsretten derfor ikke vil ha betydning for selve retten til opplæring i og på norsk tegnspråk. Det går frem av dagens § 6-18 og § 6-31 at fylkeskommunen kan plassere søkeren på en skole som er tilrettelagt. Selv om omtalen av dette fjernes sammen med fortrinnsretten, er det ikke til hinder for at fylkeskommunen kan plassere eleven på en skole som er tilrettelagt.

Når det gjelder fylkeskommunens behov for å planlegge for søkere med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk, viser vi til det som går frem av avsnittet om søknadsprosessen.

Hovedregelen når plassene skal fordeles, er at søkere som skal tas inn på bakgrunn av poeng, med mindre de tas inn på fortrinnsrett eller basert på individuell vurdering. Å fjerne fortrinnsretten vil medføre at alle med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk alltid skal poengberegnes ved inntaket med mindre de skal tas inn på individuelt grunnlag.

Vi kan ikke se at det er grunner til at hørselshemmede søkere som velger opplæring i ordinær videregående skole med tolk, ikke skal poengberegnes ved inntaket, med mindre søknaden skal bli behandlet individuelt basert på de grunnlagene som allerede finnes i dagens forskrift. Vi foreslår derfor at hørselshemmede og normalt hørende elever som hovedregel skal poengberegnes ved inntaket med mindre det er grunner til å behandle søknaden individuelt.

Når det gjelder hørselshemmede søkere som velger opplæring på en skole som gir opplæring i og på norsk tegnspråk, vil disse søkerne ikke konkurrere om plasser med normalt hørende elever. Ettersom fortrinnsretten er fjernet, skal også disse søkerne som hovedregel poengberegnes ved inntaket, med mindre det foreligger grunnlag for å behandle søkeren individuelt ved fordeling av plasser. Her vil knapphet om plasser først og fremst bli en konkurranse mellom søkere med hørselshemming, der søkere fra eget fylke skal tas inn før søkere fra andre fylker. Vi er usikre på om det er behov for regler om fortrinnsrett for noen av disse søkerne, med hensyn til at søkeren har rett til inntak til en skole som gir opplæring i og på norsk tegnspråk.

2.6.3.6. Fortrinnsrett for søkere med sterkt nedsatt funksjonsevne

Vi foreslår å videreføre fortrinnsretten for søkere med sterkt nedsatt funksjonsevne, men med en mindre utvidelse av fortrinnsretten. Vi foreslår at retten til å fortsette på samme skole, skal gjelde for de som tidligere har benyttet seg av denne fortrinnsretten, uavhengig av om dette er til videregående trinn 1 eller trinn 2. I dagens § 6-30 er det bare de som har vært tatt inn til videregående trinn 1 med fortrinnsrett etter § 6-17, som har rett til å fortsette på samme skole. En tilsvarende rettighet er ikke regulert for søkere til videregående trinn 3, som tidligere har vært tatt inn etter § 6-30, og som søker inntak til videregående trinn 3 med fortrinnsrett etter § 6-30. Vi ser ingen grunn til at denne gruppen skal stilles annerledes ved inntaket enn de som har rett til å fortsette på samme skole til videregående trinn 2. Det legges til grunn fylkeskommunene har vektlagt slike hensyn også tidligere, og det er i dagens rundskriv om inntak veiledet om at elevene bør få fortsette på samme skole også på Vg3. Den foreslåtte endringen antas derfor å være i tråd med gjeldende praksis. Vi foreslår derfor at denne gruppen av søkere også skal ha rett til å fortsette på samme skole ved inntak til videregående trinn 3.

2.6.3.7. Individuell behandling ved fordeling av plasser ved inntak til videregående trinn 1

Vi foreslår å videreføre dagens regulering av hvilke søkere som skal vurderes individuelt ved fordeling av plasser ved inntak til videregående trinn 1, men med en del strukturelle og språklige endringer, se forslaget § 4-20.

Vi viser særlig til at dagens forskrift har tre paragrafer som sikrer søkere som mangler vurdering med karakter i mer enn halvparten av fagene, individuell vurdering ved fordeling av plasser ved inntak til vg1. Dette er søkere som i tillegg har rett til spesialundervisning eller rett til særskilt språkopplæring, samt de som mangler vurdering med karakter i mer enn halvparten av fagene

uten å i tillegg ha rett til spesialundervisning eller rett til særskilt språkopplæring. Vi vurderer at det ikke er behov for å skille mellom disse tre gruppene, og foreslår å videreføre at søkere som mangler vurdering med karakter i mer enn halvparten av fagene, skal vurderes individuelt ved fordeling av plasser. Vi foreslår å ta inn at det gjelder ut fra fagene på vitnemålet fra grunnskolen.

2.6.3.8. Individuell behandling ved inntak til videregående trinn 2 og trinn 3

Vi foreslår å videreføre de gruppene av søkere som etter dagens forskrift kan behandles individuelt ved fordeling av plasser ved inntaket til videregående trinn 2 og trinn 3, men med en del strukturelle og språklige endringer, se forslaget § 4-20.

Det går ikke så tydelig frem av dagens kapittel om inntak når søkeren skal behandles individuelt (altså ikke poengberegnes) ved fordeling av plasser ved inntak til videregående trinn 2 og trinn 3. Ovenfor har vi foreslått en egen paragraf som samler vilkår og adgang til inntak til neste trinn i én paragraf, og her foreslår vi en egen paragraf som regulerer når søkeren skal behandles individuelt ved fordeling av plasser.

Vi foreslår å videreføre de tilfellene der søkeren skal behandles individuelt ved inntaket etter dagens forskrift.

? Er dere enige i forslaget om å fjerne fortrinnsretten for hørselshemmede elever? Hvis dere ikke er enige, har dere innspill til hvilken gruppe av hørselshemmede elever som eventuelt bør ha en fortrinnsrett ved inntak til skoler med opplæring i og på norsk tegnspråk?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget til de nye paragrafene om fortrinnsrett for søkere med sterkt nedsatt funksjonsevne i §§ 4-22 og 4-26? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.7. ANDRE ENDRINGER

2.7.1. OM FYLKESKOMMUNENS INFORMASJONSPLIKT

Vi har foreslått å ta ut dagens § 6-7 om fylkeskommunens informasjonsplikt. Dette er allerede en del av fylkeskommunenes plikter etter forvaltningsloven § 17, og den nye opplæringsloven § 10-8 regulerer fylkeskommunens plikt til å gi informasjon til eleven og foreldrene. Vi mener derfor det ikke er nødvendig å gjenta dette i forskriften. Tilsvarende har vi foreslått å ta ut informasjonsplikten i kapitlet om formidling av læreplass.

❓ **Er dere enige i forslaget vårt om å ta ut informasjonsplikten fra kapittelet om inntak fordi det er dekket av annet regelverk?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.7.2. KRAV OM AT DET IKKE SKAL SKJE USAKLIG FORSKJELLSBEHANDLING

Vi har foreslått å ta ut presiseringen om at det ikke skal skje usaklig forskjellsbehandling i saksbehandlingen i dagens § 6-8 fjerde ledd siste punktum. Dette følger av Grunnloven § 98, og gjelder uavhengig av om det står i forskriften. Vi mener det ikke er nødvendig å gjenta denne forpliktelsen i forskrift da det vil være en dobbeltregulering. Vi legger til grunn at fylkeskommunen er godt kjent med denne plikten.

2.7.3. OMTALE AV RETT TIL REFUSJON

Vi foreslår å ta ut omtalen i dagens § 6-8 sjuende ledd om muligheten til å kreve refusjon ved inntak av ungdom som etter søknadsfristen blir plassert i fosterhjem mv. Vi viser til at muligheten til å kreve refusjon følger av forskriftens kapittel 22 om fylkeskommunens rett til refusjon, og det blir unødvendig å vise til at det kan kreves refusjon etter dette kapittelet. Vi legger til grunn at fylkeskommunene er godt kjent med reglene om refusjon.

❓ **Er dere enige i forslaget vårt om å ta ut henvisning til muligheten til å kreve refusjon fra kapittelet om inntak? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.7.4. ANSVARET FOR RETTEN TIL TEGNSPRÅKOPPLÆRING

Dagens § 6-42 omhandler saksbehandlingsregler for søknader om videregående opplæring der søkeren har prioritert inntak til en knutepunktskole. Det står i bestemmelsens første ledd at fylkeskommunen der søkeren er folkeregistrert har ansvaret for at rettighetene etter opplæringsloven § 3-9 blir oppfylte. Fylkeskommunens ansvar for å oppfylle rettigheter og plikter følger av § 28-2 i den nye opplæringsloven. Vi mener det derfor ikke er nødvendig å gjenta det i forskriften. Vi foreslår derfor å ta ut presiseringen i dagens § 6-42 om at det er fylkeskommunen der søkeren er folkeregistrert, som har ansvaret for at rettighetene etter ny opplæringslov § 6-3 er oppfylt.

2.7.5. FJERNE MULIGHETEN TIL Å DISPENSERE FRA KAPITTELET

Det følger av dagens § 23-1 at Departementet og Utdanningsdirektoratet i særskilte tilfeller kan dispensere fra reglene i kapitlene 3, 4, 6 og 24.

Vi foreslår å endre hvilke kapitler i forskriften det kan dispenseres fra. Gjennom vår forvaltning av muligheten til å gi dispensasjon i dagens § 23-1 har vi ikke sett tilfeller der det har blitt gitt dispensasjon fra regler i dagens kapittel 6, og vi ser ingen praktiske grunner til å beholde muligheten til å dispensere fra reglene i dette kapittelet. Se nærmere omtale av videreføring av dispensasjonsreglene under kapittel 9.

? Er dere enige i forslaget om å ikke beholde muligheten til å dispensere fra reglene om inntak?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. INNHALDET I DEN VIDAREGÅANDE OPPLÆRINGA (KAPITTEL 5)

3.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å gi rammer for den opplæringen elever vil ha rett til som følge av fullføringsretten i ny opplæringslov, i ny § 5-2
- å gi fylkeskommunene mulighet til å tilby tilpassede løp, slik at elever kan ta videregående opplæring på lengre eller kortere tid enn fag- og timefordelingen tilsier
- å ta inn i ny § 5-4 at elever i ordinære videregående skoler som benytter tegnspråktolk, har rett til opplæring i faget norsk tegnspråk med utvidet timetall, jf. omtale i ny opplæringslov
- å ta inn i ny § 5-6 at elever som er fritatt fra opplæring i fremmedspråk som følge av opplæring i samisk som første- eller andrespråk, norsk tegnspråk eller kvensk eller finsk som andrespråk, skal få opplæring i fremmedspråk dersom de ønsker det
- å gi elever rett til å velge å ikke benytte seg av fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene i ny § 5-8
- å endre vilkåret i ny § 5-11 første ledd bokstav b om bruk av læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge, slik at vilkåret gjelder antall år med opplæring i norsk grunnskole istedenfor botid i Norge

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å endre ordlyden i ny § 5-8 om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene for å tydeliggjøre hvem paragrafen gjelder for
- å ta inn i ny § 5-9 at privatister har rett til fritak fra eksamen i kroppsøving

- å ta ut tid til arbeid med elevråd og elevmedvirkning i dagens forskrift § 1-4a, da dette reguleres i ny opplæringslov
- å dele inn dagens § 1-10 om opplæring i fremmedspråk i videregående opplæring i to paragrafer i ny forskrift, §§ 5-5 og 5-6
- å regulere eksamen i fremmedspråk for privatister i en egen paragraf i ny § 5-7

3.2. DAGENS REGLER

Det er gitt regler om innholdet i opplæringen i forskrift til opplæringsloven kapittel 1. Paragrafene som regulerer innholdet i videregående opplæring, er hjemlet i dagens opplæringslov §§ 3-1 tredje ledd, 3-2 første ledd, 3-4 første ledd og 6-4.

3.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-4 viser til hva innholdet i den videregående opplæringen består av. Forskriftshjemlene fremgår av §§ 1-4 andre ledd, 1-6 fjerde ledd og 6-1, og gir hjemmel til å utarbeide forskrifter om henholdsvis læreplaner i fag, fritak fra opplæringen i et fag for enkeltelever, fag- og timefordelingen og unntak fra denne fordelingen, og fritak fra opplæring i ett av de norske skriftspråkene.

3.4. VÅR VURDERING

3.4.1. ENDRINGER I STRUKTUR

Vi viser til innledende del av høringen om endringer i strukturen i forskriften som medfører at nytt kapittel 5 kun gjelder innholdet i den videregående opplæringen. Innholdet i grunnskoleopplæringen omtales i nytt kapittel 1, og innholdet i opplæringen for voksne omtales i nytt kapittel 13.

Vi viser også til informasjon i kapittelet om innholdet i grunnskoleopplæringen om at det vil bli foreslått og sendt på høring en ny forskrift om fag- og timefordelingen der de forskriftsreglene om innholdet i opplæringen som i dag fremgår av rundskriv Udir-1-2023, jf. forskriften §§ 1-1 og 1-3, blir forskriftsfestet på ordinært vis.

3.4.2. LÆREPLANVERKET OG TILBUDSSTRUKTUREN

Dagens § 1-3 første ledd første og andre punktum viser at opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet, og hva læreplanverket består av. I ny opplæringslov § 5-4 første ledd står det at opplæringen skal være i samsvar med målene og prinsippene for opplæringen og fag- og timefordelingen. Videre vises det til hjemlene for å gi forskrift om både læreplaner, overordnede mål og prinsipper og fag- og timefordelingen. I merknaden til § 5-4 i loven blir dette definert som «Læreplanverket for Kunnskapsløftet». Dette kan tale for at det vil være unødvendig å beholde en paragraf om læreplanverket i forskriften.

På den andre siden brukes begrepet «læreplanverket» mye i forskriften og merknadene til loven er mindre tilgjengelige enn forskriften. Vi mener derfor at definisjonen bør beholdes i forskriften av pedagogiske grunner, da denne ikke kan leses direkte ut fra loven. Vi foreslår derfor, på samme måte som i kapittel 1, å beholde en omtale av hva læreplanverket består av, i ny § 5-1.

Av samme grunn viser vi også til tilbudsstrukturen i ny § 5-1 for å synliggjøre at opplæringen i videregående skal være i samsvar med både med Læreplanverket for Kunnskapsløftet og tilbudsstrukturen. Selv om den nye opplæringsloven § 5-4 første ledd viser til tilbudsstrukturen, med henvisning til § 1-6 tredje ledd hvor tilbudsstrukturen er definert, har vi foreslått at dette også skal stå i ny § 5-1 i av hensyn til helheten av innholdet i den videregående opplæringen.

3.4.3. TILPASSEDE LØP I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Fullføringsreformen skal bidra til at flere fullfører videregående opplæring og blir kvalifisert til arbeid og videre utdanning gjennom en mer fleksibel og tilrettelagt opplæring. På bakgrunn av fullføringsreformen foreslår vi derfor at fylkeskommunene skal kunne tilby enkeltelever mer tilpassede opplæringsløp enn de har mulighet til i dag. Elevene skal kunne ta videregående opplæring på lengre eller kortere tid enn fag- og timefordelingen legger opp til, og utgjør på den måten et unntak fra hovedregelen om at opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet.

I forskriftsteksten har vi lagt til grunn at fylkeskommunen kun kan tilby slik tilpasning til enkeltelever etter en individuell vurdering. Se forslaget til § 5-1 tredje ledd. Det betyr at det er en forutsetning at fylkeskommunen vurderer at hensynet til eleven tilsier at det bør tilbys et slikt løp. Eksempler på hensyn som kan være relevant i vurderingen, er om det vil være utfordrende å gjennomføre videregående opplæring innenfor normal tid på grunn av læringsvansker, helseutfordringer og familiesituasjon. Videre kan det legges vekt på at eleven med et tilpasset løp vil kunne kombinere videregående opplæring med tidkrevende satsing innenfor for eksempel kultur eller idrett.

Selv om det skal vurderes konkret om et slikt tilbud vil være en god løsning for den enkelte eleven, foreslås det at fylkeskommunen kan la grupper av elever følge samme timeplan dersom det er hensiktsmessig, for eksempel slik at hele gruppen har fått fordelt timene på videregående trinn 1 over to år. Elevene må få opplæring i hele læreplanen for fag, og fylkeskommunen vil ikke ha anledning til å utelate hele, eller deler av, enkeltfag.

Individuelt tilpassede løp i videregående opplæring foreslås å være en mulighet fylkeskommunen har, og ikke en individuell rettighet for den enkelte elev. Det vil være frivillig for elevene om de ønsker å benytte seg av slike tilbud, og deltakelsen vil ikke påvirke fylkeskommunens plikt til å gi tilpasset opplæring eller den enkeltes rett til individuell tilrettelegging etter ny opplæringslov kap. 11. Dersom en elev ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, vil hen uansett ha rett på individuelt tilrettelagt opplæring, jf. ny opplæringslov § 11-6.

Fylkeskommunen vil kunne tilby et tilpasset løp for eleven på den skolen eleven tas inn ved *før* eleven har startet, men det vil også kunne være mulig å tilpasse løpet etter at en elev har begynt på et utdanningsprogram eller programområde dersom det viser seg å være behov for det. Et tilpasset løp som avviker fra fag- og timefordelingen, innebærer at det må fattes et enkeltvedtak om dette. Elevene forutsettes fortsatt å søke og bli tatt inn til et utdanningsprogram eller programområde som i dag, og det foreslås derfor ikke å regulere tilpassede løp i inntaksreglene i ny forskrift.

3.4.4. RETT TIL MER OPPLÆRING

Det følger av ny opplæringslov § 5-1 andre ledd at man har rett til videregående opplæring frem til man har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Det betyr at fylkeskommunen vil ha en plikt til å tilby mer opplæring til de som ikke har gjennomført og bestått. Hvordan den utvidede retten til videregående opplæring skal virke i praksis, er ikke nærmere regulert i ny opplæringslov. Vi har vurdert *om*, og eventuelt *hvordan*, dette bør reguleres nærmere i forskriften.

3.4.4.1. Rett til opplæring frem mot standpunktkarakter, ikke eksamensrettet opplæring

For å få utstedt vitnemål og/eller fag- og svennebrev må man som hovedregel ha bestått alle fag og eksamener, se ny §§ 9-46 og 9-48. Oppnådd studie- eller yrkeskompetanse krever med andre ord at man har bestått både standpunktkarakterer, eksamenskarakterer og eventuelt fag- eller svenneprøve. Dette betyr at retten til mer opplæring må gjelde frem til eleven har bestått nødvendige standpunktkarakter, eksamen og eventuell fag- eller svenneprøve.

Vi mener retten til videregående opplæring frem mot studie- eller yrkeskompetanse ikke kan dreie seg om eksamensrettet opplæring. Opplæring i offentlig skole bør lede frem mot en standpunktkarakter, og opplæringsloven med forskrifter handler i dag ikke om opplæring frem mot eksamen, for eksempel for privatister. En slik opplæring vil i praksis bety et offentlig tilbud som minner om opplæring som allerede tilbys av private aktører til ungdom og voksne som ønsker å få hjelp til å forberede seg til privatisteksamen. Et slikt regulert opplæringstilbud vil også kreve mange unntak fra dagens regler i forskriften kapittel 3 om underveisvurdering og fravær, da disse reglene knytter seg til standpunktkarakterer.

Vi mener etter dette at ny opplæringslov § 5-1 andre ledd skal gi rett til mer opplæring frem mot standpunktkarakter. Viforeslår derfor i ny § 5-2 første ledd at elever som har gjennomført opplæringen, men ikke har bestått standpunktkarakter eller eksamen i ett eller flere fag, har rett til mer opplæring i faget eller fagene. Opplæringen skal da føre frem til standpunktkarakter i faget, der reglene om underveisvurdering, sluttvurdering, mv. skal følges. Det vil si at også elever som har rett til ny og utsatt eksamen i et fag, men som allerede har en standpunktkarakter i det faget, også vil ha rett til opplæring frem mot en ny standpunktkarakter. Dette er begrunnet i at dersom elevene med rett til ny eller utsatt eksamen enten ikke ønsker å gå opp til ny eller utsatt eksamen, eller stryker på disse eksamenene, vil standpunktkarakteren i faget falle bort. Ved motsatt løsning ville det kunne gå uforholdsmessig lang tid før elevene ville ha rett på mer opplæring frem mot en standpunktkarakter neste skoleår. Hvordan vi foreslår at mer opplæring frem mot standpunktkarakter skal forholde seg til ny, utsatt og særskilt eksamen, er omtalt i kap. 9.

Retten til mer opplæring for de som stryker til fag- eller svenneprøven, er omtalt under (punkt 3.4.4.3. i denne delen).

3.4.4.2. Læreplanen i faget og fag- og timefordelingen

3.4.4.2.1. Læreplanen som grunnlag for vurderingen

Det vil trolig variere om elever med rett til mer opplæring har behov for opplæring i alle kompetansemålene i faget eller i kun noen kompetansemål. Det er imidlertid kun de som har rett til opplæring for voksne, som har rett til å bli realkompetansevurdert, jf. ny opplæringslov § 18-8. Det vil si at det ikke er anledning til å realkompetansevurdere en elev for å vurdere hva eleven har behov for opplæring i.

Det er heller ikke gitt at det er samme lærer som skal gi mer opplæring. Vi mener det er svært krevende å vurdere akkurat hvilke kompetansemål en elev har behov for mer opplæring i, uten å eventuelt stille strenge krav til dokumentasjon i underveisvurderingen. Vi mener ikke det er hensiktsmessig med et strengt dokumentasjonskrav til underveisvurderingen, og vi vurderer uansett at kompetansemålene i læreplanen i faget må være grunnlaget for opplæringen. Vi foreslår derfor at det er læreplanen i faget som skal utgjøre grunnlaget for mer opplæring i fag, og at det ikke skal være mulig å få opplæring i kun utvalgte kompetansemål.

3.4.4.2.2. Unntak fra timetallet

Selv om vi mener at elevene ikke kan få opplæring i kun utvalgte kompetansemål i et fag, mener vi at det bør være mulig å fravike timetallet i faget. Det vil si at fylkeskommunen ikke trenger å gi opplæring som går over 140 timer i et programfag, men kan gi opplæring i et komprimert løp der timetallet for eksempel er halvert. Selv om læreplanen i faget skal utgjøre grunnlaget, vil en lærer kunne gi mindre opplæring i kompetansemål der læreren ser at eleven har god kompetanse. Denne typen komprimert opplæring skiller seg fra normal periodisering av et fag, der timetallet i læreplanen ikke fravikes, men er høyere per uke enn normalt slik at faget gjennomføres på kortere tid.

Retten til komprimert opplæring med redusert timetall kan vurderes enten som et unntak fra læreplanen og fag- og timefordelingen, eller som et supplement til opplæringen som eleven allerede har fått. Det kan stilles spørsmål om det er behov for i det hele tatt å regulere hvordan fylkeskommunen skal gi mer opplæring, hvis vi legger til grunn at elevene allerede har fått oppfylt kravene til timetallet i læreplanen og fag- og timefordelingen. Vår vurdering er likevel at dette bør reguleres. Det er ønskelig at elevene ikke skal bruke lenger tid på videregående opplæring enn nødvendig, og vi mener at en regel som sier at fylkeskommunen kan fravike timetallet i læreplanen, underbygger dette.

Selv om fylkeskommunen har mulighet til å fravike timetallet i faget, er dette ikke en plikt. Vi foreslår at fylkeskommunen skal stå fritt til å organisere meropplæringen slik de selv mener er mest hensiktsmessig. Det betyr at det er opp til fylkeskommunen om de ønsker å tilby komprimert opplæring i et fag, enten med både færre timer og over kortere tid, eller ved å periodisere faget. Fylkeskommunen står også fritt til å tilby opplæring i et fag fordelt over et normalt skoleår. Dette gir rom for å planlegge ut fra lokale behov og muligheter. Samtidig bør fylkeskommunene se hen til det behovet elevene har og hva slags type opplæring de vil få utbytte av, i tråd med intensjonen i Meld. St. 21 (2020–2021) som er bakgrunnen for ny, utvidet rett til videregående opplæring i ny opplæringslov.

Dersom det skal kunne gjøres unntak fra ordinært timetall for elever som allerede har gjennomført opplæringen uten å bestå, er det et spørsmål om det bør reguleres hvilke elever som skal regnes for å ha gjennomført opplæringen fra før, det vil si i hvilke tilfeller fylkeskommunen kan tilby komprimert opplæring i tid. En alminnelig språklig forståelse av «gjennomført» vil tyde på at man må ha deltatt i store deler av opplæringen. Én mulighet er å la det være opp til fylkeskommunen å vurdere hvor mye opplæring som må være gjennomført, og om et komprimert tilbud kan være hensiktsmessig for den enkelte. En slik fleksibilitet vil være i tråd med intensjonene med fullføringsreformen. På den annen side kan en slik løsning gi store forskjeller mellom fylkeskommunene, og være uheldig for enkelte elever som selv mener de trenger ordinært timetall.

En annen mulighet er å sette et tydelig skjæringspunkt for når opplæringen regnes som gjennomført, slik at elevene kan melde seg til mer opplæring. Dette tidspunktet kan vanskelig være helt mot slutten av skoleåret, fordi noen elever da kan ha gått glipp av søknadsfristene for inntak, samtidig som de ikke vil kunne melde seg til mer opplæring. Dette kan i verste fall føre til at de ikke får et tilbud på over et år.

Et mulig skjæringspunkt kan være tidspunktet for halvårsvurderingen omtrent halvveis i opplæringen i faget. På den ene siden kan man vanskelig si at opplæringen er gjennomført allerede halvveis i opplæringsløpet. Enkelte elever kan også ha mye fravær. På den annen side velger elevene både å søke og ta imot et tilbud, og de vil ha et halvt år på å si fra at de ikke ønsker å fortsette som elev før skjæringspunktet er nådd. Hensynet til fylkeskommunens mulighet til å planlegge kan derfor tilsa et slikt skjæringspunkt. Et annet mulig skjæringspunkt

kan være ved søknadsfristen for videregående opplæring 1. mars. Elever som faller ut før dette vil da kunne søke ordinært inntak fra høsten. Vi ber særskilt om høringsinnspill til om, og eventuelt hvordan, det bør reguleres nærmere i hvilke tilfeller fylkeskommunen skal kunne tilby opplæring som fraviker timetallet i faget.

3.4.4.3. Opplæring frem mot yrkeskompetanse

3.4.4.3.1. Kandidater som har strøket eller ikke møtt til fag- og svenneprøven

Retten til mer opplæring for lærlinger som har opplæring i bedrift, eller elever som får et annet opplæringstilbud som alternativ til opplæring i bedrift, skiller seg fra retten til elever med behov for mer opplæring frem mot standpunktkarakter. Disse kandidatene får ikke standpunktkarakterer, men skal opp til fag- eller svenneprøve og eventuelt eksamen. Denne prøven utgjør sluttvurderingen for hele læreplanen på videregående trinn 3. Kandidatene må derfor bestå denne for å få yrkeskompetanse. Dersom de ikke består, omfattes de også av retten til mer opplæring i ny opplæringslov § 5-1 andre ledd, se Prop. 57 L (2022–2023) punkt 40.2.4.2.

Den som ikke blir formidlet, vil etter ny opplæringslov § 5-6 ha rett til et annet opplæringstilbud på vg3 som bygger på det programområdet som er gjennomført på vg2. Dette tilsier at retten til mer opplæring for lærlinger og elever som stryker til fag- eller svenneprøven, også må knytte seg til et slikt opplæringstilbud.

Det betyr at kandidatene ikke vil ha rett til mer opplæring frem mot ny fag- eller svenneprøve. Vi mener at det ville være utfordrende å fastsette en rett til slik opplæring. Ingen kan være garantert forlenget eller ny lærekontrakt, så et slikt forslag vil i realiteten innebære en plikt for fylkeskommunen til å kunne tilby opplæring i samtlige lærefag på relativt kort varsel. Dette vil være en plikt som gir langt mindre handlingsrom sammenlignet med denplikten fylkeskommunen har til å tilby opplæring til de som ikke blir formidlet til lære plass.

Vi foreslår derfor at retten til mer opplæring ved ikke bestått fag- eller svenneprøve, skal knytte seg til et opplæringstilbud på vg3 som bygger på det programområdet som er gjennomført på vg2. Fylkeskommunen vil likevel ha mulighet til å tilby andre løsninger, og bør vurdere dette dersom det er til det beste for den det gjelder.

Fylkeskommunen vil i slike tilfeller ha mulighet til å 1) tilby forlenget eller ny kontrakt dersom en lærebedrift ønsker det, eller 2) tilby opplæring i lærefaget som fylkeskommunen har ansvaret for, eller 3) tilby et opplæringstilbud på vg3 som bygger på elevens vg2. Selv om retten til mer opplæring vil knytte seg til alternativ 3), legger vi til grunn at fylkeskommunene vil se seg tjent med å strekke seg langt for å formidle flest mulig og godkjenne kontrakter som lærebedriftene ønsker å tilby en forlengelse av, ettersom dette i mange tilfeller vil være den raskeste veien til fullført videregående opplæring for den enkelte.

Kandidatene vil, på samme måte som i dag, fremdeles ha rett til å gå opp til en ny eller utsatt fag- eller svenneprøve dersom de får «ikke bestått» på første forsøk eller har gyldig fravær på prøven. Dette er regulert i ny §§ 9-66 og 9-67 og er nærmere beskrevet i omtalen av kapittel 9.

3.4.4.3.2. Praksisbrevkandidater og lærekandidater

Praksisbrevkandidater og lærekandidater oppnår etter endt prøve en sluttkompetanse på et lavere nivå enn yrkeskompetanse. Ettersom et gjennomført løp ikke innebærer oppnådd studie-

eller yrkeskompetanse, vil de ha retten til videregående opplæring i behold, uavhengig av om de klarer prøven eller ikke, jf. ny opplæringslov § 5-1.

Som ved annen opplæring i bedrift kan fylkeskommunen tilby forlenget eller ny kontrakt dersom en lærebedrift ønsker det, og kandidatene bør få god veiledning om mulige opplæringstilbud som videre kan lede frem mot studie- eller yrkeskompetanse.

? Er dere enige i at det skal åpnes opp for at det kan tilbys tilpassede løp slik at elevene kan ta videregående opplæring på lengre eller kortere tid enn det som følger av fag- og timefordelingen? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Har dere andre innspill til forslaget om tilpassede løp i videregående opplæring?

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at retten til mer opplæring i ny § 5-2 skal føre frem mot standpunktkarakter? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget i ny § 5-2 første ledd om at læreplanen i faget skal være grunnlaget for opplæringen når fylkeskommunen tilbyr mer opplæring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget i ny § 5-2 første ledd om at fylkeskommunen kan gjøre unntak fra timetallet i læreplanen i faget når de tilbyr mer opplæring til elever som allerede har gjennomført opplæringen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Mener dere det bør være et klart skjæringspunkt for når et opplæringsløp skal kunne være komprimert i tid, altså en regulering av hva som ligger i «gjennomført» i ny § 5-2 første ledd, eller bør det være opp til fylkeskommunen å vurdere dette? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Hvis dere ønsker et skjæringspunkt for når opplæringen kan anses som gjennomført i ny § 5-2 første ledd, hvilket alternativ foretrekker dere og hvorfor?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget til ny § 5-2 andre ledd om at kandidater som ikke har bestått fag- eller svenneprøven har rett til mer opplæring på et opplæringstilbud på vg3 som bygger på det programområdet kandidatene har gjennomført på vg2? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at rett til mer opplæring for praksisbrevkandidater og lærekandidater ikke skal omtales nærmere i forskriften? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.5. OPPLÆRING I OG PÅ NORSK TEGNSPRÅK

Departementet foreslo i høringen til ny opplæringslov at elever med hørselshemming som benytter tolk i ordinære videregående skoler, også skal ha rett til opplæring i faget norsk tegnspråk. I tillegg foreslo departementet å gi elevene en rett til utvidet timetall i faget, på lik linje med elever som får opplæring i og på norsk tegnspråk. Disse forslagene fikk bred støtte i høringen. Som følge av omtalen i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 29.5.7 foreslås det nå å innlemme dette i ny forskrift, se forslag til § 5-4 andre ledd. Det utvidede timetallet følger av Udir-1-2023.

Er dere enige i vårt forslag til ordlyd om opplæring i og på norsk tegnspråk i ny § 5-4 første og andre ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.6. OPPLÆRING I FREMMEDSPRÅK OG FRITAK FRA OPPLÆRING I FREMMEDSPRÅK I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Dagens § 1-10 handler om opplæring i fremmedspråk i første ledd og fritak fra opplæring i fremmedspråk i andre ledd. Vi foreslår å dele dagens paragraf i to nye paragrafer, ny §§ 5-5 og 5-6, for å gjøre det klarere hva som er hovedregel og unntak. Forslaget samsvarer også med forslag til inndeling i ny §§ 1-7 og 1-8 i nytt kapittel 1 om innholdet i opplæringen i grunnskolen.

Vi foreslår å legge til i ny § 5-6 at elevene skal få opplæring i fremmedspråk dersom de ønsker det. En slik valgfrihet finnes i dag i grunnskolen, i dagens § 1-9 første ledd. Vi mener at elever i videregående opplæring bør få det samme valget. Elevene vil da få opplæring både i sitt første- eller andrespråk og i fremmedspråk.

Er dere enige i forslaget vårt i ny § 5-6 om at elever som har rett til fritak i fremmedspråk, kan velge å likevel få slik opplæring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.7. EKSAMEN I FREMMEDSPRÅK FOR PRIVATISTER

Dagens § 1-13 første ledd viser til at § 1-10, om opplæring i fremmedspråk, også gjelder for privatister. Vi mener imidlertid at det ikke er så lett å fange opp dette når det kun går frem av en henvisning. Vi foreslår derfor å lage en ny paragraf om privatister i ny § 5-7, for å få tydelig frem hvilke krav til fremmedspråk som gjelder for privatister.

3.4.8. ENDRET ORDLYD I NY § 5-8 OM FRITAK FRA SKRIVEOPPLÆRING I ETT AV DE NORSKE SKRIFTSPRÅKENE

Vi har laget et forslag til ny § 5-8 om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene, som viderefører vår tolkning av dagens § 1-11. Denne paragrafen tilsvarer ny § 1-9. Se omtalen av denne under kapittel 1.

? Er dere enige i forslaget om å endre ordlyden i ny § 5-8 for å klargjøre hva bestemmelsen regulerer? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 5-8 andre ledd om at elevene skal få rett til å få skriveopplæring i sidemål dersom de ønsker det? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.9. FRITAK FRA OPPLÆRING ELLER EKSAMEN I KROPPSØVING

Dagens § 1-13 første ledd viser til at § 1-12 også gjelder for privatister. Forskriftens § 1-12 gjelder fritak fra opplæring i kroppsøving for elever dersom det legges frem en uttalelse fra lege om at opplæringen er til skade for eleven og at tilpasset opplæring ikke er mulig. Siden privatister ikke har opplæring, men § 1-13 likevel viser til § 1-12, forstår vi det som at privatister kan få fritak fra *eksamen* dersom det legges frem en uttalelse fra lege om at eksamen er til skade for privatisten, og at særskilt tilrettelegging av eksamen ikke er mulig. Vi foreslår å presisere dette i ny § 5-9 andre ledd.

? Er dere enige i presiseringen i ny § 5-9 om at privatister kan få fritak fra eksamen i kroppsøving ved å legge frem legeerklæring om at eksamen er skadelig, og dersom særskilt tilrettelegging av eksamen ikke er mulig? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Det burde imidlertid være tilsvarende bestemmelser for fagene teater og bevegelse, samt ergonomi og bevegelse.

3.4.10. OPPLÆRING OG EKSAMEN ETTER LÆREPLANEN I NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER MED KORT BOTID I NORGE

Paragraf 1-17 i dagens forskrift regulerer opplæring etter læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge. Etter dagens paragraf kan elever velge å følge denne læreplanen dersom de får særskilt språkopplæring og har kortere enn seks års botid i Norge i opplæringspliktig alder på tidspunktet for eksamen. Dagens regel skal forstås slik at botiden *før* opplæringspliktig alder ikke skal regnes med. Seksårsregelen er knyttet til forskning om at det i gjennomsnitt tar fem til sju år å lære et språk opp til et avansert nivå.

Ved innvilget utvidet opplæringstid etter opplæringsloven § 3-1 femte ledd, trenger elever som ville ha oppfylt vilkåret om botid uten utvidet tid, bare et enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for å kunne følge læreplanen. Deltakere i videregående opplæring for voksne med et annet morsmål enn norsk og samisk, kan følge læreplanen hvis de har et enkeltvedtak som presiserer at de har behov for særskilt språkopplæring. Privatister kan ta eksamen etter læreplanen hvis de har kortere enn seks års botid første gang de gjennomfører eksamen, og de ikke har fått sluttvurdering i norsk etter ordinær læreplan fra 2020/21 eller senere.

3.4.10.1. Nytt vilkår om mindre enn fire års opplæring i norsk grunnskole

Vi foreslår å endre vilkåret slik at det knytter seg til antall opplæringsår i norsk grunnskole, og ikke botid på eksamenstidspunktet. Et vilkår som er knyttet til elevens utgangspunkt fra grunnskolen, og ikke til et antatt eksamenstidspunkt, tar høyde for at elever bruker ulik tid på å gjennomføre videregående opplæring. En slik løsning vil være bedre tilpasset en utvidet rett til videregående opplæring og muligheten for et mer fleksibelt opplæringsløp. Vi legger til grunn at det fremover trolig vil være flere varierte løp enn i dag. Et slikt vilkår gjør også at elevene stiller likt når de skal begynne i videregående skole, uavhengig av om elevene velger et studieforbereende eller yrkesfaglig utdanningsprogram. Med dagens regel vil elever som tar yrkesfag, kunne ha fire års botid i Norge før de begynner i videregående og får opplæring etter læreplanen, mens elever som vil ta studieforbereende utdanningsprogram bare kan ha tre års botid. Det er fordi elever på yrkesfag tar eksamen i norsk på videregående trinn 2, mens elever på studieforbereende tar eksamen på videregående trinn 3.

Vi foreslår derfor at vilkåret skal være at elevene ikke har hatt mer enn fire års opplæring i norsk grunnskole før de begynner i videregående opplæring. I tillegg foreslår vi å beholde at elevene fortsatt må ha enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Fylkeskommunen skal da jevnlig vurdere om eleven kan norsk godt nok til å følge den vanlige opplæringen, jf. ny opplæringslov § 6-5. At vilkåret settes til fire år betyr at retten vil kunne utvides med ett år fra slik vilkåret forstås og praktiseres i dag, for elever på studieforbereende utdanningsprogram. Vi mener likevel at en grense på fire års grunnskoleopplæring fortsatt er relativt strengt for elever med slikt vedtak. Læreplanen ligger uansett tett opp til ordinær læreplan i norsk, og karakterstatistikken i faget viser at det er krevende å få gode resultater. Vi vurderer det ikke som hensiktsmessig å gjøre vilkåret strengere for elever på yrkesfaglige utdanningsprogram. Målsettingen er at flere elever gjennomfører videregående opplæring, og læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid er et av de tiltakene som bidrar til det. Vi mener at å endre vilkåret om botid til antall år i norsk grunnskole vil bidra til at vilkåret for å følge denne læreplanen blir mer rettferdig og vil gjøre det enklere for skoler å fortolke regelverket.

Fordi dagens vilkår for bruk av læreplanen i opplæringen for voksne ikke knytter seg til botid, ser vi ikke behov for å foreslå tilsvarende endringer for voksne, jf. forslag til ny § 13-7. Se ellers omtale av reglene for voksne i kapittel 13.

? Er dere enige i forslaget vårt om å endre vilkåret til «(...) ikkje hatt meir enn fire års opplæring i norsk grunnskole (...)» i ny § 5-11 første ledd bokstav b? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.11. ENDRE VILKÅR OM SEKS ÅRS BOTID FØR EKSAMEN FOR PRIVATISTER

Også for privatister er det i dagens § 1-17 fjerde ledd bokstav b, et krav om maksimalt seks års botid før første gang privatisten gjennomfører privatisteksamen. Privatister vil kunne ha svært lang botid uavhengig av antall opplæringsår i norsk grunnskole. Vi mener derfor at vilkåret fortsatt må knytte seg til botid i Norge. Vi foreslår imidlertid en endring i botidskravet fra seks til sju år. En slik endring vil samsvare bedre med endringen vi har foreslått for elever, ved at dette vilkåret vil samsvare med et normalløp på studieforberedende utdanningsprogram der eksamen tas etter tre år.

? Er dere enige i forslaget vårt om å endre botidskravet for privatister fra seks til sju år i ny § 5-11 andre ledd bokstav b, for å samsvare bedre med endringen vi har foreslått for elever? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.12. UNNGÅ DOBBELTREGULERINGER

Dagens § 1-4a regulerer at det skal gis tid til arbeid med elevråd og elevmedvirkning. Elevmedvirkning er styrket i ny opplæringslov og omfatter også elevrådsarbeid knyttet til skoledemokratiet. Den generelle bestemmelsen om elevmedvirkning i ny opplæringslov § 10-2 viser til at elevene skal få medvirke i «alt som gjeld dei sjølv». Dette omfatter også innholdet i opplæringen. Siden dette nå er presisert i ny opplæringslov, foreslår vi å ikke videreføre denne paragrafen i forskriften for å unngå dobbeltregulering.

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til kapittel 5 om innholdet i den videregående opplæringen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4. FAG- OG YRKESOPPLÆRINGA (KAPITTEL 6)

4.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å legge til en ny § 6-12 om samarbeidende lærebedrifter
- å legge til en ny § 6-13 om at fylkeskommunalt tilskudd til lærebedrifter også gjelder ved kontrakt om fagbrev på jobb
- å legge til et nytt ledd i § 6-16 om samisk representasjon i faglige råd
- å fastsette at opplæringstilbudet til de som ikke blir formidlet til læreplass, skal ha oppstart senest 1. september i § 6-2
- å fastsette at fylkeskommunen skal søke å formidle de som ønsker det til læreplass selv om de har startet på et annet opplæringstilbud i § 6-2

Vi foreslår også tre ulike alternativ dersom opplæringskontor skal reguleres nærmere i forskriften.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å dele opp dagens forskrift § 11-8 i flere paragrafer, se ny §§ 6-3 til 6-4
- å flytte dagens forskrift § 11-12 tredje ledd til ny § 9-66 om ny fag- eller svenneprøve
- å videreføre reglene om organene for fag og yrkesopplæring i ny §§ 6-15 til 6-19 (tidligere kapittel 12 i opplæringsloven)
- å ikke videreføre dagens forskrift § 11-3 andre ledd om rapportering fra lærebedriften da dette er regulert i ny opplæringslov
- å ta inn at det er «fylkeskommunen der den aktuelle avdelinga av bedrifta ligg og har adresse,» som avgjør hvilken fylkeskommune som godkjenner lærebedriften i ny § 6-11 andre ledd

Vi sender ikke på høring endringer i regler om godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Dette oppdraget ligger hos Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, og vil sendes på høring separat.

4.2. STANDARDKONTRAKTER OG OPPLÆRINGSTILBUDET TIL DE SOM IKKE BLIR FORMIDLET TIL LÆREPLASS

4.2.1. DAGENS REGLER

4.2.1.1. Innholdet i og formen på kontrakter

Ved tegning av lærekontrakt eller opplæringskontrakt skal det benyttes standardkontrakter som er fastsatt av departementet, jf. opplæringsloven § 4-5 andre ledd fjerde punktum, jf. forskrift til opplæringsloven § 11-6. Det finnes i dag kun standardkontrakter for lærekontrakter og opplæringskontrakter, og ikke for kontrakter for fagbrev på jobb.

4.2.1.2. Opplæringstilbud til de som ikke får tilbud om læreplass

Fylkeskommunen skal tilby opplæring i skole for elever som ikke får læreplass, jf. opplæringsloven § 3-3 og forskrift til opplæringsloven § 6A-6.

4.2.2. NY OPPLÆRINGSLOV

4.2.2.1. Innholdet i og formen på kontrakter

Ny opplæringslov § 7-2 femte ledd viderefører forskriftshjemmelen om hvilken form og hvilket innhold kontrakten skal ha. I tillegg gis det også en ny forskriftshjemmel om endring av kontrakten.

4.2.2.2. Opplæringstilbud til de som ikke blir formidlet til læreplass

Ny opplæringslov § 5-6 viderefører at søkere som oppfyller vilkårene for å bli formidlet til læreplass, men som ikke får tilbud om læreplass, har rett på et annet opplæringstilbud på videregående trinn 3 bygd på det programområdet hen har gjennomført på videregående trinn 2. Denne paragrafen gir hjemmel til å gi forskrift om opplæringstilbudet til de som ikke får læreplass. Etter ny opplæringslov § 7-7 skal fylkeskommunen rekruttere lærebedrifter med sikte på å gi tilbud om læreplass til alle søkere som oppfyller vilkårene for å bli formidlet til læreplass.

4.2.3. VÅR VURDERING

4.2.3.1. Innholdet i og formen på kontrakter

Vi foreslår å videreføre dagens forskrift § 11-6, med kun noen språklige endringer i ny § 6-1.

Forslaget til hjemmel om endring av kontrakt er som nevnt ny, men vi foreslår ikke å regulere dette i forskrift nå.

Når det gjelder kontrakt for fagbrev på jobb, har vi tidligere svart sektor at det er mulig å bruke standardkontrakten som brukes for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater. Vi ønsker innspill om hvordan dette fungerer, og om det er behov for å utarbeide en egen standardkontrakt for fagbrev på jobb.

? Er dere enige i at det ikke er behov for en egen standardkontrakt for fagbrev på jobb?
Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.2.3.2. Opplæringstilbud til de som ikke blir formidlet til læreplass

Ny opplæringslov § 5-6 lovfester retten til et annet opplæringstilbud på videregående trinn 3 for søkere som ikke har fått tilbud om læreplass. Bakgrunnen for lovendringen er Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*, der forslaget om en rett til læreplass eller et likeverdig tilbud ble begrunnet slik:

De siste ti årene har altså stadig flere fått den læreplassen de trenger for å fullføre opplæringen, men fortsatt står det hvert år en gruppe elever uten læreplass. (...)

Elever som ikke får læreplass, fullfører VGO i mindre grad enn de som får læreplass, og mange står uten arbeid senere i livet. En analyse av dem som søkte, men ikke fikk læreplass i 2010, viser at 56 prosent hadde fullført VGO innen skoleåret 2018–2019. Det er 31 prosentpoeng lavere enn de som fikk læreplass i samme periode. Ni år etter er andelen som verken er i arbeid eller utdanning, nær dobbelt så stor for dem som ikke fikk læreplass sammenlignet med dem som fikk plass. (...)

Elever som ikke får læreplass, har rett på Vg3 i skole. I 2020 var det 1 304 elever som benyttet seg av tilbudet, og flere fylkeskommuner har økt antallet elevplasser som følge av koronapandemien. Antallet elever som deltar i tilbudet, er imidlertid lavt sammenlignet med antallet som står uten en læreplass. En årsak til det kan være at tilbudet har vesentlige mangler og anses som en nødløsning av fylkeskommunene, elevene og partene i arbeidslivet. De fleste tilbudene om Vg3 i skole starter sent på høsten, og noen så sent som november. Elevene får dermed et unødvendig opphold i opplæringen som kan øke sannsynligheten for frafall. Vg3 i skole varer som regel ett år, men flere fylkeskommuner har etablert utvidede ordninger. Av dem som begynte på Vg3 i skole i 2014, hadde 70,5 prosent fullført innen fem år. Tilsvarende tall for lærlinger er 85 prosent.

I forbindelse med Stortingets behandling av meldingen, ba Stortinget regjeringen om å konkretisere forbedringer av dagens vg3 i skole.

Det er derfor vurdert om, og eventuelt hvordan, forskriften bør regulere at også opplæringstilbudet for de som ikke er formidlet til læreplass, skal følge ordinær skolerute når det gjelder oppstart av tilbudet. Det er også vurdert om, og eventuelt hvordan, forskriften bør regulere at fylkeskommunen skal arbeide for at de som ønsker det, kommer over i læreplass i løpet av skoleåret.

I arbeidet med denne delen av forskriften, har det vært innhentet innspill fra representanter i SRY, fylkeskommunene og KS. Blant disse er det enighet om at det ikke er ønskelig med oppstartsdato som knyttes til skoleruten. LO ønsker en tidligere oppstart enn dagens tilbud. Det trekkes også frem at tidligere oppstart vil kunne bli en dimensjoneringsutfordring for fylkeskommunene og at det vil startes opp tilbud som det ikke vil være bruk for fordi elevene blir formidlet til læreplass underveis. Det er også en bekymring for at fylkeskommunen vil legge mindre innsats i å formidle elevene som ønsker det, over i læreplass. Dette kan tale for at man ikke regulerer en oppstartsdato nå, men venter til man har sett nærmere på hele tilbudet til de som ikke får tilbud om læreplass.

På den andre siden er det uheldig at mange elever får et opphold i opplæringen utover høsten. Dersom eleven ikke får læreplass relativt raskt etter normal skolestart, kan dette øke sjansen for at eleven faller fra og takker nei til læreplass eller et annet opplæringstilbud på et senere tidspunkt. Dette taler for at disse elevene får annen opplæring med oppstart så tidlig som mulig.

En mulighet kan være forskriftsregulering som sier at opplæringstilbudet til de som ikke får læreplass skal ha oppstart senest 1. september. Dette ville gi fylkeskommunene tid til å jobbe med formidling gjennom sommeren og ved begynnelsen av skoleåret, og ta høyde for at de aller

fleste er formidlet og i gang med læretiden innen utgangen av august. Samtidig ville det kunne gi elevene trygghet og forutsigbarhet om når de uansett vil ha et opplæringstilbud å gå til. Vi ber om høringsinstansenes innspill til om, og eventuelt hvordan, dette bør reguleres.

Etter ny opplæringslov har de som oppfyller vilkårene for læretid i bedrift, først og fremst rett til læreplass og de skal formidles til dette. Fylkeskommunene skal etter loven rekruttere lærebedrifter med sikte på å gi tilbud om læreplass til alle søkere som oppfyller vilkårene for å bli formidlet til læreplass, og fylkeskommunene viser til at de arbeider med formidling gjennom året. Det kan derfor være hensiktsmessig også å tydeliggjøre i forskriften at fylkeskommunen skal arbeide for at de som ønsker det, skal komme over i læreplass i løpet av skoleåret selv om de har startet på et annet opplæringstilbud.

? Har dere innspill til om det bør fastsettes en frist for oppstart av opplæringstilbud for de som ikke får læreplass?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Dersom det skal fastsettes en slik frist, bør opplæringstilbudet starte senest 1. september? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at det bør forskriftsfeste at fylkeskommunen skal arbeide for at de som ønsker det, skal komme over i læreplass i løpet av skoleåret selv om de har startet på et annet opplæringstilbud? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.3. GODSKRIVING AV GJENNOMGÅTT OPPLÆRING OG PRAKSIS

4.3.1. DAGENS REGLER

Reglene om godskriving av gjennomgått opplæring og praksis følger av forskrift til opplæringsloven §§ 11-8 til 11-15. Reglene i forskriften er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 3-4 første ledd fjerde punktum.

4.3.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 5-4 tredje ledd viderefører forskriftshjemmelen om godskriving av gjennomgått opplæring og praksis.

4.3.3. VÅR VURDERING

4.3.3.1. Dele opp dagens forskrift § 11-8

Dagens forskrift § 11-8 er en generell regel som blant annet regulerer *hvem* godskrivingsreglene gjelder for. Vi mener dagens regler bør videreføres, men foreslår enkelte endringer i språk og struktur.

Vi foreslår en ny § 6-3 første ledd som fastsetter at godskrivingsreglene medfører kortere læretid for lærlinger og lære kandidater og mindre krav til praksis for praksiskandidater og kandidater for fagbrev på jobb. Med et slikt innledende ledd er det ikke lenger nødvendig å forklare dette i hver paragraf, slik det gjøres i dagens § 11-10 første ledd, § 11-11 første ledd samt §§ 11-3 og 11-14. Siden ny § 6-3 første ledd er uttømmende, gjelder ikke godskrivingsreglene for praksisbrevkandidater.

For det andre foreslår vi i ny § 6-3 andre ledd å videreføre dagens forskrift § 11-8 om *når* godskrivingsreglene gjelder, og at fylkeskommunen ikke kan godskrive opplæring og praksis etter dagens §§ 11-10 til 11-12 samtidig med godskriving etter reglene i dagens §§ 11-13 og 11-14. Vi foreslår dessuten å fjerne siste ledd i dagens forskrift § 11-8 om at fylkeskommunen vurderer den fremlagte dokumentasjonen og gjør vedtak, da vi mener dette er en unødvendig presisering.

For det tredje foreslår vi i ny § 6-4 andre ledd å videreføre dagens forskrift § 11-8 andre ledd om at også oppnådd kompetanse etter realkompetansevurdering eller bestått eksamen som privatist skal regnes som gjennomgått opplæring.

4.3.3.2. Fjerning av dagens forskrift § 11-12 tredje ledd

Dagens forskrift § 11-12 tredje ledd regulerer at en lærling eller elev som ikke består fag- eller svenneprøven kan melde seg opp til prøven etter reglene som gjelder for praksiskandidater, eller etter reglene for kandidater for fagbrev på jobb. Dette er fjernet fra godskrivingsreglene, fordi muligheten til å melde seg opp til ny prøve er foreslått regulert i ny forskrift § 9-66.

4.3.3.3. Generell regel for godskriving av gjennomgått videregående opplæring

Dagens forskrift §§ 11-10 og 11-11 gir regler om godskriving av tidligere gjennomgått opplæring, før og etter innføringen av Kunnskapsløftet 2006. Begge paragrafene skal forstås slik at det kun er hele skoleår som godskrives, ikke enkeltfag. Det innebærer at alle fagene etter gjeldende læreplan må være bestått. Kandidater som ikke har bestått ett eller flere fag, vil som utgangspunkt ikke få godskrevet opplæringen. Dette har sammenheng med kravene til vitnemål og fag- og svennebrev, der normalt alle fag og eksamener må være bestått for å få utstedt dokumentasjon. Vi foreslår å videreføre dagens regler. Det betyr at enkeltmodulene som foreslås i videregående opplæring for voksne, ikke vil kunne godskrives. Disse vil imidlertid kunne være omfattet av reglene om realkompetansevurdering i kapittel 15. Det gjøres oppmerksom på at godskrivingsreglene som omtales her, ikke har noen betydning for overgangen mellom moduler i ny modulisert opplæring for voksne. Se fjerde del av høringen for omtale av dette.

Etter vår oppfatning er det hensiktsmessig å presisere forståelsen i forskriften. Dette bidrar til å klargjøre regelverket og ivareta hensynet til legalitetsprinsippet. Vi foreslår derfor å ta dette inn i en generell paragraf om regler for godskriving av gjennomgått videregående opplæring, se ny § 6-4 første ledd. Dette er nytt i forskriftsteksten, men presiserer en tydelig forvaltningspraksis, og innebærer ingen realitetsendring.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-4 første ledd der det klargjøres at godskriving av gjennomgått videregående opplæring kun gjelder hele skoleår, at alle fagene må være bestått, og at det ikke er anledning til å godskrive enkeltfag eller enkeltmoduler? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.3.3.4. Godskriving av tidligere læretid eller praksis for lærekandidater

Etter dagens forskrift § 11-12 første ledd blir allsidig praksis i tilknytning til det aktuelle lærefaget godskrevet fullt ut. Praksis fra sektor har vist at denne regelen har blitt tolket feil, da enkelte fylkeskommuner automatisk har godskrevet fire års praksis for lærekandidater som har fullført løpet. Lærekandidatordningen er en individuelt tilpasset ordning, som innebærer at den enkelte lærekandidaten kan få opplæring i alt fra ett kompetansemål, til opplæring i tilnærmet hele læreplanen.

Ordlyden i dagens § 11-12 har medført en feil tolkning av regelverket. Derfor foreslår vi et eget ledd for lærekandidater for å presisere at vurderingen av hvor mye som kan godskrives, må bygge på en konkret vurdering, se ny § 6-7 tredje ledd. Dette er nytt i forskriftsteksten, men presiserer tolkningen av dagens regelverk og innebærer ingen realitetsendring.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-7 tredje ledd der det klargjøres at godskriving av læretid eller allsidig praksis for lærekandidater må gjøres etter en konkret vurdering? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.3.3.5. Noen språklige endringer

Dagens forskrift § 11-15 gir fylkeskommunen anledning til å fravike fra godskrivingsreglene, og overskriften bruker ordet «dispensasjon». Vi har endret ordlyden til «unntak» fra

godskrivingsreglene, se ny § 6-10. Vi mener dette er en mer treffende begrepsbruk for hva denne regelen er ment å regulere. Endringen i ordlyden innebærer ingen realitetsendring av fylkeskommunenes mulighet til å treffe enkeltvedtak om unntak fra godskrivingsreglene.

Dagens forskrift §§ 11-11 og 11-14 gjelder henholdsvis godskrivning av opplæring og godskrivning av bestått fag- eller svenneprøve *før* innføringen av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. I begge paragrafene benyttes ordlyden «likestillast». For å samkjøre begrepsbruken med den nye opplæringsloven foreslår vi å endre dette til «sidestillast». Dette er kun gjort av språklige hensyn og innebærer ingen endring i hvordan reglene i ny § 6-7 og 6-10 skal forstås.

4.4. LÆREBEDRIFTER

4.4.1. DAGENS REGLER

Dagens forskrift til opplæringsloven har regler om godkjenning av lærebedrifter i § 11-1, opplæringskontor og opplæringsring i § 11-2, rapportering fra lærebedrifter i § 11-3, fylkeskommunalt tilskudd til lærebedrifter i § 11-4 og tap av godkjenning i § 11-5. Disse reglene er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov §§ 4-3, 4-4 og 4-7.

4.4.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 7-5 tredje ledd, § 7-8 andre ledd og § 7-11 andre ledd viderefører forskriftshjemlene om godkjenning av lærebedrifter, tilskudd til lærebedrifter og rapportering fra lærebedrifter.

Ny opplæringslov § 7-6 tredje ledd gir forskriftshjemmel om deling av ansvaret mellom samarbeidende lærebedrifter.

4.4.3. VÅR VURDERING

4.4.3.1. Godkjenning av lærebedrifter

I ny § 6-11 foreslår vi å videreføre dagens forskrift § 11-1 om godkjenning av lærebedrift. I ny § 6-11 andre ledd foreslår vi å endre ordlyden for få tydeligere frem hva som ligger i dagens regelverk. Noen bedrifter har avdelinger i ulike fylkeskommuner. Vi har tidligere fått flere spørsmål fra sektoren om en fylkeskommune kan godkjenne en bedrift som har en enhet i eget fylke uten et organisasjonsnummer, men som har hovedkontor/postadresse utenfor fylket.

I dagens forskrift § 11-1 står det «avgjer lokaliseringa til den aktuelle avdelinga». Det kan ikke kreves at bedrifter oppretter egne organisasjonsnummer for hver avdeling i hvert fylke for å bli godkjent som lærebedrift. Vi kan derfor ikke bruke betegnelsen «underenhet». Det avgjørende er at den aktuelle avdelingen faktisk ligger i fylkeskommunen som skal godkjenne. Vi har på bakgrunn av dette foreslått ordlyden «der den aktuelle avdelinga av bedrifta ligg og har adresse», se ny § 6-11 andre ledd. Dersom man åpner opp for at bedrifter kan godkjennes selv om de ikke har lokal adresse i fylket, kan det føre til at det blir uklart hvilken fylkeskommune som har ansvaret.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-11 andre ledd om at ordlyden «der den aktuelle avdelinga av bedrifta ligg og har adresse» bidrar til å klargjøre regelen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.3.2. Deling av ansvar mellom samarbeidende lærebedrifter

4.4.3.2.1. Hovedregel og mulighet for avtale mellom lærebedriftene

Ansvar for opplæringen ligger hos den lærebedriften som kontrakten om opplæring er inngått med, jf. ny lov § 7-6. En lærebedrift kan gi all opplæringa selv, men kan også oppfylle kravet ved avtale om at deler av opplæringen skal skje i en annen lærebedrift. Det skal i så fall fremgå av lærekontrakten hvem som har ansvaret for de ulike delene av opplæringen, jf. § 7-2. Etter § 7-6 kan det gis forskrift om deling av ansvaret mellom samarbeidende lærebedrifter.

Lærebedriftene vil i utgangspunktet ha det oppfølgingsansvaret som følger naturlig av å være ansvarlig for opplæringen, f.eks å gi underveisvurdering. Det er derfor ikke sikkert det er behov for å regulere ansvaret mellom samarbeidende lærebedrifter nærmere. Samtidig vil det uten nærmere regulering kunne være en risiko for at det oppstår uklarheter og misforståelser mellom lærebedriftene, som i ytterste konsekvens kan gå utover rettssikkerheten til den som har læretid i bedrift. Etter vår vurdering er det ikke tilstrekkelig at det kun går frem av kontrakten om opplæring hvem som har ansvaret for de ulike delene av opplæringen. Denne paragrafen gir ikke et tydelig svar på for eksempel hvilken bedrift som har ansvaret for oppmelding til avsluttende prøve ved et eventuelt samarbeid mellom to lærebedrifter. Vi mener det er grunn til at de samarbeidende lærebedriftene bør kunne avtale mellom seg hvordan ansvaret for enkelte oppgaver skal fordeles.

? Er dere enige i at det bør gå frem av forskriften at lærebedriftene kan avtale ansvarsfordeling? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør en slik avtale foreligge før fylkeskommunen godkjenner kontrakt om opplæring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.3.2.2. Tydeliggjøre oppfølgingsoppgaver

Vi mener forskriften bør liste opp de oppgavene bedriftene *må* avtale hvem som har ansvaret for. Dette for å sikre at det ved en inngått avtale om samarbeid er klart for både lærebedriftene og for kandidaten hvem som har ansvaret for hva. Vi foreslår at samarbeidene lærebedrifter må avtale hvem som har ansvaret for samtale om utvikling, halvårsvurdering, og oppmelding til avsluttende prøve. Alternativet til en slik opplisting er å regulere at bedriften som har inngått kontrakten om opplæring, har ansvaret for å følge opp den som har opplæring i bedrift, med mindre noe annet er avtalt. Vi mener derimot at en opplisting reduserer risikoen for at ansvarsfordelingen er uklar, se ny § 6-12.

Det kommer frem av ny opplæringslov § 7-11 andre ledd at lærebedriftene skal gi en årlig rapport til fylkeskommunen om opplæringen de gir. Dette tilsier at samarbeidende lærebedrifter skal gi hver sin rapport til fylkeskommunen. Etter vår oppfatning vil det være hensiktsmessig at det gis én samlet rapport til fylkeskommunen, og at det som hovedregel vil være lærebedriften som kontrakten om opplæring er inngått med, som har ansvaret. At denne bedriften har ansvaret, betyr at de skal sørge for at rapporteringen blir ivaretatt og sendt samlet til fylkeskommunen. Noe annet må i så fall følge av avtale.

Dersom en annen bedrift kun skal ha ansvaret for noe opplæring over en kortere periode, er det etter vår vurdering lite hensiktsmessig at denne bedriften skal gi fylkeskommunen en årlig rapport om opplæringen de gir. En konsekvens av å pålegge disse bedriftene rapporteringskrav kan være at disse ikke ønsker å gå inn i et lærebedriftsamarbeid.

De samme hensynene gjør seg også gjeldende når det gjelder rapporteringsplikten etter ny § 6-14.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-12 andre ledd med en opplisting av de oppgavene bedriftene må avtale hvem som har ansvaret for? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.3.2.3. Regulering av ansvar og tilskuddsfordeling

Vi mener at det er viktig å regulere i forskrift hvilken bedrift som skal få utbetalt tilskuddet. Vi mener det er mest hensiktsmessig at fylkeskommunen utbetaler tilskuddet til den lærebedriften som kontrakt om opplæring er inngått med. Dette harmonerer også best med ny § 6-13, der betalingsplikten gjelder godkjent kontrakt om opplæring. Lærebedriftene kan imidlertid selv avtale en annen fordeling av tilskuddet.

Når det gjelder opplæringskontor og lærlingtilskudd, viser vi til eget kapittel om dette nedenfor.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-12 fjerde ledd om at lærlingtilskuddet utbetales til lærebedriften som kontrakt om opplæring er inngått med, og at lærebedriftene selv må avtale hvordan de skal fordele tilskuddet? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til ny § 6-12 om deling av ansvaret mellom samarbeidende lærebedrifter? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.3.3. Fylkeskommunalt tilskudd til lærebedrifter

Kandidater for fagbrev på jobb er ikke en del av dagens forskrift § 11-4. Vi kan ikke se noen god grunn til dette, ettersom fylkeskommunen etter gjeldende retningslinjer og satser har plikt til å utbetale tilskudd dersom en lærebedrift inngår kontrakt om fagbrev på jobb.

Vi foreslår derfor å ta inn ordlyden «den som har læretid i bedrift» i ny § 6-13 første ledd, slik at også kandidater for fagbrev på jobb tas inn i paragrafen, se definisjon i ny opplæringslov § 7-1 andre ledd.

Etter dagens forskrift § 11-4 skal fylkeskommunen der den som har læretid i bedrift, bor, utbetale tilskudd for opplæring til lærebedriften. Dette skjer etter retningslinjer og satser fastsatt av departementet. Dagens retningslinjer skiller mellom tilskudd der lærekontrakten inngås med de som har ungdomsrett etter dagens opplæringslov, og tilskudd ved andre kontrakter. Ettersom ungdomsretten avløses av en utvidet rett til videregående opplæring ved ikrafttredelsen av ny opplæringslov, vil også disse retningslinjene bli revidert, noe Utdanningsdirektoratet vil komme tilbake til.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 6-13 første ledd bokstav c som klargjør at det skal utbetales tilskudd ved kontrakter om fagbrev på jobb? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.3.4. Rapportering fra lærebedrifter

På bakgrunn av ny opplæringslov § 7-11 mener vi dagens forskrift § 11-3 andre ledd innebærer en unødvendig dobbeltregulering, og vi foreslår derfor å ikke videreføre denne. Det er etter vår vurdering overflødig ettersom ny opplæringslov § 7-11 presiserer kravet til internkontroll. I

merknaden til § 7-11 andre ledd står det: «Andre ledd pålegg lærebedrifta ei plikt til å gi fylkeskommunen informasjon om opplæringa ho gir. Regelen inneber også mellom anna ei plikt til å bidra med statistiske opplysningar.»

4.5. SAMARBEIDSORGAN FOR LÆREBEDRIFTER (OPPLÆRINGSKONTOR)

4.5.1. DAGENS REGLER

Opplæringskontor kan etter dagens opplæringslov § 4-3 godkjennes som lærebedrift. Forskrift til opplæringsloven § 11-2 definerer hva et opplæringskontor er og at kontoret tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt med lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekandidaten.

4.5.2. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 7-12 andre ledd gir forskriftshjemmel om samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor). Etter ny opplæringslov vil ikke lenger opplæringskontorer reguleres som lærebedrift, men det er åpnet for at en lærebedrift som er tilknyttet et opplæringskontor kan inngå en avtale om at opplæringskontoret inngår som part i kontrakten og mottar lærlingtilskudd. Vi viser til Kunnskapsdepartementets drøftelse i Prop. 57 L (2022-2023) punkt 42.5, samt Stortingets behandling av ny opplæringslov § 7-12.

4.5.3. VÅR VURDERING

4.5.3.1. Innledning

Av Innst. 442 L (2022–2023) følger det at «Komiteen vil be departementet i samarbeid med partene i arbeidslivet vurdere om det bør å stilles minstekrav til opplæringskontorene i forskrift til opplæringslova».

Det er variasjon i synet på hvordan reguleringen av opplæringskontor bør være. Med utgangspunkt i høringsinnspillene til ny opplæringslov er det enighet om at det er behov for klare ansvarslinjer i forholdet mellom lærebedrift og opplæringskontor, men også mellom opplæringskontor og fylkeskommune.

Vi er usikre på om opplæringskontor bør reguleres nærmere i forskrift, og hvilke minstekrav man i så fall skal stille. På den ene siden vil en regulering kunne gripe inn i avtalefriheten. Sett hen til prinsippet om statlig styring, vil en forskriftsregulering også kunne medføre et komplekst og til dels vanskelig regelverk. Dessuten er det overordnede ansvaret som lærebedriften og fylkeskommunen har allerede fastsatt i lov.

På den andre siden er det viktig at det er klare ansvarslinjer mellom lærebedrift og opplæringskontor slik at den enkelte kandidaten blir best mulig ivaretatt. Dette kan tale for at det stilles noen minstekrav i forskrift dersom dette kan bidra til å gi klarere ansvarslinjer.

4.5.3.2. Om opplæringskontorenes rolle

Etter ny opplæringslov er det den godkjente lærebedriften, enten alene eller i samarbeid med andre lærebedrifter, som har ansvaret for opplæringen, se ny opplæringslov § 7-6 første ledd. Ifølge § 7-12 kan lærebedrifter som er tilknyttet et samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor), avtale at opplæringskontoret inngår lærekontrakt etter § 7-2 og mottar

tilskudd etter § 7-8 på vegne av lærebedriften. Dette betyr ikke at lærebedriftene kan overføre det ansvaret de har for opplæringen til opplæringskontoret. Opplæringskontoret kan heller ikke ha ansvar for opplæring, med mindre det samtidig er godkjent som lærebedrift i det aktuelle lærefaget. Dette utledes av ny opplæringslov § 7-6, hvor det går tydelig fram at lærebedrifta kan gi opplæringen selv, eller avtale at deler av opplæringen skal skje i annen lærebedrift, og at det er faglig kvalifiserte personer og instruktører hos lærebedriften som skal ha ansvaret for, å gi opplæringen.

Ny opplæringslov legger opp til en noe annerledes rolle for opplæringskontorene enn det de har i dag. Opplæringskontor skal i utgangspunktet ikke lenger godkjennes av fylkeskommunen, med mindre et opplæringskontor også er en lærebedrift. Etter ny opplæringslov § 7-12, er det også først etter avtale med lærebedriften at et opplæringskontor vil motta tilskudd eller inngå kontrakt om opplæring.

Dette vil være annerledes enn i dag, hvor det er slik at opplæringskontoret blir godkjent som lærebedrift og dermed kan inngå kontrakt om opplæring uten at dette er avtalt med den bedriften som skal stå for opplæringen, som også kan være godkjent som lærebedrift. Utgangspunktet for denne endringen har vært at man ønsker klarere ansvarsforhold.

En lærebedrift vil etter ny opplæringslov fortsatt kunne kjøpe ulike former for bistand og administrative tjenester fra et opplæringskontor, så lenge dette ikke er i strid med regelverket. Det foreslås å presisere dette i forslag til forskriftsregulering. Det betyr at oppgaver som er tillagt lærebedriftene i loven, kan utføres av opplæringskontor så lenge det ikke er andre skranker for dette. Som nevnt kan opplæringskontoret ikke stå for opplæringen, jf. § 7-6. Lærebedrifter kan likevel kjøpe bistand til administrasjons- og kvalitetssikringsoppgaver som eksempelvis oppmelding til avsluttende prøve, veiledning om læreplanen, holde kurs for faglig leder eller instruktør, bistå med rapportering og internkontroll. Selv om lærebedriften kjøper slike tjenester av et opplæringskontor, vil lærebedriften ikke kunne avtale seg bort fra at de etter loven har det grunnleggende ansvaret for at de ulike oppgavene blir gjennomført..

Lærebedriftene står også fritt til å kjøpe slike tjenester fra andre private aktører. Eventuelle krav til opplæringskontor i forskriften vil ikke gjelde for andre aktører. Slik sett vil det kunne gi en mer positiv konkurransesituasjon å ikke stille nærmere krav til opplæringskontorene i forskrift. Opplæringskontorene er private aktører, og dersom det skal stilles krav til deres virksomhet i forskriften bør det være vektige grunner for dette. En slik grunn kan være det at lærebedriftene kan avtale at opplæringskontorene inngår kontrakter og mottar tilskudd i deres sted, noe andre aktører ikke kan gjøre, jf. § 7-12. Det blir spørsmål om det at opplæringskontorene kan påta seg disse oppgavene kan begrunne en særlig regulering av opplæringskontorene.

Det vil være av stor betydning for lærlingene at det er klare ansvarsforhold mellom opplæringskontor og lærebedrift slik at det ikke blir uklart hvem som har det faktiske ansvaret for opplæringen. Spørsmålet er om dette ivaretas best gjennom forskriftsregulering eller gjennom avtalene mellom lærebedrift og opplæringskontor.

Utdanningsdirektoratet har fått innspill underveis i arbeidet fra LO, NHO og KS. LO og NHO har spilt inn at de ønsker mer regulering av opplæringskontorene enn i dag. De har også kommet med innspill til mulige krav i forskrift, både til definisjon av opplæringskontor og til et krav i forskriften som kan gå inn i en eventuell godkjenningsordning av opplæringskontorene. Vi er usikre på om det er behov for en så omfattende regulering. Vi vil først se på kriteriene som er foreslått. Deretter vil vi vurdere om disse bør gå inn i en godkjenningsordning. Vi ønsker å få høringsinstansenes innspill til disse.

4.5.3.3. Krav til eget rettssubjekt

LO og NHO foreslår at opplæringskontoret skal være registrert i enhetsregisteret som juridisk person med eget styre. Kunnskapsgrunnlaget viser at de aller fleste opplæringskontor er registrert i enhetsregisteret i dag, som eksempelvis kommune, stiftelse, aksjeselskap, forening m.m. Opplæringskontorene vil etter ny lov fortsatt kunne påta seg oppgaver for lærebedriftene og fylkeskommunene. Dette kan tale for at de alltid bør være registrert i enhetsregisteret slik at det til enhver tid er offentlig tilgjengelig informasjon i enhetsregisteret. Vi vurderer at dette ikke vil være et vilkår som vil oppfattes krevende å oppfylle ettersom de fleste er registrert i dag. Vi ønsker høringsinstansens innspill til om dette bør reguleres nærmere i forskriften.

? Bør det stilles krav i forskriften om at opplæringskontoret er eget rettssubjekt registrert i enhetsregisteret? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.4. Krav om vedtekter?

Det er et spørsmål om krav til vedtekter kan bidra til å tydeliggjøre ansvarsforholdet mellom opplæringskontoret og lærebedriftene. Krav til vedtekter vil kunne bidra til at det stilles et visst minstekrav til opplæringskontorene. På den andre siden kan det også tenkes at krav til vedtekter vil stille strengere krav til enkelte mindre opplæringskontor som vil måtte fastsette mer i vedtekter enn de ellers har hatt behov for.

NHO og LO har spilt inn hva de mener vedtekter bør inneholde. De mener vedtektene må stille krav til virksomheten som gjør at fylkeskommunen, ved Yrkesopplæringsnemnda, kan godkjenne eller trekke tilbake godkjenninger på kjente kriterier. Vi tolker LO og NHO slik at forutsetningen deres er at det også skal stilles krav i forskriften om godkjenning av opplæringskontorer.

LO og NHO har foreslått at forskriften angir noen minstekrav til hva vedtektene skal omfatte. De ønsker at det skal være krav at styret i opplæringskontorene minst skal bestå av representasjon fra medlemsbedriftene, arbeidstaker- og lærlingerepresentanter. Videre mener de det er behov for å fastsette vilkår for å overføre lærlinger mellom medlemsbedrifter når en lærebedrift ikke kan gi opplæring. De ønsker også at det skal være krav om å rapportere på kvalitetskriterier gitt av fylkeskommunen og Yrkesopplæringsnemnda for drift og opplæringsaktivitet. De mener også det skal framgå av vedtektene at det er sammenslutningens øverste organ som skal fastsette fordeling av tilskudd mellom medlemsbedrifter og opplæringskontor.

4.5.3.4.1. Krav i vedtekter til formål, drift, avvikling, organisering og oppgaver?

Opplæringskontorene kan inngå avtale med lærebedrifter og med fylkeskommunen om bistand. Det er ikke krav til hvem som kan kalle seg opplæringskontor. Å forskriftsfeste enkelte krav i vedtekter vil kunne sikre at det er en minimumsstandard som er oppfylt for opplæringskontor som fylkeskommunen skal samarbeide med. Eventuelle vedtektskrav bør være saklig begrunnet

med utgangspunkt i opplæringskontorenes særlige rolle i loven, ved at lærebedriftene kan avtale at opplæringskontorene inngår kontrakter og mottar tilskudd i deres sted. Dette kan ikke andre aktører enn opplæringskontorene gjøre. Dersom det skal være et krav om vedtekter i forskriften kan et alternativ være å stille krav om opplæringskontorenes formål, sammensetning, samt regler om drift og avvikling, kontorets organisering og oppgaver.

4.5.3.4.2. Krav i vedtekter til representasjon i styret?

Krav til representasjon i styret fra medlemsbedrifter, arbeidstaker- og lærlingerepresentanter kan sikre at opplæringskontorene har med seg ulike perspektiver og synspunkt i arbeidet med å bistå lærebedrifter og fylkeskommunen. Det er likevel et spørsmål om dette er noe det offentlige bør regulere, eller om dette er noe det enkelte opplæringskontor skal velge selv. En innføring av krav til representasjon i styret vil medføre mer administrasjon for opplæringskontorene og man er også avhengig av at opplæringskontorene finner representanter for de ulike interessene som er villige til å påta seg et styreverv. Det kan stilles spørsmål ved om det da vil bli mer krevende å opprette opplæringskontor enn det som er intensjonen.

4.5.3.4.3. Krav i vedtekter til vilkår for å overføre lærlinger mellom medlemsbedrifter når en lærebedrift ikke kan gi opplæring?

Det er foreslått å ta inn et som et krav til vedtekter at opplæringskontoret skal overføre lærlinger mellom medlemsbedrifter når en lærebedrift ikke kan gi opplæring. Det fremgår av ny opplæringslov § 5-6 at det fortsatt vil være fylkeskommunen som har ansvaret for å formidle lærlinger. Det er fylkeskommunen som vil ha dette ansvaret selv om det er inngått avtale om bistand fra et opplæringskontor. Vi mener derfor det ikke er grunn til å fastsette et slikt vilkår i vedtektene.

4.5.3.4.4. Krav i vedtekter til rapportering på kvalitetskriterier gitt av fylkeskommunen og yrkesopplæringsnemnda for drift og opplæringsaktivitet?

Etter ny opplæringslov § 7-12 skal ikke opplæringskontor ha ansvaret for opplæringen, med mindre de er godkjent som lærebedrift. Lærebedriftene har egne krav til rapportering til fylkeskommunen som er foreslått videreført i forskriften § 6-14. Vi er derfor usikre på om det er grunn til å oppstille et eget rapporteringskrav for drift for opplæringskontorene.

? Bør det stilles krav om vedtekter? Hvilke minstekrav bør i så fall stilles til vedtektene?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.5. Behov for en godkjenningsordning?

Vi har fått innspill om et mulig behov for en godkjenningsordning av opplæringskontor. Vi vil her belyse noen problemstillinger knyttet til dette.

Formålet med en godkjenningsordning må etter vår oppfatning være å sikre at opplæringskontorene kan levere tjenester av tilstrekkelig kvalitet. Ettersom opplæringskontorene ikke skal ha ansvaret for opplæringen, må en godkjenning gis på bakgrunn av kriterier som kan si noe om kvaliteten på de tjenester et opplæringskontor skal levere. Et formål kan også være å muliggjøre kontroll.

Gjennom en godkjenningsordning vil fylkeskommunen kunne få bedre oversikt over hvilke opplæringskontor som etableres. Dette kan føre til mer systematisk samarbeid og større bevissthet om rolle- og ansvarsfordelingen. Lærebedrifter som er tilknyttet et opplæringskontor kan etter ny opplæringslov § 7-12 avtale at samarbeidsorganet inngår i lærekontrakt etter § 7-2 og mottar tilskudd etter § 7-8 på vegne av lærebedriften. Dette kan tale for at det er behov for en viss kontroll med opplæringskontorenes virksomhet. Som nevnt ovenfor innebærer reguleringen i § 7-12 likevel ikke at lærebedriftene kan overføre det ansvaret de har for opplæringen til opplæringskontoret. Opplæringskontoret kan heller ikke ha ansvar for opplæring, med mindre det samtidig er godkjent som lærebedrift i det aktuelle lærefaget.

Vi ser noen utfordringer med å innføre et krav om godkjenning av opplæringskontorer. Opplæringskontorene er organisert ulikt, og det er også store variasjoner i hvilke oppgaver kontorene utfører for lærebedriftene. Vi mener det er viktig at en eventuell godkjenningsordning ikke begrenser opplæringskontorenes muligheter til å være organisert ulikt og til å tilby ulike tjenester til lærebedriftene, uten gode grunner. Dette innebærer at en godkjenningsordning må sikre fleksibilitet.

Det kan for eksempel stilles spørsmål om fylkeskommunen skal godkjenne læreplankompetanse, økonomisk kompetanse, faglig kompetanse, juridisk kompetanse eller lignende. I tillegg kan det også bli spørsmål om fylkeskommunen kun skal godkjenne et opplæringskontor avgrenset mot eksempelvis ett utdanningsprogram eller programområde. På den annen side må det tas høyde for at et opplæringskontor kan tilby kun mer administrative tjenester, hvor kompetanse knyttet til de aktuelle fagene ikke nødvendigvis er en forutsetning. En del opplæringskontor i dag ikke er knyttet til et direkte lærefag, men geografisk område. Ved innføring av en godkjenningsordning må det uansett tas stilling til hvilke nærmere kriterier som skal ligge til grunn for en slik godkjenning. I tillegg må det tas stilling til om fordelene ved en eventuell ordning vil veie tyngre enn ulempene, inkludert de økonomiske og administrative konsekvensene en godkjenningsordning vil måtte medføre.

Innledningsvis vil vi ha svar på fra høringsinstansene om det er et behov for en godkjenningsordning, og hva som i så fall skal være kriteriene for en godkjenning. Vi gjør oppmerksom på at drøftelsene under vil belyse noen flere konkrete spørsmål knyttet til en eventuell godkjenningsordning. Et utgangspunkt kan være at en eventuell godkjenningsordning bør være saklig begrunnet i oppgavene som bare opplæringskontor kan overta fra lærebedrift. Lærebedriftene kan avtale at opplæringskontorene inngår kontrakter og mottar tilskudd i deres sted. Dette kan ikke andre aktører enn opplæringskontorene gjøre.

? **Bør det stilles krav om godkjenning av opplæringskontor, og hvilke vilkår skal i så fall stilles for godkjenning?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.5.1. Vurdering fra yrkesopplæringsnemnda?

Yrkesopplæringsnemnda har en viktig rolle som bindeledd mellom fylkeskommunen og partene og vil kunne gi råd til fylkeskommunen om et opplæringskontor kan godkjennes. En inngangsvinkel kan være at en eventuell godkjenningsordning bør følge lovens system med at fylkeskommunen innhenter vurdering fra yrkesopplæringsnemnda. Det vil etter vår vurdering være forutsatt at de godkjenningskriteriene som legges til grunn, jf. spørsmålet over, tilsier en vurdering av yrkesopplæringsnemnda.

Ved en eventuell godkjenningsordning kan det være behov for å fastsette skjønnsmessige kriterier med krav om at yrkesopplæringsnemnda vurderer kvaliteten på tjenesten opplæringskontoret skal gi. Som beskrevet over kan det imidlertid være vanskelig å fastsette hva som ligger i en slik kvalitetsvurdering, ettersom opplæringskontoret ikke skal gi opplæring av den som skal ha læretid i bedrift.

Et opplæringskontor kan også være lærebedrift dersom de fyller vilkårene for dette, jf. opplæringsloven § 7-5, jf. § 7-6. De kan dermed være godkjent som lærebedrift etter opplæringsloven § 7-5, jf. § 7-6. De vil da allerede ha vært gjennom en godkjenningsprosess som lærebedrift etter kriteriene som er fastsatt i opplæringslovens § 7-5. En innføring av en godkjenningsordning for opplæringskontor, kan dermed innebære at det blir strengere krav til godkjenning for et opplæringskontor enn for en lærebedrift som også har ansvaret for opplæringen. Vi er derfor usikre på om det er behov for å innhente en vurdering fra yrkesopplæringsnemnda for opplæringskontor, da vi er usikre på om dette vil bety unødvendig merarbeid for yrkesopplæringsnemnda dersom opplæringskontor allerede er godkjent som lærebedrift. Vi er også usikre på hvilken merverdi dette vil ha ettersom vurderingen da må være knyttet til de kriteriene som er drøftet ovenfor. Også et eventuelt krav om vurdering fra yrkesopplæringsnemnda bør være saklig begrunnet i oppgavene som kun opplæringskontorene kan utføre.

? Ved en godkjenningsordning, bør fylkeskommunen innhente en vurdering fra yrkesopplæringsnemnda og hva skal nemnda i så fall vurdere?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.5.2. Varighet, kontroll og rapportering

Andre spørsmål som gjør seg gjeldende ved en godkjenningsordning, er om det skal gis regler om tilsyn, kontroll og hvor lenge en godkjenning bør vare. Det kan være naturlig å se til en alminnelig tilsynsordning slik at fylkeskommunen jevnlig kan ha kontroll med at opplæringskontorene fortsatt fyller kriteriene for godkjenning. Det kan også vurderes å se til hvilke andre godkjenningsordninger som finnes i loven i dag. For lærebedrifter faller godkjenningen bort to år etter at den siste kontrakten om opplæring er avsluttet, se ny opplæringslov § 7-9 tredje ledd. Et opplæringskontor er imidlertid ikke sammenlignbart med en lærebedrift, da det ikke er krav om at de skal inngå lærekontrakter.

Det kan være et alternativ være at en godkjenning gis for en avgrenset periode slik at fylkeskommunen jevnlig kan ha kontroll med at opplæringskontorene fortsatt fyller kriteriene for godkjenning. Samtidig er det viktig at det ikke settes en så kort varighet at det vil medføre u hensiktsmessig mye arbeid med å revurdere godkjenningen. Ved et eventuelt krav om godkjenning kan det være hensiktsmessig å vurdere om opplæringskontoret fortsatt fyller vilkårene for godkjenning hvert femte år. Dette vil være et viktig for å signalisere at godkjenningen skal kontrolleres, og at opplæringskontorene må sørge for å fortsatt oppfylle kriteriene i forskrift. Samtidig mener vi det ikke er hensiktsmessig å innføre en ordning som krever utstrakt bruk av ressurser. Med mindre godkjenningskriteriene tilsier noe annet, foreslår vi derfor at opplæringskontorene skal sende inn dokumentasjon på at de fortsatt fyller vilkårene til fylkeskommunen.

Ved en godkjenningsordning kan det være behov for at fylkeskommunene, eventuelt i samråd med yrkesopplæringsnemnda (se forslag under), kan føre kontroll med opplæringskontorene i godkjenningsperioden. På den annen side vil ikke opplæringskontorene motta lærlingtilskudd med mindre de har inngått avtale om dette, så fylkeskommunen vil derfor ikke alltid ha behov for å kontrollere bruken av offentlige midler.

Opplæringskontorene er en uensartet gruppe hvor noen er organisert som private virksomheter, andre ikke. Det må derfor være vektige grunner for å kreve at disse skal utlevere informasjon som skal vurderes i en godkjenningsordning. Slik vi ser det illustrerer dette også at en eventuell godkjenningsordning med krav om kontroll, vil være vanskelig å både fastsette i forskrift og å praktisere. Videre vil avtalene lærebedriftene har med opplæringskontorene inngå i fylkeskommunenes kontroll av lærebedriftene i og med at lærebedriftene beholder det overordnede ansvaret. Det kan likevel kanskje være hensiktsmessig at fylkeskommunen kan føre kontroll med opplæringskontorene dersom de får tilbakemeldinger fra lærlinger eller lærebedriftene at opplæringskontoret ikke oppfyller de forpliktelsene de har påtatt seg. Dette kan eksempelvis være at de ikke bistår lærebedriften slik som avtalt.

I tillegg kan det ved en godkjenningsordning også stilles krav i forskriften om årlig rapportering fra opplæringskontorene. Dette kan f.eks. være hvilke lærebedrifter de har avtale med og hvor mange lærekontrakter de er part i. Utover dette ser vi for oss at det vil være vanskelig å regulere hva fylkeskommunen kan kreve av dokumentasjon. Det kan stilles spørsmål ved om en slik rapportering vil være nødvendig ettersom dette er informasjon fylkeskommunen allerede skal ha tilgang til gjennom at de godkjenner kontrakter om opplæring.

? Ved en godkjenningsordning, bør godkjenningen gjelde for en avgrenset periode? Hvis ja, vil en periode på fem år være hensiktsmessig?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Ved en godkjenningsordning, bør fylkeskommunen føre kontroll med opplæringskontoret i godkjenningsperioden? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

⊙ **Ved en godkjenningsordning, bør det stilles krav til årlig rapportering fra opplæringskontorene? Utdyp gjerne.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

⊙ **Hvis ja på forrige spørsmål, bør en slik rapportering bestå av noe annet enn hvilke lærebedrifter de har avtale med og hvor mange kontrakter de er part i?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.6. Opplæringskontor og samarbeid med fylkeskommunen

Opplæringskontorer har i dag en sentral plass i fag- og yrkesopplæringen, blant annet som bindeledd mellom skole og arbeidsliv. Opplæringskontorene arbeider blant annet med formidling til læreplass og rekruttering av lærebedrifter. Det er likevel fylkeskommunen som har ansvaret for dette i dag, noe de også vil ha etter ny opplæringslov § 7-7. Det betyr for eksempel at uavhengig av om opplæringskontoret er kontraktspart, vil det være fylkeskommunen som har ansvaret for formidling til ny lærebedrift dersom den opprinnelige lærebedriften ikke kan gi videre opplæring, går konkurs eller lærlingen opplever mangelfull opplæring.

Det vil være opp til fylkeskommunen selv å avgjøre om de ønsker å benytte opplæringskontor og hva de i så fall trenger bistand med, så lenge dette ikke er myndighetsoppgaver som for eksempel godkjenning av lærebedrifter og kontrakt om opplæring. En eventuell forskriftsregulering av dette vil kunne bidra til å uthule det ansvaret fylkeskommunen har. Det må også kunne være opp til det enkelte opplæringskontoret å avgjøre hvilke tjenester de ønsker å tilby. Dette indikerer at det ikke er behov for noen forskriftsregulering av forholdet mellom fylkeskommunen og opplæringskontorene.

Fylkeskommunen kan kjøpe ulike former bistand og administrative tjenester av opplæringskontoret etter behov. Vi har foreslått å presisere dette i forslag til forskriftsregulering. Ytterligere forskriftsregulering av samarbeidet mellom opplæringskontor og fylkeskommunen vil imidlertid kunne legge unødvendige føringer for hvem fylkeskommunen kan samarbeide med, som etter vår vurdering ikke er i samsvar med prinsippene for statlig styring, se kommuneloven § 2-2.

Dersom det skal reguleres i forskriften hva et opplæringskontor kan gjøre for en lærebedrift bør det i tillegg vurderes om det også skal framgå hva et opplæringskontor kan gjøre for fylkeskommunen. Det bør vurderes om dette er nødvendig av pedagogiske grunner ettersom det er særskilt viktig med en tydelig regulering gitt at hensikten er å rydde i ansvarsforholdene.

? Bør samarbeidet mellom fylkeskommunen og opplæringskontorer reguleres i forskriften? I så fall på hvilken måte?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.7. Lærlingtilskudd

Opplæringskontorene kan i dag motta lærlingtilskuddet, og avgjør da i samarbeid med medlemsbedriftene hvordan dette skal fordeles. Hvor mye av tilskuddet som går til lærebedriftene og hvor mye opplæringskontorene beholder selv, varierer betydelig.

Etter ny opplæringslov skal fylkeskommunen utbetale tilskudd til godkjente lærebedrifter, jf. § 7-8. Etter ny opplæringslov § 7-12 kan lærebedrifter som er tilknyttet et samarbeidsorgan for lærebedrifter motta tilskudd etter § 7-8 på vegne av lærebedriften. Vi vil derfor drøfte om det er behov for å forskriftsregulere dette, eller om dette kan overlates til avtalefriheten.

Vi har fått innspill fra LO, NHO og KS om at de mener det bør reguleres hvordan tilskuddet skal fordeles mellom medlemsbedriften og opplæringskontor. LO og NHO viser til at det bør reguleres i vedtektene til opplæringskontorene at det er sammenslutningens øverste organ som fastsetter hvordan tilskuddet skal fordeles mellom medlemsbedrifter og opplæringskontor. Vi ser at det å gi regler om fordeling av tilskuddet i forskrift kan føre til avklaring i enkelte tilfeller.

I forskriften § 6-13 har vi foreslått å videreføre regler for fylkeskommunens utbetaling av tilskuddet. Vi har her lagt opp til at dette ikke skal reguleres mer utførlig enn det som reguleres i dagens forskrift § 11-4. Ettersom utgangspunktet for utbetaling av tilskudd til et opplæringskontor er en avtale mellom en medlemsbedrift og opplæringskontoret, mener vi det er vanskelig å pålegge private aktører større krav til regulering av pengestrømmen enn det som gjelder for lærebedrifter som ikke er tilknyttet et opplæringskontor. Vi mener derfor som utgangspunkt at dette er noe den aktuelle medlemsbedrift må avtale med opplæringskontoret, dersom de avtaler at opplæringskontoret kan motta tilskuddet på deres vegne.

? Bør fordeling av lærlingtilskudd være regulert i forskriften? Utdyp gjerne.

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? Dersom dere mener opplæringskontorer bør reguleres i forskrift, har dere andre innspill til krav eller vilkår som bør stilles til opplæringskontorene?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3.8. Oppsummering og tre alternative forslag

Vi er usikre på om opplæringskontor bør reguleres i forskriften. Vi ønsker derfor å høre tre alternative måter å gi regler om opplæringskontor i forskriften på, i tillegg til at vi mener det er et alternativ at opplæringskontor ikke reguleres nærmere. Alternativene gjenspeiler drøftelsene og spørsmålene som er stilt ovenfor. Alternativ A klargjør at opplæringskontoret kan utføre oppgaver på vegne av lærebedriftene og fylkeskommunen, men at det ikke kan gi opplæring med mindre det også er godkjent som lærebedrift. Alternativ B er en regulering av opplæringskontorene sin rolle med ulike krav til opplæringskontorene. Alternativ C oppstiller i tillegg et krav til godkjenningsordning. Når det gjelder alternativ C vil innspillene til hvilke godkjenningskriteringer som bør være med, avgjøre om det skal settes krav til at det skal innhentes vurdering fra yrkesopplæringsnemnda. Alternativene er ikke satt i prioritert rekkefølge.

4.5.3.8.1. Alternativ A

§ X-X Rolla til samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor)

Lærebedrifter som er tilknytta eit samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor), kan avtale at samarbeidsorganet inngår lærekontrakt etter opplæringslova § 7-2 og mottar tilskot etter opplæringslova § 7-8 på vegner av lærebedrifta. Eit samarbeidsorgan for lærebedrifter kan også utføre administrasjon- og kvalitetssikringsoppgåver på vegner av lærebedriftene og fylkeskommunane. Opplæringskontoret kan berre gi opplæring dersom det er godkjend som lærebedrift, jf. opplæringslova § 7-6.

4.5.3.8.2. Alternativ B

§ X-X Rolla til samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor)

Lærebedrifter som er tilknytta eit samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor), kan avtale at samarbeidsorganet inngår lærekontrakt etter opplæringslova § 7-2 og mottar tilskot etter opplæringslova § 7-8 på vegner av lærebedrifta. Eit samarbeidsorgan for lærebedrifter kan også utføre administrasjon- og kvalitetssikringsoppgåver på vegner av lærebedriftene og fylkeskommunane. Opplæringskontoret kan berre gi opplæring dersom det er godkjend som lærebedrift, jf. opplæringslova § 7-6.

§ X-X Krav til opplæringskontor

Eit opplæringskontor må vere registrert i einingsregisteret. Vedtektene til opplæringskontoret må innehalde følgjande:

1. definisjon av formålet
2. reglar om samansetjing, drift og avvikling
3. reglar om organisering og oppgåver
4. krav om at styret skal ha minst eitt styremedlem som representerer arbeidstakarane og minst éin representant for elevar eller dei som har opplæring i bedrift.

Opplæringskontoret skal årleg rapportere til fylkeskommunen om kva for lærebedrifter dei har avtale med og kor mange lærekontraktar dei er part i.

4.5.3.8.3. Alternativ C

§ x-x Rolla til samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor)

Lærebedrifter som er tilknytt eit samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor), kan avtale at samarbeidsorganet inngår lærekontrakt etter opplæringslova § 7-2 og mottar tilskot etter opplæringslova § 7-8 på vegner av lærebedrifta. Eit samarbeidsorgan for lærebedrifter kan også utføre administrasjon- og kvalitetssikringsoppgåver på vegner av lærebedriftene og fylkeskommunane. Opplæringskontoret kan berre gi opplæring dersom det er godkjend som lærebedrift, jf. opplæringslova § 7-6.

§ x-x *Krav til opplæringskontor*

For å inngå i avtale om lærekontrakt eller tilskot etter opplæringslova § 7-12, må eit opplæringskontor ha godkjenning av fylkeskommunen.

For å få godkjenning må opplæringskontoret ha vedtekter, vere registrert i einingsregisteret, og fylkeskommunen må meine at opplæringskontoret bidrar til å sikre kvaliteten i opplæringa.

Vedtektene skal som eit minimum ha

1. definisjon av formål
2. reglar om samansetjing, drift og avvikling
3. reglar om organisering og oppgåver
4. krav om at styret skal ha minst eitt styremedlem som representerer arbeidstakarane og minst éin representant for elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar eller lærekandidatar.

Før fylkeskommunen kan godkjenne eit opplæringskontor, må ho vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda som skal ta stilling til om [...].

Opplæringskontoret skal årleg rapportere til fylkeskommunen om kva for lærebedrifter dei har avtale med og kor mange lærekontraktar dei er part i.

? Har dere noen innspill til utformingen av de alternative forslagene?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4.6. ORGAN KNYTTET TIL FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

4.6.1. DAGENS REGLER

Organ knyttet til fag- og yrkesopplæring fremgår i dag av opplæringsloven kapittel 12. Dette kapitlet regulerer organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringen i § 12-1, faglige råd i § 12-2, yrkesopplæringsnemnder og yrkesutvalg i § 12-3, oppgavene til yrkesopplæringsnemndene i § 12-4, læreplangrupper i § 12-5, klagenemnd for fag- og svenneprøver i § 12-6 og medlemmer av organ, råd og nemnder i § 12-7.

4.6.2. NY OPPLÆRINGSLOV

I den nye opplæringsloven reguleres organ knyttet til fag- og yrkesopplæringen i tre paragrafer. I § 8-1 er rådgivende organ for fag- og yrkesopplæringen (SRV), faglige råd og læreplangrupper regulert. Paragrafen gir hjemmel til å regulere sammensetningen av og oppgavene til organene i

forskrift. I § 8-2 er yrkesopplæringsnemndene regulert. Paragrafen gir hjemmel til å regulere sammensetningen av og oppgavene til yrkesopplæringsnemnda i forskrift.

I § 8-3 er klagenemnder for fag- og svenneprøver regulert. Paragrafen gir ikke hjemmel til å gi forskrift.

Den lovfestede plikten til å ta imot verv som medlem av råd eller utvalg i fag- og yrkesopplæringen i § 12-7 i dagens opplæringslov videreføres ikke i ny lov eller forskrift.

I dagens opplæringslov § 12-3 sjette ledd er det gitt hjemmel for at departementet kan gi forskrifter om «samansetjinga av og verksemda til yrkesutvala». Dette er ikke presisert i ny opplæringslov § 6-17, men det er gitt hjemmel til å gi forskrift i ny opplæringslov § 8-2.

4.6.3. VÅR VURDERING

Vi foreslår å videreføre det som i dag kommer frem i opplæringsloven kapittel 12, i ny forskrift til opplæringsloven om organenes oppgaver og sammensetning i forskriftens kapittel 6, med noen språklige og strukturelle endringer.

4.6.3.1. Faglige råd og SRY

Vi foreslår å ta inn i forskriftens § 6-15 dagens praksis om at det er Utdanningsdirektoratet som skal være sekretariat for samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY).

Oppgavene til SRY og faglige råd fremgår i dag av «Mandat og retningslinjer for samarbeidet mellom SRY, faglige råd og Utdanningsdirektoratet». Vi foreslår å erstatte ordlyden «reglement for oppgåvene til råda» med «samansetning, mandat og retningslinjer» i ny § 6-16 første ledd. Vi foreslår å ta inn i forskriftens § 6-16 dagens praksis om at det er Utdanningsdirektoratet som skal være sekretariat for rådene.

4.6.3.2. Yrkesopplæringsnemndas oppgaver

Vi viderefører dagens opplæringslov § 12-4 med noen endringer i ordlyd og struktur. I andre ledd fremgår det at yrkesopplæringsnemnda skal uttale seg «i form av vedtak» i saker som fylkeskommunen etter § 4-8 er pliktig til å legge frem for nemnda. Etter en normal språklig forståelse av ordlyden er det uklart om nemnda skal fatte et vedtak eller gi en uttalelse, og i juridisk sammenheng kan det være uheldig å bruke begrepet «vedtak», siden det ikke er et forvaltningsvedtak etter forvaltningsloven § 2. Vi er imidlertid kjent med at det er viktig for partene i arbeidslivet å beholde denne ordlyden, og vi foreslår derfor å videreføre denne formuleringen i ny § 6-18 andre ledd.

Dagens § 12-4 er omfattende og detaljert. Vi har fått innspill fra partene i arbeidslivet om at rekkefølgen i bestemmelsen bør endres. Det har ført til at vi foreslår å slå sammen tredje, fjerde og femte ledd i dagens § 12-4. Vi har også foreslått å slå sammen oppgavene til nemnda i en punktliste, i stedet for to. Yrkesopplæringsnemndas arbeid med dimensjonering er foreslått satt øverst. Vi mener at dette harmoniserer godt med bestemmelsen i ny opplæringslov § 5-3 første ledd om at samfunnets behov for kompetanse skal få stor vekt ved dimensjoneringa av det videregående opplæringstilbudet.

? Er dere enige i forslaget vårt til utforming av ny § 6-18 om yrkesopplæringsnemndas oppgaver? Utdyp gjerne hvis dere er uenige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.6.3.3. Sammensetning av læreplangrupper

Andre ledd i § 6-19 er nytt. Vi foreslår å tydeliggjøre oppgavene til læreplangruppene, slik at paragrafen er mer i tråd med hvordan arbeidet foregår. Presiseringen er hentet fra «Mandat og retningslinjer for samarbeidet mellom SRY, faglige råd og Utdanningsdirektoratet». Ingen av justeringene i ny § 6-19 er ment som endring av gjeldende rett.

4.6.3.4. Samisk representasjon i faglige råd

Departementet skriver i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 48.5.2 at reglene om oppnevning til faglige råd bør endres slik at Sametinget skal kunne oppnevne samisk representasjon til faglige råd. Vi har derfor foreslått ett nytt § 6-16 andre ledd om at Sametinget skal kunne oppnevne samisk representasjon til faglige råd for utdanningsprogram i videregående opplæring som har særskilte samiske fag.

? Er dere enige i formuleringen om samisk representasjon i ny § 6-16? Utdyp gjerne hvis dere er uenige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til utforming av nye paragrafer om organ for fag og yrkesopplæringen? Utdyp gjerne hvis dere er uenige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5. FORMIDLING TIL LÆREPLASS (KAPITTEL 7)

5.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å fastsette et unntak fra fristene for å søke om formidling til læreplass for søkere som tidligere har fått ikke bestått på fag- eller svenneprøven

Vi foreslår følgende endringer i strukturen og ordlyden:

- å ikke vise til fylkeskommunens informasjonsplikt eller til at det ikke skal skje usaklig forskjellsbehandling (dagens § 6A-3 og § 6A-4 tredje ledd), da dette reguleres i annet regelverk
- å bruke begrepet «individuelle opplæringsløp» for å beskrive lærekandidaters kompetanse i ny § 7-3 tredje ledd

5.2. DAGENS REGLER

Ansvar for å formidle søkere til læreplass kommer ikke direkte frem av dagens opplæringslov. Forskrift til opplæringsloven kapittel 6A regulerer vilkår for formidling til læreplass som lærling, praksisbrevkandidat eller lærekandidat. Kapitlet om formidling må sees i sammenheng med kapitlet om inntak til videregående opplæring. Det regulerer lokal forskrift, fylkeskommunens informasjonsplikt, søknadsfrist, krav til søknad, formidling av lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater, avtale om annen organisering av opplæringen, unntak fra opplæringsordningene for lærling, praksisbrevkandidat med nedsatt funksjonsevne, rett til vg3 i skole, og formidling av voksne.

5.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 7-7 andre ledd viser til at fylkeskommunen skal formidle søkere som oppfyller vilkårene for formidling til lærebedrifter. I tredje ledd står det at departementet kan gi forskrift om formidling til læreplass.

5.4. VÅR VURDERING

5.4.1. OM FYLKESKOMMUNENS INFORMASJONSPLIKT

Vi har foreslått å ta ut tidligere § 6A-3 om fylkeskommunens informasjonsplikt. Dette er allerede en del av fylkeskommunens plikter etter forvaltningsloven § 17, og vi mener derfor det ikke er nødvendig å gjenta dette i forskriften.

? Er dere enige i forslaget vårt om å ta ut informasjonsplikten fra forskriften fordi det følger av annet regelverk? Utdyp gjerne hvis dere er uenige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.2. KRAV OM AT DET IKKE SKAL SKJE USAKLIG FORSKJELLSBEHANDLING

Vi har foreslått å ta ut presiseringen i tidligere § 6A-4 tredje ledd om at det ikke skal skje usaklig forskjellsbehandling i saksbehandlingen. Dette følger av Grunnloven § 98 og gjelder uavhengig

av om det står i forskriften. Vi mener at det ikke er nødvendig å gjenta denne forpliktelsen i forskrift da det vil være en dobbeltregulering. Vi tar som utgangspunkt at fylkeskommunen er godt kjent med denne plikten.

5.4.3. HENVISNING TIL GODSKRIVINGSREGLENE

Vi har foreslått å ta ut henvisningen til godskrivingsreglene i tidligere § 6A-7 fjerde ledd og § 6A-8 andre ledd. Godskrivingsreglene er videreført i forslaget vårt til kapittel 6. Godskrivingsreglene vil kunne bli brukt i mange flere tilfeller, og det er ikke tatt inn henvisninger i alle aktuelle paragrafer om dette. Etter vår vurdering er det ikke grunn til å vise spesielt til godskrivingsregelen i kapittelet om formidling.

5.4.4. UNNTAK FRA FRISTEN FOR Å SØKE OM FORMIDLING TIL LÆREPLASS FOR DE SOM HAR GJENNOMFØRT OPPLÆRING, MEN IKKE BESTÅTT FAG- ELLER SVENNEPRØVE

Etter ny opplæringslov skal retten til videregående opplæring skal gjelde helt fram til den enkelte har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, i tråd med Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. Det gjelder i dag et unntak fra fristen for formidling til læreplass for de som formidles i samarbeid med oppfølgingstjenesten, jf. forskriften § 6A-4. Fylkeskommunen skal da så langt det er mulig formidle søkere som meldes til dem etter fristene. Begrunnelsen for dagens unntak er at dersom oppfølgingstjenesten var bundet av fristene, ville det være vanskelig for tjenesten å oppfylle oppgavene sine.

Det er et spørsmål om de vanlige fristene heller ikke er egnet for dem som får «ikke bestått» til fag- eller svenneprøven etter gjennomført opplæring. De vanlige fristene vil kunne gi et langt opphold i opplæringen for den enkelte. Det foreslås derfor at disse kandidatene skal være unntatt de ordinære søknadsfristene for formidling på lik linje med de som blir fulgt opp av oppfølgingstjenesten, se forslaget til § 7-5 fjerde ledd. Se også omtale av frister for mer opplæring/inntak for de som ikke består fag- eller svenneprøven i kapittel 4 om inntak.

? Er dere enige i forslaget vårt til § 7-5 fjerde ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.5. NYTT BEGREP FOR Å BESKRIVE LÆREKANDIDATERS KOMPETANSE

I dag bruker man begrepet «grunnkompetanse» som en fellesbetegnelse på all kompetanse som ikke utgjør studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Kunnskapsdepartementet har bevisst ikke brukt begrepet grunnkompetanse i den nye loven ettersom «[d]epartementet kan derfor ikke se at grunnkompetanse er egnet å videreføre som betegnelse på et oppnådd kompetansenivå, da begrepet i seg selv ikke gir noen informasjon om hvilken kompetanse som er oppnådd».

Grunnkompetanse er i dag brukt i forskriftens § 6A-1 fjerde ledd første punktum som regulerer kravene for at en søker kan bli formidlet til læreplass som lærekandidat. Vi har foreslått å erstatte begrepet «grunnkompetanse» med «individuelle opplæringsløp» i forslaget til ny § 7-3.

Vi har merket oss at mange synes grunnkompetanse har vært et vanskelig begrep å forstå, og vi mener at dette er et mer dekkende begrep. Vi viser også til vår vurdering av forslaget til ny § 4-13 om vilkår for inntak til videregående trinn 2 trinn 3, der det fremgår at det ikke foreslås å videreføre begrepet «grunnkompetanse» i den nye forskriften.

For å tydeliggjøre at dette leddet gjelder lærekandidater og ikke praksisbrevkandidater, har vi tatt inn at de som søker om formidling til lære plass som lærekandidat, må bestå sitt «individuelle opplæringsløp».

Er dere enige i forslaget om å erstatte «grunnkompetanse» med «individuelle opplæringsløp» for lærekandidater i forslaget vårt til § 7-3 tredje ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.6. ANDRE ENDRINGER

Vi har også foreslått å ikke videreføre presiseringen om hva et enkeltvedtak skal inneholde, i ny § 7-1 (tidligere § 6A-1). Dette mener vi er en unødvendig presisering, og vi legger til grunn at fylkeskommunen er godt kjent med kravene til et enkeltvedtak.

Vi mener også det ikke er nødvendig å videreføre presiseringen om at lokal forskrift om formidling og lokal forskrift om inntak kan være i den samme i ny § 7-2 (tidligere § 6A-2). Dette er godt etablert praksis og fremgår også av merknadene til paragrafen.

Er dere ellers enige i forslaget vårt til kapittel 7 om formidling til lære plass? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6. OPPFØLGINGSTENESTA OG SKYSS (KAPITTEL 8)

6.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å knytte de faste satsene for dekning i ny § 8-2 til statens satser for skattefri kilometergodtgjørelse istedenfor en egen kilometersats
- å gjøre satsene etter ny § 8-2 gjeldende for alle avtalte fremkomstmidler, ikke bare privat bil som i dag
- å gi fylkeskommunen mulighet til selv å fastsette lokal forskrift om rabattordning på kollektivtransport som alternativ til gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse etter ny § 8-3

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å innføre en felles paragraf i ny § 8-2 om fylkeskommunes plikt til å tilby enten gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse (tidligere § 10-1 og 10-2)
- å ta ut dagens §§ 13-1, 13-2 og 13-4 om oppfølgingstjenesten, fordi dette er tatt inn i ny opplæringslov

6.2. DAGENS REGLER

6.2.1. OPPFØLGINGSTJENESTEN

Oppfølgingstjenesten er regulert i dagens opplæringslov § 3-6. Siste ledd i dagens opplæringslov § 3-6 gir hjemmel for dagens forskrift kapittel 13 om oppfølgingstjenesten. I dagens forskrift §§ 13-1 til 13-4 fremgår henholdsvis oppfølgingstjenestens formål, målgruppe, oppgaver, samarbeid og koordinering.

6.2.2. SKYSS

Elever i den videregående opplæringen har rett til gratis skyss mellom hjemmet eller hjemmene sine og skolen når de bor mer enn seks kilometer fra skolen, eller har behov for skyss på grunn av nedsatt funksjonsevne, skade eller sykdom, jf. opplæringslova §§ 7-2 og 7-3.

Det er gitt regler om skyss av elever i videregående opplæring i forskriftens kapittel 10. Kapittelet er hjemlet i opplæringsloven § 7-2.

6.3. NY OPPLÆRINGSLOV

6.3.1. OPPFØLGINGSTJENESTEN

Ny opplæringslov § 9-4 viderefører fylkeskommunenes plikt til å ha en oppfølgingstjeneste for de som har rett til videregående opplæring, men som ikke er i opplæring eller i arbeid. Oppfølgingstjenestens målgruppe er utvidet slik at personer er omfattet av tjenestens tilbud frem til utgangen av det året de fyller 24 år. I ny opplæringslov § 9-4 er det ellers gjort justeringer i hva som reguleres i henholdsvis lov og forskrift.

6.3.2. SKYSS

Ny opplæringslov § 9-1 regulerer skyss til og fra videregående skole. Paragrafens femte ledd gir hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om at retten til skyss kan oppfylles gjennom rabattordninger for offentlig transport i områder med et godt utbygd kollektivtilbud. Ny opplæringslov § 28-7 sjette ledd bokstav a gir hjemmel for å gi forskrift om skoleskyss og skyssgodtgjørelse, mens bokstav c gir hjemmel for å gi forskrift om hjemfylkets ansvar for å refundere utgifter til skyss for elever som får videregående opplæring i et annet fylke.

6.4. VÅR VURDERING

6.4.1. OPPFØLGINGSTJENESTEN

Beskrivelsen av formålet med oppfølgingstjenesten i dagens § 13-1 er tatt inn i ny opplæringslov § 9-4 første ledd. Videre er reglene i dagens forskrift § 13-2 om hvem som er målgruppen for oppfølgingstjenesten, tatt inn i ny opplæringslov § 9-4 første ledd andre og tredje punktum. Vi

viser også til at reglene om samarbeid og koordinering i dagens forskrift § 13-4 er videreført i ny opplæringslov § 9-4 andre ledd. For å unngå dobbeltregulering foreslår vi derfor å ikke videreføre dagens forskrift §§ 13-1, 13-2 og 13-4.

Vi foreslår å videreføre reglene om oppfølgingstjenestens arbeidsoppgaver etter dagens forskrift § 13-3 i forslaget vårt til forskrift § 8-1, med noen språklige og strukturelle endringer. For å unngå dobbeltregulering foreslår vi imidlertid å ikke videreføre dagens forskrift bokstav d. Vi viser til at regelen kun viser til hva som er hovedformålet med oppfølgingstjenesten, noe som uansett følger av ny opplæringslov § 9-4 første og andre ledd.

? Er dere enige i forslaget vårt til utforming av ny § 8-1 om oppgavene til oppfølgingstjenesten?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.2. SKYSS

6.4.2.1. Slå sammen paragrafer

Etter dagens forskrift er det en paragraf om fylkeskommunens ansvar, og en om full skyssgodtgjørelse. Ansvar for skyss er allerede regulert i ny opplæringslov § 28-7 første ledd. Vi foreslår derfor å fjerne første ledd i dagens § 10-1, fordi det allerede reguleres i loven.

Når det gjelder den nærmere reguleringen av ansvaret for å sørge for gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse, foreslår vi å regulere dette i samme paragraf som utdypelsen av kostnadene, i ny § 8-2 i forskriften. Tredje ledd i dagens § 10-1 i forskriften om at fylkeskommunen ikke har ansvar for skyss når eleven velger et annet tilbud enn det fylkeskommunen gir, foreslår vi å delvis regulere i ny § 8-1 siste ledd og videre utdype i merknadene til paragrafen.

6.4.2.2. Dekning etter statens satser for skattefrie kilometergodtgjørelse

I ny forskrift § 8-2 andre ledd første punktum har vi foreslått at kostnader ved bruk av privat fremkomstmiddel skal dekkes etter statens satser for skattefrie kilometergodtgjørelse. Dette er en endring fra dagens regel i forskriftens § 10-2 andre ledd, som kun gjelder for privat bil, og hvor beløpet for godtgjøring er fastsatt direkte i forskriftsteksten (2,50 kr per kilometer med 0,45 kr per kilometer i tillegg for hver passasjer).

Årsaken til at vi foreslår å endre fra et konkret beløp i forskriften til å knytte den faste godtgjørelsen opp mot statens satser for skattefrie kilometergodtgjørelse, er at dette vil medføre at kostnadene følger samfunnsutviklingen bedre. Alle elever har krav på full skyssgodtgjørelse, men det er grunn til å tro at mange i realiteten ikke får dette fordi de ikke klarer, orker eller vet at de må dokumentere kostnadene. En tilknytning til statens satser vil i det minste gjøre at disse elevene kommer nærmere det de har krav på etter regelverket.

I 2017 ble det satt inn faste satser i forskriften på 2,50 kr per kilometer. Denne satsen er i utgangspunktet ment å dekke blant annet drivstoff. Beløpet ble valgt fordi det var dette som var

brukt i den da nye forskriften om pasientreiser. Det ble tidligere henvist direkte til satsene etter den daværende sykefraktforskriften i § 10-2 i forskriften.

Satsen på 2,50 kr per kilometer har nå stått uendret i forskriften siden august 2017. Bensinprisene har i den perioden hatt en økning fra en gjennomsnittspris på 14,79 kr per liter i august 2017 til 21,04 kr per liter i november 2022. Selv om en overgang fra en fast sum på 2,50 kr til statens satser naturligvis ikke vil garantere full kostnadsdekning, er det i hvert fall grunn til å tro at de som har krav på skyss, vil få dekket en større andel av sine kostnader uten å måtte legge frem dokumentasjon.

Er dere enige i forslaget om å erstatte dagens kronesats med en henvisning til statens satser i ny forskrift § 8-2?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.2.3. Endring fra privat bil til privat fremkomstmiddel

Årsaken til at vi foreslår å endre regelen i forslaget til § 8-2 fra privat «bil» til privat «framkomstmiddel», er at elevene har rett på «full skyssgodtgjørelse». Kostnadene ved å kjøre bil til skolen er ikke de samme som ved bruk av andre fremkomstmidler, for eksempel båt. Dersom det er avtalt at en elev skal bruke et annet transportmiddel enn bil, vil vedkommende i dag måtte dokumentere alle utgifter, siden det ikke er faste kilometersatser. Dette kan være krevende for den enkelte elev og kan innebære betydelig administrasjon for fylkeskommunen.

At det er forskjeller i kostnadene mellom bil og (en del) andre fremkomstmidler, er imidlertid hensyntatt i statens satser for skattefrie kilometergodtgjørelse. Her er det egne satser for bruk av motorbåt, snøscooter, ATV, tung motorsykel og moped / lett motorsykel. Å legge til grunn statens satser for alle fremkomstmidler i bestemmelsen vil etter vårt syn gjøre ordningen enklere å administrere, gjøre det enklere for de elevene som skal benytte annet fremkomstmiddel enn bil, og gjøre at flere får dekket sine faktiske utgifter. Dette vil også gi bedre sammenheng til skyssgodtgjørelse i andre sektorer der statens satser benyttes.

Er dere enige i forslaget om å endre regelen i ny forskrift § 8-2, slik at den gjelder privat fremkomstmiddel, ikke kun privat bil?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.2.4. Forskrift om rabattordning

Etter dagens forskrift § 10-3 kan statsforvalteren gi en dispensasjon fra kravene til gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse. I tråd med forvaltningsloven § 2 vil en slik dispensasjon være en

forskrift. Vi foreslår derfor å endre ny § 8-3 til at fylkeskommunen selv kan fastsette forskrift om dispensasjon fra kravene til gratis skyss, uten å måtte involvere statsforvalteren. Statsforvalteren vil kunne føre tilsyn med om vilkårene er oppfylt.

Er dere enige i forslaget vårt om at fylkeskommunen selv kan fastsette forskrift om rabattordninger i ny forskrift § 8-3?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

7.1. INNHOLDET I DEN VIDEREGÅENDE OPPLÆRINGEN

Retten til mer opplæring som følger av fullføringsretten, vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene. Disse utgiftene er allerede finansiert, jf. Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68. Se nærmere omtale i høringens innledende del.

Forslaget om at elever med hørselshemming som går i ordinære videregående skoler og bruker tolk, også bør få anledning til å kunne velge å få opplæring i faget norsk tegnspråk med utvidet timeantall, ble omtalt i Prop. 57 L (2022–2023). Det fremgår av lovproposisjonen at departementet justerte lovforslaget fordi det ble ansett mest hensiktsmessig å gi spesifikk omtale av faget norsk tegnspråk og timetall i forskrift. Det er forventet at de fleste elevene som velger opplæring i norsk tegnspråk i videregående opplæring, fortsatt vil velge å gå på en knutepunktskole, det vi si en fylkeskommunal videregående skole som har et spesielt tilrettelagt og organisert tilbud for hørselshemmede. Ettersom dette er en svært liten elevgruppe, som estimeres å omfatte fem til ti elever i året, vil en slik utvidelse ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Se omtale i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 29.5.7. I denne sammenheng vil heller ikke utvidelsen av timetallet, som foreslått i forskriften, føre til vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

For elever som ønsker opplæring i et fremmedspråk, i tillegg til sitt første- eller andrespråk eller norsk tegnspråk, vil det innebære flere timer enn hva som følger av fag- og timefordelingen, og skolen må eventuelt ha ressurser til å tilby undervisning i fagene. Siden skolene uansett skal tilby opplæring i første- og andrespråk (foruten om i kvensk eller finsk som andrespråk), i norsk tegnspråk og i fremmedspråk, anser vi at det ikke vil være vesentlige konsekvenser av denne endringen.

Forslaget om å endre vilkåret i paragrafen om opplæring etter læreplanen i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge vil bety at retten til å følge denne læreplanen vil kunne utvides med ett år for noen elever, sammenlignet med i dag. Dette vil medføre at flere elever kan velge å følge denne læreplanen. Det er også et vilkår at det er fattet vedtak om særskilt språkopplæring. Eleven skal derfor uansett få et opplæringstilbud med særskilte tilpasninger, og villegger til grunn at en endring av vilkåret i ny § 5-11 første ledd bokstav b ikke vil medføre vesentlige administrative og økonomiske konsekvenser.

Det legges til grunn at øvrige forslag i kapittelet ikke har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.2. INNTAK

Forslagene i dette kapittelet som er knyttet til det ordinære inntaket, viderefører i all hovedsak dagens regelverk om inntak og medfører ingen vesentlige eller administrative konsekvenser.

Forslaget om å melde seg opp til mer opplæring i ett eller flere fag som ikke er bestått, vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene. Disse utgiftene er allerede finansiert, jf. Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68.35.2. Det samme gjelder forslaget om at fristene for inntak ikke skal gjelde lærlinger og elever som stryker til fag- eller svenneprøven, og som derfor fortsatt har rett til videregående opplæring etter ny, utvidet rett.

Det legges til grunn at øvrige forslag i kapittelet ikke har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.3. FAG- OG YRKESOPPLÆRINGA OG FORMIDLING AV LÆREPLASS

Forslagene i dette kapittelet viderefører i all hovedsak dagens regelverk og medfører ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget om at opplæringstilbudet til de som ikke får læreplass skal ha oppstart senest 1. september, tar høyde for at de aller fleste er formidlet og i gang med læretiden innen utgangen av august. Dette forutsetter at fylkeskommunene jobber med formidling før og gjennom sommeren frem mot begynnelsen av skoleåret, noe som forutsettes i ny opplæringslov § 7-7 om rekruttering av lærebedrifter og formidling til læreplass. Etter dagens lov § 3-2 skal opplæringen i videregående skole strekke seg over minst 38 skoleuker innenfor en ramme på 45 sammenhengende uker i skoleåret. Det legges derfor til grunn at forslaget ikke vil ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslaget viderefører i all hovedsak gjeldende rett om formidling til læreplass og medfører ingen vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Det er foreslått et unntak fra fristene for å søke om formidling til læreplass for søkere som tidligere har fått ikke bestått på fag- eller svenneprøven. Fylkeskommunen vil da så langt det er mulig skulle formidle søkere som søker etter fristen, men det legges ingen andre føringer for hvordan formidlingen skal foregå, og det legges til grunn at forslaget ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Dersom opplæringskontorer ikke reguleres i forskriften, vil dette etter vår vurdering ikke medføre noen økonomiske eller administrative konsekvenser. Fylkeskommunene har i dag ansvaret for enkelte av de oppgavene som utføres av opplæringskontorene. Dette ansvaret vil de fortsatt ha. Lærebedriftene og fylkeskommunene kan velge å kjøpe tjenester fra et opplæringskontor eller andre private tilbydere, som i dag. Om opplæringskontorer forskriftsreguleres med en godkjenningsordning, vil det føre til en ny oppgave for fylkeskommune. Godkjenningen vil bety mer ressursbruk hos fylkeskommunen. Hvor store de økonomiske og administrative konsekvensene vil være og hvordan de skal finansieres, vil avhenge av hvordan ordningen blir, se de alternative løsningene som er drøftet over.

7.4. OPPFØLGINGSTJENESTEN OG SKYSS

7.4.1. OPPFØLGINGSTJENESTEN

Forslaget til ny paragraf om oppfølgingstjenesten medfører ikke noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.4.2. SKYSS

Utgangspunktet er at eleven har rett til å få dekket sine faktiske kostnader til skyss. Dette er allerede regelen i dag, og fylkeskommunen skal ha satt av midler til å dekke dette dersom de ikke tilbyr gratis skyss. Det indikerer at forslaget ikke vil ha noen økonomiske konsekvenser.

Administrativt sett vil forslaget vårt om å endre satsene til statens satser for skattefrie kilometergodtgjørelse innebære at færre kostnader må dokumenteres. Dette vil være til det bedre for den enkelte elev. Det vil også kunne redusere tidsbruken og byråkratiet knyttet til å administrere ordningen. Det er kun kostnader utover det som er dekket av satsene, som da vil måtte dokumenteres. Det vil også gjøre det enklere å administrere selve forskriften, da det ikke vil være behov for å endre beløpene i forskriften. Videre er det grunn til å tro at flere fylkeskommuner allerede i dag benytter disse satsene ved fastsettelse av utgiftsdekning, se blant annet SOMBs sak 2008/2750, og reglementet for skoleskyss i Vestfold og Telemark fylkeskommune for 2023.

Når fylkeskommunen gis hjemmel til å selv fastsette forskrift om rabattordning som alternativ til gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse, trenger ikke statsforvalteren lenger å involveres. Vi antar at det vil medføre mindre administrasjon. Ettersom vilkårene for å gi slik forskrift fortsatt er fastsatt i paragrafen, er det ikke grunn til å anta at det vil bli opprettet flere slike rabattordninger enn det som finnes i dag.

? Er dere enige i vår vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Det er sjelden slik at endringer ikke fører til økonomiske og administrative konsekvenser. Som oftest påfører dette skoler og skoleeier utgifter som ikke kompenseres.

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

TREDJE DELEN – FELLESREGLER FOR GRUNNSKOLEOPPLÆRINGEN OG DEN VIDEREGÅENDE OPPLÆRINGEN FOR BARN OG UNGE

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om fellesregler i grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen for barn og unge sender vi på høring forslag om

- Individuell vurdering (nytt kapittel 9)
- Klage på sluttvurderingar (nytt kapittel 10)
- Samarbeid med foreldra, tilgang til skolebibliotek og saksbehandling som gjeld det fysiske skolemiljøet (nytt kapittel 11)
- Personalet i skolen (nytt kapittel 12)

2. INDIVIDUELL VURDERING (KAPITTEL 9)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å utvide målgruppen for fritak fra vurdering med karakter i ett av de norske skriftspråkene i ny § 9-21 andre ledd
- å regulere i ny § 9-27 at lærebedriften melder opp lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb til eksamen
- å regulere retten til mer opplæring for elever i videregående opplæring som ikke består eller ikke går opp til utsatt, ny eller særskilt eksamen, i ny §§ 9-36 til 9-38, og for elever som har fått annullert eksamen på grunn av juks i § 9-42
- å gi lærlinger rett til ny eksamen dersom eksamen blir annullert i § 9-40
- å regulere at eksamen skal annulleres dersom det oppdages juks eller forsøk på juks i ny § 9-42-
- å regulere at alle som oppfyller kravene til å få utstedt vitnemål, kan få vitnemål med norsk og samisk tekst, i ny §§ 9-43 og 9-46
- å innføre en forenklet femårsregel om rett til førstegangsvitnemål i ny § 9-47,
- å ikke videreføre at ansvaret for oppmelding til fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven kun gjelder første gang kandidaten skal ta prøven, i ny § 9-56

- å ikke videreføre kravet om at fylkeskommunen skal ta kontakt med lærebedriften eller skolen dersom de ikke har mottatt oppmelding innen to måneder før utløpet av kontraktstiden, i ny § 9-56
- å ikke videreføre fristen på to år etter avlagt fag- og svenneprøve og praksisbrevprøve for å bestå i inntil to fellesfag i ny § 9-57
- å ikke videreføre kravet om at hele prøvenemnda skal være fysisk til stede ved prøvestart, men at fag- og svenneprøven skal starte med et møte mellom kandidaten og prøvenemnda, i ny § 9-61

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å ikke videreføre egen paragraf om virkeområde da det følger av de enkelte paragrafene i kapitlet hvem som omfattes av reglene
- å regulere dagens mulighet i § 23-1 til å dispensere fra dette kapitlet i ny § 9-10
- å regulere i ny § 9-5 hvilke karakterer som kan gis ved vurderingen av fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve
- å flytte dagens § 3-36 om system for føring av karakterer og fravær til ny § 9-9 i delkapittel I
- å samle fellesregler om fritak fra vurdering med karakter i ny § 9-18
- å dele opp dagens § 3-34 om annullering av eksamen i tre paragrafer, ny §§ 9-40 til 9-42
- å ta inn egne paragrafer om ansvaret for å utskrive vitnemål i grunnskolen og videregående opplæring i ny §§ 9-45 og 9-54
- å regulere i ny § 9-59 første ledd at fylkeskommunen har ansvaret for å oppnevne prøvenemnder for fag- og svenneprøven. Dette fremgår i dag av opplæringsloven § 4--8 femte ledd

Utdanningsdirektoratet har i oppdragsbrev 2022-27 fra Kunnskapsdepartementet fått et eget oppdrag om å gjennomgå og vurdere endringer i reglene om fravær. Disse vurderingene er ikke en del av dette høringsnotatet. Vi foreslår derfor nå kun språklige endringer i reglene om fravær i grunnskolen og videregående skole, slik at de skal passe inn i forskriftsutkastet. Forslaget vårt til språklige endringer griper imidlertid ikke inn i den planlagte prosessen med å vurdere endringer i fraværsreglene, og eventuelle endringer i fraværsreglene vil høres for seg.

2.2. DAGENS REGLER

Reglene om individuell vurdering følger av forskrift til opplæringsloven kapittel 3. Reglene i forskriften er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 2-3 tredje ledd og § 3-4 første ledd. Sluttvurderingsordningen i hvert enkelt fag er beskrevet i læreplanen i faget.

2.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 2-3 slår fast at elevene i grunnskolen har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringen. I andre ledd står det at departementet gir forskrift om individuell vurdering. Ny opplæringslov § 5-4 slår fast at elevene, privatistene, praksiskandidatene og de som har læretid i bedrift, har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringen. I andre ledd står det at departementet gir forskrift om individuell vurdering.

2.4. VÅR VURDERING

2.4.1. GENERELLE REGLER OM VURDERING

2.4.1.1. Ikke videreføre egen paragraf om virkeområde

I dagens kapittel 3 er det en egen paragraf om kapittelets virkeområde i § 3-1. Lovens virkeområde gjelder også for forskriften (jf. ny opplæringslov § 1-2). Det er få kapitler i forskriften som har en egen paragraf om virkeområde, og vi mener at dette bare bør være med dersom det er absolutt nødvendig. Etter vårt syn kommer innholdet i dagens § 3-1 om virkeområde i all hovedsak frem av sammenhengen i forskriften.

Hvem reglene i kapitlet gjelder for, mener vi kommer tydelig frem av at det er angitt i de enkelte paragrafene. Videre mener vi det ikke er nødvendig å tydeliggjøre at kapitlet gjelder opplæring som skjer i offentlig skole, da all opplæring som skjer i private skoler, vil følge reglene i privatskoleloven og forskrift til privatskoleloven. Vi mener videre det kommer tydelig frem av de enkelte paragrafene i kapitlet at reglene ikke gjelder for deltakere i forberedende eller videregående opplæring for voksne. Når det gjelder opplæring i hjemmet, mener vi det kommer frem av forslag til ny opplæringslov § 22-5 hvilke krav slik opplæring skal oppfylle, og at det fremgår implisitt i disse kravene at forskriftens kapittel 9 ikke gjelder.

2.4.1.2. System for føring av karakterer og fravær

Dagens forskrift § 3-36 slår fast at skoleeier skal ha et system for føring av karakterer og fravær, og regulerer hva som skal føres i et slikt system. Paragrafen er i dag plassert i delen om dokumentasjon (delkapittel VI).

Vi foreslår å flytte paragrafen til delen om generelle regler om vurdering, slik at den utgjør ny § 9-9. Etter vårt syn skiller paragrafen seg fra de øvrige reglene i delen om dokumentasjon ved at de handler om kommunen og fylkeskommunens plikt til å ha et system for føring av karakterer, mens de øvrige reglene i delen om dokumentasjon i større grad handler om den enkeltes rett til å få opplæringen dokumentert.

I dagens § 3-36 andre ledd står det at fravær, halvårsvurdering med karakterer, standpunktkarakterer, eksamenskarakterer og karakterer til fag- og svenneprøven og kompetanseprøven skal føres inn i skoleeiers system. Vi foreslår å korte ned dette i ny § 9-9 slik at det isteden står at det som skal føres, er fravær, halvårsvurdering med karakter og sluttvurdering med karakter. «Sluttvurdering med karakter» omfatter både standpunktkarakterer, eksamenskarakterer og karakter til fag- og svenneprøve og kompetanseprøve. I tillegg omfatter formuleringen også karakter til praksisbrevprøve. Dette innebærer en endring sammenlignet med dagens ordlyd, ettersom karakter til praksisbrevprøven ikke fremgår av § 3-36 andre ledd. Vi viser til at det i omtalen av § 3-36 i rundskriv Udir-2-2020 står at også karakter til praksisbrevprøve skal føres inn i skoleeiers system, og vi vurderer derfor at denne forståelsen av dagens regler bør fremgå av forskriften.

? Er dere enige i forslaget vårt om å klargjøre at også karakter til praksisbrevprøve skal føres inn i kommunen og fylkeskommunens system for karakterer og fravær?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.1.3. Egen paragraf om dispensasjon fra reglene om individuell vurdering

I dagens forskrift er det regulert i § 23-1 at departementet og Utdanningsdirektoratet i særskilte tilfeller kan dispensere fra reglene i kapitlene 3, 4, 6 og 24 i forskriften. Vi foreslår å videreføre muligheten til å gi dispensasjon, men med noen endringer.

I praksis er det Utdanningsdirektoratet som behandler søknader om dispensasjon etter dagens § 23-1. Vi foreslår derfor at det vises til at Utdanningsdirektoratet kan dispensere fra forskriften, fordi vi vurderer at dispensasjonsreglene vil bli enklere å forstå for de som ønsker å søke om dispensasjon. Departementet vil som i dag være klageinstans for Utdanningsdirektoratets vedtak.

Vi foreslår at muligheten til å dispensere fra reglene i forskriften i særlige tilfeller, begrenses til nytt kapittel 9 og 15 (om individuell vurdering for voksne). Vi foreslår at muligheten til å gi dispensasjon tas direkte inn i kapittel 9 som ny § 9-10 og tilsvarende som ny § 15-7. Se vår vurdering av hvorfor vi foreslår å fjerne muligheten til å dispensere fra dagens kapittel 6 og 24 i omtalen av nytt kapittel 4 og 23.

? Er dere enige i forslaget vårt om å endre ordlyden fra at departementet kan gi dispensasjon, til at det er Utdanningsdirektoratet som kan gi dispensasjon i særlige tilfeller? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om at muligheten til å gi dispensasjon reguleres i ny §§ 9-10 og 15-7? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.2. SLUTTVURDERING

2.4.2.1. Presisering av at standpunktkarakterer i fag skal settes i samsvar med reglene om formålet og grunnlaget for vurdering i fag

I dagens § 3-15 om standpunktkarakterer i fag står det i første ledd at en standpunktkarakter skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget ved avslutningen av opplæringen.

Vi foreslår å presisere i ny § 9-16 første ledd at standpunktkarakteren skal settes i samsvar med ny § 9-1 (dagens § 3-2). Hensikten er å tydeliggjøre at elevens samlede kompetanse skal vurderes med grunnlag i kompetansemålene i faget, og at kompetansemålene skal forstås i lys av teksten om faget i læreplanen. Dette er ikke nytt, og endringen utgjør ikke en realitetsendring. Vi mener likevel at presiseringen vil skape en bedre sammenheng mellom de to reglene og fremheve kompetansemålene og teksten om faget i forskriften når standpunktkarakteren skal fastsettes. Vi har fått tilbakemeldinger som tyder på at denne sammenhengen ikke er tydelig nok i dagens forskrift blant annet når det gjelder hva klageinstansen skal trekke inn i vurderingen av klager på standpunktkarakterer, etter reglene i dagens § 5-12.

2.4.2.2. Presisering av at eleven først må ha blitt varslet dersom standpunktkarakteren i orden eller i oppførsel skal settes ned

Elever skal varsles skriftlig straks de står i fare for å ikke få karakter i fag eller å få karakteren nokså god eller lite god i orden eller i oppførsel. Dette følger av dagens § 3-8, som vi foreslår å videreføre i ny § 9-7. I dagens § 3-15 (ny § 9-16) om standpunktkarakterer i fag er det i tillegg presisert i sjette ledd at dersom det skal fattes enkeltvedtak om å ikke gi karakter, skal eleven først være varslet, jf. § 3-8. Dette innebærer at det ikke er mulig å gi IV (ikke vurderingsgrunnlag) i tilfeller der eleven ikke er varslet. Det er ingen tilsvarende presisering i dagens § 3-16 når det gjelder avgjørelsen om å sette ned karakteren i orden eller oppførsel.

Vi mener at det kan virke uklart om det er mulig å gi nokså god eller lite god i standpunktkarakter i orden eller i oppførsel dersom eleven ikke har blitt tilstrekkelig varslet om det i forkant, ettersom dette ikke fremgår tydelig i dagens paragraf. Vi foreslår derfor å ta inn en presisering i ny § 9-17 fjerde ledd om at dersom standpunktkarakteren i orden eller i oppførsel skal settes ned, må eleven ha fått varsel om det, jf. § 9-7.

Varselet skal gis straks det er klart at eleven står i fare for å få nedsatt karakter, og formålet med varselet skal være å gi eleven mulighet til å forhindre at karakteren i orden eller oppførsel blir satt ned. Det er ikke i alle tilfeller at det vil være mulig å varsle på farestadiet eller for eleven til å endre oppførsel, eksempelvis dersom eleven utøver en svært grov enkelthendelse på slutten av skoleåret. Dersom det etter en slik hendelse blir klart at eksempelvis oppførselskarakteren må settes ned, vil et varsel om nedsatt i praksis utgjøre en formalitet. Vi foreslår derfor i tillegg at det tas inn i paragrafen at det ikke skal være et krav å varsle for å kunne gi nokså god (Ng) eller lite god (Lg) som standpunktkarakter dersom årsaken til at eleven ikke får god (G) er sanksjon for en enkelthendelse etter skolereglene. Vi mener forslaget er i tråd med gjeldende praksis. Vi kan ut over dette ikke se at det er gode grunner for at kravet til varsling skal reguleres ulikt når det gjelder standpunktkarakterer i fag og standpunktkarakter i orden og i oppførsel

🔍 Er dere enige i forslaget vårt om å presisere i ny § 9-17 at eleven først må ha blitt varslet dersom standpunkt karakteren i orden eller i oppførsel skal settes ned? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.3. FRITAK FRA VURDERING MED KARAKTER

2.4.3.1. Egen paragraf med felles regler om fritak fra vurdering med karakter

Reglene om fritak fra vurdering med karakter i dagens §§ 3-17 til 3-20 har noen felles føringer, for eksempel at elever som er fritatt fra vurdering med karakter etter de ulike reglene, skal få underveisvurdering uten karakter. Videre følger det av §§ 3-17 og 3-18 at skoleeieren skal sørge for å gi nødvendig veiledning om hva fritak fra vurdering med karakter innebærer, mens et slikt krav ikke følger av §§ 3-19 og 3-20, uten at vi kan se at det er nødvendig å skille mellom reglene her.

For å forenkle og skape sammenheng i de ulike reglene om fritak fra vurdering med karakter foreslår vi å samle kravene vi vurderer at skal gjelde for alle fritaksreglene, i en egen paragraf. Se forslag til ny § 9-18. Innholdet i den nye paragrafen er tatt ut av de enkelte paragrafene om fritak.

Vi foreslår å plassere den nye paragrafen som første paragraf i delen om fritak fra vurdering med karakter, slik at det skal være tydelig at denne gjelder for de påfølgende fritaksreglene i ny forskrift §§ 9-19 til 9-23.

🔍 Er dere enige i forslaget vårt til utforming av ny § 9-18 om felles regler om fritak fra vurdering med karakter?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.3.2. Utvidelse av hvem som kan få fritak fra vurdering med karakter i ett av de norske skriftspråkene

Dagens § 3-19 første ledd bokstav a til d angir hvem som kan få fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål. Vi foreslår å videreføre at elever som oppfyller kriteriene som fremgår av dagens bokstav a til d, skal kunne få slikt fritak i ny § 9-21, men at det for bokstav c klargjøres i ordlyden at dette også gjelder de som har rett til særskilt språkopplæring på nåværende tidspunkt.

Vi foreslår å utvide målgruppen for fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål ved at elever i videregående opplæring som har hatt fritak fra opplæring i skriftlig sidemål på 8. til 10. trinn, har rett på fritak fra vurdering med karakter dersom de ikke har fritak fra opplæringen i sidemål på videregående. Vi foreslår at det samme skal gjelde for elever som har hatt fritak fra opplæring i ett av de norske skriftspråkene på 8.-10. trinn etter ny § 1-9, men som ikke benytter seg av denne retten i videregående opplæring. Vi foreslår å regulere dette i ny forskrift § 9-21 andre ledd. Etter vårt syn vil det være urimelig at elever som ikke har hatt opplæring i skriftlig sidemål på ungdomstrinnet, skal vurderes med karakter i den videregående opplæringen hvis de ikke fortsetter å benytte seg av retten til fritak fra opplæringen. Vi viser til at forvaltningspraksis om dette spørsmålet når det gjelder elever som har hatt opplæring i samisk har eksistert siden 2016. Vi mener at retten ikke bør begrenses til de som har hatt samiskopplæring, og at den bør omfatte alle som har hatt fritak etter ny § 1-9. Det innebærer at fritaket i ny § 9-21 andre ledd også omfatter elever som har fått opplæring i eller på kvensk eller finsk som andrespråk, elever som har fått opplæring i norsk tegnspråk, og elever som har fått særskilt språkopplæring.

Vi påpeker at vi i utgangspunktet mener at forslaget til ny § 9-21 andre ledd kun bør gjelde for de elevene som allerede har benyttet retten til fritak fra opplæring på ungdomstrinnet, slik at muligheten for fritak etter denne bestemmelsen utelukker de elevene som hadde rett til fritak fra opplæring på ungdomstrinnet, men som valgte å ikke benytte seg av den. Elever som har benyttet retten til fritak fra opplæring på ungdomstrinnet vil ikke ha samme forutsetninger som andre elever for å bli vurdert med karakter på videregående, da de ikke har hatt opplæring i faget tidligere. Dette stiller seg annerledes for de elevene som hadde rett til fritak fra opplæringen på ungdomstrinnet, men som valgte å ikke benytte seg av den.

På den annen side kan det oppfattes som urimelig at elever som frivillig velger opplæring i sidemålet sitt på ungdomstrinnet, senere skulle miste muligheten til å få fritak fra vurdering. Det ville også være uheldig om en endring som beskrevet ovenfor, ville føre til at flere velger bort sidemålsopplæring på ungdomstrinnet fordi de ønsker å sikre seg muligheten til å kunne få fritak fra vurdering i videregående skole. Vi ber derfor om høringsinstansenes syn på om en utvidelse i så fall også bør inkludere alle som hadde rett til fritak fra opplæring på ungdomstrinnet, uavhengig av om de benyttet seg av retten til fritak.

? Er dere enige i forslaget vårt om å utvide personkretsen som får rett til fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål, i ny § 9-21 andre ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør utvidelsen begrenses til å gjelde dem som benyttet seg av retten til fritak fra opplæring på ungdomstrinnet?

Nei

Ingen kommentar fra instansen

2.4.3.3. Egen paragraf om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk i videregående opplæring

Vi foreslår å forskriftsfeste retten til å bli fritatt fra vurdering med karakter i fremmedspråk i videregående opplæring i ny forskrift § 9-22. Retten fremgår i dag av instruks gitt av Kunnskapsdepartementet 28. mai 2020.

Med tanke på at ordningen påvirker rettighetene og pliktene til et ubestemt antall elever, bør det fremgå av forskrift, jf. forvaltningsloven § 2 bokstav c. Å forskriftsfeste dagens instruks vil gjøre ordningen mer tilgjengelig og føre til bedre sammenheng i regelverket for de ulike fritaksordningene.

Vi foreslår at de samme kriteriene som i dag står i instruksene, også skal gjelde for retten til fritak i ny § 9-22. Forslaget til ny paragraf er derfor basert på innholdet i instruksene, og vi har lagt oss tett på formuleringer i instruksene i utformingen av forslaget.

Et spørsmål som har stått sentralt i ordningen om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, er hvilken dokumentasjon eleven eller den tidligere eleven må fremlegge for statsforvalteren for at fritak skal kunne innvilges. I instruksene fremgår det at «[d]ispensasjon forutsetter at søker fremlegger dokumentasjon fra henholdsvis pedagogisk-psykologisk tjeneste eller andre sakkyndige, samt elevens skole». Samtidig har Kunnskapsdepartementet uttalt i brev den 20. august 2020 at «det avgjørende er at den samlede dokumentasjonen som søker fremlegger, gir et tydelig bilde av utfordringer, konsekvenser og den individuelle tilretteleggingen som har funnet sted, og begrunnelsen for at den ikke har vært, eller vil være tilstrekkelig for å sikre likeverdige opplæringsmuligheter».

Vi foreslår å ikke regulere eksplisitt i paragrafen hvilke typer dokumentasjon eleven må legge frem for å få innvilget fritak. Dette henger sammen med at vi ikke ønsker å stille absolutte krav til hvilke typer dokumentasjon som må legges frem, og slik sett utelukke at andre typer dokumentasjon også kan være relevante for søknaden. Normalt sett vil det imidlertid innebære at eleven legger frem både sakkyndig vurdering som sier noe om utfordringene og personens opplæringsmuligheter i fremmedspråk, og en uttalelse fra skolen. Alminnelige krav til saksbehandlingen innebærer at ulike sakstyper kan måtte underbygges av dokumentasjon for at det skal kunne fattes et vedtak, jf. forvaltningsorgans utrednings- og informasjonsplikt i forvaltningsloven § 17. Dette er også i tråd med utformingen av de andre fritaksreglene i forskriften, der det ikke er konkret angitt hvilke dokumenter eleven eller foreldrene må legge frem for å få fritak. Vi mener derfor at dokumentasjon kan omtales nærmere i merknad til paragrafen. Dette er ikke ment som en realitetsendring, men vi ber om høringsinstansenes innspill på om dere mener det kan føre til utilsiktede endringer av dagens praksis.

? Er dere enige i forslaget vårt om å ikke forskriftsfeste hvilke typer dokumentasjon som må legges frem i forbindelse med søknad om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk i videregående opplæring, i ny § 9-22?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4. EKSAMEN

2.4.4.1. Regulering av at lærebedriften melder opp lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb til eksamen

I dag er det ikke regulert i forskriften hvem som melder opp lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb til eksamen i de lærefagene der det er fastsatt i læreplanen for opplæring i bedrift at det er obligatorisk å gå opp til en eksamen i faget før oppmelding til fag- eller svenneprøven. Siden det ikke er regulert hvem som har denne oppgaven, har vi forstått at det i praksis er kandidaten selv som melder seg opp, eventuelt etter veiledning fra fylkeskommunen eller opplæringskontorene. Vi mener det bør reguleres hvem som melder opp disse kandidatene til eksamen.

Til første gangs eksamen melder skolen elevene opp til eksamen. Dette følger av dagens § 3-24 og foreslås videreført i ny § 9-27. Videre er det lærebedriften som melder kandidatene opp til første gangs fag- eller svenneprøve når opplæringen gis i bedrift. Dette følger av dagens § 3-47 og foreslås videreført i ny § 9-56. Det er altså gjennomgående i forskriften at kandidater til eksamen og til fag- eller svenneprøve ikke selv må melde seg opp til dette. Vi foreslår derfor at det heller ikke skal være et krav at lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb skal melde seg selv til eksamen.

Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å gjennomføre alle eksamener, og det kan derfor være en mulig løsning å legge oppgaven med å melde opp lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb til fylkeskommunen. Imidlertid er det lærebedriften som står for den daglige oppfølgingen av lærlingene og kandidatene for fagbrev på jobb, og som også har ansvaret for å melde dem opp til fagprøven. Videre henger eksamen i disse tilfellene tett sammen med fagprøven, ettersom bestått eksamen er en forutsetning for å kunne ta fagprøven. Slik sett vil det være naturlig at det er lærebedriften som sørger for oppmeldingen også til eksamen. Vi har i tillegg fått innspill om at det er ønskelig at det er lærebedriften som får denne oppgaven. Vi foreslår derfor at det reguleres i ny § 9-27 at lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb blir meldt opp til eksamen av lærebedriften. Selv om forslaget innebærer en ny oppgave for lærebedriften, er de kjent med prosessen fra før, og vi mener det ikke utgjør en stor byrde for lærebedriften at oppgaven legges til dem.

? Er dere enige i forslaget om at lærebedriften melder opp lærlinger og kandidater for fagbrev på jobb til eksamen i ny § 9-27? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4.2. Ny, utsatt og særskilt eksamen

Vi har vurdert retten til særskilt, ny og utsatt eksamen som i dag fremgår av forskriftens §§ 3-30 til 3-32 i lys av den foreslåtte fullføringsretten i videregående opplæring.

Etter forslaget til ny opplæringslov § 5-1 vil elever som ikke har fullført videregående opplæring, ha rett til opplæring frem til de har fullført og bestått. Det står mer om forslagene våre til hvordan opplæringen etter fullføringsretten skal gis, i vurderingene til nytt kapittel 5 i forskriften om innholdet i den videregående opplæringen. Se også oversikten over forskriftsendringer som knytter seg til utvidet rett til videregående opplæring innledningsvis i høringsnotatet.

Som vi har omtalt i forbindelse med forslaget vårt til ny forskrift §§ 4-3 og 5-2, mener vi at retten til mer opplæring for de som har gjennomført opplæringen i fag uten å bestå, bør henge sammen med opplæring frem mot en standpunktkarakter, med en gitt frist for eleven til å melde seg opp til mer opplæring i ett eller flere fag som ikke er bestått. Vi foreslår videre at retten til mer opplæring som hovedregel skal gjelde fra og med påfølgende skolestart.

2.4.4.2.1. Særskilt eksamen

I dagens forskrift § 3-30 er det regulert rett til særskilt eksamen for elever i videregående opplæring som får 1 i standpunktkarakter i et fag, og som ikke er trukket ut til eksamen i faget. Retten gjelder også for fag der det normalt ikke blir avholdt eksamen. Dersom eleven består særskilt eksamen, har vedkommende bestått faget. Eleven har i dag ikke rett til opplæring frem mot særskilt eksamen.

2.4.4.2.2. Videreføre retten til særskilt eksamen

Elever som har fått 1 som standpunktkarakter vil ofte ha behov for mer opplæring i faget fordi hen ikke har vist tilstrekkelig kompetanse i løpet av skoleåret. Vi mener at denne gruppen i mange tilfeller vil ha større nytte av å få mer opplæring frem mot en standpunktkarakter fremfor å skulle lese til en særskilt eksamen på egen hånd. Vi har derfor vurdert om det er behov for å videreføre retten til særskilt eksamen, fordi elevene kan bli bedre stilt med en rett til mer opplæring. Det er også usikkert hvor godt dagens ordning med særskilt eksamen fungerer, og hvor mange elever som består et fag gjennom denne ordningen.

Samtidig legger vi til grunn at gruppen elever som av ulike grunner ikke får bestått standpunktkarakter, er variert. De som ikke består ett eller flere fag, vil ha ulike ønsker og behov for mer opplæring i faget/fagene. Antallet fag eleven mangler for å fullføre, motivasjon og andre læreforutsetninger er eksempler på faktorer som kan påvirke om eleven kan lese til en særskilt eksamen på egen hånd, eller om vedkommende har behov for mer opplæring for å fullføre videregående opplæring.

I omtalen av forslaget til ny § 5-2 har vi i stor grad lagt opp til å gi fylkeskommunene fleksibilitet med hensyn til hvordan de ønsker å organisere meropplæringen for de som ikke fullfører ett eller flere fag i den videregående opplæringen. Samtidig bør det sees hen til elevens behov, og være mulig å organisere opplæringen slik at elevene ikke må bruke lengre tid i videregående opplæring enn nødvendig. I høringsnotatet til nytt kapittel 5 er det vist til at fylkeskommunen for eksempel kan velge å komprimere opplæringen som gis for å oppfylle retten til mer opplæring for de som har gjennomført opplæring i fag uten å bestå. Det er likevel ikke sikkert at det er gjennomførbart å komprimere opplæringen i alle fag i alle fylkeskommuner, slik at noen tilbyr opplæring over et ordinært skoleår. Samtidig blir særskilt eksamen gjerne avholdt mot slutten av høsthalvåret. Dersom elevene mister retten til særskilt eksamen og opplæringen ikke komprimeres, kan de risikere å bruke lengre tid i videregående opplæring. Derfor foreslår vi å videreføre retten til særskilt eksamen i ny forskrift § 9-38. Dette gjør at den enkelte vil kunne velge mellom å melde seg til særskilt eksamen, å melde seg til mer opplæring faget som ikke er bestått, eller å melde seg til både særskilt eksamen og mer opplæring.

? Er dere enige i forslaget vårt om å videreføre retten til særskilt eksamen i ny § 9-38? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4.2.3. Ny eksamen

En elev i den videregående opplæringen som får karakteren 1 til ordinær eksamen, har etter dagens forskrift § 3-31 rett til ny eksamen ved første etterfølgende eksamen. Dersom eleven ikke går opp til, eller ikke består, ny eksamen ved første etterfølgende eksamen, vil eleven etter dagens regler miste standpunktkarakteren i faget og måtte ta faget som privatist.

2.4.4.2.4. Videreføre rett til ny eksamen

Vi mener at på samme måte som ved særskilt eksamen kan det være store forskjeller innenfor personkretsen som i dag har rett til ny eksamen. En del av elevene vil sannsynligvis ha behov for mer opplæring i faget de ikke har bestått ordinær eksamen i. Samtidig vil det sannsynligvis være en andel elever som hadde «en dårlig dag» på eksamen, eller ikke hadde brukt nok tid på å forberede seg, men som generelt har gode forutsetninger for å vise kompetanse på en eksamen. Vi ser derfor at det sannsynligvis er flere som vil ønske å benytte retten til ny eksamen sammenlignet med eksempelvis særskilt eksamen. Vi foreslår derfor å videreføre retten til ny eksamen, i ny forskrift § 9-37.

? Er dere enige i forslaget vårt om å videreføre retten til ny eksamen i ny § 9-37?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4.2.5. Utsatt eksamen

Utsatt eksamen i dagens § 3-32 er en rett for elever og privatister i videregående opplæring som har dokumentert fravær ved eksamen. Dersom en elev ikke går opp til utsatt eksamen ved første etterfølgende eksamen, faller standpunktkarakteren bort. Etter dagens regler må eleven da henvises til privatistordningen.

2.4.4.2.6. Videreføre rett til utsatt eksamen

Retten til utsatt eksamen innebærer ikke at eleven har fått karakteren 1, verken i standpunktkarakter eller til eksamen. I utgangspunktet er det derfor ikke noe som tilsier at elevene som har denne retten, har behov for mer opplæring i faget for å bestå. Det er likevel grunn til å tro at det også innenfor denne gruppen vil være store variasjoner, hvor noen vil ha tilstrekkelige forutsetninger for å kunne bestå utsatt eksamen, mens andre vil ha behov for mer opplæring. I tråd med vurderingene over for særskilt og ny eksamen, foreslår vi å videreføre retten til utsatt eksamen i ny forskrift § 9-36.

? **Er dere enige i forslaget vårt om å videreføre rett til utsatt eksamen i ny § 9-36?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4.2.7. Videreføre at standpunktkarakteren faller bort ved ikke bestått ny og utsatt eksamen

I dag faller standpunktkarakteren bort dersom eleven ikke går opp til, eller ikke består, ny og utsatt eksamen ved første etterfølgende eksamen, og vedkommende må ta faget som privatist. Ny, utvidet rett til videregående opplæring gjør at man ikke lenger må ta faget som privatist.

Vi foreslår imidlertid å videreføre at standpunktkarakteren faller bort dersom eleven ikke består ny og utsatt eksamen ved første etterfølgende eksamen.

2.4.4.2.8. Når retten til mer opplæring inntre ved særskilt, ny og utsatt eksamen

I kapittel 4 i høringsnotatet har vi foreslått at elevene, etter egne fastsatte frister, som hovedregel skal kunne melde seg til mer opplæring fra førstkommande skolestart. Ettersom vi foreslår å videreføre retten til særskilt, ny og utsatt eksamen i ny forskrift, som normalt avholdes i november for sentralt gitt eksamen, blir spørsmålet når retten til mer opplæring skal inntre for elevene som har rett til disse eksamenene. Vi har vurdert om alle elevene bør få rett til mer opplæring fra førstkommande skoleår, eller om mer opplæring er forbeholdt avlagt særskilt, ny eller utsatt eksamen.

2.4.4.2.8.1. Vårt primære forslag: rett til mer opplæring og særskilt, ny og utsatt eksamen samtidig

Av hensyn til at regelverket skal være så enkelt som mulig å praktisere, og for at det skal oppleves rettferdig for alle grupper elever, foreslår vi primært at alle elever med rett til enten særskilt, ny eller utsatt eksamen, skal ha rett til mer opplæring fra førstkommande skoleår. Særskilt, ny og utsatt eksamen som er sentralt gitt avholdes normalt i november, men kan avholdes tidligere ved lokalt gitt eksamen. Dersom elevene først må stryke på særskilt, ny eller utsatt eksamen før de får rett til mer opplæring, vil dette kunne innebære at elevene må vente

mer enn ett år fra den opprinnelige eksamenen/standpunktkarakteren før de har rett til mer opplæring i faget som ikke er bestått. Dette tilsier at retten til mer opplæring bør inntre før særskilt, ny eller utsatt eksamen har vært forsøkt.

Forslaget likestiller alle elever, uavhengig av om de mangler bestått standpunktkarakter eller eksamen i fag, eller om de har gyldig fravær fra eksamen (og rett til utsatt eksamen). Et alternativ er å differensiere mellom de som har rett til henholdsvis særskilt, ny og utsatt eksamen, ved at for eksempel kun de med rett til særskilt og ny eksamen kan melde seg parallelt til mer opplæring, mens de med rett til utsatt eksamen ikke får rett til mer opplæring før etter at de eventuelt har strøket til eksamen. En slik differensiering kan begrunnes med at det er grunn til å anta at det er større sannsynlighet for at de med rett til særskilt og ny eksamen stryker, enn at de med rett til utsatt eksamen stryker. Dette vil imidlertid gi et mer komplisert regelverk. Når det uansett er grunn til å anta at det innenfor de ulike tre gruppene vil være en variasjon i faglige forutsetninger for å bestå eksamen, kan det være grunn til å ha like regler. Regelverket vil ellers kunne virke urimelig for de elevene med rett til utsatt eksamen og som har behov for mer opplæring. Vi foreslår derfor at retten til mer opplæring skal inntre ved førstkommande skoleår også for de med rett til utsatt eksamen.

Vi har videre vurdert om det skal stilles et krav om at elevene må velge å *enten* få mer opplæring frem mot standpunktkarakter *eller* gå opp til særskilt, ny eller utsatt eksamen uten mer opplæring. Vi har kommet til at vi ikke ønsker å foreslå en slik begrensning, og mener at muligheten til å fullføre raskt bør veie tungt. Vi mener at den enkelte selv bør kunne ta stilling til hva som passer best for hen, og at eleven også bør få mulighet til å kombinere eksamen og mer opplæring, da det kan være vanskelig å fastslå på forhånd hva som vil være den raskeste veien til å fullføre for den enkelte. Det gjøres oppmerksom på at retten til mer opplæring ikke vil være eksamensrettet opplæring, men opplæring frem mot standpunktkarakter. Elevene som skal opp til særskilt, ny eller utsatt opplæring vil likevel kunne profittere på parallelt å få mer opplæring i faget, da det kan gjøre dem bedre forberedt til, og bedre i stand til å bestå, særskilt, ny eller utsatt eksamen.

Forslaget om å la elevene melde seg til både særskilt, ny og utsatt eksamen og mer opplæring samtidig, vil kunne kreve mer planlegging fra fylkeskommunens side med hensyn til å organisere og dimensjonere opplæringen som gis. Dette gjelder spesielt dersom elever som består en eventuell særskilt, ny eller utsatt eksamen, må avslutte opplæringen som gis frem mot en standpunktkarakter. Dersom de to ordningene skal eksistere parallelt på en hensiktsmessig måte, må fylkeskommunene trolig se på fleksibiliteten til å organisere mer opplæring. Komprimering av opplæring kan som nevnt være én måte å gjøre dette på. Dersom fylkeskommunen tilbyr opplæring med oppstart på andre tidspunkt i løpet av skoleåret utover minstekravene i loven og forskriften, kan det redusere sannsynligheten for at elever melder seg til både eksamen og meropplæring samtidig, fordi elevene da vil vite at de har et tilbud ved stryk på eksamen. Et annet alternativ som kan vurderes, er om det er mulig å gjennomføre lokalt gitt eksamen på et tidligere tidspunkt enn i dag. Vi mener imidlertid i utgangspunktet at de fleste kandidatene til spesielt særskilt eksamen vil trenge noe mer tid på seg til å opparbeide seg kompetanse i faget enn om eksamenene eksempelvis skulle blitt gjennomført i august.

Etter dagens regler skal de som melder seg til utsatt eksamen som følge av gyldig fravær på ordinær eksamen, trekkes på nytt slik at trekket blir reelt. Dersom elever med rett til utsatt eksamen skal ha rett til mer opplæring i fra skolestart, må det være avklart hvilket fag det skal gis opplæringen i. Vi foreslår derfor en endring i reglene om utsatt eksamen i ny § 9-36, slik at eksamenstrekket ikke skal gjøres på nytt. For at regelen skal bli enkel å praktisere, foreslår vi at endringen skal gjelde alle tilfeller av utsatt eksamen, og ikke begrenses til de tilfellene der eleven også har meldt seg til mer opplæring i faget.

Forholdet mellom særskilt, ny eller utsatt eksamen og mer opplæring i faget

Vi har også vurdert hva som skal skje dersom en elev består særskilt, ny eller utsatt eksamen samtidig som hen har meldt seg opp til mer opplæring frem mot standpunktkarakter i faget. Vi har kommet til at retten til mer opplæring i slike tilfeller bør falle bort. Dette henger sammen med at retten til opplæring som hovedregel begrenser seg til fag som ikke er bestått, jf. ny opplæringslov § 5-1, og at elevene har fullført faget dersom de består særskilt, ny eller utsatt eksamen.

Som beskrevet i kap. 5 om innholdet i opplæringen, vil det være opp til fylkeskommunen, innenfor lovens- og forskriftens øvrige rammer, å velge hvordan meropplæringen som gis etter fullføringsretten skal organiseres, og om den for eksempel skal komprimeres. Dersom fylkeskommunens organisering av meropplæringen medfører at standpunktkarakteren settes kort tid etter at eleven har avholdt særskilt, ny eller utsatt eksamen, blir spørsmålet om eleven skal beholde begge karakterene, og eventuelt hvilken karakter som skal bli stående. Med kort tid mener vi tilfeller der både standpunktkarakteren og eksamenskarakteren settes på slutten av samme høst- eller vårhalvår, typisk med noen få ukers (eller dagers) mellomrom. En mulig løsning er at standpunktkarakter etter mer opplæring i faget ikke kan fastsettes før eksamenssensuren foreligger. I de tilfellene der eleven består eksamen, vil ikke standpunktkarakter basert på meropplæringen bli fastsatt i faget.

Et annet alternativ er å la elevene få beholde karakter både etter eksamen og standpunktkarakter etter mer opplæring, der karakterene fastsettes omtrent samtidig. Hensynet til fylkeskommunens bruk av ressurser på å gi denne gruppen elever mer opplæring frem mot en standpunktkarakter, kan tilsi at det også bør fastsettes en standpunktkarakter i disse tilfellene. Samtidig er utgangspunktet at elever etter bestått eksamen ikke vil ha rett til mer opplæring, og det er grunn til å regulere dette likt for alle elever uavhengig av fylkeskommunens organisering av opplæringen og når sensuren foreligger.

Det foreslås derfor at standpunktkarakter etter mer opplæring i faget ikke kan fastsettes før eksamenssensuren foreligger, og at standpunktkarakter ikke vil bli satt der eksamen blir bestått. Vi ber likevel om høringsinstansenes syn på dette.

Føring av vitnemål dersom eleven likevel skal kunne beholde begge karakterene:

Dersom elevene skal kunne beholde både karakteren fra særskilt/ny/utsatt eksamen og standpunktkarakteren fra meropplæringen, vil elevene kunne ende opp med å ha to standpunktkarakterer i samme fag fordi den første standpunktkarakteren i faget ikke har bortfalt. I så fall mener vi at det er den siste beståtte standpunktkarakter som skal føres på vitnemålet. En slik regel samsvarer med dagens regler der eleven oppnår ny karakter i et fag etter omvalg, og som vi foreslår videreført i ny § 9-52. Dette vil dermed kunne sørge for god sammenheng i forskriften.

Dersom dette alternativet blir den foretrukne løsningen, kan det også innebære at det bør gjøres endringer i reglene om førstegangsvitnemål, slik at de tar høyde for situasjonen der eleven får en ny standpunktkarakter i et fag som allerede er bestått, også etter utløpet av den tiden læreplanverket fastsetter for opplæringsløpet. Vi har ikke inkludert en slik endring i reglene om førstegangsvitnemål på det nåværende tidspunkt, og vil vurdere etter høringen om det er behov for en slik tilpasning.

Et annet alternativ kunne vært at elever kan velge å føre den beste standpunktkarakteren på vitnemålet. Dette vil på den ene siden kunne oppleves positivt for elevene. På den annen side kan dette gi uheldige insentiver, ved at f.eks de som egentlig ikke trenger mer opplæring allikevel vil melde seg til slik opplæring, parallelt med at man gjennomfører særskilt, ny eller

utsatt eksamen. Det samsvarer heller ikke med løsningen som foreslås videreført for omvalgselever.

2.4.4.2.8.2. Vårt alternative forslag: Ikke rett til mer opplæring før ny og utsatt eksamen ikke er bestått.

Som omtalt i forbindelse med forslaget til ny § 5-2 foreslår vi at retten til mer opplæring skal gis med sikte på at elevene det gjelder, skal få standpunktkarakter i fag de mangler for å ha fullført videregående opplæring. Det kan stilles spørsmål ved om dette er en god løsning for de elevene som har rett til ny og utsatt eksamen når disse elevene allerede har standpunktkarakter i faget, men mangler bestått eksamen for å fullføre. Disse elevene vil fremdeles måtte bestå en eksamen for å oppfylle kravet til antall eksamener på vitnemålet. Vi har derfor vurdert et alternativt forslag der elevene det gjelder ikke har rett til mer opplæring før ny eller utsatt eksamen er avholdt uten at eleven har bestått faget. De elevene som enten ikke består, eller ikke møter til, ny eller utsatt eksamen ved første etterfølgende eksamen, får da rett til mer opplæring i faget. På samme måte som i dag, vil standpunktkarakteren for disse elevene falle bort, og vi mener det blir mer naturlig å tilby elevene mer opplæring som retter seg mot en standpunktkarakter.

Det vil kunne være tilfeller der en elev har rett til både utsatt eksamen og særskilt eksamen i samme fag. Vi foreslår at eleven i slike tilfeller bør ha rett til å følge reglene for særskilt eksamen dersom hen ønsker det.

2.4.4.2.9. Primært forslag til ny §§ 9-36 – 9-38:

§ 9-36 Utsett eksamen for elever og privatistar i den vidaregående opplæringa

Elevar og privatistar i den vidaregående opplæringa som har dokumentert fråvær ved eksamen, har rett til utsett eksamen i det aktuelle faget ved første etterfølgjande eksamen.

Elevane og privatistane må leggje fram dokumentasjon på at dei var hindra frå å møte til eksamen, at hindringa ikkje kunne føreseiast, og at dei ikkje kan lastast for hindringa.

Dersom elevane ikkje går opp til eller ikkje består første etterfølgjande eksamen, fell eventuell standpunktkarakter i faget bort.

Elevar med rett til utsett eksamen har også rett til meir opplæring i faget. Dersom elevane består utsett eksamen, fell retten til meir opplæring i faget bort.

§ 9-37 Ny eksamen for elever i den vidaregående opplæringa

Elevar i den vidaregående opplæringa som får karakteren 1 til ordinær eksamen, har rett til ny eksamen i det aktuelle faget ved første etterfølgjande eksamen.

Dersom elevane ikkje går opp til eller ikkje består første etterfølgjande eksamen, fell standpunktkarakteren i faget bort.

Elevar med rett til ny eksamen har også rett til meir opplæring i faget. Dersom elevane består ny eksamen, fell retten til meir opplæring i faget bort.

§ 9-38 Særskild eksamen for elever i den vidaregående opplæringa

Elevar i den vidaregående opplæringa som får karakteren 1 som standpunktkarakter i eit fag, har rett til særskild eksamen i faget ved første etterfølgjande eksamen.

Retten til særskild eksamen gjeld berre dersom elevane ikkje er trekte ut til eksamen i faget, og gjeld også for fag der det vanlegvis ikkje blir halde eksamen.

Elevar med rett til særskild eksamen har også rett til meir opplæring i faget. Dersom elevane består særskild eksamen, fell retten til meir opplæring i faget bort.

2.4.4.2.10. Alternativt forslag til ny §§ 9-36 og 9-37:

§ 9-36 Utsett eksamen for elever og privatistar i den vidaregåande opplæringa

Elevar og privatistar i den vidaregåande opplæringa som har dokumentert fråvær ved eksamen, har rett til utsett eksamen i det aktuelle faget ved første etterfølgjande eksamen.

Elevane og privatistane må leggje fram dokumentasjon på at dei var hindra frå å møte til eksamen, at hindringa ikkje kunne føreseiast, og at dei ikkje kan lastast for hindringa.

Dersom elevar har rett til utsett eksamen i et trekkfag, skal trekkinga av fag gjerast på nytt.

Dersom elevane ikkje går opp til eller ikkje består første etterfølgjande eksamen, fell eventuell standpunktkarakter i faget bort. Elevane har då rett til meir opplæring i faget.

§ 9-37 Ny eksamen for elever i den vidaregåande opplæringa

Elevar i den vidaregåande opplæringa som får karakteren 1 til ordinær eksamen, har rett til ny eksamen i det aktuelle faget ved første etterfølgjande eksamen.

Dersom elevane ikkje går opp til eller ikkje består første etterfølgjande eksamen, fell standpunktkarakteren i faget bort. Elevane har då rett til meir opplæring i faget.

? Er dere enige i at elever med rett til ny eller utsatt eksamen, skal ha rett til mer opplæring samtidig? Se vårt primære forslag til regulering av ny og utsatt eksamen i §§ 9-36 – 9-38. Utdyp gjerne.

Ja

I tråd med forslagene til eksamensgruppa, bør det ses på om man bør differensiere reglene for å beholde standpunktkarakteren for elever som ikke består ny eller utsatt eksamen. Det bør vurderes om elever som ikke består ny eksamen likevel kan få beholde opprinnelig standpunktkarakter.

? Dersom dere ikke er enige, mener dere at det alternative forslaget til regulering av ny og utsatt eksamen i §§ 9-36 til 9-37 er bedre? Elever med rett til ny eller utsatt eksamen vil da få rett til mer opplæring dersom eksamen ikke består og standpunktkarakteren bortfaller. Utdyp gjerne.

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at retten til mer opplæring i faget faller bort dersom eleven består særskilt, ny eller utsatt eksamen i løpet av opplæringsperioden? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at standpunktkarakter etter mer opplæring i faget ikke skal kunne fastsettes før eksamenssensuren etter særskilt, ny og utsatt eksamen foreligger? Utdyp gjerne.

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? Dersom det skulle vært mulig å få standpunktkarakter i et fag man allerede har fått standpunktkarakter i, er det den siste karakteren eller den beste som bør føres på elevens vitnemål?

Nei

Dette bør være valgfritt.

2.4.4.2.11. Oppmelding til utsatt, ny og særskilt eksamen i videregående opplæring

Dagens forskrift § 3-24 regulerer oppmelding til eksamen. Vi foreslår å videreføre reglene i ny forskrift § 9-27, med noen språklige endringer.

Andre ledd i dagens paragraf slår fast at elever i videregående opplæring selv må melde seg opp til ny eksamen, utsatt eksamen og særskilt eksamen til skolen. Vi har vurdert om formuleringen om at elevene selv må melde seg opp til disse eksamenene, bør endres i lys av fullføringsretten i videregående opplæring. Vi viser til endringene vi har foreslått i retten til utsatt, ny og særskilt eksamen i §§ 9-36 til 9-38.

Vi antar at fylkeskommunene også i dag har rutiner for å veilede elever i forbindelse med oppmelding til ny og utsatt eksamen, og at fylkeskommunene har et ønske om å hjelpe elevene med dette. Dersom regelverket skulle endres slik at fylkeskommunene melder opp elevene, krever det enten kontakt med alle elevene det gjelder, eller at fylkeskommunen risikerer å melde opp elever som ikke har planlagt å avlegge eksamen. Dette kan tilsi at elevene fremdeles selv bør melde seg opp dersom de ønsker det.

Vi har derfor ikke foreslått å endre dagens regler, men ber om høringsinstansenes syn på om de mener det er grunn til dette.

? Er dere enige i forslaget vårt om å videreføre at elevene selv må melde seg opp til utsatt, ny og særskilt eksamen i ny § 9-27? Hvis dere ikke er enige, mener dere fylkeskommunen bør melde elever opp til ny og utsatt eksamen?

Nei

2.4.5. TYDELIGGJØRING AV AT KOMMUNEN OG FYLKESKOMMUNEN KAN STILLE KRAV OM AT EKSAMENSKANDIDATER LEGITIMERER SEG FOR Å FÅ GJENNOMFØRE EKSAMEN, I NY § 9-26 TREDJE LEDD

Det følger av dagens § 3-23 tredje ledd at skoleeieren blant annet har ansvar for å gjennomføre alle eksamener. Skoleeieren har også ansvar for å gi elevene informasjon om eksamen og for at privatistene får tilgang til slik informasjon.

I lys av Sivilombudets uttalelse 2021/4640 har vi vurdert om det bør tydeliggjøres at kommunen og fylkeskommunen har mulighet til å stille krav til at eksamenskandidater legitimerer seg på eksamen. Vi mener at ansvaret for å gjennomføre eksamen innebærer at kommunen og fylkeskommunen iverksetter nødvendige tiltak for at eksamen blir gjennomført på en betryggende måte. Slike tiltak omfatter blant annet å sikre at riktig person avlegger eksamen. Vi foreslår å ta dette inn i ny § 9-26 tredje ledd gjennom formuleringen «*[k]ommunen og fylkeskommunen må også sørge for at det er rett elev eller privatist som møter til eksamen*».

Problemstillingen om legitimasjon er først og fremst aktuell for privatistkontorene som gjennomfører privatisteksamen i videregående opplæring.

Formålet med et legitimasjonskrav er å sikre at det er den personen som har meldt seg opp til eksamen, som faktisk gjennomfører eksamen. Om en annen person gjennomfører eksamen i den oppmeldte personens navn, regnes det som juks, og eksamen kan annulleres, jf. dagens forskrift § 3-34. Å ha et legitimasjonskrav på eksamen fremstår i denne forbindelse som en praktisk måte å sikre at riktig person møter på eksamen, og forhindre denne formen for juks.

Å tydeliggjøre adgangen til å kreve legitimasjon på eksamen er ikke ment som en forventning om at kommunen og fylkeskommunen skal stille et slikt krav ved alle eksamener. Vi vurderer at behovet for at kandidater legitimerer seg, først og fremst vil gjøre seg gjeldende på privatisteksamen, men har ikke foreslått å begrense ordlyden i forskriften til disse tilfellene. Vi mener at kommunen og fylkeskommunen kan velge å innføre et slikt krav i rutine de har for gjennomføring av eksamen, som gjøres kjent og tilgjengelig for eksamenskandidatene.

Et argument mot å tydeliggjøre i forskriften at kommunen og fylkeskommunen kan stille krav om legitimasjon på eksamen, kan være at deres ansvar for å gjennomføre eksamen innebærer mye mer enn å sørge for at det er riktig kandidat som møter til eksamen, uten at dette er eksplisitt angitt i paragrafen. Derfor er vi usikre på om det at vi tydeliggjør denne ene adgangen for kommunen og fylkeskommunen, kan skape usikkerhet om deres mulighet til å gjøre andre tiltak i forbindelse med gjennomføring av eksamen. Et alternativ er at adgangen til å stille legitimasjonskrav på eksamen tydeliggjøres i veiledningen om ny § 9-26. Vi ber om høringsinstansenes syn på dette.

? Er dere enige i forslaget vårt om å tydeliggjøre at kommunen og fylkeskommunen kan stille krav om at eksamenskandidater legitimerer seg på eksamen, i ny § 9-26 tredje ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.6. PRESISERING AV NÅR KANDIDATENE SENEST MÅ MØTE FOR Å FÅ GJENNOMFØRE SKRIFTLIG EKSAMEN

Det er fastsatt i dagens § 3-25 tredje ledd at skriftlig eksamen skal starte kl. 09 norsk tid. Kandidater som møter før kl. 10, skal få gjennomføre eksamen. De som møter etter kl. 10, skal ikke få gjennomføre eksamen. Vi foreslår å videreføre regelen i ny forskrift § 9-28, men å presisere at kandidater som møter kl. 10.00 eller senere, ikke får gjennomføre eksamen.

? Er dere enige i utformingen av ny § 9-28 fjerde ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.7. EGNE PARAGRAFER OM ANTALL EKSAMENER I GRUNNSKOLEN OG DEN VIDEREGÅENDE OPPLÆRINGEN

Vi foreslår å forskriftsfeste antallet eksamener både i grunnskolen og i videregående opplæring. Det følger av dagens forskrift § 3-22 at departementet fastsetter antall eksamener. Antallet eksamener kommer i dag nærmere frem av rundskrivet *Udir-2-2018 Trekkordning ved eksamen for grunnskolen og videregående opplæring*. Med tanke på at det er satt krav til antallet eksamener for å få vitnemål, får dette konsekvenser for rettighetene og pliktene til et ubestemt antall elever og bør etter forvaltningsloven § 2 bokstav c fastsettes som forskrift. Vi mener det er hensiktsmessig å samle reglene for trekk til eksamen i forskriften fremfor å la disse reglene være delt mellom forskrift og rundskriv. Vi mener trekkordningene også vil bli enklere å finne og anvende når de er plassert i forskrift.

Vi foreslår å fastsette en paragraf om antallet eksamener i grunnskoler (ny § 9-29), en om antallet eksamener på studieforberedende utdanningsprogram (ny § 9-30) og en om antallet eksamener på yrkesfaglige utdanningsprogram (ny § 9-31). Siden vi foreslår tre nye paragrafer som fastsetter trekkordningene, gjør vi noen strukturelle endringer i enkelte andre paragrafer i del V om eksamen. Blant annet slår vi dagens § 3-26 andre og tredje ledd sammen med dagens § 3-25 i ny § 9-28 om eksamensformer, tidsramme og uttrekk av elever til eksamen.

Endringene medfører ingen realitetsendringer.

? Er dere enige i vårt forslag til forskriftsfesting av gjeldende trekkordning til eksamen i grunnskolen og den videregående opplæringen i tre nye paragrafer i §§ 9-29 til 9-31?

Ja

Sluttvurderingssystemet bør imidlertid revideres og gjennomgås på nytt, jf eksamensgruppas rapport. Skolelederforbundet er opptatt av at en ser helheten i vurderingssystemet og at en bør som del av kvalitetsutviklingssystemet som skal utformes må ta frem igjen og drøfte et fremtidig helhetlig system som bygger på OD og LK 20 jfr eksamensgruppens tre mulige modeller.

2.4.8. SÆRSKILT TILRETTELEGGING AV EKSAMEN

Særskilt tilrettelegging av eksamen er regulert i dagens § 3-29. Vi foreslår å videreføre reglene i ny § 9-34.

Dagens regler om særskilt tilrettelegging gir kommunen og fylkeskommunen mulighet til å bruke skjønn for å avgjøre hvordan eksamen kan tilpasses, slik at kandidater som har behov for det, får muligheten til å vise kompetansen sin i faget innenfor rammene av paragrafen. Særskilt tilretteleggingen til eksamen skal avhjelpe sykdom eller funksjonsnedsettelse, men ikke manglende kompetanse i fag. Det må vurderes konkret om en elev eller privatist kan tildeles lengre tid, forstørret skrift, ekstra belysning, skrivehjelp, stemmestyrte skriving, opplesning av oppgaver eller lignende. Tiltakene må ikke føre til at eleven eller privatisten får fordeler fremfor andre som ikke får tilrettelegging ved eksamen, og tilretteleggingen må heller ikke være så omfattende at eleven eller privatisten ikke blir prøvd i kompetansemålene i faget.

Vi har mottatt innspill om at enkelte elevgrupper med omfattende behov for tilrettelegging ikke ivaretas godt nok etter dagens regler, selv ved bruk av skjønn hos kommunen og fylkeskommunen, og at det trengs realitetsendringer. Dagens regler åpner blant annet ikke for at eksamen kan deles opp og tas over flere dager.

Vi har ikke et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne foreslå realitetsendringer i paragrafen nå, og vi mener det vil være utfordrende å utvide muligheten til å tilrettelegge eksamen uten at kandidaten får fordeler overfor andre kandidater. Vi vil eventuelt kunne vurdere spørsmålet på nytt i lys av innspill fra høringsinstansene.

? Er dere enige i forslaget vårt om å videreføre reglene om særskilt tilrettelegging av eksamen i ny § 9-34? Hvis dere ikke er enige, hvilke endringer mener dere det er behov for?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.9. REGULERING AV EKSAMEN I UTLANDET I EGEN PARAGRAF

Statsforvalteren i Agder har et fast oppdrag om å behandle «søknader om eksamen i videregående opplæring i utlandet». Dette følger av Virksomhets- og økonomiinstruks (VØI) datert 4. mars 2022 punkt 5.1.2.6. Ordningen er nærmere beskrevet i en [artikkel på udir.no og er ikke fastsatt i forskriften. Siden ordningen innebærer et unntak for eksamenssted og påvirker rettighetene og pliktene til et ubestemt antall elever og privatister, bør den stå i forskrift, jf.](#)

[forvaltningsloven § 2 bokstav c. Vi foreslår derfor å forskriftsfeste dagens ordning og praksis i ny § 9-35.](#)

🔍 **Er dere enige i forslaget vårt om å fastsette en egen bestemmelse om gjeldende ordning om eksamen i utlandet i ny § 9-35? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.10. BORTVISNING

2.4.10.1. Presisering av kravet om advarsel før en kandidat kan vises bort fra eksamen

Bortvisning fra eksamen er regulert i dagens § 3-33 og foreslås videreført i ny § 9-39. I dagens paragraf står det at dersom en elev eller privatist (i grunnskolen eller videregående opplæring) hindrer eller forstyrrer gjennomføringen av eksamen, kan vedkommende, etter å ha blitt advart, vises bort. Vi mener at dagens ordlyd ikke får tydelig nok frem at kravet om at eksamenskandidaten skal få en advarsel, innebærer at vedkommende skal få en reell sjanse til å endre sin oppførsel, før rektor kan beslutte å bortvise kandidaten. Vi har derfor foreslått en endring i ordlyden slik at dette kommer tydeligere frem enn i dagens regel.

2.4.10.2. Rett til ny eksamen etter bortvisning fra eksamen i videregående opplæring

Retten til ny eksamen for bortviste eksamenskandidater er regulert i dagens forskrift § 3-33 andre ledd. Dersom en elev eller privatist klager på enkeltvedtak om bortvisning og får medhold, har vedkommende rett til ny eksamen ved første etterfølgende eksamen.

Regelen i dagens § 3-33 andre ledd innebærer at de som ikke klager eller ikke får medhold i klage på vedtak om bortvisning, ikke har rett til ny eksamen, og de må melde seg opp til eksamen i faget som privatist. Vi foreslår å endre denne regelen i lys av forslaget til ny opplæringslov § 5-1, som gir rett til å fullføre videregående opplæring. Elever som har blitt bortvist fra eksamen, og som derfor ikke oppfyller kravet til antallet eksamener for å få utstedt vitnemål, har ikke fullført videregående opplæring. Disse kan derfor ikke lenger henvises til privatistordningen. Det gjelder uavhengig av om enkeltvedtaket om bortvisning opprettholdes eller endres etter klage. Vi mener at disse elevene bør behandles på samme måte som de som har fått karakteren 1 til ordinær eksamen, og viser til våre vurderinger knyttet til ny eksamen i ny § 9-37.

Vårt forslag innebærer at elevene har lik rett til ny eksamen uavhengig av om de får medhold i klage på enkeltvedtaket om bortvisning eller ikke. Vi ser at dette kan få konsekvenser for elevenes insentiv til å klage på vedtaket. Hvis eleven får medhold i klage på enkeltvedtak om bortvisning, kan det likevel innebære at hen får rett til å føre karakteren etter ny eksamen på et førstegangsvitnemål i den videregående opplæringen, forutsatt at eleven ellers oppfyller

vilkårene for å få utstedt førstegangsvitnemål. Vi viser til våre vurderinger av retten til førstegangsvitnemål og vårt forslag til ny § 9-47.

For privatister foreslår vi at retten til ny (kostnadsfri) privatisteksamen kun skal gjelde for de som får medhold i klage på enkeltvedtak om bortvisning.

? Er dere enige i forslaget vårt om å utvide personkretsen for rett til ny eksamen etter bortvisning, slik at elever får rett til ny eksamen uavhengig av om de får medhold i klage på bortvisningsvedtaket, i ny § 9-39?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.11. ANNULLERING AV EKSAMEN

2.4.11.1. Oppdeling av paragrafen om annullering av eksamen

Annullering av eksamen er regulert i dagens forskrift § 3-34. Vi foreslår å dele opp dagens paragraf i tre, i ny §§ 9-40 til 9-42.

Dagens paragraf om annullering er omfattende og regulerer annullering på tre ulike grunnlag. Vi mener at reglene om annullering av eksamen vil bli både tydeligere og enklere å anvende dersom de ulike tilfellene der en eksamen kan annulleres, blir omtalt hver for seg i egne paragrafer.

? Er dere enige i forslaget vårt om å dele dagens paragraf om annullering av eksamen i tre paragrafer i ny §§ 9-40 til 9-42?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.11.2. Utvidelse av hvem som har rett til eksamen på nytt etter annullering på grunn av formelle feil ved gjennomføringen

Dagens forskrift § 3-34 første og andre ledd regulerer Utdanningsdirektoratets mulighet til å annullere eksamen dersom det er gjort formelle eller andre feil ved gjennomføringen av eksamen. Vi foreslår å videreføre regelen i ny § 9-40.

Dagens første ledd gir en generell mulighet til å annullere eksamen der eksamen ikke er avviklet i samsvar med regelverket og begrenser seg ikke til enkelte kandidattyper. Andre ledd gir elever og privatister rett til å gå opp til ny eksamen dersom de får eksamen annullert, og gir Utdanningsdirektoratet mulighet til å gi elever dispensasjon fra vitnemålskravene i dagens § 3-39.

I noen yrkesfag er det fastsatt i læreplanen at lærlinger skal bestå en eksamen før de kan ta fag- eller svenneprøven. Dersom lærlinger får eksamen annullert, mener vi det er uheldig om de ikke samtidig gis en rett til å gå opp til eksamen på nytt ved første etterfølgende eksamen (kostnadsfritt). Vi ser ingen grunn til at lærlinger ikke skal stille likt med elever og privatister i et slikt tilfelle, og vi foreslår derfor en endring sammenlignet med dagens regler slik at også lærlinger får slik rett. Muligheten til å få dispensasjon fra vitnemålskravene mener vi likevel fortsatt kun skal gjelde for elever, ettersom det er lærefag som etter læreplanen har krav om eksamen før lærlingene kan gå opp til fag- eller svenneprøven.

Når det gjelder Utdanningsdirektoratets mulighet til å gi dispensasjon fra vitnemålskravene «dersom omsynet til elevane tilseier det» i dagens § 3-34 andre ledd, er det et spørsmål om dagens ordlyd er tilstrekkelig klar. Det kan fremstå som at det foretas en helt skjønnsmessig vurdering. Lang dispensasjonspraksis er imidlertid at alle elever i videregående opplæring som får eksamen annullert, også får dispensasjon fra kravet til antall eksamener på vitnemålet. Vi mener elever ikke skal bli skadelidende i tilfeller der vi har vurdert at det foreligger en formell feil som gir grunnlag for annullering av eksamen. Etter dagens praksis kan elevene likevel velge å gå opp til ny eksamen dersom de heller ønsker det.

Unntaket for når vi innvilger dispensasjon er ved annullering av særskilt eksamen etter dagens § 3-30. Særskilt eksamen er en mulighet til å «redde seg inn» ved en eksamen, dersom eleven ikke har bestått standpunktkarakter i et fag. Dette er en eksamen som i utgangspunktet er uavhengig av andre eksamener som skal avlegges. Dersom det skjer en formell feil under særskilt eksamen, gir vi ikke dispensasjon fra kravet om eksamen, fordi det i praksis vil tilsi en dispensasjon fra hele faget. Eleven vil i et slikt tilfelle ikke ha vist noen kompetanse i faget dersom hen fikk dispensasjon som følge av annulleringen. Dette er det samme som gjelder for privatister som ikke får standpunktkarakter, men kun eksamenskarakter i et fag.

På bakgrunn av dette foreslår vi at dagens forståelse av § 3-34 klargjøres ny forskrift § 9-40 andre ledd, med både hvem som skal kunne gå opp til ny eksamen ved annullering og i hvilke tilfeller det skal gis dispensasjon.

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 9-40 andre ledd om å gi lærlinger rett til ny eksamen dersom eksamen blir annullert? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i vår presisering av dagens forvaltningspraksis når det gjelder hvem som får dispensasjon fra kravet til antall eksamener på vitnemålet ved annullering av eksamen i ny § 9-40 andre ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.11.3. Endring i vurderingstemaet ved annullering av eksamen på grunn av juks eller forsøk på juks

Annullering av eksamen hvis kandidaten har jukset eller forsøkt å jukse, er i dag regulert i § 3-34 fjerde ledd. Vi foreslår å videreføre regelen, med noen endringer, i ny § 9-42.

I dagens paragraf står det at eksamen i et fag «kan» annulleres dersom eleven eller privatisten har «juksa eller forsøkt å jukse» ved eksamen. Regelen legger opp til at det skal gjøres to skjønnsmessige vurderinger: først om det konkrete tilfellet utgjør juks eller forsøk på juks, og deretter om eksamen skal annulleres på grunn av dette tilfellet av juks eller forsøk på juks.

Vi foreslår å endre til at eksamen «skal» annulleres dersom det oppdages juks eller forsøk på juks. Vi mener det er uklart i dag hvilken betydning det har at eksamen «kan» annulleres dersom det er fastslått at det har skjedd juks eller forsøk på juks.

Vi mener at en så skjønnsmessig mulighet til å annullere eksamen der det er sannsynliggjort at en eksamenskandidat har jukset eller forsøkt å jukse, kan slå uheldig ut overfor elevene dersom denne muligheten praktiseres ulikt. Likebehandling av elevene taler derfor for at dersom det er oppdaget juks eller forsøk på juks, skal eksamen skjematisk annulleres.

Vi ser at det kan være tilfeller der en eksamenskandidat uten viten og vilje har gjort noe som ikke er tillatt på eksamen, men hvor kandidatens hensikt aldri har vært å jukse, og hvor kandidaten heller ikke har utnyttet muligheten som har oppstått, til å skaffe seg et fortrinn på eksamen. Det kan tenkes at det i noen slike tilfeller vil være urimelig at eksamen skal annulleres. Vi mener at en slik skjønnsmessig vurdering av at annullering ikke skal skje, allerede ligger i kravet om at kandidaten må ha jukset eller forsøkt å jukse. I vurderingen av om noe utgjør juks eller forsøk på juks, mener vi at det vil være relevant å legge vekt på kandidatens hensikt, altså om motivet var å skaffe seg en fordel på eksamen eller ikke.

? Er dere enige i forslaget vårt til endring slik at eksamen «skal» annulleres dersom det oppdages juks eller forsøk på juks i ny § 9-42?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.11.4. Rett til ny eksamen etter annullering på grunn av juks eller forsøk på juks

I lys av retten til å fullføre videregående opplæring i forslaget til ny opplæringslov § 5-1 vil eleven ha rett til mer opplæring i faget når standpunktkarakteren faller bort fordi eksamen er annullert på grunn av juks eller forsøk på juks. Ny, utvidet rett til videregående opplæring gjør at de ikke lenger må ta faget som privatist. Vi foreslår å regulere dette i ny forskrift § 9-42 første ledd. Opplæringen skal gis frem mot en ny standpunktkarakter i faget. Vi viser også til våre vurderinger i forbindelse med ny eksamen i forslaget til ny forskrift § 9-37.

Vi foreslår å videreføre begrensningen i dagens sjettede ledd om at elever og privatister som får eksamen annullert på grunn av juks eller forsøk på juks, tidligst kan gå opp til eksamen i faget på nytt ett år etter at eksamen ble annullert i § 9-42 fjerde ledd. Bakgrunnen for videreføringen er at eksamenskandidater som får eksamen annullert på grunn av juks, ikke skal stille likt med

kandidater som har fått karakteren 1 til eksamen. Etter vårt syn bør det fortsatt være en reell sanksjon for å jukse.

Vi har avveid ettårsbegrensningen mot retten til mer opplæring frem mot ny standpunktkarakter i forslaget første ledd. Vi mener at selv om kandidaten ikke kan gå opp til eksamen på nytt før tidligst etter ett år, bør hen få rett til mer opplæring fra og med påfølgende skoleår når det er klart at eksamen er annullert og standpunktkarakteren faller bort. Avhengig av hvordan fylkeskommunen velger å organisere opplæringen frem mot ny standpunktkarakter, vil det ta svært lang tid før eleven kunne fullført faget dersom vi hadde foreslått samme begrensning for å motta mer opplæring i faget. Vi mener at dette vil kunne oppfattes som en dobbeltstraff, all den tid eleven likevel ikke vil oppfylle kravene til vitnemål før hen har gått opp til eksamen på nytt.

? Er dere enige i forslaget vårt om at elever som får eksamen annullert og mister standpunktkarakter i faget på grunn av juks eller forsøk på juks, skal ha rett til mer opplæring i faget fra påfølgende skoleår?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 9-42 fjerde ledd om at man kan ta ny eksamen tidligst etter ett år etter at eksamen har blitt annullert på grunn av juks eller forsøk på juks?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.12. DOKUMENTASJON

Vi gjør oppmerksom på at vi ser for oss at det gjøres en gjennomgang av retningslinjene i [Føring av vitnemål og kompetansebevis for grunnskolen i Kunnskapsløftet og Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet](#). Avhengig av dette arbeidet, kan det bli foreslått ytterligere justeringer i reglene om dokumentasjon i forskriften kapittel 9 på et senere tidspunkt.

2.4.12.1. Hvilket språk vitnemålet skal være på

I dagens § 3-37 andre ledd og § 3-39 første ledd står det at elever med samisk i fagkretsen skal ha vitnemål med norsk og samisk tekst i henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring. I ny forskrift fremgår reglene av §§ 9-43 og 9-46.

Vi foreslår en språklig endring ved at «elevar med samisk i fagkrinsen» endres til «elevar som har hatt opplæring i eller på samisk».

I tillegg foreslår vi at også andre elever enn de som har hatt opplæring i eller på samisk, skal få vitnemål med både norsk og samisk tekst dersom de selv ønsker det. Vi foreslår også at privatister som har tatt eksamen i videregående opplæring i eller på samisk, skal få vitnemål med norsk og samisk, og at andre privatister skal kunne be om det. Dette har sammenheng

med at vitnemålet er et standardformular. Vi tror ikke at denne endringen vil innebære en stor økning i andelen elever og privatister som ønsker vitnemål med tekst på begge språk, men legger til grunn at dette uansett ikke vil innebære en stor byrde for kommuner og fylkeskommuner.

Er dere enige i vårt forslag om at også andre enn de som har hatt opplæring i eller på samisk, kan få vitnemål med norsk og samisk tekst dersom de ønsker det, i ny §§ 9-43 og 9-46?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.12.2. Førstegangsvitnemål

Reglene om førstegangsvitnemål står i dag i forskriftens § 3-40. Hovedregelen i første ledd er at førstegangsvitnemål blir gitt til den som ved utløpet av normal tid i tråd med fastsatt opplæringsløp i læreplanverket, har bestått videregående opplæring som gir generell studiekompetanse. For de fleste opplæringsløpene er normal tid tre år. Dagens hovedregel om at gjennomført videregående opplæring må være bestått innenfor normal tid, kan for visse grupper utvides til maksimalt fem år, se forskriftens § 3-40 fjerde ledd. En av gruppene som kan få en slik utvidelse er de som har fått rett til inntil to års ekstra opplæringstid etter reglene i dagens opplæringslov § 3-1 femte ledd.

2.4.12.2.1. Primært forslag til regler om førstegangsvitnemål

Dagens paragraf om førstegangsvitnemål er omfattende og komplisert og henger i tillegg tett sammen med at retten til videregående opplæring etter dagens regler som utgangspunkt gjelder for tre år.

Retten til å fullføre videregående opplæring i ny opplæringslov § 5-1, er ment å være mer fleksibel enn dagens tidsbegrensede rett. Når det ikke lenger er en tidsbegrensning, faller også reglene om rett til utvidet tid til videregående opplæring (dagens lov § 3-1 femte ledd) bort. Etter forslaget til ny forskrift i dette høringsnotatet, vil det også være mulig for fylkeskommunen å tilby lengre eller kortere opplæringsløp enn det læreplanen legger opp til, uten at det er et krav om at den enkelte har rett til spesialundervisning eller annen tilrettelegging. Hensikten med den nye fullføringsretten er blant annet å sikre at alle, uavhengig av forutsetninger, behov og ønsker, skal få anledning til å fullføre videregående opplæring.

Det å begrense retten til førstegangsvitnemål til de som fullfører innen utløpet av normal tid, synes ikke å være i tråd med den nye fullføringsretten. Det vil kunne oppleves som en straff for de som etter de nye rettighetene velger å bruke lengre tid på å fullføre, og det kan skape et press for elevene til å fullføre på kortere tid enn hva de egentlig har kapasitet til eller er motivert for. Det vises til at Opplæringslovutvalget i NOU 2019: 23 *Ny opplæringslov* pekte på at dersom retten til videregående opplæring skal være reell for alle, er det viktig at regelverket ikke utformes på en slik måte at noen får urimelige ulemper på grunn av livssituasjonen sin. Utvalget viste til at mens langvarig fravær fra opplæringen på grunn av sykdom kan gi unntak fra tidsfristen for å få førstegangsvitnemål etter dagens regler, finnes det ikke tilsvarende unntak ved behov for lengre gjennomføringstid fordi man ikke er frisk nok til å være heltidselev. Vi foreslår derfor å gjøre endringer i reglene, slik at samtlige elever som fullfører videregående

opplæring som gir generell studiekompetanse, har rett til førstegangsvitnemål dersom de består opplæringen innen fem år.

Det vil være elever som trenger mer enn fem år på å fullføre videregående opplæring, og en grense på fem år vil kunne slå negativt ut for dem. Dersom det skal være regler om førstegangsvitnemål overhodet, må det likevel settes en grense for hvem som skal kunne få det. Det foreslås derfor at grensen skal være fem år, som er det samme som dagens øvre ramme for å kunne få førstegangsvitnemål, også for dem som innvilges to års ekstra opplæringstid etter dagens opplæringslov. Grensen foreslås med andre ord å være fem år for alle, slik at det ikke foreslås å videreføre vilkår for å kunne utvide grensen i enkelte tilfeller.

Forslaget om en forenklet generell femårsregel om førstegangsvitnemål vil utgjøre en utvidelse i personkretsen som vil ha rett til førstegangsvitnemål, og innebære at det vil bli større konkurranse i kvoten for førstegangsvitnemål, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning § 7-2. Vi ser også at forslaget kan ha noen utilsiktede konsekvenser: Dersom alle som fullfører innenfor fem år, har rett til førstegangsvitnemål, er det en mulighet for at elever vil ønske å forbedre karaktersnittet sitt ved å bruke mer enn tre år på å fullføre og ta færre fag per år. Som departementet vurderte i sin lovproposisjon, er det ikke grunn til å tro at veldig mange vil ønske å bruke mer tid på videregående opplæring enn nødvendig. Hvis de skal bruke mer tid som elev, forutsetter det at fylkeskommunen etter en individuell vurdering enten innvilger et lengre, tilpasset løp eller samtykker til at eleven melder seg av opplæring. Eventuelt kan eleven med vilje slutte i fag for senere å melde seg til mer opplæring, men dette vil være opplæring som ikke nødvendigvis vil tilbys på samme skole, og som vil kunne være komprimert tid. Det er vanskelig å si noe sikkert om hvordan dette vil slå ut, men det fremstår lite sannsynlig at den foreslåtte utvidelsen vil utgjøre et insentiv til å bruke lengre tid i videregående for elever som ikke trenger det. Vi ber likevel om høringsinstansenes syn på dette, og om det er ønskelig at muligheten til førstegangsvitnemål i utgangspunktet forbeholdes de som gjennomfører på «normert tid» eller har særlige grunner for å bruke lengre tid. Se også omtalen av et alternativt forslag under.

Vi foreslår at grensen på fem år ikke skal gjelde ved forbedring av karakterer i fag som privatist. Der faget allerede er bestått, foreslår vi å videreføre dagens begrensning om at forbedrede karakterer kan føres på førstegangsvitnemålet så lenge karakterene er oppnådd innen utløpet av «normal tid», jf. forslagets andre ledd bokstav d. Bakgrunnen for forslaget er at vi mener elever som fullfører og består videregående opplæring på kortere tid enn fem år, ikke deretter skal kunne bruke opptil to år på å forbedre karakterer som privatist, og fortsatt ha rett på førstegangsvitnemål.

Det er også vurdert andre mulige løsninger for muligheten til å forbedre karakterer innenfor femårsrammen. Ett alternativ kunne være at muligheten til å forbedre karakterene på førstegangsvitnemålet, ikke ble videreført. Et argument for en slik løsning, er at mange elever ikke vil ikke ha kapasitet eller økonomi til å avlegge privatisteksamen samtidig som de er elev i videregående opplæring, og at det er mest rimelig at den første karakteren i et fag blir stående på et førstegangsvitnemål. Ved en slik løsning vil det fremdeles være mulig å forbedre karakterene sine, men disse må i så fall føres på et vanlig vitnemål, og kan dermed ikke telle med i førstegangsvitnemålskvoten. Et annet alternativ kunne være at det ikke fastsettes begrensninger, slik at alle forbedrede karakterer kan føres på førstegangsvitnemålet innenfor femårsfristen. En slik løsning vil gi den enkelte muligheten til å «rette opp» for eksempel en dårlig eksamen. Det vil også gjøre regelverket enklere, uten mer detaljert regulering. Det vil imidlertid også kunne føre til en økning i antall forbedringsprivatister, noe som ikke er ønskelig verken av hensyn til den enkeltes tidsbruk eller samfunnsøkonomi. Andre mellomløsninger med ulike begrensninger kan også tenkes. Det er ikke skissert alternative forskriftsforslag til slik regulering, men det bes om høringsinstansenes syn på hvordan forbedring av karakterer bør

reguleres i lys av den utvidede retten til vgo, og i lys av forslaget om en ny femårsgrense for førstegangsvitnemål.

Vi foreslår å ikke videreføre dagens begrensning om at førstegangsvitnemål kun kan utstedes én gang for hver elev. Vi mener det er uklart hva begrensningen i praksis betyr i lys av at det også i dagens § 3-40 er oppstilt unntak fra denne der eleven oppnår nye karakterer etter klage eller ny, utsatt og særskilt eksamen. Vi mener regelen vil bli lettere å forstå dersom det i stedet tydelig er angitt hva som kan/skal stå på et førstegangsvitnemål, fremfor at det er regulert som unntak fra hovedregelen.

2.4.12.2.2. Alternativt forslag til regler om førstegangsvitnemål

Alternativt foreslår vi en rett til førstegangsvitnemål som ligger nært opp til dagens regler, men med noen endringer som følge av fullføringsretten.

I det alternative forslaget foreslår vi å videreføre at retten til førstegangsvitnemål som hovedregel gjelder de som har bestått videregående opplæring som gir generell studiekompetanse innen utløpet av den tiden som er fastsatt for opplæringsløpet i læreplanverket. Dette er tilsvarende formuleringen «normal tid» i dagens § 3-40. For de fleste studieforbereidende utdanningsprogram er dette tre skoleår. Etter innføringen av fullføringsretten i ny opplæringslov § 5-1 vil ikke retten til videregående opplæring begrenses til et maksimalt antall år, og elevene har rett til videregående opplæring frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Enkelte elever vil etter fullføringsretten kunne ha planlagte løp i videregående som er lengre i tid enn hva som følger av læreplanverket, for eksempel på grunn av livssituasjon, helse eller læringsutfordringer. En del av disse kan ha rett på å få utvidet grensen for utstedelse av førstegangsvitnemål også etter dagens regler i § 3-40 fjerde ledd, og som vi foreslår videreført i det alternative forslaget. Mange elever vil kunne ha mulighet til å få førstegangsvitnemål etter innføring av fullføringsretten innenfor rammer som ligger tett opp til dagens regler om førstegangsvitnemål. Det alternative forslaget innebærer derfor en videreføring av at retten til førstegangsvitnemål som hovedregel gjelder dem som fullfører innen tiden som er fastsatt for opplæringsløpet i læreplanverket.

I det alternative forslaget foreslår vi å videreføre at elever har mulighet til å søke om å få utstedt førstegangsvitnemål etter maksimalt fem år med videregående opplæring. Forslaget til ny opplæringslov innebærer å utvide dagens mulighet til omvalg i videregående opplæring, jf. opplæringsloven § 3-1 fjerde ledd, ved at elevene får en rett til så mange omvalg de ønsker frem til de er 19 år. Etter dagens lov kan elever søke om ett omvalg i løpet av videregående opplæring. For å ikke komplisere reglene til førstegangsvitnemål mer enn i dag foreslår vi at femårsfristen ikke begrenses til ett omvalg, slik at også elever som gjør to omvalg i videregående opplæring, kan søke om å få førstegangsvitnemål hvis de fullfører innen maksimalt fem år. Se det alternative forslaget til § 9-47 femte ledd bokstav a. Vi mener at det sannsynligvis ikke vil være en stor andel elever som velger å gjøre mer enn ett omvalg, slik at det ikke vil være en stor økning i antall elever som får førstegangsvitnemål etter en slik utvidelse.

Retten til utvidet opplæringstid, som i dag er regulert i opplæringsloven § 3-1 femte ledd, videreføres ikke i den nye opplæringsloven i lys av fullføringsretten. Elevene som i dag har rett til utvidet opplæringstid, har også rett til førstegangsvitnemål etter dagens § 3-40 fjerde ledd. For å ikke innskrenke retten til førstegangsvitnemål for gruppen som i dag har rett til utvidet tid, foreslår vi i det alternative forslaget å angi at elever som trenger mer tid fordi de har fått individuelt tilrettelagt opplæring etter forslaget til ny opplæringslov § 11-6 eller har fått opplæring etter forslaget til ny opplæringslov §§ 6-3 til 6-5, kan søke om å få førstegangsvitnemål etter maksimalt fem år. Vi foreslår at det må gjøres en vurdering av om opplæringen eleven har fått gjør at eleven *trenger* å få utvidet retten til førstegangsvitnemål. Det

vil si at det må gjøres en behovsvurdering, tilsvarende det som følger av vurderingen av om elever skal gis rett til utvidet tid i dagens § 3-1 femte ledd. Det er ikke alle elever med individuelt tilrettelagt opplæring som nødvendigvis trenger å få utvidet grensen for førstegangsvitnemål, så vi mener at en slik behovsvurdering vil bidra til å rettferdiggjøre hvem som skal kunne få unntak fra tidsgrensen for førstegangsvitnemål.

Ifølge dagens bestemmelse må det ved søknad om utvidet tid på bakgrunn av langvarig sykdom eller internasjonal utveksling kunne dokumenteres at dette har gitt fravær fra opplæringen «ein lengre periode i løpet av eit opplæringsår». Det foreslås at dette vilkåret endres til dokumentasjon om «tap av opplæringstid eller behov for meir opplæringstid». Endringen innebærer at for eksempel kronisk sykdom som gir behov for å delta i færre fag (lavere studiebelastning) også kan være bakgrunn for utvidet tid til førstegangsvitnemål, uten at man etter en konkret vurdering må komme til at det kan sies å utgjøre fravær i en lengre periode. Dette vil sørge for likebehandling av elever i ulike sykdomssituasjoner, og følger opp uttalelsen til opplæringslovutvalget i NOU 2019: 23 *Ny opplæringslov* (se omtale ovenfor under alternativ 1). Ved tap av opplæringstid som skyldes deltakelse på folkehøgskole, verneplikt eller omsorgsarbeid, foreslås det å videreføre vilkåret om at dette må være utført i minst seks måneder av skoleåret

Vi foreslår videre at det alternative forslaget ikke viderefører dagens § 3-40 femte ledd. Dagens paragraf gir elever som er tatt inn til videregående opplæring etter læreplanverket, en rett til førstegangsvitnemål over fire år i en kombinasjon av ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving. Slike tilbud er ikke et opplæringsløp i offentlig videregående skole etter tilbudsstrukturen og forutsetter i utgangspunktet at elevene det gjelder, har status som deltids elever for å ha mulighet til å kombinere videregående opplæring og idrettsutøving. Vi vurderer at dette ikke bør gi rett til førstegangsvitnemål. Dersom elevens fritidsaktiviteter skal kunne utvide retten til førstegangsvitnemål, kan vi ikke se at dette bør være begrenset til idrett, og vi mener at det i så tilfelle burde vurderes om også andre opplæringstilbud innen kultur skulle vært regulert på samme måte.

Det er mulig å kombinere det alternative forslaget med deler av det som er omtalt under det primære forslaget. Det er for eksempel mulig å utvide unntaket fra fristen for de som får innvilget tid, eller å endre muligheten for å føre på forbedrede karakterer på førstegangsvitnemålet.

2.4.12.2.3. Vårt primære forslag til ny § 9-47:

§ 9-47 Førstegangsvitnemål i vidaregående opplæring

Førstegangsvitnemål blir gitt som dokumentasjon til elever som har bestått vidaregående opplæring som gir generell studiekompetanse, innen fem år etter oppstart.

På førstegangsvitnemålet kan det først følgende karakterer:

1. *karakterar frå opplæringsløpet til eleven, jf. læreplanverket*
2. *endra karakterar etter klage, sjølv om endelege karakterar er sette etter fem år etter oppstart*
3. *karakterar frå ny eksamen etter §§ 9-37, § 9-39 tredje ledd eller 9-40 andre ledd, utsett eksamen etter § 9-36 og særskild eksamen etter § 9-38, dersom rett til slik eksamen oppstod innan fem år etter oppstart*
4. *karakterar frå meir opplæring i fag, jf. § 5-2, som er oppnådd innan fem år etter oppstart*
5. *karakterar som er betra innan utløpet av den tida læreplanverket fastset for opplæringsløpet.*

Elevar som har fått ein eller fleire karakterar annullert etter klage eller etter søknad, kan få utferda nytt førstegangsvitnemål.

2.4.12.2.4. Alternativt forslag til ny § 9-47:

§ 9-47 Førstegangsvitnemål i vidaregåande opplæring

Førstegangsvitnemål blir gitt som dokumentasjon til elevar som har bestått vidaregåande opplæring som gir generell studiekompetanse, i løpet av den tida læreplanverket fastset for opplæringsløpet.

På førstegangsvitnemålet kan det først følgjande karakterar:

1. karakterar frå opplæringsløpet til eleven, jf. læreplanverket
2. endra karakterar etter klage, sjølv om endelege karakterar er sette etter utløpet av den tida læreplanverket fastset for opplæringsløpet
3. karakterar frå ny eksamen etter §§ 9-37, 9-39 tredje ledd eller 9-40 andre ledd, utsett eksamen etter § 9-36 og særskild eksamen etter § 9-38, sjølv om karakterane er sette etter utløpet av den tida læreplanverket fastset for opplæringsløpet
4. karakterar som er betra innan utløpet av den tida læreplanverket fastset for opplæringsløpet.

Ein elev kan søkje fylkeskommunen om å få utvida tida for å kunne få førstegangsvitnemål til inntil fem år samla sett. Fylkeskommunen avgjer om det skal bli gitt utvida tid ut frå dokumentasjon frå eleven om tap av opplæringstid eller behov for meir opplæringstid av følgjande årsaker:

1. omval i vidaregåande opplæring, jf. opplæringslova § 5-5
2. internasjonal utveksling
3. folkehøgskole, verneplikt eller omsorgsarbeid som er utført i minst seks månader av skoleåret
4. langvarig sjukdom
5. særleg behov for meir tid i vidaregåande opplæring for elevar med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring, opplæring i og på teiknspråk, opplæring i punktskrift eller særskild språkopplæring.

? Bør fristen for førstegangsvitnemål utvides til fem år uten mulighet for utvidelse (se det primære forslaget til ny § 9-47)?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør fristen for førstegangsvitnemål fremdeles være tre år, med mulighet for utvidelse på inntil fem år totalt dersom visse vilkår er oppfylt (se alternativt forslag til ny § 9-47)?

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Dersom fristen skal være tre år: Skal elever med «tap av opplæringstid eller behov for meir opplæringstid» på grunn av sykdom også kunne få unntak fra fristen?**

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Dersom fristen skal være tre år: Bør de som får innvilget tilpassede, lengre løp, jf. forslag til § 5-1 tredje ledd, også kunne få unntak fra fristen?**

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Mener dere at reglene skal endres slik at det ikke lenger vil være mulig å føre forbedrede karakterer på førstegangsvitnemål, bare på ordinære vitnemål?**

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Dersom forbedrede karakterer skal kunne føres på førstegangsvitnemålet, og tidsfristen for et førstegangsvitnemål skal være fem år: Skal det settes en frist for å kunne forbedre karakterer ved tidspunktet for «normert tid» (tre år)?**

Nei

Ingen kommentar fra instansen

2.4.12.3. Endringer i de særskilte reglene om dokumentasjon i yrkesfaglige utdanningsprogram for dem med store lærevansker

I dagens forskrift § 3-42 er det regulert særskilte dokumentasjonsregler for elever, lærlinger og praksisbrevkandidater som har gjennomført opplæringen, men ikke bestått i inntil ett eller to fellesfag. Vi foreslår å videreføre paragrafen i ny forskrift § 9-49, men med en mindre endring, samt språklige justeringer som viderefører og klargjør dagens regler.

I tredje punktum i § 3-42 står det at det må foreligge en ny sakkyndig vurdering som viser at «eleven» har store lærevansker i faget/fagene. Ordlyden forutsetter at lærevanskene ble oppdaget og utredet mens vedkommende hadde elevstatus, altså før vedkommende gikk ut i læretid i bedrift og ble lærling eller praksisbrevkandidat. I Prop. 57 L (2022–2023) punkt 42.10.4 legger departementet til grunn at også de som har læretid i bedrift, har rett til sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten der det følger av lov eller forskrift. Vi foreslår derfor å endre

forskriftsregelen her, slik at den ikke begrenser seg til de som har lærevansker som ble utredet mens de hadde elevstatus. Ettersom forslaget verken ikke utvider personkretsen eller fylkeskommunens ansvar, men kun utvider det mulige tidsrommet for fylkeskommunens utredning av lærevanskene, legger vi til grunn at endringen ikke har stor betydning utover å sørge for bedre samsvar med departementets uttalelser i proposisjonen.

Videre foreslår vi å presisere hvor ny den sakkyndige vurderingen må være for at man kan gjøre unntak fra kravet til bestått etter paragrafen. Dagens formulering er uklar, da det ikke er klart hva som ligger i at vurderingen må være «ny». Videre kan det være lang ventetid hos PP-tjenesten, slik at det får uheldige konsekvenser for kapasiteten deres å kreve at det legges frem en sakkyndig vurdering datert innenfor et spesifikt tidsrom.

Vi foreslår derfor en endring i ordlyden ved at den sakkyndige vurderingen må dokumentere lærevanskene *i den videregående opplæringen*, og mener at denne formuleringen av kravet vil være enklere å praktisere. Vi mener dette viderefører dagens praksis, da vi har lagt til grunn i Udir-2-2020 at en sakkyndig vurdering fra grunnskolen ikke vil oppfylle kravet.

I dagens siste ledd står det at det ikke kan gis forhåndstilsagn om unntak etter paragrafen. Vi foreslår å ta denne setningen ut. Vi mener at det ikke er nødvendig å uttrykkelig regulere i paragrafen at det ikke er anledning til å gi forhåndstilsagn, da det ikke finnes tilsvarende regulering i andre sammenlignbare regler i forskriften. Det er allerede presisert i paragrafen at det ikke kan gjøres enkeltvedtak om å få utskrevet dokumentasjon etter denne paragrafen før overgangen fra videregående trinn 2 til videregående trinn 3.

I tillegg har vi gjort endringer i overskriften for at den bedre skal gjenspeile paragrafens innhold.

Er dere enige i vårt forslag til ny § 9-49 om særskilte regler om dokumentasjon i yrkesfaglige utdanningsprogram for dem med store lærevansker?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.12.4. Egen paragraf for særskilte regler om dokumentasjon for privatister i yrkesfaglige utdanningsprogram

Vi foreslår en egen paragraf for særskilte regler om dokumentasjon for privatister i yrkesfaglige utdanningsprogram, i ny forskrift § 9-50. Paragrafen viderefører § 1-13 andre ledd i dagens forskrift og gjelder unntak fra kravene om fellesfag for å få vitnemål for privatister i yrkesfaglige utdanningsprogram som har minimum fem års allsidig yrkespraksis eller opplæring. Vi mener at regler som gjelder kravene til vitnemål, bør fremgå av kapittel 9 i forskriften, og derfor har vi foreslått å flytte unntaksregelen til dette kapittelet.

2.4.13. SÆRSKILTE REGLER FOR FAG- OG SVENNEPRØVEN, PRAKSISBREVPRØVEN OG KOMPETANSEPRØVEN

2.4.13.1. Oppmelding til fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve

Reglene om oppmelding fremgår i dag av forskriftens § 3-47. Vi foreslår i hovedsak å videreføre dagens regler i ny forskrift § 9-56.

2.4.13.1.1. Å gi fylkeskommunen eller lærebedriften ansvaret for oppmelding til ny prøve

Det følger av dagens 3-47 første ledd at lærebedriften eller skolen melder kandidatene opp til fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven første gang. Vi mener det er en naturlig og rimelig konsekvens at den som har stått for opplæringen, også melder opp kandidaten til nye forsøk på prøven. Vi foreslår derfor en endring slik at lærebedriften og skolen ikke bare har ansvar for førstegangsoppmelding til fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve.

Forslaget innebærer et utvidet ansvar for lærebedriften og skolen sammenlignet med i dag, men i lys av at det relativt sett er en svært liten andel av kandidatene som ikke består prøvene ved første forsøk, legger vi til grunn at dette ikke vil utgjøre en stor byrde for lærebedriftene og skolene. Å melde kandidater opp til fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve er ikke en ny oppgave verken for lærebedriftene og skolene, og vi kjenner til at flere melder opp kandidatene til andregangsprøve også i dag.

Vi foreslår at den samme endringen skal gjelde ved oppmelding til praksisbrevprøve og kompetanseprøve. Vi viser også til våre vurderinger av retten til ny praksisbrevprøve og kompetanseprøve i ny § 9-66.

Er dere enige i vårt forslag om å gi den som har hatt ansvaret for opplæringen, ansvaret for å melde opp kandidaten til ny prøve i ny § 9-56?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.1.2. Ikke videreføre krav om at fylkeskommunen skal ta kontakt med lærebedriften eller skolen dersom de ikke har mottatt oppmelding innen to måneder før utløpet av kontraktstiden

I dagens § 3-47 første ledd står det i tredje punktum at om ikke fylkeskommunen har mottatt oppmelding til prøven to måneder før kontraktstiden er ute, skal de ta kontakt med bedriften/skolen. Vi foreslår at denne plikten ikke videreføres. Slik kravet står i dag, mener vi det fremstår som en påminnelse for fylkeskommunen til å ta kontakt og etterspørre oppmelding dersom de ikke mottar denne innen fristen som er satt, uten at det får noen rettslige konsekvenser for fylkeskommunen dersom de ikke etterlever kravet. Vi vurderer at fylkeskommunen kan og bør ha rutiner for å etterspørre manglende oppmelding også uten at det følger direkte av forskriften, og foreslår at dette isteden omtales i merknad til paragrafen.

Vi mener at det mest sentrale ved setningen i dagens paragraf er fristen for lærebedriften/skolen til å sende oppmelding til fylkeskommunen, som normalt er på to måneder før utløpet av kontraktstiden. Ansvar til skolen eller lærebedriften med å forholde seg til denne tomånedersfristen forsvinner etter vår vurdering litt i dagens paragraf ved at setningen også inneholder kravet om at fylkeskommunen skal ta kontakt.

Endringen innebærer en realitetsendring ved at det ikke lenger kreves at fylkeskommunen tar kontakt med lærebedriften eller skolen som skal stå for oppmeldingen, dersom oppmelding ikke har skjedd innen fristen. Vår vurdering er at dette ikke vil sette kandidaten i en dårligere situasjon, men vi ber om høringsinstansenes innspill på om endringen vil medføre noen utilsiktede konsekvenser.

Er dere enige i vårt forslag om ikke å videreføre kravet om at fylkeskommunen skal ta kontakt med lærebedriften eller skolen dersom de ikke har mottatt oppmelding innen to måneder før utløpet av kontraktstiden, i ny § 9-56?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.2. Krav om bestått i fellesfag for de som skal ta fag- eller svenneprøve eller praksisbrevprøve

I dagens forskrift § 3-48 er det regulert et unntak fra hovedregelen om at alle fag og eksamener som er fastsatt i fag- og timefordelingen for utdanningsprogrammet, skal være bestått før man kan gå opp til fag- eller svenneprøven eller praksisbrevprøven. Paragrafen gir mulighet til å gå opp til prøven selv om man har fått karakteren 1 i to (for elever) eller ett (for lærlinger og praksisbrevkandidater) fellesfag. Dagens tredje ledd krever at faget eller fagene må være bestått innen to år etter at prøven ble avholdt, for å få utstedt fag- eller svennebrev eller praksisbrev.

Vi foreslår å videreføre reglene i dagens § 3-48 i ny forskrift § 9-57, men foreslår å fjerne kravet om at faget/fagene må være bestått innen to år, i lys av fullføringsretten i videregående opplæring i forslaget til ny opplæringslov § 5-1. Det betyr at vi foreslår å ikke stille krav til når faget eller fagene må være bestått, men at det fortsatt er krav om bestått for å få utstedt fag- eller svennebrev eller praksisbrev. Vi mener det ikke er hensiktsmessig at en bestått fag- eller svenneprøve eller praksisbrevprøve bortfaller fordi ett eller to manglende fellesfag ikke er bestått innen to år, når retten til å videregående opplæring ikke lenger skal være tidsbegrenset.

Etter forslaget til ny opplæringslov med forskrift vil kandidatene få rett til mer opplæring i fellesfaget eller fagene som ikke var bestått. Vi mener at retten til mer opplæring, avhengig av hvordan denne blir organisert i fylkeskommunen, og hvorvidt kandidatene velger å ta den ut, kan føre til at færre vil trenge unntaksregelen i dagens § 3-48. Videre vurderer vi at de aller fleste som trenger unntaket, vil kunne bestå innen to år, fordi de vil ha bedre forutsetninger med rett til mer opplæring enn slik ordningen er i dag. Vi ser derfor ikke for oss at å ta bort toårskravet vil skape noen store konsekvenser for fylkeskommunene.

❓ **Er dere enige i vårt forslag i ny § 9-57 om å ikke videreføre fristen om at kandidaten etter avholdt fag- og svenneprøve må ha bestått i inntil to fellesfag innen to år for at kandidaten skal få fag- eller svennebrev eller praksisbrev?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.3. Oppnevning av prøvenemnd for fag- og svenneprøve

I dag fremgår det av opplæringsloven § 4-8 femte ledd første punktum at fylkeskommunen nevner opp én eller om nødvendig flere prøvenemnder for de fagene det er prøve kandidater i, etter forslag fra yrkesopplæringsnemnda. Denne regelen er ikke videreført i ny opplæringslov, og vi foreslår at den derfor videreføres i ny § 9-59 første ledd i forskriften.

Det står i dagens opplæringslov § 4-8 femte ledd at fylkeskommunen eventuelt kan oppnevne prøvenemnder i samarbeid med andre fylkeskommuner. Vi foreslår å ikke videreføre dette i ny forskrift da det kun er veiledende for fylkeskommunene.

Vi foreslår heller ikke å videreføre dagens forskrift § 3-49 andre ledd andre punktum, om at fylkeskommunen om nødvendig kan hente inn forslag fra andre enn partene i arbeidslivet, da også dette kun er veiledende for fylkeskommunen.

❓ **Er dere enige i vårt forslag om å regulere i forskriften at fylkeskommunen nevner opp én eller flere prøvenemnder for fag- og svenneprøven, etter forslag fra yrkesopplæringsnemnda i ny § 9-59?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.4. Fastsettelse av hvem som skal være leder av prøvenemnda for fag- og svenneprøve

Dagens forskrift § 3-49 regulerer oppnevningen av prøvenemnd for fag- eller svenneprøve. I dagens § 3-60 er det vist til at «[l]eieren av prøvenemnda» avgjør spørsmålet om en kandidat skal vises bort fra fag- og svenneprøven. Videre står det i dagens § 3-52 fjerde ledd at «[f]ylkeskommunen fastset ved oppnemninga kven av medlemmene i prøvenemnda» som skal avgjøre karakteren til fag- og svenneprøven dersom det er uenighet og stemmetallet er likt.

Det fremgår ikke av dagens § 3-49 om oppnevning av prøvenemnder at det skal fastsettes en leder for prøvenemnda. Likevel forutsettes det i dagens § 3-60 at ett av medlemmene på forhånd er utpekt som leder av nemnda. Vi mener at dette bør fremgå tydelig av forskriften, og foreslår at det tas inn i ny § 9-59 femte ledd at fylkeskommunen ved oppnevningen av fag- og svenneprøven også fastsetter hvilket av medlemmene som skal være leder av prøvenemnda. Vi mener dette også vil forenkle hvem som fastsetter karakteren til fag- og svenneprøven dersom det er uenighet i prøvenemnda om karakteren og stemmetallene for ulike karakterer står likt, og foreslår at dagens formulering erstattes med at «[d]ersom det er usemje i prøvenemnda om

karakteren og røystetala for ulike karakterar står likt, er det leiaren av prøvenemnda som avgjer karakteren» i ny § 9-63 tredje ledd om vurdering av fag- og svenneprøven. Vi mener at dette viderefører dagens forståelse og praksis knyttet til oppnevning av prøvenemnder.

? Er dere enige i vårt forslag om å klargjøre at fylkeskommunen ved oppnevningen av prøvenemnd til fag- og svenneprøven skal fastsette hvilket av medlemmene som skal være leder av nemnda i ny § 9-58?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.5. Fysisk tilstedeværelse og møte mellom kandidaten og prøvenemnda før prøvestart

I dagens § 3-51 første ledd står det at «[h]eile prøvenemnda skal vere på prøvestaden ved prøvestart og prøveslutt. Ved prøvestart skal prøvenemnda levere oppgåva til kandidaten. I prøveperioden skal prøvenemnda sjølv vurdere kandidaten sitt arbeid». Vi foreslår å gjøre endringer i kravet om at hele prøvenemnda alltid skal være fysisk til stede ved prøvestart, i ny forskrift § 9-61.

At prøvenemnda skal være på prøvestedet ved prøvestart, innebærer at hele nemnda fysisk skal være på prøvestedet. Dermed går det med ressurser og tid til reising for prøvenemndene. Hvor mye vil nok variere stort.

At prøvenemnda skal være til stede ved prøvestart, henger sammen med prøvenemndas ansvar for å vurdere kandidatens arbeid i prøveperioden. Det henger også sammen med kandidatens behov for å få avklaringer, og det er viktig at alle parter vet hva som er bestemt og sagt, slik at det ikke går utover kandidatens rettssikkerhet.

Prøvenemnda vil måtte være til stede og observere kandidatens arbeid med prøven for å kunne vurdere arbeidet. I flere fag starter eksempelvis fagprøven med at kandidaten har en lengre planleggingsdel hvor kandidaten selv skal planlegge fremdriften og tidsbruken for gjennomføringen av prøven, oversikt over utstyr og hjelpemidler med mer. Denne delen av prøven egner seg ikke alltid for løpende observasjon og vurdering fra prøvenemnda. Vi mener derfor at for noen prøver er det ikke et like stort behov for at prøvenemnda er fysisk til stede gjennom alle deler av prøven.

Vi vurderer at kravet om at hele prøvenemnda er til stede på prøvestedet, ikke bør være absolutt i alle tilfeller. Det begrunner vi med at kravet om fysisk tilstedeværelse ved prøvestart innebærer ulemper som reising og ressursbruk. Vi foreslår å ikke videreføre kravet om at hele prøvenemnda er fysisk til stede på prøvestedet ved prøvestart, fordi det i noen tilfeller vil være forsvarlig at dette isteden skjer digitalt. Vi foreslår at hovedregelen fortsatt skal være at prøvenemnda fysisk møter opp ved prøvestart, og at muligheten til å ha en digital oppstart av prøven reserveres for de tilfellene der prøvenemnda vurderer at det er forsvarlig av hensyn til prøven og kandidaten, og der lærefaget og prøven er lagt opp på en måte som tilsier at det ikke er behov for at hele prøvenemnda er fysisk til stede fra starten av prøven. Vi mener det er viktig at vurderingen av forsvarlighet er basert på kandidatens forutsetninger for å gjennomføre prøven, og at disse forutsetningene ikke skal svekkes ved at prøvenemnda ikke er fysisk til stede. Vi mener at forhold som økonomi og ressurser ikke må avgjøre hvordan prøvenemnda møter kandidaten. Vi foreslår at det er prøvenemnda som gjør vurderingen og tar avgjørelsen av om prøvenemnda

skal være på prøvestedet ved prøvestart. Vi mener ikke dette vil påvirke kvaliteten på prøven eller kandidatenes rettssikkerhet.

Vi foreslår ikke å gjøre endringer i kravet om at hele prøvenemnda skal være til stede ved prøveslutt.

2.4.13.6. Møte mellom kandidaten og prøvenemnda før prøvestart

I praksis innebærer prøvestarten mer enn bare en overlevering av oppgaven til kandidaten. Prøvenemnda har også en oppgave med å sikre at kandidaten forstår oppgaven, og bidra til å skape en ro rundt prøvesituasjonen og en relasjon til kandidaten i forkant av prøveperioden. For å sikre denne innledende fasen av prøven for alle fag- og svenneprøver, også i de tilfellene der prøvenemnda ikke møter opp fysisk, foreslår vi å tydeliggjøre at prøven skal starte med at det gjennomføres et møte mellom hele prøvenemnda og kandidaten. Vi mener at vi dermed forskriftsfester den nåværende praksisen.

De siste årene har det skjedd en stor digital utvikling og digital kompetanseheving innenfor kommunikasjon og samhandling. Digitale møter og annen digital samhandling har blitt en naturlig del av arbeidshverdagen for veldig mange. Vi vurderer derfor at møtet mellom prøvenemnda og kandidaten kan gjennomføres digitalt i de tilfellene der prøvenemnda vurderer at det er forsvarlig. Vi har ikke gjort egne vurderinger av om det vil være teknisk vanskelig å gjennomføre digitale oppstartsmøter av fag- og svenneprøven, og vi ber om høringsinstansenes syn på dette.

Vi har videre gjort noen strukturelle endringer i paragrafen. Vi foreslår å flytte dagens § 3-50 fjerde ledd om oppsummerende samtale mellom kandidaten og prøvenemnda, slik at det utgjør nytt andre ledd i § 9-61. Videre foreslår vi at dagens andre ledd andre punktum ikke videreføres i forskriften, men heller presiseres i merknad til paragrafen.

? Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre kravet om at hele prøvenemnda er fysisk til stede ved prøvestart, i ny § 9-61? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om å presisere at fag- og svenneprøven starter med et møte mellom prøvenemnda og kandidaten, i ny § 9-61?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Bør prøvenemnda kunne avgjøre om det er forsvarlig å gjennomføre oppstarten av prøven digitalt basert på hvordan lærefaget og prøven er lagt opp?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.7. Oppbevaring av prøvearbeid

Dagens forskrift § 3-55 regulerer hvordan prøvearbeid skal oppbevares, og hvem som har ansvaret, for tilfeller der fag- eller svenneprøven ikke er bestått. Vi foreslår å videreføre denne reguleringen i ny forskrift § 9-65. I siste punktum av dagens paragraf står det at dersom prøvearbeidet ikke kan tas vare på, «skal det sikrast med fotografi eller ei nøyaktig beskriving med tanke på framlegging i ei eventuell klagebehandling». Vi foreslår å videreføre at prøvearbeidet må dokumenteres dersom det ikke kan tas vare på slik det ble levert på fag- eller svenneprøven. Et slikt krav er viktig for kandidatens rettssikkerhet ved en eventuell klage på prøven, fordi det gir klageinstansen et grunnlag for å vurdere prøvearbeidet.

Vi foreslår imidlertid en mindre endring, slik at kravet er at prøvearbeidet skal «dokumenterast i tilstrekkeleg grad» til at det kan legges frem ved en eventuell klagebehandling. Dermed foreslår vi å ta ut «fotografi» og «nøyaktig beskriving» fra paragrafen fordi de kun er eksempler på slik dokumentasjon.

Vi mener at et krav om at prøvearbeidet må dokumenteres i tilstrekkelig grad, også gir prøvenemnda og fylkeskommunen bedre mulighet til selv å vurdere hva som utgjør tilstrekkelig dokumentasjon i hvert enkelt tilfelle, enn om det er angitt i forskriften. Hva slags dokumentasjon som er hensiktsmessig, og hvor mye dokumentasjon som anses å være tilstrekkelig, kan variere fra prøve til prøve. Det er heller ikke gitt at fotografi eller en nøyaktig beskrivelse hver for seg vil kunne være tilstrekkelig dokumentasjon, slik dagens formulering legger opp til. I mange tilfeller vil det være nødvendig med begge deler.

At fotografi, video og nøyaktige beskrivelser er eksempler på dokumentasjon, foreslår vi å omtale i merknad til paragrafen.

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 9-65 om at prøvearbeidet skal dokumenteres i tilstrekkelig grad til at det kan legges frem ved en eventuell klagebehandling, i tilfeller der prøvearbeidet ikke kan tas vare på?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.8. Ny fag- eller svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve

De som ikke består fag- eller svenneprøven, praksisbrevprøven eller kompetanseprøven, har i dag rett til ny kostnadsfri prøve innen seks måneder etter den første prøven etter § 3-56. Kandidatene har ikke rett til opplæring frem mot den nye prøven, men lærebedriften kan forlenge kontrakten med kandidaten dersom bedriften ønsker det. Etter dagens regler vil kandidater som ikke består den nye prøven, bli praksiskandidater, og de må selv betale for prøven fra og med tredje forsøk på å bestå prøven.

Vi foreslår å videreføre retten til ny fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve i ny forskrift § 9-66. Vi har imidlertid gjort endringer i lys av fullføringsretten, se under. Det

foreslås også at selv om retten til én ny prøve foreslås videreført, gjelder ikke denne begrensingen om bare én ny prøve dersom kandidaten får godkjent forlenget eller ny lærekontrakt i lærefaget, eller får tilbud om mer opplæring i lærefaget av fylkeskommunen. Det ville da være urimelig om vedkommende ikke kunne få et nytt forsøk på fag- eller svenneprøven ved slutten av læretiden/opplæringen uten å måtte melde seg som praksiskandidat i faget.

2.4.13.8.1. Oppheve krav til oppmelding innen seks måneder og at de som ikke består blir praksiskandidater

Vi foreslår for det første å ikke videreføre kravet i dagens § 3-56 første ledd om at en kandidat som ikke består prøven, må melde seg opp til ny prøve innen seks måneder. Dagens krav innebærer at kandidaten mister retten til ny prøve dersom oppmeldingen ikke skjer innen fristen på seks måneder. Det vil ikke samsvare med fullføringsretten å stille et slikt krav for retten til ny prøve. Videre foreslår vi å ikke videreføre dagens § 3-56 andre ledd om at lærlinger som ikke består fag- eller svenneprøven på andre forsøk, vil bli praksiskandidater. Heller ikke dette kravet samsvarer med fullføringsretten.

2.4.13.8.2. Når retten til mer opplæring inntre

Vi har vurdert om fullføringsretten gjør at kandidater som ikke består fag- eller svenneprøven, praksisbrevprøven eller kompetanseprøven, bør ha rett til mer opplæring med en gang, eller om retten til mer opplæring først skal inntre når ny prøve ikke er bestått.

Vi mener at retten til mer opplæring bør inntre så snart som mulig etter at det er klart at kandidaten ikke har bestått prøven for første gang. Vi viser her til tilsvarende vurderinger ved retten til mer opplæring ved ikke bestått i fag som elev i videregående skole.

2.4.13.8.3. Ansvar for opplæringen

Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å gi mer opplæring etter ikke bestått fag- eller svenneprøve, praksisbrevprøve eller kompetanseprøve. Kandidatene til prøvene har normalt hatt læretid og fått opplæring i bedrift frem mot første gang prøven avholdes, og utløpet av lærekontrakten. I dagens forskrift § 3-56 første ledd står det at (lære)kontrakten kan forlenges etter avtale dersom prøven ikke er bestått første gang. Vi vurderer at muligheten til forlengelse bør videreføres, uten at vi foreslår å utvide kandidatenes rett til mer opplæring i bedrift. Dersom bedriften ikke ønsker å forlenge kontrakten, må fylkeskommunen tilby annen opplæring som alternativ til opplæring i bedrift. Vi har omtalt innholdet i opplæringen nærmere i kapittel 5. For kandidater som får mer opplæring i lærefaget med sikte på en ny prøve, enten av fylkeskommunen eller i lærebedrift, foreslår vi at begrensningen i forslagetets første ledd om rett til én ny prøve ikke skal gjelde. Dette innebærer at kandidater som får mer opplæring i lærefaget vil ha rett til flere forsøk på prøven ved behov.

Kandidater som ikke får kontrakten forlenget, må melde seg til mer opplæring innen fristene som fastsettes for dette. Se vurderingene våre av dette i kapittel 4.

? Er dere enige i forslaget vårt om at kandidatene kan melde seg opp til ny fag- eller svenneprøve, praksisbrevprøve eller kompetanseprøve og mer opplæring samtidig?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om at de som får mer opplæring i lærefaget, skal ha rett til flere forsøk på prøven ved behov, se ny § 9-66?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.13.9. Utsatt fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve

Utsatt fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve i dagens § 3-57 er en rett for kandidater som har dokumentert fravær fra prøven. Prøven skal gjennomføres så snart det er praktisk mulig.

Vi foreslår å videreføre retten til utsatt prøve i ny forskrift § 9-67. Kandidater som har dokumentert fravær fra prøven, og som dermed ikke har bestått prøven, har ikke fullført videregående opplæring. Vi har derfor vurdert hvordan retten til utsatt fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve bør stille seg i forhold til retten til mer opplæring. Vi viser til våre vurderinger av retten til utsatt eksamen i ny forskrift § 9-36. For utsatt eksamen innebærer forslaget at elevene får rett til mer opplæring i det aktuelle faget fra første påfølgende skoleår, og at eleven selv velger om hen ønsker å benytte seg av retten.

Vi foreslår at kandidater med rett til utsatt fag- eller svenneprøve, praksisbrevprøve eller kompetanseprøve *ikke* får rett til opplæring frem mot utsatt prøve. Utsatt prøve skal holdes så snart som praktisk mulig, og det kan derfor være vanskelig å planlegge en opplæringsperiode for kandidaten. Ettersom prøvene avholdes løpende gjennom året, blir det i mange tilfeller heller ikke praktisk gjennomførbart å knytte en eventuell oppstart av opplæring til påfølgende skoleår. Videre har vi i forslaget til ny § 5-2 foreslått at retten til mer opplæring knytter seg til et opplæringstilbud på Vg3 som bygger på kandidatens Vg2. Retten til utsatt fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve knytter seg imidlertid til den samme prøven som ordinær prøve. Det vil være utfordrende å fastsette en rett til opplæring frem mot ny prøve, og det ville i praksis ha innebåret en plikt for fylkeskommunen å tilby opplæring i samtlige lærefag på kort varsel. Vi foreslår derfor at retten til mer opplæring for de med rett til utsatt prøve, først inntretr dersom den utsatte prøven ikke er bestått. Kandidatene får da rett til ny prøve, og følger reglene for dette i forslaget til ny § 9-66.

? Er dere enige i vårt forslag om at de som skal opp til utsatt fag- og svenneprøve på grunn av fravær på første prøve, får rett til mer opplæring dersom den utsatte prøven ikke blir bestått? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.14. SPRÅK OG STRUKTUR I KAPITTEL 9

2.4.14.1. Rekkefølgen på paragrafene

Rekkefølgen på reglene i forslaget til kapittel 9 skiller seg fra dagens forskrift på flere punkt. I del VI og VII foreslår vi at reglene om ansvar for å utskrive dokumentasjon plasseres til sist i kapitlet. Vi foreslår videre å endre rekkefølgen på enkelte paragrafer i del VIII etter om paragrafene regulerer noe som kronologisk skjer *før* eller *etter* gjennomføring av fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven. Dermed har vi plassert reglene om samlet krav til praksis for kandidater for fagbrev på jobb (ny forskrift § 9-58) tidligere i delkapitlet.

2.4.14.2. Pliktsubjekt

Som omtalt innledningsvis i høringsnotatet, er en av retningslinjene for regelstyring at det må være sammenheng mellom myndighet og ansvar. Det innebærer at kommune og fylkeskommune som har både det juridiske og økonomiske ansvaret for opplæringen, også som hovedregel vil være pliktsubjekt etter opplæringsloven. Andre, for eksempel «skolen» kan likevel benyttes som subjekt dersom oppgaver naturlig skjer på skolenivå, og det er klart hvem som er ansvarlig. I kapittel 9 om individuell vurdering mener vi det er noen regler som gjør det mest nærliggende å bruke enten rektor, skolen eller lærerne som pliktsubjekt. Vi viser blant annet til at vi har beholdt skolen som pliktsubjekt i reglene om ansvaret for å utstede dokumentasjon i §§ 9-45 og 9-54. Dette henger sammen med reglene om føring av vitnemål og kompetansebevis, der det blant annet stilles krav om stempel fra skolen, underskrift m.m. Videre mener vi at faglæreren fortsatt må ha det faglige ansvaret for å sette standpunktkarakter i § 9-16, da det er faglæreren som er i klasserommet og vurderer elevene. Grunnen til at vi har lagt ansvaret på «rektor sjølv» i noen paragrafer, som i §§ 9-9 og 9-24, er at vi mener myndigheten ikke kan delegeres videre til andre. Selv om rektor får myndigheten direkte, innskrenker det ikke styringsretten til kommunen og fylkeskommunen.

2.4.14.3. Unngå dobbeltreguleringer

Vi foreslår å ikke videreføre dagens § 3-2 om rett til vurdering, da dette utgjør en dobbeltregulering i lys av ny opplæringslov §§ 2-3 og 5-4.

Vi foreslår å ikke videreføre dagens § 3-14 fjerde ledd om at sluttvurderinger skal føres på dokumentasjonen, ettersom dette fremgår av paragrafene om dokumentasjon i delkapittel VI om dokumentasjon av opplæringen.

Vi foreslår å omformulere dagens § 3-20 første ledd (ny forskrift § 9-23) om fritak fra vurdering med karakter i kroppsøving, fordi paragrafen slik den er formulert i dag, utgjør en dobbeltregulering i lys av ny lov § 11-1 (og dagens lov § 1-3).

Videre foreslår vi å endre dagens § 3-24 tredje ledd om oppmelding til eksamen (ny forskrift § 9-27) ved å ta ut at privatister til eksamen ikke kan være elev, lærling eller praksisbrevkandidat i faget på tidspunktet for oppmelding. Dette er allerede del av definisjonen av hvem som er privatist, i ny opplæringslov § 23-1.

I dagens § 3-36 tredje ledd står det at standpunktkarakterer og eksamenskarakterer kan endres etter klage. Vi foreslår å ta denne setningen ut av paragrafen, fordi reglene om klage på sluttvurderinger står i forslaget til nytt kapittel 10 (dagens kapittel 5), og dette utgjør en dobbeltregulering.

? Har dere innspill til hvordan forslaget til kapittel 9 om individuell vurdering er utformet?

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

3. KLAGE PÅ SLUTTVALURDERINGAR (KAPITTEL 10)

3.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- Vi foreslår enkelte endringer i innholdet som også ble hørt i 2020, se under.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å klargjøre i ny § 10-1 at hovedregelen er at forvaltningsloven gjelder for å behandle klager på sluttvurderinger, og at det derfor er unntak fra forvaltningsloven som eksplisitt er regulert i kapittel 10
- å ta ut dagens § 5-4 første ledd, § 5-5 andre og tredje ledd og § 5-6, da innholdet i disse leddene fremgår av forvaltningsloven
- å slå sammen dagens § 5-10 og § 5-11 om klage på gjennomføring av muntlig eksamen og eksamen som ikke bare er skriftlig eller muntlig, i ny § 10-8
- å dele opp dagens § 5-14 om klage på fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve i to nye paragrafer, i ny §§ 10-9 og 10-10
- å endre strukturen i kapittelet ved å redusere de generelle bestemmelsene om klage fra åtte til tre paragrafer

3.2. DAGENS REGLER

Reglene om klage på vurdering følger av forskrift til opplæringsloven §§ 5-1 til 15-15. Reglene i forskriften er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 2-3 tredje ledd og § 3-4 første ledd.

Paragraf 5-1 til 5-8 i forskriften er generelle bestemmelser om klage, blant annet om hvem som har klagerett, klagefrister, formkrav og rett til begrunnelse.

De nærmere reglene om klage på ulike sluttvurderinger står i forskriftens §§ 5-9 til 5-15.

3.3. FORSLAG FRA 2020 OM ENDRINGER I KAPITTEL 5

[Forslag til endringer i dagens kapittel 5 var på høring i 2020. I etterkant av høringen besluttet departementet at endringer av klagereglene skulle avvente arbeidet med forskrift til ny opplæringslov. Ettersom deler av forslaget er blitt hørt tidligere, beskrives ikke disse endringsforslagene like detaljert nå.](#)

Våre begrunnelser for forslagene ligger i den tidligere høringen.

3.3.1. DISSE ENDRINGENE I INNHOLDET BLE HØRT I 2020:

- De som har klagerett, kan kreve skriftlig begrunnelse for standpunktkarakterer, enkeltvedtak om å ikke gi standpunktkarakterer i fag og karakterer på fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve. Se ny forskrift § 10-3.
- De som har klagerett, kan kreve muntlig begrunnelse for karakterer på muntlige eksamener og eksamener som ikke bare er skriftlige eller muntlige. Se ny forskrift § 10-3.
- Skolen kan omgjøre sitt eget vedtak til gunst for klager ved alle klager på standpunktkarakterer. Etter dagens regler kan ikke skolen som førsteinstans omgjøre sine egne vedtak om fastsetting av standpunktkarakter, med mindre det er snakk om en føringsfeil. Dette gjelder også der skolen er enig med klager i at vurderingen ikke er i tråd med regelverket. Dagens regel skiller seg fra normalordningen i både forvaltningsloven og opplæringsloven, og en endring vil føre til bedre harmonisering i regelverket.
- Endring av klageinstans i videregående opplæring fra fylkestinget eller den fylkestinget gir myndighet til, til statsforvalteren for klage på fastsettelse av standpunktkarakter, klage på enkeltvedtak om å ikke fastsette standpunktkarakter, klage på standpunktkarakter i orden og oppførsel, klage på gjennomføring av muntlig eksamen og klage på gjennomføring av eksamen som ikke bare er skriftlig eller muntlig. Endringen av klageinstans til statsforvalteren er blant annet begrunnet i at opplæringslovutvalget (NOU 2019:23) foreslo at det bør gjelde særregler om statlig klageinstans blant annet for enkeltvedtak i grunnskolen og videregående opplæring på områder der det er samme type rettighet. Forslaget ble videre fulgt opp av departementet i forslaget til ny opplæringslov.
- Endring av klageinstans for skriftlig lokalt gitt eksamen i videregående opplæring fra en klagenemnd oppnevnt av fylkeskommunen til en klagenemnd oppnevnt av statsforvalteren. Statsforvalteren eller en klagenemnd oppnevnt av statsforvalteren vil da være klageinstans for alle eksamener i hele grunnopplæringen. Dette vil samordne klagebehandlingen, og i større grad føre til likebehandling.

Vi foreslår fortsatt disse endringene.

3.3.2. ENDRINGER SOM BLE HØRT I 2020, MEN SOM VI IKKE FORESLÅR NÅ:

- å innføre felles klageinstans for klager på vurdering og klager på formelle feil på fag- og svenneprøver, praksisbrevprøver og kompetanseprøver

3.4. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 2-3 andre ledd og § 5-4 andre ledd viderefører forskriftshjemmelen om klage på vurdering.

Det følger av ny opplæringslov § 29-1 tredje ledd at departementet kan gi forskrift om hvem som skal være klageinstans for enkeltvedtak om individuell vurdering.

3.5. VÅR VURDERING

3.5.1. BRUK AV FORVALTNINGSLOVEN

Det fremgår av forskrift til forvaltningsloven § 32 at bedømmelse av prøve, eksamen eller andre prestasjoner ved skole eller annen undervisningsinstitusjon eller ved særlige prøveorgan, bare kan påklages etter de særskilte forskrifter som er eller blir fastsatt. Etter samme forskrifts § 20 kan begrunnelse også bare kreves etter de særskilte forskrifter som er fastsatt. For grunnskole og videregående opplæring er slike særskilte forskrifter gitt i forskrift til opplæringsloven kapittel 5. De alminnelige saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven vil ellers gjelde for klager som behandles etter dagens forskrift kapittel 5.

I dagens kapittel 5 reguleres saksgangen ved klage i § 5-4 første ledd, klagefrister av § 5-5 og formkrav av § 5-6.

For å ikke gjengi regler i forvaltningsloven i bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven foreslår vi å regulere at hovedregelen er at forvaltningslovens regler om klager gjelder med mindre noe annet er fastsatt. Vi foreslår å slå fast denne hovedregelen i ny § 10-1.

Forslaget om å regulere at klagebehandling etter kapittelet som utgangspunkt følger forvaltningslovens normalordning, fører til en del endringer fra forslaget som var på høring i 2020, da dette inneholdt gjengivelse av regler som følger normalordningen i forvaltningsloven i flere bestemmelser.

Vi mener at kapittelet om klage på sluttvurdering bør harmonere med opplæringsloven og resten av forskriften til opplæringsloven. Regler som følger av forvaltningsloven er som hovedregel ikke gjengitt i ny opplæringslov eller i forslaget til ny forskrift, jf. omtale av retningslinjene for regelstyring innledningsvis. Siden det er ulike klageinstanser i dette kapittelet foreslår vi likevel å presisere hvem som er klageinstans for de ulike sluttvurderingene. I tillegg foreslår vi at klageinstansens kompetanse fremkommer tydelig av forskriften, da de aller fleste bestemmelsene inneholder avvik fra forvaltningsloven § 34.

3.5.2. UNNGÅ DOBBELTREGULERING

Reguleringen av forholdet til forvaltningsloven i ny § 10-1 medfører at vi foreslår å ta ut dagens § 5-4 første ledd, § 5-5 andre og tredje ledd og § 5-6 da innholdet fremgår av forvaltningsloven § 29 om klagefrist, § 30 om når klagens skal være fremsatt, § 31 om oversitting av klagefrist og § 32 om klagens adressat, form og innhold. Siden hovedregelen etter ny § 10-1 er at forvaltningslovens regler gjelder, vil disse bestemmelsene bli overflødige. Som følge av dette, og som følge av at vi har flyttet innhold fra de generelle bestemmelsene til bestemmelsene om klage på de ulike sluttvurderingene, foreslår vi å endre strukturen i kapittelet ved å redusere de generelle bestemmelsene om klage fra åtte til tre paragrafer.

Videre utgår dagens § 5-2 for å unngå dobbeltregulering. Første punktum er ensbetydende med at den som vedtaket retter seg mot, og som dermed er part i saken, kan klage. Dette følger av forvaltningsloven § 2. Bistand fra fullmektig er regulert i forvaltningsloven § 12. Videre har vi tatt ut andre og tredje punktum for å unngå dobbeltregulering, da innholdet i disse er regulert i forslaget til ny opplæringslov § 25-4 om selvråderett for elever som har fylt 15 år.

Vi foreslår videre å fastsette i § 10-2 i ny forskrift at fristen for å klage på eksamenskarakterer og fastsetting av standpunkt karakter er ti dager, ettersom dette avviker fra forvaltningsloven. Alminnelig klagefrist, fristberegning og oversittelse av klagefrist foreslår vi å ikke regulere i ny forskrift til opplæringsloven, da disse fremgår av forvaltningsloven §§ 29 og 31. I tillegg foreslår

vi å ikke regulere krav til begrunnelse av klageinstansens enkeltvedtak, slik det ble foreslått i 2020, da kravene fremgår av forvaltningsloven § 25.

Vi viderefører forslaget fra 2020 om at skolen selv kan endre karakteren til gunst for eleven ved klage på standpunktkarakterer i fag, klage på vedtak om å ikke fastsette standpunktkarakter (IV) og klage på standpunktkarakterer i orden og i oppførsel. Fordi dette samsvarer med normalordningen i forvaltningsloven (forvaltningsloven § 33 andre ledd), blir dette ikke uttrykkelig angitt i paragrafene om klage på standpunktkarakterer i ny §§ 10-4 til 10-6.

Vi foreslår å beholde dagens forskrift § 5-9 tredje ledd om habiliteten til medlemmene i klagenemnda i ny § 10-7, fordi dagens regel går lengre enn reglene om habilitet i forvaltningsloven § 6. Vi mener dessuten det er grunn til å beholde særregelen om at ingen av medlemmene i klagenemnda skal ha deltatt i førstegangssensuren. Den andre delen av setningen, om at medlemmene av klagenemnda ikke bør være fra samme skole som klageren, vurderer vi at er en anbefaling og ikke et krav. Vi foreslår derfor at dette ikke videreføres som del av forskriften, men kun omtales i veiledning. De samme endringene foreslår vi i ny §§ 10-8 til 10-10.

Er dere enige i vårt forslag til utforming av ny § 10-1 om at forvaltningslovens regler gjelder for kapitlet med mindre annet er fastsatt? Forslaget viderefører dagens regler.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

Er dere enig i vårt forslag om at skolen selv skal kunne endre karakteren til gunst for eleven ved klage på standpunktkarakter i dag? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.5.3. FORKORTING AV HVA REDEGJØRELSEN FRA REKTOR OG KONTAKTLÆRER SKAL INNEHOLDE VED KLAGE PÅ STANDPUNKTKARAKTER I ORDEN OG OPPFØRSEL I NY § 10-6

I dagens § 5-13 står det at ved oversendelse av klager på standpunktkarakter i orden og oppførsel skal det sendes en uttalelse fra elevens kontaktlærer og fra rektor. Det er videre presisert at uttalelsen skal inneholde en redegjørelse for hvilke karakterer i orden og oppførsel som er gitt tidligere, hvilke tiltak skolen har satt i verk for å rette på forholdene, og en fylldig begrunnelse for karakteren.

Vi foreslår å videreføre dagens regler, men å forenkle ny § 10-6, slik at det fremgår at det sammen med klagen skal følge en uttalelse fra kontaktlærer og rektor. For at klageinstansen skal kunne vurdere om karakteren som er satt er rimelig, må uttalelsene fra kontaktlærer og rektor nødvendigvis inneholde omtale av de punktene som i dag fremgår direkte av § 5-13, slik at en eksplisitt angivelse av disse i paragrafen ikke er nødvendig og heller kan fremgå av merknad til

paragrafen. Vi mener at en forkortelse vil samsvare bedre med de andre paragrafene om klage på de ulike sluttvurderingene, der det ikke er fastsatt konkret hva uttalelsene skal inneholde.

? Er dere enige i vårt forslag til utforming av ny § 10-6? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.5.4. SAMMENSLÅING AV PARAGRAFENE OM KLAGE PÅ GJENNOMFØRING AV MUNTLLIG EKSAMEN OG EKSAMEN SOM IKKE BARE ER SKRIFTLIG ELLER MUNTLLIG I NY § 10-8

Klage på gjennomføring av muntlig eksamen og andre ikke-skriftlige eksamener i videregående opplæring er regulert i to paragrafer, i dagens §§ 5-10 og 5-11. Dagens § 5-11 henviser til § 5-10, og siden dokumentasjonen som skal sendes til klageinstansen er lik, resultatet fra klagebehandlingen er lik, og konsekvensene av annullering er lik, foreslår vi å slå disse to paragrafene sammen til én paragraf, i forslag til ny § 10-8.

Vi har også gjort en presisering i overskriften. Overskriften i dagens ordlyd er at det kan klages på «karakter» ved muntlig eksamen, men i selve paragrafen fremgår det at det kun kan klages på formelle feil. Derfor har vi presisert i overskriften til ny § 10-8 at det er «gjennomføringa» av eksamen, altså formelle feil, man kan klage på. Vi har også endret ordlyden frå «andre ikkje-skriftlege eksamenar» til «eksamen som ikkje berre er skriftleg eller munnleg». Disse presiseringene medfører ikke noen realitetsendring.

? Er dere enige i vårt forslag til utforming av én felles paragraf om å regulere klage på gjennomføring av muntlig eksamen og gjennomføring av eksamen som ikke bare er skriftlig eller muntlig, i ny § 10-8?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.5.5. OPPDELING AV OG ENDRINGER I DAGENS § 5-14 OM KLAGE PÅ FAG- OG SVENNEPRØVE, PRAKSISBREVPRØVE OG KOMPETANSEPRØVE I TO NYE PARAGRAFER I NY FORSKRIFT, § 10-9 OG § 10-10

I dag er reglene om klage på fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve regulert i samme paragraf i § 5-14. Dette gjelder både klage på den faglige vurderingen og klage på formelle feil.

I forslaget til endringer i kapittel 5 som var på høring i 2020, ble det foreslått å regulere hva som skal sendes fra fylkeskommunen til klageinstansen sammen med en klage på den faglige vurderingen av prøvene. Dette ble foreslått som en punktliste med bokstavene a til e. Vi foreslår å beholde reguleringen av hva som skal sendes sammen med klagen, og mener at det også bør

reguleres hva som skal sendes til klageinstansen når klagen er begrunnet med formelle feil. Behandling av klage på formelle feil ved fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven er relativt lite omtalt i dagens paragraf og i forslaget til ny § 5-13 fra 2020. For at dette skal bli mer likt reglene for klage på den faglige vurderingen av prøvene, foreslår vi å ta dette inn i ny § 10-9 sjette ledd og § 10-10 fjerde ledd.

Med denne endringen mener vi at å videreføre én felles paragraf om klage på fag- og svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve ville blitt mer omfattende og mindre brukervennlig enn å dele den opp. Vi foreslår derfor å dele opp dagens § 5-14 i to nye paragrafer, i ny §§ 10-9 og 10-10.

Vi har sett på om dagens paragraf kunne blitt delt opp på andre måter, og om det eksempelvis hadde vært hensiktsmessig å regulere klager på den faglige vurderingen (karakteren) til fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven i én paragraf, og klager på formelle feil ved gjennomføringen av de samme prøvene i en annen. Ved klage på den faglige vurderingen av fag- og svenneprøven er klageinstansen en klagenemnd som er oppnevnt i samsvar med forslag til ny opplæringslov § 8-3, mens for praksisbrevprøven og kompetanseprøven er det fylkestinget eller den fylkestinget gir fullmakt, som er klageinstans. At det er to ulike klageinstanser for den faglige vurderingen av prøvene, mener vi utgjør et naturlig skille, og vi vurderer derfor at det er mest hensiktsmessig å regulere klage på henholdsvis fag- og svenneprøve og praksisbrevprøve og kompetanseprøve for seg.

i Ny opplæringslov § 8-3 åpner ikke for at det overføres flere klageoppgaver til klagenemndene, slik at forslaget fra 2020 om å samle klagenemndene som gjelder fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven, hos én statlig klageinstans ikke kan opprettholdes i forslaget til ny forskrift kapittel 10.

? Er dere enige i forslaget vårt om å regulere nærmere hva som skal oversendes til klageinstansen i ny §§ 10-9 og 10-10?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om å dele opp dagens § 5-14 i to nye paragrafer i ny §§ 10-9 og 10-10?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.5.6. KLAGE PÅ STANDPUNKTKARAKTER

I forslaget som var på høring i 2020, ble det foreslått å regulere i de enkelte paragrafene om klage på standpunktkarakterer hva rektors og faglærers redegjørelser, som en del av oversendelsen til klageinstansen, skal inneholde. Det nærmere innholdet i redegjørelsene fremgår i dag av veiledning til klagebehandlingen.

Vi vurderer at det å regulere det konkrete innholdet i redegjørelsene i de enkelte paragrafene om klage på standpunktvurderinger bidro til å gjøre paragrafene lange. Videre mener vi dette er ment å forklare det som allerede fremgår av dagens regler, og at det isteden kan fremgå av merknad. Vi foreslår derfor ikke å regulere hva faglærers og rektors redegjørelser skal inneholde, i ny §§ 10-4 til 10-6, og foreslår at dette isteden kan komme frem av merknad til paragrafene.

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til kapittel 10 om klage på sluttvurderinger? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4. SAMARBEID MED FORELDRA, TILGANG TIL SKOLEBIBLIOTEK OG SAKSBEHANDLING SOM GJELD DET FYSISKE SKOLEMILJØET (KAPITTEL 11)

4.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å innføre en ny § 11-3 om at saker om fysisk skolemiljø skal følge saksbehandlings- og klagereglene i forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å slå sammen foreldresamarbeid i grunnskolen og videregående skole til en paragraf, ny § 11-1 (dagens § 20-3 og § 20-4)
- å ta ut formålsparagrafen (dagens § 20-1)
- å ta ut dagens § 20-2 om Foreldresamarbeidsutvalget (FUG)
- å ta ut informasjonspunktene som kommer frem av dagens bokstav b til d i §§ 20-3 og 20-4

4.2. DAGENS REGLER

4.2.1. FORELDRESAMARBEID

Det er gitt nærmere regler om foreldresamarbeidet i grunnskolen og videregående opplæring i forskrift til opplæringsloven kapittel 20. Kapittelet er hjemlet i dagens opplæringslov § 13-3d.

Formålet med foreldresamarbeidet er fastsatt i forskrift til opplæringsloven § 20-1. FUG er et selvstendig rådgivende organ for departementet i saker om samarbeid mellom skole og hjem, jf. § 20-2. Skolen skal holde kontakten med foreldrene, gjennomføre foreldremøter, invitere til samtale med kontaktlærer og sørge for informasjon og varsling om forhold som gjelder eleven, jf. §§ 20-3 og 20-4.

4.2.2. SKOLEBIBLIOTEK

At elevene skal ha tilgang til skolebibliotek, er fastsatt i opplæringsloven § 9-2 andre avsnitt. Det er gitt utdypende regler om skolebibliotek i forskrift til opplæringsloven § 21-1.

4.2.3. SAKSBEHANDLING FYSISK SKOLEMILJØ

Det fysiske skolemiljøet er ikke regulert i dagens forskrift. I henhold til forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger, som trådte i kraft den 1. juli 2023, ligger ansvaret for å sikre et tilfredsstillende fysisk miljø på grunnskoler og videregående skoler til den enkelte kommune og fylkeskommune, jf. forskriftens § 3. Forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger har egne saksbehandlingsregler for saksbehandling og klage i §§ 20 og 21.

4.3. NY OPPLÆRINGSLOV

4.3.1. FORELDRESAMARBEID

Ny opplæringslov § 10-3 viderefører at skolen skal samarbeide med foreldrene om opplæringen til eleven, og at det kan gis forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldrene.

4.3.2. SKOLEBIBLIOTEK

Ny opplæringslov § 15-5 regulerer at elevene skal ha tilgang på skolebibliotek.

Kunnskapsdepartementet foreslo i sin høring å videreføre både kravet om skolebibliotek og betegnelsen skolebibliotek. De foreslo i likhet med opplæringslovutvalget å ta innholdet i dagens forskriftsbestemmelse inn i loven. Vi viser her til vurderingene i departementets høring kapittel 38 og vurderingene i NOU 2019: 23 kapittel 42.4.

Departementet skriver i Prop. 57 L (2022–2023) punkt 38.4.4 at de etter en vurdering av høringsinnspillene vil beholde en hjemmel for å gi nærmere forskrift om skolebibliotek.

4.3.3. SAKSBEHANDLING FYSISK SKOLEMILJØ

Ny opplæringslov § 12-7 regulerer det fysiske skolemiljøet for elevene. Paragrafen gir i andre punktum hjemmel for å fastsette forskrift om saksbehandlingen av saker som gjelder det fysiske skolemiljøet. Tredje punktum slår fast at klagereglene i lovens § 29-1 ikke gjelder for saker om fysisk skolemiljø.

4.4. VÅR VURDERING

4.4.1. FORELDRESAMARBEID

4.4.1.1. Ta ut formålsbestemmelsen og slå sammen de to paragrafene om foreldremøte og foreldresamtale

Vi foreslår å ikke videreføre dagens § 20-1, som tar for seg formålet med foreldresamarbeid. Vi mener at forskrifter i utgangspunktet ikke bør inneholde paragrafer som ikke regulerer rettigheter og plikter og dermed ikke er rettslig forpliktende. Dette er i tråd med prinsippene i

lovarbeidet, se den innledende delen til høringen. Vi mener derfor at formålet med foreldresamarbeid kan omtales i merknadene til paragrafen, men ikke i selve forskriften.

Videre foreslår vi å slå sammen dagens §§ 20-3 og 20-4. Foreldrenes rett til å delta på og skolens plikt til å avholde foreldremøter og foreldresamtaler er i hovedsak den samme om elevene går i grunnskolen eller på videregående. Elevenes rett til å delta i samtalen er knyttet til alder, ikke skoletrinn. Etter vårt syn er det derfor ikke nødvendig å ha retten og plikten til foreldremøte og foreldresamtale fordelt på to paragrafer. Å kutte ned på antallet paragrafer vil bidra til å forenkle forskriften og gjøre den lettere å finne frem i.

4.4.1.2. Unngå dobbeltregulering

Ettersom FUG er omtalt direkte i loven, se ny opplæringslov § 10-9, foreslår vi å fjerne dagens § 20-2 i forskriften. Dette gjør vi for å unngå unødvendig dobbeltregulering.

Vi foreslår også å fjerne kravene som fremgår i dagens §§ 20-3 og 20-4 bokstavene b til d. Kravet i bokstav b om at foreldrene skal få varsling dersom det er fare for at det ikke er grunnlag for vurdering i fag, orden og oppførsel, eller fare for at eleven kan få karakteren nokså godt eller lite godt i orden eller oppførsel, fremgår av forskriftsforslaget § 9-7. Kravet i bokstav c og d om at foreldrene skal få informasjon om elevens og foreldrenes rettigheter og plikter, og annen viktig informasjon om eleven, står i ny opplæringslov § 10-8. At det skal være jevnlig kontakt ved behov, står også i opplæringsloven § 10-3 om at skolen skal samarbeide med foreldrene. For å unngå dobbeltregulering foreslår vi derfor å fjerne bokstav b til d fra forskriftsforslaget.

4.4.1.3. Foreldremøter ved starten av opplæringsåret på videregående trinn 3

I dagens § 20-4 andre ledd fremgår det at skolen skal avholde et foreldremøte i starten av opplæringsåret på videregående trinn 1 og trinn 2. Det er ikke obligatorisk for skolene å avholde foreldremøte for elever i starten av videregående trinn 3. Vi antar at det skyldes at flere av elevene er myndige ved oppstarten av trinn 3. Dette gjelder imidlertid ikke alle elever, og det er derfor et spørsmål om også dette burde være regulert. Det kan være behov for å gi foreldrene informasjon om forhold som er spesielle for trinn 3, for eksempel om russetid. Det er likevel grunn til å tro at flere skoler allerede praktiserer slike foreldremøter for elever på videregående trinn 3.

Vi er derfor usikre på behovet for at det gjøres obligatorisk for skolene å avholde foreldremøte i starten av opplæringsåret også for foreldrene til elever på videregående trinn 3, og har foreløpig ikke foreslått å ta dette inn i ordlyden. Vi ønsker imidlertid høringsinstansenes innspill om dette.

? Er dere enige i vårt forslag til utforming av § 11-1 som viderefører dagens regler om foreldremøte og foreldresamtale?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? **Bør det være obligatorisk for skolen å kalle inn til foreldremøte også for foreldre til elever i videregående trinn 3?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.4.2. SKOLEBIBLIOTEK

Vi foreslår å videreføre dagens forskrift til opplæringsloven § 21-1 i den nye forskriften med noen språklige endringer. Ordlyden i forslag til ny forskrift § 11-2 tilsvarer departementets forslag til ny opplæringslov § 15-5, som var på høring høsten 2021. Vi foreslår å presisere at paragrafen gjelder «tilgang til skolebibliotek», og ikke kun «skolebibliotek».

4.4.3. SAKSBEHANDLING FYSISK SKOLEMILJØ

Saker om det fysiske skolemiljøet etter opplæringsloven §§ 12-2 og 12-7 er unntatt fra lovens klagesystem, jf. § 12-7 siste punktum. Dette er fordi det ikke er hensiktsmessig med to parallelle klagesystemer i saker om fysiske skolemiljø. For den nærmere begrunnelsen, se Prop. 57 L (2022-2023) pkt. 33.9.4. Vi foreslår å innføre en paragraf i forskriften som slår fast at slike saker skal følge saksbehandlings- og klagereglene i forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

En slik paragraf vil innebære at dersom en elev eller en forelder ønsker å klage på, eller på annen måte følge opp, en sak om brudd på retten til et trygt og godt fysisk skolemiljø etter opplæringsloven, må det gjøres i henhold til reglene i forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Å ha dette nedfelt i den nye forskriften til opplæringsloven vil i tillegg gjøre det enklere for brukerne å finne frem til riktig regelverk.

? **Er dere ellers enige i vårt forslag til kapittel 11? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Vi kommentere en setning i 4.4.2 Skolebibliotek, der det avslutningsvis foreslås: *Vi foreslår å presisere at paragrafen gjelder «tilgang til skolebibliotek», og ikke kun «skolebibliotek»* Vi har tidligere ment at bare å ha tilgang til skolebibliotek, er for dårlig. Skoler bør ha eget bibliotek, nå også med tanke på de svake leseferdighetene til elevene. Men dette løpet er allerede kjørt siden loven allerede er vedtatt. Men en kommentar hadde vært på sin plass.

5. PERSONALET I SKOLEN (KAPITTEL 12)

5.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å innføre et unntak fra kravet til kompetanse for ansettelse av morsmålslærere i nasjonale minoritetsspråk det ikke finnes studietilbud for i Norge i ny § 12-10 fjerde ledd
- å øke kravet til antall studiepoeng fra 240 til 300 for de som har universitets- eller høyskoleutdanning og skal ansettes i lærerstilling, slik at dette samsvarer med antallet studiepoeng i en masterutdanning
- å fastsette at personer som ved opptak til praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag har fått godkjent realkompetanse som sidestilt med to års yrkesteoretisk utdanning, skal anses å oppfylle kravet til yrkesteoretisk utdanning i ny § 12-8 første ledd bokstav d i nytt § 12-8 andre ledd
- å endre dagens regel om de som tidligere har vært kvalifisert til lærerstilling slik at den knytter seg til tidligere gjennomført lærerutdanning, se forslaget til § 12-13
- å legge til en uttømmende oppramsing av hvilke straffebud som fører til yrkesforbud ved dom eller vedtatt forelegg, i ny § 12-17
- å ta inn en hjemmel for HK-dir til å behandle personopplysninger også av særlig kategori (det vil si personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, ved behandling av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å endre strukturen i paragrafene som gjelder kompetansekrav, ved å dele opp paragrafene slik at kravene for ansettelse og kravene til relevant kompetanse i undervisningsfagene som gjelder for de ulike trinnene, kommer tydeligere frem
- å endre strukturen i paragrafene som regulerer godkjenning av utenlandsk lærerutdanning
- å skille ut kravet om at politiattesten ikke skal være eldre enn tre måneder i en egen paragraf (ny § 12-15)
- å innføre en ny § 12-16 som ikke gjengir sentrale regler i politiregisterlova og politiregisterforskriften, men heller viser *hvor* reglene er regulert

Med unntak av de foreslåtte endringene i innholdet som er nevnt over, er forslaget kun ment å være en språklig revisjon.

Departementet varslet i Prop. 57 L (2022-2023) punkt 2.2 at det var satt i gang et arbeid, i samarbeid med partene, med å vurdere om det bør gjøres endringer i reglene for å kunne ansettes i lærerstilling. Departementet har høsten 2023 sendt på høring [forslag til lov- og forskriftsendringer om blant annet krav til lærerutdanning ved ansettelse som lærer. Ettersom dette omtales i en egen høring, er det ikke en del av vårt høringsnotatet. Vi gjør oppmerksom på at for sammenhengens skyld er enkelte av dagens regler med i forskriftsutkastet vårt, selv om de altså foreslås endret, jf. den egne høringen fra departementet.](#)

5.2. DAGENS REGLER

5.2.1. KRAV TIL KOMPETANSE FOR ANSETTELSE OG UNDERVISNING

Kravene til pedagogisk og faglig kompetanse for å bli ansatt i lærerstilling er i dag regulert i opplæringsloven § 10-1, § 10-6 og § 10-6a. Paragraf 10-1 gir hjemmel til å fastsette nærmere krav til utdanning og praksis i forskrift.

Kravene til relevant kompetanse i undervisningsfag er regulert i opplæringsloven § 10-2. I paragrafen er departementet gitt hjemmel til å fastsette krav til relevant kompetanse for ansettelse på ulike årstrinn og i ulike skoleslag.

Kravene til kompetanse for ansettelse og undervisning er utdypet i kapittel 14 i dagens forskrift til opplæringsloven, som består av elleve paragrafer. Kapitlet inneholder også egne paragrafer om godkjenning av utenlandsk lærerutdanning.

5.2.2. KRAV OM POLITIATTEST OG YRKESFORBUD

Kravene til politiattest er regulert i dagens forskrift til opplæringsloven kapittel 15. Kapitlet inneholder tre paragrafer, og paragrafene er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 10-9 fjerde ledd. Dagens forskrift regulerer fremgangsmåten når arbeidsgiveren skal innhente politiattest, og den stiller krav til politiattesten og til behandlingen av den. Dagens forskrift inneholder også regler om taushetsplikt.

5.2.3. FORHOLDET MELLOM ANTALL LÆRERE OG ANTALL ELEVER

Med hjemmel i dagens opplæringslov § 8-3 er det i dagens forskrift § 14A-1 fastsatt forholdstall mellom antallet lærere og elever i grunnskolen på skolenivå, ofte omtalt som lærernorm eller krav til lærertetthet. Dagens forskrift § 14A-1 innebærer at det i gjennomsnitt maksimalt kan være 15 elever per lærer på 1. til 4. trinn og 20 elever per lærer på 5. til 7. trinn og på 8. til 10. trinn.

5.3. NY OPPLÆRINGSLOV

5.3.1. KRAV TIL KOMPETANSE FOR ANSETTELSE OG UNDERVISNING

Ny opplæringslov § 17-3 viderefører kravene for ansettelse i lærerstilling. Paragrafens tredje ledd viderefører hjemmelen til å gi forskrift om hva slags kompetanse som kreves ved ansettelse i lærerstilling. Hjemmelen åpner også for at departementet kan gi forskrift om godkjenning av utenlandsk lærerutdanning.

Ny opplæringslov § 17-4 regulerer kravene til relevant kompetanse i undervisningsfag. Dagens regel om at kommunene og fylkeskommunene kan fravike kravene dersom det er nødvendig, videreføres i ny lov. I tillegg sier loven at kravene ikke gjelder ved undervisning av de som kunne ansettes i lærerstilling før 1. januar 2014 eller allmennlærere. Dette er et permanent unntak fra kravene der det etter dagens regler gjelder en tidsbegrenset dispensasjon frem til 1. august 2025.

5.3.2. KRAV OM POLITIATTEST OG YRKESFORBUD

Ny opplæringslov § 17-11 regulerer politiattest og forbud mot ansettelse. Paragrafen viderefører dagens opplæringslov § 10-9, og den blir utvidet til også å gjelde forberedende og videregående opplæring for voksne.

I ny opplæringslov § 17-11 sjuende ledd står det at departementet skal gi forskrift om hvilke straffebud som skal være omfattet av paragrafens femte ledd første punktum, jf. ordlyden «seksuelle overgrep mot mindreårige». I andre punktum er det fastsatt at departementet også kan gi forskrift om innhenting og behandling av politiattest.

5.3.3. FORHOLDET MELLOM ANTALL LÆRERE OG ANTALL ELEVER

Ny opplæringslov § 14-3 viderefører departementets hjemmel til å fastsette forskrift om forholdet mellom antall lærere og antall elever per skole eller per kommune. Paragrafen viderefører også at forholdstallet kan variere fra trinn til trinn.

5.4. VÅR VURDERING

5.4.1. STRUKTUR I KAPITTELET

Vi foreslår et nytt kapittel om personalet i skolen. Kapitlet omfatter reglene om kompetansekrav, politiattest og kravene til forholdstall mellom elever og lærere. Disse kravene har tidligere hatt separate kapitler i forskriften (kapittel 14, 14A og 15). Vi foreslår derfor å dele kapitlet inn i ulike deler med egne overskrifter for å hjelpe leseren til å finne frem i paragrafene.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny struktur i paragrafene i kapittel 12 om personalet i skolen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Men dette må selvfølgelig ses i lys av tilleggshøringen på kap 17 i oppl. mv.

5.4.2. KRAV TIL KOMPETANSE FOR ANSETTELSE OG UNDERVISNING

5.4.2.1. Ny inndeling av paragrafene og unngå dobbeltregulering

Vi foreslår en annen struktur enn i dagens forskrift for å gjøre kapitlet mer oversiktlig og brukervennlig. Vi foreslår at de faglige og pedagogiske kompetansekravene for ansettelse og kravene til relevant kompetanse i undervisningsfagene for de ulike trinnene får egne paragrafer. Vi foreslår å dele paragrafene inn slik at 1. til 4. trinn, 5. til 7. trinn og 8. til 10. trinn får egne paragrafer med krav til ansettelse og krav til relevant kompetanse i undervisningsfag i ny §§ 12-2 til 12-6.

Vi foreslår også å skille ut kravene til ansettelse i lærerstilling i fellesfagene i den videregående opplæringen og programfagene i studieforbereende utdanningsprogram i ny § 12-7, og kravene for ansettelse i lærerstilling i programfagene i yrkesfaglige utdanningsprogram i ny § 12-8.

Vi foreslår videre å endre rekkefølgen på de ulike utdanningene som er listet opp, slik at de mest vanlige utdanningene kommer først i paragrafene.

Dagens regel om en tidsbegrenset dispensasjon fra kravene om relevant kompetanse i undervisningsfag står både i lov og forskrift. Dette skyldes blant annet at det av dagens forskrift også fremgår hvilke krav som vil gjelde på ulike trinn når dispensasjonen opphører. Med ny opplæringslov er det vedtatt et permanent unntak for enkelte lærere. For å unngå dobbeltregulering foreslår vi derfor at forskriften ikke lenger skal gjenta unntaksregelen.

🔍 **Er dere enige i vårt forslag til utforming av paragrafene om kompetansekrav? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ref vår kommentar over om tilleggsprosessen på kap 17 i oppl.

5.4.2.2. Endret krav til antall studiepoeng for lærere med universitets- og høyskoleutdanning

I dagens paragrafer som regulerer ansettelse i lærerstilling, er ett av flere alternative vilkår at søkeren har universitets- eller høyskoleutdanning som samlet utgjør minst 240 studiepoeng. Dette gjelder §§ 14-2 andre ledd bokstav d, 14-3 første ledd bokstav d og 14-4 første ledd bokstav a i dagens forskrift.

Kravet på 240 studiepoeng henger sammen med blant annet lengden på de gamle fireårige grunnskolelærerutdanningene og muligheten for opptak til PPU på bakgrunn av bachelorgrad. De fleste lærerutdanningene er i dag mastergradsutdanninger, og dersom det skal være samsvar mellom kravene som stilles til søkerne, må kravet til antall studiepoeng i paragrafene heves fra 240 studiepoeng til 300 studiepoeng.

Vi foreslår derfor å øke kravet til antall studiepoeng fra 240 til 300 for de som har universitets- eller høyskoleutdanning og skal ansettes i lærerstilling på 5. til 7. trinn, 8. til 10. trinn og i fellesfagene i videregående opplæring og programfagene i studieforbereende fag. Dette forslaget er innført i nye §§ 12-3 første ledd bokstav b, 12-5 første ledd bokstav b og 12-7 første ledd bokstav a.

Vi foreslår å gjøre unntak fra det nye kravet for søkere som har fått opptak til PPU på annet grunnlag, jf. PPU-forskriften § 6, første ledd andre, tredje og fjerde strekpunkt, og har bestått utdanningen. Disse lærerne vil alle ha minst 240 studiepoeng, og vi foreslår derfor å videreføre dagens regler for disse.

🔍 **Er dere enige i forslaget om å endre kravet til antall studiepoeng for de med universitets- og høyskoleutdanning som kan ansettes i lærerstilling? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.2.3. Unntak fra tilsetningskravet for morsmåslærere i nasjonale minoritetsspråk det ikke finnes studietilbud for i Norge

Vi foreslår å innføre et unntak i § 12-10 fjerde ledd fra kravet til kompetanse for ansettelse av morsmåslærere i nasjonale minoritetsspråk det ikke finnes studietilbud for i Norge.

Vi mener et eget unntak for minoritetsspråkene kan bidra til å understreke deres særegne status som minoritetsspråk. De nasjonale minoritetsspråkene, kvensk, romanes og romani, har et særskilt vern etter språkløva §§ 1 og 6. Norge har også europeiske forpliktelser gjennom

minoritetsspråkpakten om å verne og utvikle disse språkene. Partene skal ifølge artikkel 7 nr. 1 bokstav f basere sin politikk, lovgivning og praksis på blant annet følgende mål og prinsipper: [...] «fremskaffelse av egnede former og midler for undervisning og studier av regions- eller minoritets-språk på alle passende nivåer».

Det finnes ikke studietilbud i Norge i romanes, noe som innebærer at det ikke er mulig å oppnå formell kompetanse i dette språket gjennom utdanning i Norge. Det er ikke sannsynlig at det vil bli opprettet en formell utdanning i overskuelig fremtid, siden det ikke finnes en fullstendig normering av dette språket.

Det finnes heller ikke et formelt utdanningstilbud i romani. Men de fleste elever fra denne gruppen har norsk som hjemmespråk, noe som tilsier at få elever med denne språkbakgrunnen vil ha behov for morsmålsopplæring. Behovet for morsmåls lærere for denne gruppen vil derfor være minimalt, selv om det ikke kan utelukkes.

Siden det ikke finnes et studietilbud i Norge i romanes og romani, vil det være vanskelig å få fast ansettelse som morsmåls lærer i disse språkene etter dagens regler.

Forslaget vil gjøre det mulig å gjøre unntak fra kravene til kompetanse når man ansetter morsmåls lærere i romani og romanes. Det finnes et studietilbud i kvensk i Norge per i dag, og vi mener derfor det ikke er behov for et unntak fra kompetansekravene for morsmåls lærere i kvensk. Dersom det senere opprettes studietilbud i romanes eller romani i Norge, vil adgangen til å gjøre unntak fra kravene for ansettelse også falle bort, uten at det er behov for å endre paragrafen.

Vi mener at forslaget kan bidra til å løfte frem de nasjonale minoritetsspråkene, og at det kan bidra til å få på plass et bedre tilbud for disse språkene enn det som finnes i dag.

Er dere enige i forslaget vårt til ny § 12-10 fjerde ledd om unntak fra kravet til kompetanse for ansettelse av morsmåls lærere i nasjonale minoritetsspråk det ikke finnes studietilbud for i Norge? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.2.4. Krav for ansettelse i lærerstilling i programfagene i yrkesfaglige utdanningsprogram

Forskrift til opplæringsloven § 14-4 andre ledd bokstav d åpner for at personer med fagbrev, svennebrev eller fullført og bestått annen yrkesfaglig utdanning i videregående opplæring, kan ansettes som lærer i yrkesfag. Personen må i tillegg ha to års yrkesteoritisk utdanning ut over videregående skolenivå og fire års yrkespraksis, i tillegg til pedagogisk kompetanse etter forskriftens § 14-1.

Opptakskravene til praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) følger av forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag § 5:

(1) Opptakskrav til praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag er

- fullført treårig relevant profesjonsrettet bachelorgrad og minimum to års relevant yrkespraksis, eller

- fag-/svennebrev eller annen fullført treårig yrkesutdanning på videregående nivå, generell studiekompetanse, to års relevant yrkesteoretisk utdanning utover videregående opplærings nivå og fire års yrkespraksis.

(2) Utdanningsinstitusjonene vurderer opptak på grunnlag av realkompetanse

Kunnskapsdepartementet har i en tolkningsuttalelse datert 10. desember 2019 uttalt at personer som ved opptak til praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag har fått godkjent realkompetanse som sidestilt med to års yrkesteoretisk utdanning, skal anses å oppfylle kravet til yrkesteoretisk utdanning etter forskrift til opplæringsloven § 14-4 andre ledd bokstav d. Departementet skriver i tolkningsuttalelsen at dersom en høyere utdanningsinstitusjon har vurdert at den realkompetansen en person har er like god som to års yrkesteoretisk utdanning, vil formålet med kravet i § 14-4 andre ledd bokstav d være ivaretatt. Denne forståelsen kommer likevel ikke tydelig fram av dagens ordlyd, og bør klargjøres dersom forståelsen skal videreføres.

Det er imidlertid noe uenighet i sektoren om det bør være slik at utdanningsinstitusjonenes vurdering ved opptak til PPU-Y skal måtte legges til grunn av fylkeskommunene i forbindelse med tilsettingsprosesser i skolen. Et alternativ kunne derfor være å klargjøre i ordlyd eller veiledning at realkompetansevurderinger ikke kan ligge til grunn for å oppfylle kravene i § 14-4 andre ledd bokstav d. Dette vil imidlertid innebære at en person kan ha fullført PPU-Y, men likevel ikke oppfylle kravene for ansettelse som lærer i yrkesfag. Det foreslås derfor at gjeldende forståelse videreføres som del av forskrift til ny opplæringslov, og det vises til forslaget til ordlyd i ny § 12-8 andre ledd.

Er dere enige i forslaget vårt til ny § 12-8 andre ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.2.5. Tidligere godkjent utdanning

Etter dagens forskrift § 14-9 kan alle som har utdanning som lærer etter tidligere regler, fremdeles ansettes i lærerstilling. Ordlyden innebærer at ikke bare søkere med tidligere utdanning, men alle som tidligere har vært kvalifiserte for ansettelse i lærerstilling, fremdeles vil kunne ansettes. Det betyr at dersom det tidligere skulle ha vært mulig å bli ansatt uten krav om lærerutdanning, vil man etter ordlyden kunne ansettes også fremover i tid, selv om det senere stilles krav om utdanning til slike stillinger.

Det fremstår lite hensiktsmessig å videreføre en så generell overgangsregel for fremtidige potensielle regelendringer. Vurdering av eventuelle overgangsordninger ved endringer i reglene om krav til kompetanse for å ansettes i lærerstilling, bør vurderes konkret i forbindelse med hvert endringsforslag. Det vises her til vurderingen av mulig overgangsordning knyttet til forslagene om endring i kompetansekrav for ansettelse i lærerstilling, som departementet nå har på en egen høring.

Det fremstår imidlertid er hensiktsmessig å ha permanente unntaksregler for de tilfellene at lærerutdanningene endres. Det vil sikre at de som tidligere har tatt en lærerutdanning som ikke lenger samsvarer med dagens kompetansekrav, fremdeles vil være kvalifisert for å kunne ansettes i en lærerstilling i skolen.

Det foreslås derfor en endring i tråd med vurderingene over, se forslaget til ny § 12-13 første ledd. Kravene for ansettelse i lærerstilling har over år i liten grad vært gjenstand for endringer med unntak av nødvendige oppdateringer i tråd med endringene i lærerutdanningene. Det legges derfor til grunn at endringen vil få liten betydning, men det bes særlig om høringsinstansenes innspill til dette.

Dagens § 14-9 andre og tredje ledd med enkelte særlige overgangsregler foreslås videreført i forslaget til ny § 12-13 andre og tredje ledd.

Er dere enige i forslaget om å endre overgangsregelen slik at den knytter seg tidligere utdanninger, se forslaget til § 12-13 første ledd? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.3. KRAV FOR Å BLI ANSATT PÅ GRUNN AV UTENLANDSKE LÆRERKVALIFIKASJONER

Kravene til godkjenning av utenlandsk utdanning og praksis er regulert i §§ 14-6 og 14-7 i dagens forskrift til opplæringsloven.

Paragrafene inneholder krav til godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for EØS-borgere, søkere fra land utenfor EU/EØS og personer som har rett til godkjenning etter yrkeskvalifikasjonsloven. Godkjenningen skal ta utgangspunkt i om kvalifikasjonene anses for å være likeverdige med de kravene til pedagogisk og faglig kompetanse for ansettelse som er satt i §§ 14-1 til 14-5 i dagens forskrift.

Dersom kvalifikasjonene er ervervet i andre EØS-land, Sveits eller Storbritannia, skal de etter dagens forskrift vurderes i samsvar med yrkeskvalifikasjonsloven. Godkjenning etter yrkeskvalifikasjonsloven er ikke en godkjenning av utdanning. Vurderingen skal ta utgangspunkt i søkerens samlede yrkesstatus, hvor en skal se søkerens yrkeserfaring, realkompetanse og formell utdanning (lengde) samlet. Hvis det er vesentlige forskjeller mellom den utdanningen søkeren har fra hjemlandet og det som kreves i Norge, har søkeren rett til å velge et utlikningstiltak (prøveperiode eller egnethetsprøve) for å vise at søkeren er kvalifisert.

5.4.3.1. Ny inndeling

Vi foreslår å videreføre dagens regler, men å dele inn paragrafene på en annen måte for å tydeliggjøre hvilke krav som stilles til kommunen og fylkeskommunen når de ansetter personer som er kvalifisert som lærer i et annet land.

Vi foreslår en ny § 12-11 som gir en oversikt over hvilke vilkår som stilles i opplæringsloven og forskriften for at kommunen eller fylkeskommunen skal kunne ansette en person med utenlandske lærerkvalifikasjoner.

5.4.3.2. Fjerne dobbeltregulering

Vi foreslår å ikke videreføre kravet som stilles i dagens § 14-6 tredje ledd andre punktum om arbeidsgivers plikt til å kreve politiattest i samsvar med ny § 17-11 i opplæringsloven. Kravene til politiattest er uttømmende regulert i §§ 12-14 til 12-17 i forslaget. Dette innebærer at kommuner

og fylkeskommuner allerede er forpliktet etter denne paragrafen til å innhente politiattest for alle som skal ansettes i lærerstilling etter disse paragrafene.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 12-11? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.3.3. Godkjenning av utenlandske lærerkvalifikasjoner

Vi foreslår i hovedsak å videreføre dagens regler om godkjenning av utenlandske lærerkvalifikasjoner i § 12-12.

For søkere som omfattes av yrkeskvalifikasjonsloven er saksbehandlingsregler og andre regler om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner regulert uttømmende i yrkeskvalifikasjonsloven, som også inkorporerer direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsdirektivet) i norsk rett. Etter en endring av yrkeskvalifikasjonsloven i 2022, kan reglene der også benyttes ved vurdering av såkalte «tredjelandskvalifikasjoner», og det har vært et ønske fra myndighetene at like regler legges til grunn med mindre det er særlige grunner for noe annet. HK-dir behandler derfor i dag alle søknader etter reglene i yrkeskvalifikasjonsloven og yrkeskvalifikasjonsforskriften, og det foreslås at dette fremkommer klart i forskriften. På noen punkter gjelder det etter yrkeskvalifikasjonsloven likevel ulike regler for tredjelandskvalifikasjoner og kvalifikasjoner som er ervervet i EØS-land, Sveits eller Storbritannia, for eksempel knyttet til retten til utlikningstiltak.

Det foreslås å ta inn en hjemmel for HK-dir til å behandle personopplysninger også av særlig kategori (det vil si personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10), ved behandling av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning. Behandlingsgrunnlag for ordinære personopplysninger etter artikkel 6 vil være samtykke fra søker. Særlig kategori opplysninger etterspørres ikke i behandlingen av søknader, men de vil kunne bli sendt inn av søker bl.a. i forbindelse med navnebytte.

? Er dere enig i at det ikke foreligger særlige grunner for egne saksbehandlingsregler i § 12-12? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til utforming av ny § 12-12 om vilkår for godkjenning? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.3.4. Ikke videreføre dagens § 14-10 og dagens § 14-11

Vi mener det er unødvendig å regulere i forskriften hva som tilsvarer studiepoeng, og foreslår å ikke videreføre § 14-10 i forskriften. Vekttall eller andre benevnelser er kun en annen beskrivelse av hvor omfattende et studium er. Vi mener det er selvforklarende og unødvendig å vise til at høyere utdanning av tilsvarende omfang vil tilfredsstillere kravet i en egen bestemmelse.

Vi foreslår å ikke videreføre dagens § 14-11, som gjelder stillingstitler i grunnskolen og videregående opplæring. Vi mener for det første at det er unødvendig å regulere anbefalinger til bruk av stillingstitler i forskriften, da forskriften skal omtale rettigheter og plikter. For det andre er innplassering i stilling et arbeidsrettslig forhold, som reguleres av hovedtariffavtalen.

? Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre i dagens § 14-10 om hva som tilsvarer studiepoeng i forskriften, da denne er unødvendig? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre dagens § 14-11 om bruk av stillingstitler i forskriften? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.4. KRAV OM POLITIATTEST OG YRKESFORBUD

5.4.4.1. Krav til politiattesten

Vi foreslår å videreføre kravet om at politiattesten ikke skal være eldre enn tre måneder, men med noen endringer i forskriftens ordlyd og struktur. Vi mener at kravet om at politiattesten ikke skal være eldre enn tre måneder, er noe annet enn selve fremgangsmåten ved fremlegging av politiattest i en ansettelsesprosess. Vi har derfor foreslått å skille ut denne regelen i en egen paragraf. Vi mener at dette gjør kravet mer synlig og oversiktlig i kapittelet, samtidig som det også skaper harmonisering til reglene for barnehage og høyere utdanning, jf. forskrift om politiattest i barnehager § 3, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning § 6-3 fjerde ledd, jf. § 6-1 første ledd.

5.4.4.2. Dobbelregulering

Vi har omskrevet dagens § 15-2, og vi foreslår å fjerne dagens § 15-3. Dette er ikke ment som realitetsendringer. Istedenfor å gjengi paragrafer fra andre regelverk, slik tilfellet er i dag, har vi valgt å vise *hvor* disse bestemmelsene er regulert.

Forslaget til ny § 12-16 viser til politiregisterforskriften § 37-2, som angir hvordan og for hvor lenge politiattester kan oppbevares hos mottakeren. Bestemmelsen viser også til politiregisterloven § 47, som pålegger mottaker av blant annet politiattester, taushetsplikt om opplysninger vedkommende får kjennskap til fra attesten. Som det fremgår av politiregisterloven § 47 annet ledd, kan brudd på taushetsplikten straffes etter straffeloven § 209. For øvrig regulerer personopplysningsloven mottakers behandling av personopplysninger som fremkommer i en politiattest.

5.4.4.3. Endring av pliktsubjekt

I dagens forskrift § 15-1 er pliktsubjektet «arbeidsgivaren». I den nye opplæringsloven § 17-11 er det imidlertid kommunen, fylkeskommunen og leirskolen som har plikt til å kreve politiattest. Vi foreslår derfor å endre ordlyden fra «arbeidsgivaren» til «fylkeskommunen, kommunen og leirskolen». Med en slik endring vil pliktsubjektet i forskriften være det samme som pliktsubjektet i loven.

Når en person tilbys fast eller midlertidig ansettelse på en leirskole, må personen legge frem attesten til leirskolen, ikke kommunen eller fylkeskommunen, jf. ny opplæringslov § 17-11 første ledd andre punktum. Pliktsubjektet i forskriften er derfor utvidet til å også gjelde leirskoler.

«Arbeidsgivaren» er dessuten et noe videre begrep enn «fylkeskommunen, kommunen og leirskolen». Endringen tydeliggjør dermed hvem som har ansvaret for å kreve politiattest.

5.4.4.4. Yrkesforbud

I ny opplæringslov § 17-11 femte ledd står det at en som er dømt for eller har vedtatt forelegg for «seksuelle overgrep mot mindreårige», ikke kan ansettes eller ha praksis i skoler eller tilbud som er nevnt i paragrafens første ledd. I ny opplæringslov § 17-11 sjuende ledd står det at departementet skal gi forskrift om hvilke straffebud som skal være omfattet av yrkesforbudet i paragrafens femte ledd. Denne plikten er ny og ikke en del av dagens regelverk.

For å vurdere hvilke straffebud som skal omfattes av kravet om yrkesforbud, har vi sett på den tilsvarende paragrafen på barnehagefeltet. Yrkesforbud for personer dømt for «seksuelle overgrep mot mindreårige» i barnehager er regulert i forskrift om politiattest i barnehager § 5. Denne forskriften er hjemlet i barnehageloven § 30. Vi mener det ikke er noen grunner til å stille andre krav på opplæringsfeltet enn barnehagefeltet. Elever som går på grunnskolen, den videregående skolen, skolefritidsordningen, leksehjelpen, leirskoler, kulturskolen eller skolelignende aktivitetstilbud, skal ha samme vern som barna i barnehagen. Vi har derfor lagt til grunn at de samme straffebudene som er nevnt i forskrift om politiattest i barnehager § 5, også bør føre til yrkesforbud for de som skal ansettes fast eller midlertidig i tilbudene som er nevnt i ny opplæringslov § 17-11 første ledd. På bakgrunn av dette er domfellelse eller vedtatt forelegg for brudd på følgende straffebud omfattet av yrkesforbudet:

-straffeloven (2005) §§ 299, 301, 302, 303, 304, § 305, 306, 310 eller 311, eller

-lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgelig Straffelov §§ 195, 196, 200 andre ledd, 201 første ledd bokstav c, 201a eller 204a.

Hensynet til barnets beste kan tilsa at det burde være enda flere straffebud som automatisk fører til yrkesforbud. På den andre siden kan ikke forslaget omfatte straffebud som ikke gjelder seksuelle overgrep mot mindreårige. Et eksempel på det er straffeloven (2005) § 295, som gjelder en videre personkrets enn mindreårige. Slike straffebud kan derfor ikke omfattes av yrkesforbudet, men det vil gjøres en konkret vurdering av om personen bør ansettes, jf. § 17-11 sjette ledd.

Om flere straffebud bør føre til yrkesforbud, må også sees i lys av ny opplæringslov § 17-11 fjerde ledd og politiregisterloven § 39 første ledd. Disse paragrafene regulerer hvilke straffebud som skal inngå i merknadene til politiattestene som kommunene, fylkeskommunene og leirskolene skal kreve. Hvis ikke straffebudet inngår i politiattesten, blir heller ikke eventuelle domfellelser eller vedtatte forelegg fanget opp av de som krever politiattest.

Vi mener etter dette at yrkesforbudet bør gjelde for paragrafene nevnt ovenfor.

Er dere enige i forslaget til opprømsing av straffebud som skal føre til yrkesforbud, i ny § 12-17?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.5. FORHOLDET MELLOM ANTALL LÆRERE OG ANTALL ELEVER

Reglene om forholdet mellom antall lærere og antall elever på skolenivå i grunnskolen i dagens forskrift § 14A-1 videreføres i vårt forslag til forskrift § 12-18, med noen språklige endringer.

Virkningstidspunktet «frå 1. august 2019» i dagens § 14A-1 første ledd første punktum er ikke videreført, da dette regulerte en overgangsordning som ikke lenger er aktuell. Det samme gjelder også andre ledd i dagens § 14A-1, som ga kommunen adgang til å fravike kravene i normen for lærertetthet frem til 1 august 2020.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

6.1. INDIVIDUELL VURDERING

Forslaget til kapittel 9 innebærer for det meste videreføring av gjeldende forskrift, og gjeldende ordninger. Vi vurderer derfor at endringene i kapittelet ikke vil ha store konsekvenser. Endringer som følger av fullføringsretten, vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene. Disse utgiftene er allerede finansiert, jf. Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68.35.

Vi foreslår å utvide personkretsen som har rett til fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål i videregående opplæring, i ny § 9-21. Dette kan innebære administrative konsekvenser for fylkeskommunene ved at de må fatte noen flere vedtak, samtidig skal noen færre ha vurdering med karakter, noe som også kan innebære at noen færre klager. Samlet sett kan vi ikke se at forslaget har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Søknadsordningene om fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk og eksamen i utlandet i ny §§ 9-22 og 9-35 innebærer allerede oppgaver for henholdsvis Statsforvalteren i Agder og samtlige statsforvaltere, selv om disse ikke tidligere har vært forskriftsregulert. Vi vurderer derfor at disse forslagene ikke vil medføre noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Vi foreslår i reglene om vitnemål i grunnskolen og videregående opplæring i ny §§ 9-43 og 9-46 at alle elever og privatister som ønsker det, skal kunne få vitnemål med norsk og samisk tekst, i tillegg til den personkretsen som fra før «skal» ha norsk og samisk tekst på vitnemålet. Vi antar at forslaget ikke vil føre til mange flere tilfeller der kommunen og fylkeskommunen må skrive ut vitnemål med tekst på begge språk. Forslaget innebærer at kommunen og fylkeskommunen må ha rutiner for at andre elever og privatister skal kunne be om dette, og for å informere om muligheten. Vi foreslår primært en rett til førstegangsvitnemål i ny § 9-47 som vil være enklere og mer digitaliseringsvennlig for fylkeskommunene å anvende. Forslaget kan derfor være ressursbesparende for fylkeskommunene, men vil føre til at langt flere enn i dag får førstegangsvitnemål. Samlet sett legger vi til grunn at forslagene vil kunne være ressursbesparende.

I ny § 9-56 foreslår vi å ikke videreføre at kandidater til fag- og svenneprøven, praksisbrevprøven og kompetanseprøven selv må melde seg opp til ny(e) prøve(r). Vi har omtalt ovenfor at vi ikke vurderer at det vil få vesentlige konsekvenser for lærebedriftene og skolene at det er de som har denne oppgaven også etter førstegangssoppmelding.

Forslaget vårt om å innføre en mulighet til å vurdere behovet for prøvenemndas fysiske tilstedeværelse ved oppstart av prøven, vil sannsynligvis gjøre at fylkeskommunene kan spare ressurser i noen grad. Vi vet imidlertid ikke ennå hvor stor andel av prøvene det er aktuelt at prøvenemnda ikke er til stede ved oppstarten, og vi viser til at hovedregelen fortsatt skal være at hele prøvenemnda møter opp.

6.2. KLAGE PÅ SLUTTVALURDERINGER

Forslaget viderefører i stor grad gjeldende rett og medfører ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Det foreslås å endre klageinstans for klager på sluttvurderinger i videregående opplæring fra fylkeskommunen til statsforvalteren. Endringene innebærer at statsforvalteren tar over som klageinstans på klager på standpunktkarakterer og på enkeltvedtak om å ikke fastsette standpunktkarakter i videregående opplæring, se ny §§ 10-4 til 10-6. Vi foreslår også å endre klageinstans for skriftlig eksamen med lokal sensur i videregående opplæring fra en klagenemnd oppnevnt av fylkeskommunen til en klagenemnd oppnevnt av statsforvalteren, se ny § 10-7. I tillegg foreslår vi å endre klageinstans fra fylkestinget til statsforvalteren for klager på gjennomføring av muntlig eksamen og eksamen som ikke bare er skriftlig eller muntlig, se ny § 10-8.

For å beregne kostnaden må vi ta hensyn til blant annet tidsbruk, lønnskostnader og sosiale kostnader. Vi har blant annet sett på statistikk for antall klagesaker, og rapporterte tall fra statsforvalterne og fylkeskommunene på antatt ressursbruk og utdanningsbakgrunn. De innrapporterte tallene viser at ressursbruken på klagesakene totalt utgjør et gjennomsnitt på om lag 20 ukesverk. Det er derimot stor variasjon i tallene, som medfører en større grad av usikkerhet i kostnadsberegningen. Dessuten er tilbakemeldingene at det er vanskelig å anslå ressursbruken, ettersom også andre faktorer enn bare antall klagesaker må medregnes. Dette kan eksempelvis være forberedelser, malarbeid og veiledning. Når det gjelder utdanningsbakgrunn viser tilbakemeldingene at det i hovedsak er jurister, pedagoger og andre med høyere utdanning som behandler klagesakene.

Tall rapportert fra fylkeskommunene viser at det kom 1926 klager på standpunktkarakter i videregående opplæring i 2022. Tallene er noe usikre, flere statsforvaltere og fylkeskommuner opplyser at tallene i 2023 allerede er eller vil bli høyere. Av de foreslåtte endringene i klageinstans er det denne endringen som etter vår vurdering vil medføre den største

merkostnaden for statsforvalterne. De andre endringene vil også medføre merkostnad for statsforvalterne, men i mindre grad.

Vi legger etter dette til grunn at endringene i klageinstans fra fylkeskommunen til statsforvalteren anslagsvis vil utgjøre en samlet gjennomsnittlig merkostnad for hver statsforvalter i størrelsesorden 325 000 kroner. Tilsvarende vil endringen innebære mindre utgifter for fylkeskommunene. Vi gjør oppmerksom på at beregningen er et grovt anslag, og at det vil være store lokale forskjeller mellom de ulike statsforvalterne avhengig av antall klagesaker. De økonomiske konsekvensene skal håndteres gjennom overføring av midler mellom forvaltningsnivåene i statsbudsjettet.

6.3. FORELDRESAMARBEID OG SKOLEBIBLIOTEK

Forslaget viderefører gjeldende rett og får ikke noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

6.4. KRAV TIL PERSONALET

Vi legger til grunn at forslagene til om kompetansekrav for ansettelse og undervisning ikke har vesentlige økonomiske. Forslaget om å innføre unntak fra kravet til kompetanse for ansettelse av morsmåls lærere i nasjonale minoritetsspråk det ikke finnes studietilbud, vil kunne gjøre det enklere å rekruttere ansatte med nødvendige språkkunnskaper i romani og romanes.

Vi ser heller ikke at forslaget til nye paragrafer om politiattest og forhold mellom antall lærere og antall elever vil få noen økonomiske konsekvenser. Administrativt vil forskriftens § 12-4 bidra til å effektivisere arbeidet for de som skal hente inn politiattest. Istedenfor å måtte vurdere hvilke merknader i politiattesten som innebærer domfellelse for «seksuelle overgrep mot mindreårige», er dette nå uttømmende regulert i den nye forskriftens § 12-4.

? Er dere enige i vurderingen vår av de økonomiske og administrative konsekvensene? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Det er sjelden slik at endringer ikke fører til økonomiske og administrative konsekvenser. Som oftest påfører dette skoler og skoleeier utgifter som ikke kompenseres.

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

FJERDE DELEN – FORBEREDENDE OPPLÆRING OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om forberedende opplæring og videregående opplæring for voksne sender vi på høring forslag om

- Innholdet i opplæringa for voksne (nytt kapittel 13)
- Inntak og formidling til vidaregåande opplæring for voksne (nytt kapittel 14)
- Individuell vurdering for voksne (nytt kapittel 15)
- Klage på sluttvurderingar for voksne (nytt kapittel 16)
- Personalet i førebuaende og vidaregåande opplæring for voksne (nytt kapittel 17)

2. INNHALDET I OPPLÆRINGA FOR VAKSNE (KAPITTEL 13)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å regulere i ny § 13-1 andre ledd når vidaregåande opplæring for voksne skal gis etter modulstrukturerte læreplaner
- å regulere retten til mer opplæring i ny § 13-2, som følge av fullføringsretten i ny opplæringslov § 5-1
- å gi deltakere i vidaregåande opplæring for voksne, som får opplæring i samisk som første- eller andrespråk eller norsk tegnspråk, mulighet til å få opplæring i fremmedspråk dersom de ønsker det i ny § 13-3, jf. § 5-6
- å gi voksne deltakere rett til å velge å ikke benytte seg av fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene i ny § 13-4
- å regulere i ny § 13-8 vilkåret for at deltakere i forberedende opplæring skal kunne velge å følge læreplanen i norsk for språklige minoriteter

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å endre ordlyden i ny § 13-4, om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene, for å tydeliggjøre hvem paragrafen gjelder for, og ta inn at forvaltningspraksisen i dagens § 1-11, om opplæring i skriftlig sidemål, gjelder i forberedende opplæring for voksne
- å ta inn at deltakere i vidaregåande opplæring for voksne er fritatt fra opplæring i kroppsøving i ny § 13-5

- å ta inn at vilkåret for å følge læreplanen for språklige minoriteter med kort botid i Norge i dagens § 1-17 tredje ledd bokstav b gjelder voksne deltakere som får forsterket opplæring i norsk og ikke særskilt språkopplæring

2.2. DAGENS REGLER

Det er gitt regler om innholdet i opplæringen i forskrift til opplæringsloven kapittel 1. Paragrafen som regulerer innholdet i opplæringen for voksne, er hjemlet i dagens opplæringslov § 4A-6.

2.3. NY OPPLÆRINGSLOV

I ny opplæringslov § 19-1 går det frem at opplæringen skal være i samsvar med målene og prinsippene for opplæringen, jf. § 18-1, jf. § 1-4 første ledd og andre ledd. Forskriftshjemmelen fremgår av § 19-1 andre ledd og § 1-4 andre ledd.

2.4. VÅR VURDERING

2.4.1. ENDRINGER I STRUKTUREN

Vi viser til den innledende delen av høringen, som beskriver endringer i strukturen i forskriften som medfører at nytt kapittel 13 kun gjelder innholdet i opplæringen for voksne.

Noen av paragrafene i dagens kapittel 1 gjelder for voksne deltakere fullt ut, mens det i noen paragrafer er gitt særskilte regler for voksne deltakere. Vi foreslår i hovedsak å videreføre innholdet som gjelder for voksne deltakere i forberedende og videregående opplæring for voksne, men som ellers i forskriften har vi gjort flere språklige og strukturelle endringer. Der vi mener de språklige eller strukturelle endringene gjør at det kan være tvil om det også er gjort endringer i innholdet, omtaler vi det særlig. Vi omtaler ikke de paragrafene der vi mener det ikke er gjort slike endringer.

2.4.2. OPPLÆRINGEN I FORBEREDENDE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

At opplæringen skal være i samsvar med målene og prinsippene for opplæringen, er regulert i ny opplæringslov § 19-1 første ledd. Som vi har omtalt i kapittel 1 og 5 under punktet om læreplanverket, mente vi at det var hensiktsmessig å ta inn i forskriften hva opplæringen skal bestå av. Selve innholdet i opplæringen er beskrevet mer presist i ny opplæringslov § 19-1 første ledd enn det var i §§ 2-3 og 5-4 i dagens opplæringslov. Vi mener likevel at innholdet i opplæringen for voksne bør tas inn i forskriften, blant annet av hensyn til helheten i forskriften, og foreslår å ta det inn i ny § 13-1 første ledd. Det viktigste hensynet for å ta inn dette i forskriften er imidlertid at det skal henge sammen med vårt forslag til ny § 13-1 andre ledd om når opplæringen skal gis etter modulstrukturerte læreplaner.

Utdanningsdirektoratet ble i oppdrag 2022-024 bedt om å strukturere den forberedende og videregående opplæringen for voksne i moduler. Vi viser til nærmere omtale av dette under kapittel 15. For den forberedende opplæringen for voksne skal all opplæring tilbys etter modulstrukturerte læreplaner, siden det ikke lenger vil være andre alternative læreplaner tilgjengelig. Denne opplæringen omfattes derfor av ny § 13-1 første ledd.

For den videregående opplæringen for voksne er kun læreplanen for videregående trinn 3 i noen utvalgte lærefag foreslått modulstrukturert per nå. Dette stiller seg derfor annerledes enn for den

forberedende opplæringen. Det følger av oppdraget at dersom deltakere i videregående opplæring for voksne ønsker opplæring i lærefag som har modulstrukturerte læreplaner, plikter fylkeskommunen å gi opplæring etter disse læreplanene. Dette omtales nærmere i høringen om nye læreplaner for modulstrukturert opplæring for voksne. Derfor foreslår vi i ny § 13-1 andre ledd at fylkeskommunen skal gi opplæring etter modulstrukturerte læreplaner i lærefag med slike læreplaner.

2.4.3. OVERGANGSORDNING I OPPLÆRINGEN FOR VOKSNE

For voksne som i dag får opplæring etter LK20, må det fastsettes hvor lenge læreplanene i LK06 kan brukes og fra hvilket tidspunkt de nye, modulerte læreplanene må tas i bruk. For deltakere som i dag deltar i forsøk med forberedende voksenopplæring (FVO), modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY) eller kombinasjonsforsøk, må det fastsettes hvor lenge forsøkslæreplanene skal kunne brukes og fra hvilket tidspunkt de nye, modulerte læreplanene skal tas i bruk.

Vi foreslår følgende overgangsordning for deltakere som i dag får opplæring etter LK20:

- Deltakere i grunnskole og i videregående opplæring for voksne som per 31. juli 2024 følger ordinær læreplan etter LK20 og som har en planlagt fullføring senest vår 2025, kan fullføre opplæringen etter ordinær LK20-læreplan. Dersom de får opplæring etter ordinær LK20-læreplan, skal de skal følge eksamensordningen beskrevet i denne.
- Deltakere i grunnskole og videregående opplæring for voksne som per 31. juli 2024 følger ordinær læreplan etter LK20 og som skal fullføre etter vår 2025, skal fra høst 2024 få opplæring etter modulstrukturert læreplan der det finnes. Deltakere som får opplæring etter ny modulstrukturert læreplan, skal følge eksamensordningen beskrevet i denne.

Vi foreslår følgende overgangsordning for deltakere i forsøksordningen:

- Deltakere i FVO som er på modul 4 ved forsøkets slutt 31. juli 2024, kan få opplæring og sluttvurdering etter forsøkslæreplanene og gå opp til eksamen etter disse høsten 2024 under forutsetning av at kommunene det gjelder, innvilges forlengelse av forsøket ut 2024. Etter 31. desember 2024 skal det ikke være mulig å gå opp til eksamen etter forsøkslæreplanene.
- Deltakere i MFY som har fått godkjent alle moduler, men ikke avlagt fag- og svenneprøve eller kunnskapstest i byggfag ved forsøkets slutt 31. juli 2024, skal meldes opp til fagprøve etter LK06 og ordning for sluttvurdering i forsøket. Dette forutsetter at sluttvurderingsordningen i forsøket forlenges til 31. desember 2025. Forlengelsen skal ikke omfatte muligheten til å få opplæring etter forsøkslæreplanen etter 31. juli 2024.
- Forslaget til overgangsordning i FVO og MFY gjelder også for deltakere i kombinasjonsforsøket.

Det vil etter høringen vurderes om overgangsordningen skal fastsettes i forskriften eller læreplanene.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 13-1 første ledd om å ta inn en hovedregel om opplæringen i forberedende og videregående opplæring for voksne? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Det er imidlertid viktig at hovedregelen blir en "tvangstrøye", men at det er rom for lokale tilpasninger ut fra hva som er best for situasjonen til de voksne.

? Er dere enige i forslaget vårt til ny § 13-1 andre ledd om at fylkeskommunen må gi opplæringen etter modulstrukturerte læreplaner i lærefag med slike læreplaner? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Den voksne må kunne tilbys det som er best for hver enkelt. Her må det være et tilstrekkelig handlingsrom for fylkeskommunen.

? Er dere enige i forslaget om overgangsordning for deltakere som ikke deltar i forsøksordningen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget om overgangsordning for deltakere i forsøksordningen? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.4. RETT TIL MER OPPLÆRING

Det følger ny opplæringslov § 18-3 første ledd at de som ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, har rett til videregående opplæring fra det året de fyller 19 år. Det betyr at fylkeskommunen har en plikt til å tilby mer videregående opplæring til de som ønsker det. Det gjelder opplæring frem mot både standpunktkarakter og modul karakter.

Voksne har etter ny opplæringslov § 18-3 andre ledd rett til inntak på et opplæringstilbud som fører fram til en av tre sluttkompetanser som de har søkt på. Videre har fylkeskommunen plikt til å sørge for at søkere med betydelig realkompetanse knyttet til en viss yrkeskompetanse, får mulighet til å formalisere denne kompetansen gjennom fag- eller svennebrev. Voksne har dermed en bedre rett enn ungdom ved at retten er knyttet til sluttkompetanse og ikke til utdanningsprogram. Mange voksne søker videregående opplæring fordi de vil formalisere en yrkeskompetanse eller ønsker en spesifikk kompetanse for å komme ut i arbeid, og opplæringen for voksne skal bygge på den voksnes realkompetanse. For å opprettholde egenarten i voksentilbudet, er retten til inntak knyttet til sluttkompetanse.

Det er naturlig at retten til mer opplæring gjenspeiler retten til inntak. Dette får betydning for voksne som ikke blir formidlet til læreplass. Det følger av ny opplæringslov § 18-6 første ledd at

voksne som ikke får tilbud om læreplass, har rett til et annet opplæringstilbud som gir grunnlag for den sluttkompetansen de er tatt inn på. Vi foreslår derfor også at voksne som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, får rett til mer opplæring som gir grunnlag for den sluttkompetansen de er tatt inn på. I slike tilfeller skal den voksne enten få mer opplæring i bedrift dersom kontrakten med lærebedriften kan forlenges, eller annet opplæringstilbud jf. ny lov § 18-6 første ledd.

Se ellers om retten til mer opplæring i omtalen til kapittel 5 (punkt 3.4.4 i andre delen).

2.4.5. OPPLÆRING I FREMMEDSPRÅK I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Vi viser i ny § 13-3 til at §§ 5-5 og 5-6 også gjelder for deltakere i videregående opplæring for voksne. Det betyr at endringen vi foreslo i ny § 5-6, om at elever kan få opplæring i fremmedspråk dersom de ønsker det, også gjelder for voksne deltakere. Dette samsvarer med retten som finnes i dag i grunnskolen og vårt forslag om å innføre denne retten for elever i videregående opplæring. Vi mener det samme må gjelde for deltakere i videregående opplæring for voksne.

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 13-3 om at deltakere i videregående opplæring for voksne som har rett til fritak i fremmedspråk, kan velge å likevel få slik opplæring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.6. FRITAK FRA SKRIVEOPPLÆRING I ETT AV DE NORSKE SKRIFTSPRÅKENE I OPPLÆRINGEN FOR VOKSNE

Det følger av dagens forskrift § 1-13 første ledd at § 1-11 gjelder for voksne som følger videregående opplæring spesielt organisert for dem. Ut fra ordlyden i § 1-13 gjelder § 1-11 kun for voksne i *videregående* opplæring. Det fremgår imidlertid av Udir-3-2012 om voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A punkt 4.6.4 at § 1-11 i dagens forskrift også gjelder for *grunnskoleopplæring* for voksne selv om dette ikke er eksplisitt regulert. Vi foreslår derfor å presisere denne forvaltningspraksisen i ny § 13-4 om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene. Denne paragrafen gjelder både forberedende og videregående opplæring for voksne.

Deltakere i forberedende og videregående opplæring for voksne har ulike rettigheter. Deltakere i forberedende opplæring for voksne har rett til særskilt språkopplæring etter ny opplæringslov § 19-8 første ledd, mens deltakere i videregående opplæring for voksne har kun rett til forsterket opplæring i norsk etter paragrafens andre ledd. Vi kan ikke stille krav til at deltakere i videregående opplæring for voksne får særskilt språkopplæring, slik som paragrafen er utformet i dag, når de ikke har rett til dette. Likevel er forsterket opplæring i norsk en del av den særskilte språkopplæringen, som i tillegg består av morsmålsopplæring og tospråklig opplæring i fag, jf. ny opplæringslov § 3-6. Vi foreslår derfor at deltakere i forberedende opplæring for voksne kan få

fritak fra skriveopplæring i sidemålet sitt dersom de får særskilt språkopplæring, mens deltakere i videregående opplæring for voksne kan få fritak dersom de får forsterket opplæring i norsk.

Vi viser ellers til vurderingene våre til kapittel 1 og 5.

? Er dere enige i forslaget vårt om å klargjøre i ny § 13-4 at fritak fra skriveopplæring også gjelder for den forberedende opplæringen for voksne?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget om å endre ordlyden i ny § 13-4 om at paragrafen kun gjelder fritak fra «skriveopplæring» i sidemålet? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget om å endre ordlyden i ny § 13-4 om at paragrafen kun vil gjelde de voksne deltakerne som både får opplæring etter ordinær læreplan i norsk og oppfyller ett av vilkårene i bokstav a til c? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt i ny § 13-4 andre ledd om at de voksne deltakerne skal få rett til å få skriveopplæring i sidemål dersom de ønsker det? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.7. FRITAK FRA OPPLÆRING I KROPPSØVING I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Det følger av dagens forskrift § 1-13 første ledd at blant andre dagens § 1-12 om fritak fra opplæring i kroppsøving også gjelder for deltakere i videregående opplæring for voksne. Dette tilsier at vilkårene for å få innvilget fritak i dagens § 1-12 også skal gjelde for voksne deltakere. Samtidig følger det av dagens § 1-13 siste ledd at deltakere i videregående opplæring for voksne er fritatt fra opplæring i kroppsøving. Det kan derfor fremstå som uklart om voksne deltakere

automatisk er fritatt fra kroppsøvingfaget, eller om de må søke og legge frem dokumentasjon slik som elever.

Vi mener det er en feil i dagens § 1-13 første ledd, og at når det vises til § 1-12, må dette gjelde kun for privatister og ikke voksne deltakere. Vi mener derfor ikke at voksne deltakere må søke om slikt fritak. Dette følger blant annet av [Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet – 2023 punkt 7.4. Vi foreslår derfor å presisere i ny § 13-5 at deltakere i den videregående opplæringen for voksne er fritatt fra opplæring i kroppsøving.](#)

2.4.8. OPPLÆRING ETTER LÆREPLANEN I NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER I FORBEREDENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Vi foreslår en egen bestemmelse som regulerer deltakere i forberedende opplæring for voksne sin rett til opplæring etter læreplanen i norsk for språklige minoriteter.

Det følger av gjeldende forskrift § 1-1 første ledd bokstav e at elever som har rett til særskilt norskopplæring etter opplæringsloven § 2-8, skal få opplæring etter tilpassing til læreplanen i norsk eller opplæring etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Paragraf 3-6 i ny opplæringslov beskriver særskilt språkopplæring som en overgang inntil eleven kan norsk godt nok til å følge den ordinære opplæringen. Særskilt språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengs, morsmålsopplæring, tospråklig opplæring i fag eller begge deler.

I forberedende opplæring for voksne er det imidlertid to likestilte læreplaner i norskfaget; læreplan i norsk og læreplan i norsk for språklige minoriteter, der begge læreplanene fører fram til sluttvurdering og eksamen i faget.

I forberedende opplæring for voksne følger deltakerne opplæringen etter læreplan i norsk for språklige minoriteter fram til sluttvurdering og eksamen hvis de har behov for opplæring i norsk som andrespråk.

Voksne deltakere i forberedende opplæring med rett til særskilt språkopplæring kan få deler av denne retten, det vil si forsterket opplæring i norsk, oppfylt ved å få opplæring etter læreplanen i norsk for språklige minoriteter.

Vi foreslår i § 13-8 at deltakere som har eller har hatt særskilt språkopplæring skal kunne velge å følge læreplanen i norsk for språklige minoriteter. Vi imidlertid usikre på om det er nødvendig og hensiktsmessig at deltakere som *tidligere* har hatt rett til særskilt språkopplæring, skal kunne velge å følge læreplanen i norsk for språklige minoriteter eller om det er tilstrekkelig at deltakere som fortsatt har rett til særskilt språkopplæring skal kunne velge å følge den. Ettersom begge læreplanene fører fram til sluttvurdering og eksamen i faget, kan det kanskje være hensiktsmessig om deltakere selv kan velge å følge denne læreplanen selv om de ikke lenger har rett til særskilt språkopplæring. På den andre siden vil dette være deltakere som har tilstrekkelig norskkunnskaper til å følge ordinær opplæring, noe som kan tilsa at de bør få opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Opplæring etter ordinær læreplan vil trolig være en fordel dersom deltakeren skal ta videregående opplæring, og det vil muligens være enklere å organisere opplæringen for kommunene dersom det bare er deltakere med særskilt språkopplæring som kan velge å følge læreplanen i norsk for språklige minoriteter.

Er dere enig i forslaget til ny § 13-8 om at både deltakere med rett til særskilt språkopplæring og deltakere som tidligere har hatt særskilt språkopplæring skal kunne

velge å følge læreplanen i norsk for språklige minoriteter? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enig.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

2.4.9. OPPLÆRING ETTER LÆREPLANEN I NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER MED KORT BOTID I NORGE I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Det følger av dagens forskrift § 1-17 tredje ledd hva som er vilkårene for at voksne deltakere i videregående opplæring kan følge læreplanen for språklige minoriteter med kort botid i Norge. Vi viser til vurderingen ovenfor når det gjelder vilkårene for fritak fra skriveopplæring i skriftlig sidemål, der vi presiserte at deltakere i videregående opplæring for voksne ikke har rett til særskilt språkopplæring, men kun forsterket opplæring i norsk, jf. ny opplæringslov § 19-8 andre ledd. Vilket i dagens § 1-17 tredje ledd bokstav b, omtaler også særskilt språkopplæring. Vi mener vurderingen her blir den samme som ovenfor, og vi foreslår derfor å presisere at vilkåret er at den voksne deltakeren har forsterket opplæring i norsk i ny § 13-7 bokstav b. For øvrig foreslår vi å videreføre dagens vilkår i opplæringen for voksne, se omtale av opplæring og eksamen etter læreplanen for språklige minoriteter med kort botid i kapittel 5.

? **Er dere ellers enige i vårt forslag til kapittel 13 om innholdet i opplæringen for voksne? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. INNTAK OG FORMIDLING TIL VIDAREGÅENDE OPPLÆRING FOR VAKSNE (KAPITTEL 14)

3.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å innføre et nytt krav i ny § 14-3 om at søkerne må føre opp tre sluttkompetanser i prioritert rekkefølge i søknaden, da opplæringstilbudet etter ny lov skal føre frem til én av tre sluttkompetanser som de har søkt på
- å ta inn i ny § 14-5 at når en søker får realkompetansevurdering ved inntak til videregående opplæring for voksne, kan hen få godkjent hele eller deler av moduler

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å endre strukturen i kapittelet ved å dele inn i seks paragrafer

- å tydeliggjøre i ny § 14-2 at de som har rett til videregående opplæring for voksne etter ny opplæringslov, skal komme inn på et opplæringstilbud som fører frem til én av tre sluttkompetanser som de har søkt på, og at de med betydelig realkompetanse skal få muligheten til å formalisere denne
- å ikke videreføre dagens forskrift § 6-45 andre ledd om at voksne primært skal tas inn til opplæringstilbud organisert for voksne, og § 6-48 om inntak av voksne uten rett, da det er regulert i ny opplæringslov
- å innføre en ny paragraf som klargjør fylkeskommunens plikt til å formidle voksne med rett til lære plass, se § 14-6
- å ikke videreføre reglene om enkeltvedtak i dagens forskrift §§ 6-46 siste ledd og 6-47 andre ledd, da det reguleres i forvaltningsloven

3.2. DAGENS REGLER

Etter dagens opplæringslov § 4A-3 har de som har fullført grunnskolen eller tilsvarende, men som ikke har fullført videregående opplæring, etter søknad rett til videregående opplæring for voksne fra og med det året de fyller 25 år.

Med hjemmel i dagens opplæringslov § 4A-3 første ledd siste punktum er det gitt utfyllende regler om inntak til videregående opplæring for voksne i forskriftens kapittel 6. Dagens paragrafer §§ 6-45 til 6-49 inneholder regler om inntak av voksne med rett til videregående opplæring, realkompetansevurdering av disse ved inntak, krav til saksbehandling, inntak av voksne uten rett og inntaksrekkefølgen.

Dagens forskrift til opplæringsloven § 6A-10 gjelder formidling av voksne som har rett til videregående opplæring.

3.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 18-3 siste ledd viderefører hjemmelen for å gi forskrift om hvem som har rett til videregående opplæring for voksne, og inntaket til opplæringen.

Ny opplæringslov § 18-8 tredje ledd viderefører også hjemmelen for å gi forskrift om realkompetansevurdering.

3.4. VÅR VURDERING

3.4.1. NY STRUKTUR I KAPITTELET

Vi foreslår en helt ny struktur i kapittelet for å gjøre det enklere å finne frem til hvilke regler som gjelder. Vi har for eksempel samlet regler som handler om det samme, på ett sted, fremfor at reglene er spredt på flere steder som i dagens forskrift. Vi foreslår å dele kapittelet i seks paragrafer som regulerer henholdsvis hvem som har rett til videregående opplæring for voksne, opplæringstilbudet, søknad om inntak, fylkeskommunenes behandling av søknader og inntaksrekkefølgen, realkompetansevurdering ved inntaket og formidling av lære plass til voksne.

3.4.2. RETT TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Ettersom forskriften skal fastsette nærmere regler om hvem som har rett til videregående opplæring for voksne, og ikke bare fastsette reglene om inntak, mener vi at dette bør gå

tydeligere frem av den nye forskriften. Vi foreslår derfor at utdyping av hvem som har rett til videregående opplæring, skal stå i en egen paragraf, og ikke sammen med andre regler om inntak slik det er i dagens forskrift § 6-45. Vi foreslår derfor ny § 14-1 om hvem som har rett til videregående opplæring for voksne. Paragrafen er tilpasset ny opplæringslov § 18-3 første ledd, som regulerer hvem som har rett til videregående opplæring for voksne, men viderefører ellers dagens forskrift § 6-45 første ledd.

Med tanke på retten til videregående opplæring for voksne står det i Utdanningsdirektoratets rundskriv Udir-2-2008 at en utenlandsk søker som har gjennomgått grunnskole i sitt hjemland uten å ha hatt engelsk som fag, ikke anses å ha fullført opplæring *tilsvarende* norsk grunnskole. Tolkningen inneholder ikke et tilsvarende engelskkrav for rett til videregående opplæring for ungdom. Dette er i dag ikke regulert i lov eller forskrift. Dersom engelskravet videreføres, vil det innebære at de mellom 19 og 24 år med rett til videregående opplæring, ikke kan velge mellom videregående opplæring for ungdom eller videregående opplæring for voksne, dersom de mangler engelsk. Vi foreslår derfor ikke å ta et krav om engelsk for utenlandske søkere inn i forskriften. Vi mener også at en slik tolkning bør utgå, da det ikke bør stilles strengere krav for inntak til videregående opplæring for voksne, enn det som stilles for ordinær videregående opplæring.

Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre et krav om engelsk for utenlandske søkere som har gjennomgått grunnskole i sitt hjemland?

Ja

Det bør være likebehandling når det gjelder inntaksregler, men det kan være behov for at fylkeskommunen må gi grunnleggende opplæring i engelsk, slik at elevene kommer opp på et språklig nivå, som medfører at de kan få ordinær vurdering i dette obligatoriske fellesfaget.

3.4.3. OPPLÆRINGSTILBUDET I DEN VIDEREGÅENDE OPPLÆRINGEN

Ny opplæringslov § 18-3 andre ledd regulerer retten til inntak for voksne. Regelen erstatter dagens forskrift § 6-45 tredje ledd. Det følger av ny opplæringslov § 18-3 andre ledd at de voksne skal komme inn på et opplæringstilbud som fører frem til én av tre sluttkompetanser som de har søkt på. Videre skal fylkeskommunen sørge for at søkere med betydelig realkompetanse knyttet til en viss yrkeskompetanse får mulighet til å formalisere denne kompetansen gjennom fag- eller svennebrev. Det fremgår av merknaden til paragrafen i ny opplæringslov at søkeren kan velge mellom å få tilbud om formalisering av kompetansen eller å få inntak til et opplæringstilbud som gir én av tre sluttkompetanser, f. Det foreslås at denne valgfriheten presiseres i forskriften, se ny § 14-2.

Forslaget til ny § 14-3 første ledd andre punktum erstatter dagens forskrift § 6-45 tredje ledd første punktum. I dagens forskrift er det krav at søkeren skal føre opp «den ønskede sluttkompetansen». Vi foreslår at søkeren må føre opp tre sluttkompetanser som hen ønsker, i prioritert rekkefølge, for å ta hensyn til at ny opplæringslov § 18-3 andre ledd gir rett til å komme inn på et opplæringstilbud som fører frem til én av tre sluttkompetanser som søkeren har søkt på.

3.4.4. INNTAKSREKKEFØLGE

I forslag til ny § 14-4 første ledd foreslår vi å videreføre dagens forskrift § 6-47 første ledd om at fylkeskommunen fortløpende skal behandle søknader om inntak til vidaregåande opplæring for voksne, at fylkeskommunen ikke kan ha ventelister og at fylkeskommunen skal gi søkerene et tilbud om vidaregåande opplæring for voksne innen rimelig tid.

Forslaget vårt til ny § 14-4 andre ledd regulerer inntaksrekkefølgen til vidaregåande opplæring for voksne. Forslaget viderefører i stor grad inntaksrekkefølgen i dagens forskrift § 6-49, men er tilpasset ny opplæringslov.

Dagens forskrift § 6-49 siste ledd videreføres ikke i kapitlet her, men i forslaget til ny forskrift § 4-15 siste ledd i kapittel 4 om inntak til vidaregåande opplæring for ungdom. Vi viser til at paragrafen regulerer inntaksrekkefølgen når den voksne søker om inntak til vidaregåande opplæring for ungdom, og at det derfor er naturlig at den tas inn der.

Vi foreslår å ikke videreføre dagens forskrift § 6-47 tredje ledd, da den gjelder der fylkeskommunen gir den voksne tilbud om en annen sluttkompetanse enn den søkeren ønsker. Dette er ikke lenger aktuelt da ny opplæringslov § 18-3 andre ledd gir rett til å komme inn på et opplæringstilbud som fører frem til én av tre sluttkompetanser som de har søkt på.

3.4.5. REALKOMPETANSEVURDERING VED INNTAK

Vårt forslag til ny § 14-5 regulerer fylkeskommunens plikt til å sørge for realkompetansevurdering ved inntak til vidaregåande opplæring for voksne. Forslaget viderefører i all hovedsak det som fremgår av dagens forskrift § 6-46, men er tilpasset innføringen av modulstrukturert opplæring for voksne. Vi viser til paragrafens andre ledd hvor det er tatt inn at når søkeren blir realkompetansevurdert, kan hen få godkjent hele eller deler av *moduler*, i tillegg til fag og opplæringsår.

Forslaget til ny § 14-2 viderefører dagens forskrift § 3-45 tredje ledd om at søkeren ikke skal få opplæring i hele fag som de har fått godkjent gjennom realkompetansevurdering. Det foreslås en tilsvarende regel for hele moduler som søkeren har fått godkjent gjennom realkompetansevurdering.

3.4.6. FORMIDLING AV LÆREPLASS FOR VOKSNE

Forslaget til ny § 14-6 erstatter delvis dagens forskrift § 6A-10 første ledd, som er en «kan»-regel for fylkeskommunen. Med henvisning til ny opplæringslov § 18-6 vil fylkeskommunen ha en plikt til å formidle voksne til læreplass dersom kravene i ny lov § 18-6 er oppfylt.

Av pedagogiske hensyn foreslår vi en henvisning til ny opplæringslov § 18-6 i forslaget til ny § 14-6 første ledd.

Vilkårene for ungdom for å bli formidlet følger av forslaget til ny § 7-3, som beskriver krav til overgang mellom trinn. Dette er derimot ikke aktuelt for voksne, og vi foreslår derfor ingen henvisning til denne paragrafen i ny § 14-6 andre ledd. Dette vil heller ikke være aktuelt i modulstrukturert opplæring, ettersom modulene ikke skal være gjensidig avhengig av hverandre og det ikke skal stilles krav om overgang mellom moduler. I forslagene til de modulerte læreplanene er det dessuten ikke en definert skoledel og bedriftsdel. Intensjonen er at fylkeskommunen og bedriften inngår en avtale om fordeling av opplæring av kompetansemål. For eksempel virker det rimelig at fylkeskommunen står for opplæring av modul 1 (norsk og samfunnskunnskap), men også deler av øvrige moduler, for eksempel kompetansemål hentet fra programfag i vg1 eller vg2. Dette er også likt dagens praksis uten modulstrukturert opplæring,

der fylkeskommunen og lærebedriften inngår avtaler om opplæring, jf. dagens forskrift § 6A-7. Dette vil de fortsatt kunne gjøre uavhengig av om lærefaget har modulstrukturert opplæring eller ikke.

Retten til læreplass, og dermed retten til å bli formidlet til læreplass, gjelder når voksne er tatt inn på tilbud med en sluttkompetanse der læreplanen forutsetter opplæring i bedrift. Opplæringen skal som øvrig opplæring for voksne, bygge på den kompetansen den voksne har, jf. opplæringsloven § 19-1.

3.4.7. DOBBELTREGULERING

For å unngå dobbeltregulering foreslår vi å ikke videreføre dagens forskrift § 6-45 andre ledd, som angir at voksne primært skal tas inn til opplæringstilbud som er organisert for voksne, og at tilbudet skal tilpasses behovet til den voksne. Vi viser til at dette er regulert i ny opplæringslov §§ 19-1 første ledd andre punktum og 19-2 andre ledd.

Det samme gjelder dagens forskrift § 6-48 om inntak av voksne uten rett. Vi viser til at den nye opplæringsloven §§ 18-5 og 18-8 gir reglene om inntak av voksne uten rett, hvilke rettigheter de har dersom de tas inn, og at de selv må betale for realkompetansevurderingen med mindre kommunen eller Arbeids- og velferdsetaten tilrår dem.

Reglene om enkeltvedtak, herunder hva som skal gå frem av slike avgjørelser, i dagens forskrift §§ 6-46 siste ledd og 6-47 andre ledd er ikke videreført, da dette uansett følger av forvaltningsloven.

? Er dere enige i vårt forslag om at det ved realkompetansevurdering også skal kunne godkjennes hele eller deler av moduler? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i vårt forslag om at søkere ikke skal få opplæring i hele moduler som er godkjent gjennom realkompetansevurdering? Utdyp gjerne.

Ja

Et ja med forbehold. Dette bør behandles likt med regelverk for andre beståtte fag på andre områder i forskriften.

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til kapittel 14? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Det bør være mulighet til å få realkompetansevurdering før man søker om VOV

4. INDIVIDUELL VURDERING FOR VAKSNE (KAPITTEL 15)

4.1. HVA FORESLÅR VI?

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Utdanningsdirektoratet (Udir) foreslår følgende endringer i innholdet som følge av innføring av modulstrukturert forberedende (FOV) og videregående (VOV) opplæring for voksne:

- å slå fast i ny § 15-3 at det kan fremgå i læreplanen for faget eller modulen at uttrykkene *godkjent* og *ikke godkjent* eller *lav*, *middels* og *høy måloppnåelse* skal brukes som vurderingsuttrykk istedenfor tallkarakterer
- å ikke videreføre at halvårsvurdering ikke skal gis når opplæringsperioden er kortere enn et halvår
- å regulere et unntak i ny § 15-26 om at om at modulkarakterer ikke skal føres på vitnemålet i forberedende opplæring for voksne
- å regulere at sluttvurderingen i modul 4 i FOV skal være en standpunktvurdering
- å fastsette at voksne som har læretid i bedrift, og instruktør i modulstrukturert opplæring skal være i dialog om forventet tidspunkt for halvårsvurdering og modulvurdering, i ny §§ 15-9 og 15-12
- å høre to alternativer til vurdering av enkeltmoduler i VOV

Forslag til læreplaner i den modulstrukturerte opplæringen, er sendt på høring for seg. I tillegg er det sendt ut to høringer om vurderingsuttrykkene som foreslås for enkeltmoduler i FOV og VOV, og om det skal være krav om eksamen. [Se alle de andre høringene som gjelder modulstrukturert opplæring på udir.no.](#)

I tillegg foreslår vi følgende endringer:

- å innføre et krav om bestått (karakteren 2 eller bedre) for privatister i forberedende opplæring for voksne som følge av NOU 2019: 23
- å regulere dagens mulighet i § 23-1 til å dispensere fra dette kapittelet i ny § 15-7

4.2. DAGENS REGLER

Reglene om individuell vurdering for voksne er regulert i forskrift til opplæringsloven kapittel 4. Sluttvurderingsordningen i det enkelte faget står i læreplanen i faget.

4.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 19-1 første ledd viser til at opplæringen skal være i samsvar med målene og prinsippene for opplæringen, herunder læreplanene, og at opplæringen skal bygge på kompetansen til den voksne deltakeren. Av andre ledd følger det at departementet kan gi forskrift om læreplaner i fag for forberedende og videregående opplæring for voksne.

I § 19-1 tredje ledd står det at voksne har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringen, og at departementet gir forskrift om individuell vurdering, klage på vurdering og dokumentasjon.

4.4. OPPDRAG OM MODULSTRUKTURERT OPPLÆRING I FORBEREDENDE OPPLÆRING OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Udir ble i oppdrag 2022-024 bedt om å modulstrukturere læreplanene i utvalgte lærefag i videregående opplæringen for voksne (VOV). HK-dir ble samtidig gitt et tilsvarende oppdrag for forberedende opplæring for voksne (FOV) i sitt tildelingsbrev for 2023. Oppdragene var en oppfølging av Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. Udir og HK-dir samarbeider om å gjennomføre oppdragene. HK-dir har hovedansvaret for forberedende opplæring for voksne. Udir har hovedansvaret for videregående opplæring for voksne.

I oppdragene er vi bedt om å utvikle vurderings- og dokumentasjonsordninger, som skal følge av forskrift til opplæringsloven. HK-dir er i tillegg bedt om å foreslå ordninger for sluttvurdering for FOV. Det følger av oppdraget at eksisterende ordninger for fag- og svenneprøven skal utgjøre sluttvurderingen i det modulstrukturerte opplæringsløpet i VOV, og at grunnlaget for vurderingen av fag- og svenneprøven er kompetansemålene i den ordinære læreplanen på videregående trinn 3. Fastsatte forsøkslæreplaner og erfaringer fra forsøket med modulstrukturert opplæring for voksne skal ligge til grunn for arbeidet.

Fra august 2024 skal alle læreplanene i forberedende opplæring for voksne være modulstrukturerte. Det skal også læreplanene i 13 utvalgte lærefag, som alle har vært en del av modulforsøket for VOV. Udir og Hk-dir har fått i oppdrag å vurdere om læreplanene i flere lærefag bør modulariseres, og når dette eventuelt bør gjøres.

[De øvrige høringene om modulstrukturert opplæring som er nevnt innledningsvis i dette kapitlet, må ses i sammenheng med denne høringen for å få et helhetlig bilde av modulstrukturert opplæring i FOV og VOV.](#)

4.4.1. FORSØK MED FORBEREDENDE VOKSENOPPLÆRING OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Forsøket med utprøving av modulstrukturerte læreplaner på nivået under videregående (i forsøket omtalt som forberedende opplæring for voksne eller FVO) startet i 2017 og skal pågå til 31. juli 2024. Det er utviklet egne læreplaner som består av fire moduler og en grunnmodul med tilhørende kompetansemål. I FVO gis sluttvurdering som vurdering av oppnådd kompetanse, både ved avslutning av gjennomførte moduler i fag og ved avslutning av opplæringen i faget etter modul 4.

Som en del av forsøket med FVO har ulike vurderingsuttrykk blitt prøvd ut:

- modul 4: standpunktkarakterer (skalaen 1–6)
- modul 3: tallkarakterer (skalaen 1–6)
- modul 2: godkjent / ikke godkjent
- modul 1: godkjent / ikke godkjent
- grunnmodulen: deltatt

For å få godkjent en modul må deltakeren ha vist tilfredsstillende kompetanse i modulen.

I forsøket med modularisert opplæring for voksne på videregående (i forsøket omtalt som modularisert fag- og yrkesopplæring eller MFY) har det blitt prøvd ut modulstrukturerte læreplaner i totalt 13 lærefag. Modulene tar utgangspunkt i læreplaner for opplæring i bedrift i vg3, men kan

også inneholde enkelte kompetansemål fra vg1 og vg2 som er relevante for lærefaget. I tillegg er det utviklet en egen modul med kompetansemål i norsk og samfunnskunnskap (modul 1), som er felles for alle lærefagene. Modulstrukturerte læreplaner har i hovedsak blitt prøvd ut innenfor rammene av opplæring i bedrift. Opplæringen har blitt organisert på ulike måter i fylkeskommunene som har deltatt i forsøket, og ofte har flere aktører vært involvert i opplæringen innenfor enkeltmoduler.

I forsøket med MFY har deltakerens kompetanse blitt løpende vurdert underveis i opplæringen, inntil deltakeren har vist tilstrekkelig kompetanse i modulen. Modulene har vært avsluttende, og deltakerne har fått dokumentert godkjent opplæring for hver modul på kompetansebevis. Vurderingsuttrykket *godkjent* har blitt brukt i forsøket.

Det er ordinær fag- eller svenneprøve som er endelig sluttvurderingsordning for opplæringen i modulforsøket.

I forsøket inngår også utprøving av opplæring hvor deltakeren kombinerer opplæring på de to nivåene. Dette omtales som kombinasjonsforsøket.

Forsøket med FVO, MFY og kombinasjonsforsøket følgeevalueres av ideas2evidence på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Følgeforskningen pågår frem til forsøket avsluttes i desember 2023.

4.5. VÅR VURDERING

4.5.1. VIRKEOMRÅDE FOR KAPITTELET

Det følger av dagens forskrift § 4-1 andre ledd at voksne som er tatt inn til ordinær videregående opplæring i bedrift etter opplæringsloven kapittel 4, skal ha vurdering etter forskriftens kapittel 3. Det betyr at det er reglene om underveisvurdering, sluttvurdering, eksamen og dokumentasjon i kapittel 3 som skal følges når en voksen deltaker har læretid i bedrift.

I lys av innføring av modulstrukturert opplæring i FOV og VOV foreslår vi flere endringer fra dagens kapittel 4 i nytt kapittel 15 for å tilpasse reglene til opplæring i moduler.

Vi har vurdert om vi skal foreslå de samme tilpasningene som følge av innføringen av modulstrukturert opplæring i VOV i nytt kapittel 9 som vi har foreslått i nytt kapittel 15, men har kommet til at dette ikke er en hensiktsmessig løsning. Ettersom det i denne omgang innføres modulstrukturert opplæring i 13 lærefag, mener vi det er lite hensiktsmessig at alle reglene om vurdering i nytt kapittel 9, som i utgangspunktet gjelder opplæring for barn og ungdom, skal være tilpasset modulstrukturert opplæring for voksne. Vi mener derfor at det er mest hensiktsmessig å beholde reglene i kapittel 9 tilpasset opplæring etter ordinære læreplaner, og at alle nye regler som følge av innføring av modulstrukturerte læreplaner, bør foreslås som del av et nytt kapittel 15.

Vi foreslår å regulere i ny § 15-1 at voksne deltakere med lærekontrakt etter etter opplæringsloven kapittel 7, eller som får annet opplæringstilbud fordi de ikke blir formidlet til læreplass, skal ha vurdering etter reglene i nytt kapittel 9 del VIII, som gjelder særskilt for yrkesfaglige utdanningsprogram. I tillegg skal de voksne deltakerne få vurdering og dokumentasjon etter reglene i § 9-5, § 9-6, § 9-48 og § 9-54 fjerde ledd når de får opplæringen i bedrift. Voksne skal ellers ha vurdering etter nytt kapittel 15. Dette vil innebære en endring fra dagens ordning ved at voksne deltakere ikke lenger følger samme regler som ungdom. Endringen er først og fremst regelteknisk og får ingen praktiske betydninger for de voksne deltakerne, siden de nødvendige endringene som følge av modulene uansett hadde måttet tas inn i kapittel 9 hvis vi skulle beholdt dagens virkeområde.

? Er dere enige i forslaget vårt om at voksne som får læretid i bedrift/ annet opplæringstilbud skal få vurdering etter de nevnte reglene i kap. 9 og ellers etter kapittel 15? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.2. HALVÅRSVURDERING I FAG

Paragrafene om underveisvurdering i dagens forskrift §§ 3-12 og 4-8 gjelder for alle opplæringsløp og opplæringsarenaer, inkludert lærebedrifter. Vi foreslår å videreføre at de samme kravene til underveisvurdering også skal gjelde i det modulstrukturerte opplæringsløpet for å sikre voksne deltakerne de samme rammene for opplæring som for øvrige opplæringsløp.

I dagens § 4-8 er det presisert at dersom opplæringen varer i mindre enn et semester, skal det ikke gis halvårsvurdering til voksne deltakere.

I modulstrukturert opplæring vil deltakerne kunne gjennomføre opplæringen i forskjellig tempo. Opplæringsperioden for den enkelte deltaker og hver modul vil derfor kunne variere og gå over en kortere eller lengre tidsperiode. Med dagens paragraf om halvårsvurdering i § 4-8 vil dette bety at voksne deltakere som bruker mindre enn et halvår på en modul, ikke får halvårsvurdering. Halvårsvurderingen utgjør et formalisert stoppunkt i opplæringen som gir informasjon om deltakerens kompetanse på tidspunktet, og der deltakeren får veiledning om hvordan hen kan utvikle kompetansen videre. I modulstrukturert opplæring kan halvårsvurderingen i tillegg bidra til å gjøre det tydelig for deltakeren «hvor mye som gjenstår av» opplæringen i modulen.

Vi foreslår derfor å ikke videreføre dagens formulering i ny forskrift § 15-9, slik at voksne deltakere i modulstrukturert opplæring får halvårsvurdering selv om opplæringen organiseres over kortere tid enn et halvår. Dermed vil deltakerne få samme rett til halvårsvurdering uavhengig av hvor kort eller lang tid de bruker på modulene. Det vil også sikre at voksne får samme rett til halvårsvurdering i modulstrukturert opplæring uavhengig av om de har læretid i bedrift, eller om de får annen opplæring som alternativ til opplæring i bedrift i videregående opplæring for voksne.

Vi ser at fleksibiliteten til modulstrukturert opplæring og bruk av realkompetansevurdering i praksis kan gjøre opplæringen i enkeltmoduler svært kort i noen tilfeller, avhengig av hvilken kompetanse deltakeren har fra før. I slike tilfeller kan det virke uhensiktsmessig å ha et krav om at halvårsvurdering skal gis, og vi ber om høringsinstansenes syn på dette.

4.5.2.1. Dialog om tidspunkt for halvårsvurderingen

Vi mener tidspunktet for halvårsvurderingen for den enkelte modul bør være fleksibelt, slik modulstrukturert opplæring er ment å være. Derfor vil det være viktig at det er dialog mellom instruktør/lærer og deltaker om når den ordinære halvårsvurderingen skal skje, ut fra planlagt opplæring for hver enkelt modul.

Vi foreslår å ta inn i paragrafen at det skal være dialog mellom lærere/instruktør og den voksne deltakeren om tidspunktet for antatt halvårsvurdering ut fra den planlagte opplæringen for hver enkelt modul.

? **Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre at halvårsvurdering ikke skal gis dersom opplæringen varer i mindre enn et halvår i ny § 15-9?**

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Bør det følge av forskriften at det ikke er nødvendig å gi halvårsvurdering dersom opplæringsperioden er svært kort?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? **Er dere enige i vårt forslag om å regulere at det skal være dialog om forventet tidspunkt for halvårsvurdering i moduler, i ny § 15-9?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.3. ULIKE VURDERINGSORDNINGER FOR MODULSTRUKTURERT OPPLÆRING FOR VOKSNE

Det foreslås ulike vurderingsordninger for forberedende og videregående opplæring for voksne. Forskjellene handler blant annet om at arenaene for opplæring er ulike og at forslagene bygger på erfaringer fra forsøkene med modulstrukturerte læreplaner. Når det gjelder videregående opplæring er det gjeldende læreplaner for vg3 i LK20 som er blitt modulisert, og vurderingsordningene som foreslås, bygger derfor i hovedsak på allerede eksisterende ordninger.

4.5.4. VURDERINGSORDNING FOR MODULSTRUKTURERT OPPLÆRING I FORBEREDENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE (FOV)

Læreplanene for FOV bygger på prinsippene for, innholdet i og erfaringene med forsøkslæreplanene. På samme måte som med forsøkslæreplanene består hvert fag av fire moduler. I tillegg er det utviklet en grunnmodul for voksne som har behov for grunnleggende lese- og skriveopplæring.

4.5.4.1. Sluttvurdering

I forsøket med FVO gis sluttvurderingen som en vurdering av oppnådd kompetanse i fag, både ved avslutningen av opplæring i en modul og ved avslutningen av hele opplæringen i fag etter modul 4. Sluttvurderingen omfatter dermed både vurdering av deler av opplæringen og vurdering av hele opplæringen.

Én modul i FOV vil bestå av et definert sett med kompetansemål og utgjøre en mindre, avgrenset opplæringsenhet i faget. Etter gjennomført opplæring i en modul skal det gis en vurdering av oppnådd kompetanse. Vurderingen skal uttrykke den kompetansen / samlede kompetansen deltakeren har i faget ved avslutningen av opplæringen i en modul.

Intensjonen med modulstrukturert opplæring er at deltakerne skal kunne gjøre seg ferdig med og få dokumentert at de har gjennomført deler av opplæringen. Dokumentasjon av avsluttede moduler skal gjøre det enklere for deltakeren og andre aktører å holde oversikt over hvilke deler av opplæringen som er gjennomført, og hva som gjenstår. Dokumentasjon kan være viktig i kommunikasjon med andre aktører, som Nav og Lånekassen, ved flytting, ved pause i opplæringsløpet eller ved endring av opplæringsarena. Vi foreslår derfor at vurdering av moduler er sluttvurdering som skal kunne dokumenteres på et kompetansebevis. Sluttvurdering er et enkeltvedtak som også gir deltakerne rett til å klage på vedtaket. Dette taler for at vurdering av moduler bør være en form for sluttvurdering, og ikke en underveisvurdering.

4.5.4.1.1. Modulvurdering

Etter dagens regelverk kan sluttvurdering være standpunktkarakter, eksamenskarakter og godkjent etter realkompetansevurdering. I omtalen under som gjelder unntak fra føring på vitnemålet omtaler vi at det totale antallet karakterer ville være svært mange dersom alle sluttvurderinger skal føres på vitnemålet. Av den grunn foreslår vi derfor å regulere en ny form for sluttvurdering som skal ivareta behovet for vurdering av modul 1 til 3, i tillegg til grunnmodulen. Se vårt forslag til ny § 15-12 om «modulvurdering» under vurderingsordning i videregående modulstrukturert opplæring for voksne.

Vi foreslår at det er den som står for hoveddelen av opplæringen, som gjennomfører modulvurderingen. For FOV vil dette være faglæreren. Siden flere faglærere ofte er involvert i opplæringen, foreslår vi å regulere at dersom flere har hatt ansvar for deler av opplæringen, skal de sette karakteren i samråd.

4.5.4.1.2. Standpunktvurdering

For modul 4 er det imidlertid foreslått at sluttvurderingen skal være en standpunktkarakter. Det er ikke noe nytt ved denne vurderingen, og standpunktkarakteren skal fastsettes i samsvar med ny § 15-11, jf. § 9-16.

4.5.4.2. Klagerett

At modulvurdering skal være en sluttvurdering, innebærer at sluttvurderingen utgjør et enkeltvedtak som den voksne deltakeren får rett til å klage på. Vi foreslår at dette reguleres av egen paragraf i ny forskrift § 16-4, se omtalen av kapittel 16.

Klage på standpunktkarakterer videreføres i ny § 16-3 for voksne deltakere.

4.5.4.3. Unntak fra føring på vitnemålet

For forberedende opplæring for voksne foreslår vi videre å regulere et unntak fra ny § 15-26 om hva som skal føres på vitnemålet. Dersom alle modulvurderinger skal føres på vitnemålet, vil det totale antallet karakterer og vurderingsuttrykk bli stort for deltakere som gjennomfører opplæring i alle moduler i de fem fagene i forberedende opplæring for voksne. Vi foreslår derfor å regulere i ny § 15-26 at det som er foreslått å hete «modulvurderinger», ikke skal føres på vitnemålet. Modulvurderinger kan føres på et kompetansebevis.

Siden vi foreslår at vurderingsordningen for modul 4 skal være en standpunktvurdering, ikke en modulvurdering, betyr det at karakteren fra modul 4 føres på vitnemålet, jf. forslag til ny § 15-26.

? Er dere enige i forslaget vårt om at modulene i forberedende opplæring for voksne, med unntak av modul 4, skal avsluttes med en modulvurdering i ny § 5-12?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om at modul karakterer i forberedende opplæring for voksne skal føres på kompetansebeviset, og ikke på vitnemålet i ny § 15-26?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i forslaget vårt om modul 4 skal avsluttes med standpunktvurdering?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.5. VURDERINGSORDNING FOR MODULSTRUKTURERT OPPLÆRING I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

De modulstrukturerte læreplanene i lærefagene inneholder samlet sett alle kompetansemålene fra den ordinære læreplanen på videregående trinn 3. I tillegg kan modulene inneholde kompetansemål fra fellesfag på videregående trinn 1 og videregående trinn 2, og i noen tilfeller også relevante kompetansemål fra programfag på videregående trinn 1 eller trinn 2. Utvalgte kompetansemål fra norsk og samfunnskunnskap er samlet i én modul, som er identisk for alle som følger modulstrukturert opplæring. Voksne deltakere må gjennomføre alle modulene før de kan avlegge fag- eller svenneprøven, men det er ikke satt en tidsramme eller rekkefølge for

opplæringen. Det vil si at deltakerne kan ta flere moduler parallelt. Den voksne har rett til realkompetansevurdering, jf. nye §§ 18-1 og 18-8.

Modulene i VOV utgjør selvstendige opplæringsenheter, selv om det er faglige sammenhenger mellom modulene. Kompetanse som er utviklet i opplæringen i en modul, vil derfor kunne videreutvikles gjennom opplæringen i andre moduler. I forsøket har fylkeskommunene organisert opplæringen på ulike måter, og ofte har flere aktører vært involvert i opplæringen. Dette kan variere for de ulike modulene.

Vi foreslår å høre to ulike alternativer til vurderingsordning for modulstrukturert opplæring i videregående opplæring for voksne som skisseres under. Alternativene går ut på at enkeltmoduler enten skal ha en sluttvurdering som kalles modulvurdering, eller at enkeltmoduler skal vurderes med halvårsvurdering med karakter. Ved sluttvurderingsordningen beskrevet i alternativ I er det et krav om at modulene må være avsluttet med en viss kompetanse for å kunne gå opp til fag- eller svenneprøven og eventuelt eksamen. I alternativ II foreslår vi at halvårsvurdering med karakter skal uttrykke at modulen er gjennomført og avsluttet, og at det ikke stilles krav om at deltakerens kompetanse må være på et bestemt nivå. Ved alternativ II er det en eventuell eksamen og fag- eller svenneprøven som utgjør de eneste sluttvurderingene. Etter gjeldende ordning kan voksne klage på sluttvurderinger i fag, men ikke på halvårsvurderinger i de samme fagene. I motsetning til en modulvurdering (alternativ I), vil det derfor ikke være klagerett på en halvårsvurdering med karakter (alternativ II).

For begge alternativene må de voksne deltakerne være kjente med læreplanen i faget. Dette er i tråd med dagens forskrift §§ 3-3 og 4-3, men kan være særlig viktig i modulstrukturert opplæring der det kan variere når den voksne deltakeren skal være ferdig med opplæringen.

I tråd med § 19-1 i ny opplæringslov er det også felles for begge alternativene at opplæringen skal dokumenteres. Dokumentasjon av gjennomførte moduler vil gi deltakeren og andre aktører oversikt over hva som er gjennomført med hvilken kompetanse, og hva som gjenstår i opplæringsløpet. Dette vil være spesielt viktig ved flytting, pause i opplæringen eller endring i opplæringsarenaer.

4.5.5.1. Alternativ I: Enkeltmoduler skal ha en sluttvurdering – «modulvurdering»

4.5.5.1.1. Ny sluttvurdering

Erfaringene fra forsøket viser at vurderingen av deltakernes kompetanse i modulen først og fremst har skjedd som løpende vurdering underveis i opplæringen inntil deltakeren har vist tilstrekkelig kompetanse i modulen. I forsøket har modulene vært avsluttende, og deltakerne har fått dokumentert opplæringen i den enkelte modul på kompetansebevis. I og med at modulene er selvstendige opplæringsenheter som er avsluttende og ikke bygger direkte på hverandre, mener vi at det vil være hensiktsmessig at en sluttvurdering utgjør vurderingsordningen for den enkelte modul. På den andre siden vil kompetansen som er utviklet i en modul, kunne videreutvikles i andre moduler, noe som kan tale imot at dette er informasjon ved avslutningen av opplæringen. Dette kan imidlertid også skje i fag som er avsluttet.

En sluttvurdering viser om en modul er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse eller ikke, noe som også vil føres på et vitnemål. Vi mener dette kan være en fordel for deltakeren, lærebedriftene og andre som er interessert i dokumentasjon på at modulen faktisk er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse. I dette alternativet vil det foretas en vurdering når modulen anses å være avsluttet, som vil vise om modulen er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse. Alle

modulene må være avsluttet med tilstrekkelig kompetanse før den voksne deltakeren kan gå opp til fag- eller svenneprøve og en eventuell eksamen

Vi har vurdert standpunktvurdering som en mulig sluttvurderingsordning av modulene, men har kommet til at dette ikke er en hensiktsmessig vurderingsordning for modulstrukturert opplæring. Standpunktkarakterer brukes i hovedsak i skolen, noe som også preger innrammingen av denne sluttvurderingsordningen i og med at lengden på opplæringen og tidspunktet for fastsettelse av karakter er definert. Regelverket for standpunktkarakter egner seg også dårlig i lærebedrift og vil innebære å pålegge bedriftene mer ansvar enn de har i dag. Dersom enkeltmoduler skal vurderes med en sluttvurdering, foreslår vi derfor en ny sluttvurdering som kalles modulvurdering, se ny forskrift § 15-12. Denne bygger på erfaringene fra forsøket og er fleksibel, slik modulstrukturert opplæring er ment å være.

4.5.5.1.2. Tidspunktet for modulvurderingen

Vi mener at en modulvurdering skal uttrykke kompetansen deltakeren har ved avslutningen av opplæringen. I og med at deltakere kan bruke ulik tid i modulene, og oppstart og avslutning skjer på ulike tidspunkter, foreslår vi at det skal være en dialog mellom den som foretar modulvurderingen og deltakeren om forventet tidspunkt for når vurderingen skal skje. Dette foreslås regulert i ny § 15-12 andre ledd. Når avslutningen av opplæringen er, mener vi vil være en faglig og skjønnsmessig vurdering av når den som fastsetter modulkarakteren, vurderer at deltakeren har vist tilstrekkelig kompetanse i modulen til at den kan avsluttes. Vi foreslår å utdype dette i veiledning. Det er ikke et krav om at en modul må være avsluttet for at deltakeren kan starte på neste modul. Det er heller ingen satt rekkefølge på gjennomføring av modulene..

4.5.5.1.3. Hvem som fastsetter modulkarakteren

En sluttvurdering av modulene innebærer at for voksne som har læretid i bedrift, vil det være lærebedriften som får ansvar for å vurdere om den voksne har tilstrekkelig kompetanse ved avslutningen av den enkelte modulen eller ikke. Vi mener at ny § 15-2 må utformes slik at den tar høyde for at modulvurdering vil gjennomføres både i bedrift og i skole, og at det kan være ulikt fra bedrift til bedrift hvem som gir opplæringen. I tillegg må paragrafen være tilpasset bruk i FOV, som omtalt over. I mange tilfeller forholder de som har opplæring i bedrift, seg til flere instruktører, og det kan variere hvor tett på opplæringen den faglige lederen er. Det kan også være samme person som har rollene som faglig leder og instruktør. Vi foreslår derfor at det er den som har stått for hoveddelen av opplæringen, som gjennomfører modulvurderingen og fastsetter karakteren. Vi mener det i de fleste tilfeller vil være klart hvem dette er. Vi foreslår videre at dersom det er flere som har stått for deler av opplæringen, skal de sette modulkarakteren i den enkelte modul i samråd.

Videre foreslår vi å regulere at dersom kommunen, fylkeskommunen eller faglig leder i lærebedriften er i tvil om reglene for fastsettelse av modulkarakter er fulgt, kan de kreve at den som har stått for hoveddelen av opplæringen, gjør en ny faglig vurdering før karakterene blir fastsatt og ført. For VOV innebærer dette forslaget at fylkeskommunen har ansvaret dersom de også er ansvarlige for opplæringen, og at faglig leder har ansvaret når opplæringen skjer i bedrift.

4.5.5.1.4. Klagerett

At modulvurdering skal være en sluttvurdering, innebærer at sluttvurderingen utgjør et enkeltvedtak som den voksne deltakeren får rett til å klage på. I tillegg er vurderingen om en

modul er bestått eller ikke, bestemmende for om den voksne kan gå opp til fag- eller svenneprøve og en eventuell eksamen. Vi foreslår at dette reguleres av en egen paragraf i ny forskrift § 16-4, se omtalen av kapittel 16. Håndtering og behandling av klager gjøres ikke i bedrift i dag og er dermed ikke kjent saksbehandling for lærebedriftene. Vi viser til våre vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget nedenfor.

4.5.5.1.5. Dokumentasjon

Modulvurdering som sluttvurdering i videregående opplæring for voksne skal også føres på vitnemålet og kompetansebeviset sammen med karakteren fra en eventuell eksamen, i tråd med ny §§ 15-29 og 15-30. Dette skiller seg fra modulvurdering i FOV, der det foreslås et unntak om at modulvurderinger ikke skal føres på vitnemålet. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å utstede vitnemål og kompetansebevis, også der opplæringen i moduler gis i bedrift etter ny § 15-31. Den endelige sluttvurderingen på videregående trinn 3 vil imidlertid fortsatt være fag- og svenneprøven.

4.5.6. ALTERNATIV II: ENKELTMODULER VURDERES MED HALVÅRSVURDERING MED KARAKTER

4.5.6.1. Halvårsvurdering

I alternativ I ovenfor foreslår vi at enkeltmoduler avsluttes med en sluttvurdering, og at det stilles et krav om at modulene er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse før den voksne kan gå opp til fag- eller svenneprøve og eventuell eksamen. Som alternativ til dette forslaget ønsker vi å høre et forslag om at enkeltmoduler vurderes med halvårsvurdering med karakter. Dette innebærer at det er eventuell eksamen og fag- eller svenneprøven som utgjør de eneste sluttvurderingene for modulstrukturert opplæring i videregående opplæring for voksne. Halvårsvurderingen skal uttrykke at modulen er gjennomført og avsluttet, og det stilles ikke krav om at deltakerens kompetanse må være på et bestemt nivå. Halvårsvurdering innebærer også at deltakeren skal få informasjon om kompetansen sin i modulen og råd om hvordan hen kan utvikle kompetansen sin videre.

Etter dagens § 4-8 skal halvårsvurdering gis midt i opplæringsperioden og ved slutten av opplæringsåret for fag som ikke blir avsluttet. Vi foreslår å videreføre dette i ny § 15-10.

I tillegg til halvårsvurderingen den voksne deltakeren har rett til midt i opplæringsperioden, foreslår vi at det skal gis en halvårsvurdering med karakter ved avslutningen av opplæringen i den enkelte modul. Dette blir da i stedet for en sluttvurdering som i alternativ I. Vi foreslår derfor å ta inn i ny § 15-9 at halvårsvurdering med karakter også skal gis ved avslutningen av moduler som ikke avsluttes med modulvurdering.

Siden opplæringstiden i enkeltmoduler ikke er fastsatt, åpner dette for at deltakerens kompetanse kan bli løpende vurdert, og at opplæringen i modulen avsluttes når den voksne har oppnådd en tilfredsstillende kompetanse i den enkelte modulen. Dette er likt for modulvurderingen beskrevet ovenfor og er et poeng som bygger på erfaringer fra forsøket. Forskjellen på alternativ I som forutsetter at den voksne har en viss kompetanse før avleggelse av fag- eller svenneprøve og eventuelt eksamen, og alternativ II som ikke krever dette, blir derfor i praksis liten. I begge tilfeller vil opplæringen gjerne fortsette frem til den voksne vurderes å ha tilstrekkelig kompetanse til å avslutte modulen. Vi vurderer derfor at det vil være få tilfeller der den voksne vurderes til å ikke ha tilstrekkelig kompetanse. Vi kan kun se at

dette kan bli utfallet i situasjoner der det er uenighet mellom fylkeskommunen/lærebedriften og den voksne om kompetansen.

Siden det inntas et krav om at det skal være dialog om forventet tidspunkt for vurdering, legger vi i det at både den voksne og fylkeskommunen/lærebedriften skal bli hørt når det gjelder tidspunktet for vurdering. Det kan derfor også oppstå tilfeller der den voksne mener hen har tilstrekkelig kompetanse til å bli vurdert og ønsker dette, mens fylkeskommunen/lærebedriften ikke mener det foreligger tilstrekkelig kompetanse.

Halvårsvurderingen er en del av underveisvurderingen og er et formalisert stoppunkt i opplæringen som skal gi informasjon om oppnådd kompetanse så langt, og der den voksne får veiledning om hvordan hen kan videreutvikle kompetansen i enkeltmodulen. Å bruke halvårsvurdering med karakter ved avslutningen av enkeltmoduler gir tydelige signaler om at en enkeltmodul er gjennomført, men at sluttkompetansen først blir vurdert samlet ved fag- eller svenneprøven og ved en eventuell eksamen i forkant av prøven. Det vil også gi signaler om at den voksnes kompetanse fortsatt kan utvikle seg i løpet av opplæringstiden, samtidig som den sier noe om den voksnes kompetanse i den enkelte modulen. På den andre siden vil det ikke på samme måte som i en modulvurdering fremstå som avsluttende, og halvårsvurderingen vil heller ikke være bestemmende for den voksnes rett til å avlegge fag- eller svenneprøve og eventuelt eksamen.

Etter dagens § 3-12 har instruktøren ansvar for å gjennomføre halvårsvurderingen for lærlinger, lære kandidater og praksisbrevkandidater. Dette alternativet bygger derfor på gjeldende føringer som lærebedriftene er vant til. På samme måte som i alternativet om modulvurdering foreslår vi at det er den som har stått for hoveddelen av opplæringen, som gjennomfører halvårsvurderingen i ny § 15-9. Det er imidlertid ikke kjent praksis for lærebedriftene å gi halvårsvurdering *med karakter*, slik at dette forslaget vil innebære noe nytt for lærebedriftene. Instruktører og faglige ledere har derfor ingen eller liten erfaring med bruk av karakterskala og andre vurderingsuttrykk. Vi viser imidlertid til vår høring om bl.a. vurderingsuttrykk (lenke til høringen), der det foreslås mindre omfattende vurderinger av den voksnes kompetanse. Vi mener derfor at det faktum at halvårsvurderingen skal gis med karakter, vil ha liten praktisk betydning for lærebedriftene da det vil ligne på halvårsvurderingen de er vant til å gjøre. Se mer om dette under økonomiske og administrative konsekvenser.

4.5.6.2. Ikke klagerett

Siden halvårsvurdering er en underveisvurdering som ikke har betydning for kvalifisering til fag- eller svenneprøven og eventuelt eksamen, er den ikke et enkeltvedtak og er derfor ikke omfattet av klagerett.

4.5.6.3. Kompetansebevis

Halvårsvurdering med karakter skal ikke føres på vitnemålet. Halvårsvurderingen kan føres på et kompetansebevis etter § 15-39. Fylkeskommunen har ansvar for å utstede kompetansebevis og vitnemål.

? **Ønsker dere at opplæring i moduler i videregående opplæring for voksne avsluttes med underveisvurdering eller sluttvurdering? (Kryss av for alternativet dere ønsker.)**

Sluttvurdering (modulvurdering)

Ingen kommentar fra instansen

? **Dersom dere ønsker en sluttvurdering, er dere enige i forslaget vårt til ny § 5-12 om modulvurdering?**

Ja

Ja, men det bør ses på om modul 3 skal håndteres mer likt med modul 4, enn modul 1 og 2

? **Er dere enige i at det skal være et krav om at modulene er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse i alternativ I om sluttvurdering for å kvalifisere til fag- eller svenneprøve og eventuelt eksamen?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? **Er dere enige i at det ikke skal stilles krav om at modulene er avsluttet med tilstrekkelig kompetanse i alternativ II om halvårsvurdering for å kvalifisere til fag- eller svenneprøve og eventuelt eksamen, siden det ikke er klagerett på halvårsvurderinger?**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.7. VURDERINGSUTTRYKK FOR MODULSTRUKTURERT OPPLÆRING I FORBEREDENDE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Det følger av dagens forskrift § 4-4 at vurdering med karakter skal gis med tallkarakterene 1 til 6. Det står videre i tredje ledd at departementet kan fastsette i læreplanverket at uttrykkene *bestått* og *ikke bestått* eller *deltatt* og *ikke deltatt* skal brukes istedenfor tallkarakter. Vi foreslår å videreføre dagens paragraf om karakterer i fag, men med noen endringer som følge av innføringen av modulstrukturert opplæring for voksne, i ny § 15-3.

Vi mener at modulstrukturert opplæring i forberedende og videregående opplæring for voksne delvis kan bruke vurderingsuttrykk som fremgår av forskriften i dag, samtidig som det er behov for å regulere at det også kan brukes andre vurderingsuttrykk enn det som i dag fremgår av forskriftens § 4-4. Hvilke vurderingsuttrykk som skal brukes beskrives nærmere i høring om vurderingsuttrykk og eksamen som dere finner [her](#). Vi foreslår derfor å legge til i ny § 15-3 at

[departementet kan fastsette i læreplanene at uttrykkene *godkjent* og *ikke godkjent* eller *lav, middels* og *høy måloppnåelse* skal brukes istedenfor tallkarakterer.](#)

Vi foreslår videre å fastsette beskrivelser av innholdet i begrepene *lav, middels* og *høy måloppnåelse* i ny § 15-3. Dette er lignende nivåer i eksisterende veiledning til ordinære læreplaner i fag. Vi legger til grunn at bruken av begrepene *lav, middels* og *høy måloppnåelse* allerede er godt innarbeidet i sektor, og ser derfor ikke at bruken av disse uttrykkene vil bli en særlig utfordring.

Flere ulike forståelser av vurderingsuttrykket «godkjent» er i bruk i dag. Vi ønsker derfor å høre to ulike alternativer til hva vurderingsuttrykket «godkjent» bør tilsvare i vurdering av enkeltmoduler i lærefagene som inngår i modulstrukturert opplæring for voksne deltakere:

- *karakteren 2 (lav kompetanse)* eller bedre, som er kravet til bestått i tallkarakterskalaen 1-6
- *tilfredsstillende eller godkompetanse*, som er kravet til bestått ved fag- eller svenneprøven og som brukes ved realkompetansevurdering i opplæring i bedrift

Ikke godkjent vil i begge alternativene tilsvare *svært lav kompetanse* i faget

4.5.7.1. Alternativ 1 – «godkjent» av enkeltmoduler tilsvarer karakteren 2 eller bedre

Modulstrukturert opplæring er et opplæringsløp, der de voksne deltakerne utvikler kompetansen sin gradvis gjennom opplæringen i de ulike modulene. Når de har fått godkjent alle moduler, må de gå opp til fag- og svenneprøven hvor sluttkompetansen deres vurderes mer helhetlig og på tvers av moduler. Det faglige nivået for å få «godkjent» en modul bør derfor være rimelig utfra at de er underveis i et opplæringsløp og at enkeltmoduler kun omfatter deler av det som skal prøves til fag- og svenneprøven. Slik sett kan det være rimelig å legge kravet til å få godkjent enkeltmoduler på et lavere nivå enn kravet til å bestå en fag- og svenneprøve som prøver kandidatens sluttkompetanse ut fra hele læreplanen i vg3 opplæring i bedrift. Dersom «godkjent» av enkeltmoduler tilsvarer karakteren 2 eller høyere, vil det samsvare med kravet til bestått sentralt gitt eksamen, slik det er i dag.

4.5.7.2. Alternativ 2 – «godkjent» av enkeltmoduler tilsvarer tilfredsstillende eller god kompetanse

Argumenter for dette alternativet er fordelene med å ha samme krav til «godkjent» av enkeltmoduler som til fag- og svenneprøven og til «godkjent» ved realkompetansevurdering av voksne deltakere i fag med opplæring i bedrift. Ettersom realkompetansevurdering og modulstrukturert opplæring skal utfylle hverandre, vil dette alternativet for «godkjent» uttrykke samme grad av kompetanse som kreves for realkompetansevurdering i fag som normalt har opplæring i bedrift etter tilbudsstrukturen, jf. de nasjonale retningslinjene for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring pkt. 8.1. Dette er for eksempel relevant dersom en deltaker i modulstrukturert opplæring har fått hele eller deler av moduler godkjent etter realkompetansevurdering. Alternativet vil også kunne bidra til å forenkle kommunikasjonen overfor deltakerne og aktørene som er involvert i opplæringen. Kravet for å få godkjent realkompetansevurdering i vg3 læreplanen er at den voksne viser at hen har en tilfredsstillende eller god kompetanse i faget, jf. dagens forskrift § 3-5 femte ledd og [nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring. Det er presisert i retningslinjene at det ikke vil være tilstrekkelig at den voksne viser lav kompetanse i faget, dvs. en kompetanse som tilsvarer karakteren 2.](#)

? Ønsker dere at «godkjent» av enkeltmoduler i videregående opplæring for voksne skal tilsvare karakteren 2 (beskrevet som «lav kompetanse») eller «tilfredsstillende eller god kompetanse» (§ 15-3 alternativ A eller B)? (Kryss av for alternativet dere ønsker.) Begrunn gjerne svaret.

"Godkjent" tilsvare karakteren 2 eller bedre

"Godkjent" tilsvare tilfredsstillende eller god kompetanse

Det må uansett sikres at elevene er klar over hvorvidt "godkjent" tilsvare, lavt, middels eller høyt kompetanenivå

4.5.7.3. Forskriftsfeste standarder for realkompetansevurdering

Som nevnt over følger det av [de nasjonale retningslinjene for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring pkt. 8.1.](#) at ved realkompetansevurdering av fag som normalt har opplæring i bedrift etter tilbudsstrukturen er kravet til godkjent realkompetanse at det foreligger tilfredsstillende eller god kompetanse i faget. Det er altså samme kravene som gjelder som for bestått til fag- og svenneprøven, jf. dagens forskrift § 3-52

Når det gjelder fag der opplæringen normalt sett gis i skole, stilles det imidlertid andre krav til kompetanse. I disse tilfellene vil det være tilstrekkelig at kompetansen tilsvare karakteren 2 eller bedre. Det stilles derfor et lavere krav til kompetanse i disse fagene.

Vi mener det er uheldig at disse standardene kun følger av nasjonale retningslinjer. Vi har inntrykk av at det er bred enighet rundt disse standardene, og vi foreslår derfor å forskriftsfeste gjeldende rett. Dette vil ikke medføre noen endringer i praksis. Beskrivelsene av de ulike standardene er tatt inn i ny § 15-3 siste ledd (dette er dekket i både alternativ A og B).

? Er dere enig i at vi forskriftsfester kravene til godkjent realkompetanse som følger av de nasjonale retningslinjene for realkompetansevurdering av voksne i videregående opplæring i ny § 15-3 siste ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.8. REGULERING AV RETT TIL FRITAK FRA EKSAMEN FOR VOKSNE DELTAKERE

I dagens kapittel 4 er det ikke regulert at voksne deltakere kan få fritak fra eksamen. Dette var tidligere regulert i forskriften, slik som for elever, men forsvant ved en inkurie ut av forskriften

under revidering av kapittel 4 i 2020. Dette var ikke en tilsiktet endring, og vi foreslår derfor å regulere rett til fritak for voksne deltakere igjen, i ny § 15-15.

4.5.9. FRITAK FRA VURDERING MED KARAKTER I ETT AV DE TO SKRIFTSPRÅKENE

Vi foreslår å gjøre noen språklige endringer i dagens § 4-13 første ledd bokstav b og c, der vi mener det blir tydeligere å vise til «opplæring tilsvarende 8. til 10. trinn» i stedet for ungdomstrinnet. Det er fordi det ikke er noen trinn i forberedende opplæring for voksne fra og med 01.08.2024 når opplæringen deles inn i moduler.

Videre foreslår vi å dele opp dagens § 4-13 første ledd bokstav c. Vi foreslår ny bokstav c som dreier seg om opplæring gitt på nivå tilsvarende 8. til 10. trinn og som viser til retten til særskilt språkopplæring for denne gruppen. Ny bokstav d foreslår vi at skal gjelde for deltakere i videregående opplæring for voksne som har eller har hatt rett til forsterket opplæring i norsk. Vi viser til vår omtale om dette i kapittel 13 om fritak fra skriveopplæring i ett av de norske skriftspråkene i opplæringen for voksne. Vi kan ikke se at paragrafen ikke skal gjelde også for de som har rett til forsterket opplæring i norsk på nåværende tidspunkt, og vi foreslår derfor å ta inn disse også i bokstav d.

? Er dere enige i vårt forslag om å dele opp dagens § 4-13 første ledd bokstav c, for å skille mellom opplæring tilsvarende 8. til 10. trinn i ny § 15-16 første ledd bokstav c, og videregående opplæring for voksne i ny bokstav d i samme paragraf? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Er dere enige i at deltakere i videregående opplæring for voksne som på nåværende tidspunkt har rett til forsterket opplæring i norsk også skal omfattes av paragrafen slik som foreslått i ny § 15-16 første ledd bokstav d? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.10. KRAV OM BESTÅTT VED PRIVATISTEKSAMEN I FORBEREDENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Etter dagens forskrift er det ikke krav om bestått karakter for å få rett på vitnemål og inntak til videregående opplæring. Opplæringslovutvalget (NOU 2019: 23) har vurdert om det bør innføres et beståttkrav for privatister i forberedende opplæring for voksne, på samme måte som for realkompetansevurdering som sluttvurdering. Vi viser til utvalgets vurderinger her. Utvalget skriver at de ser det som en fordel at privatistordningen opprettholdes, samtidig som et

beståttkrav forhindrer at ordningen utnyttes for å slippe forberedende opplæring for voksne. Utvalget foreslår derfor at det innføres krav om karakteren 2 eller bedre for å få rett til videregående opplæring på grunnlag av privatisteksamen, og at paragrafen reguleres i forskrift.

Departementet skriver i høringen om forslag til ny opplæringslov punkt 43.6.4.1 at utvalgets forslag vil bli fulgt opp i forskrift til ny opplæringslov. I tråd med dette foreslår vi å regulere i ny § 15-26 at voksne privatister bare kan få vitnemål dersom de får karakteren 2 eller bedre i fagene de tar som privatist.

? Er dere enige i forslaget om at privatister bare kan få vitnemål dersom de får karakteren 2 eller bedre i fagene? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

4.5.11. EGEN PARAGRAF OM DISPENSASJON FRA REGLENE OM INDIVIDUELL VURDERING

Vi foreslår at adgangen å gi dispensasjon fra reglene om vurdering videreføres, men at det tas inn en egen bestemmelse om adgangen til å gi dispensasjon fra kapittel 15 i ny § 15-7. Se omtalen av tilsvarende bestemmelse i kapittel 9, under «Generelle regler om vurdering».

4.5.12. STRUKTURELLE ENDRINGER I KAPITTELET

Ny struktur i forskriften innebærer at vi i kapittel 15 i stor grad viser tilbake til tilsvarende regel i kapittel 9, der det samme gjelder for voksne deltakere. Dette skiller seg fra dagens kapittel 4, der alle reglene gjengis. Det som er spesielt for voksne deltakere skrives ut i kapittel 15.

I tråd med strukturen har vi også foreslått å slå sammen flere paragrafer som viser til tilsvarende regler i kapittel 9. Utgangspunktet for at vi foreslår å slå sammen paragrafer, er at paragrafene som slås sammen, handler om regler innenfor samme tema, eksempelvis innenfor eksamen, og at de sammenslåtte paragrafene i hovedsak har samme pliktsubjekt, eksempelvis kommunen.

Vi foreslår ellers de samme strukturelle endringene i kapittel 15 som i kapittel 9, slik at rekkefølge og sammenheng i kapitlene samsvarer.

? Er dere enige i forslaget vårt til strukturelle endringer i kapittel 15? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

Er dere ellers enige i vårt forslag til kapittel 15? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Både struktur og vurdering i forbindelse med voksenopplæringen, kan medføre at det skapes avstand til andre deler av læreplanverk og forskrift som overordnet del - prinsipper og verdier for opplæringen, hvor oppstykkningen av opplæring for de voksne elevene kan medføre at det forskriftsfestede oppdraget og samfunnsmandatet som ligger i overordnet del ikke 100 % vil kunne bli realisert for denne elevgruppen.

Det er også viktig å tenke gjennom vurderingsordningen. Det er ikke nødvendig etter vårt syn, med differensiert karaktersystem på modul 1 og 2, men her må de samme underveisvurderingsreglene gjelde som for grunnskoleopplæring uten karakter. Når det gjelder modul 3, kan det være hensiktsmessig å ha en gjeldende overgang mot den formelle sluttvurderingen med karakter som elevene møter i modul 4, slik at man har en vurderingsordning i modul 3 som bidrar til at man øver seg opp i det vurderingsregimet man møter i modul 4.

Evalueringsforskningen på modulforsøkene oppleves også som for snever resultatmessig til at dette kan implementeres på et generelt grunnlag pr nå. Det høye frafallet på 40 % innenfor noen av forsøkene gir stor grunn til betenkelighet.

5. KLAGE PÅ SLUTTVALDERINGAR FOR VAKSNE (KAPITTEL 16)

5.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å knytte retten til å klage på modulkarakter i forberedende, og eventuelt også videregående, opplæring for voksne, se forslag til § 16-4.

5.2. DAGENS REGLER

Reglene om klage på vurdering for voksne deltakere følger av forskrift til opplæringsloven §§ 5-1 til 5-12 og § 15-15. Reglene i forskriften er gitt med hjemmel i dagens opplæringslov § 4A-4 femte ledd.

Paragraf 5-1 til 5-8 i forskriften er generelle bestemmelser om klage, herunder hvem som har klagerett, klagefrister, formkrav og rett til begrunnelse.

De nærmere reglene om klage på ulike sluttvurderinger står i forskriftens §§ 5-9 til 5-15.

5.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 19-1 tredje ledd viderefører forskriftshjemmelen om klage på vurdering.

Det følger av ny opplæringslov § 29-1 tredje ledd at departementet kan gi forskrift om hvem som skal være klageinstans for enkeltvedtak om individuell vurdering.

5.4. VÅR VURDERING

I dagens forskrift kapittel 5 reguleres klage på vurdering felles for elever, privatister og de som har læretid i bedrift og voksne deltakere. Vi foreslår at reglene om klage på vurdering for voksne deltakere og voksne privatister skilles ut og plasseres i nytt kapittel 16 i forskriften.

Reglene om klage på vurdering for voksne deltakere er i hovedsak like reglene i kapittel 10, med unntak av noen tilpasninger som følge av at kapittelet gjelder for voksne. Vi viser derfor til våre vurderinger knyttet til forslaget til kapittel 10.

Vi foreslår i tillegg å utvide paragrafen som regulerer klage på realkompetansevurdering i ny § 16-8, for å angi klageadgangen og kravene til klagebehandlingen mer utfyllende enn hva som følger av dagens forskrift § 5-15. Denne endringen var en del av [forslaget til endringer i kapittel 5 som var på høring i 2020, og vi viser til våre begrunnelser for forslaget i denne høringen.](#)

5.4.1. EGEN PARAGRAF OM KLAGE PÅ MODULKARAKTER FOR DELTAKERE I FORBEREDENDE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

I § 15-12 har vi foreslått en ny sluttvurderingsordning for vurdering av moduler i forberedende og videregående opplæring for voksne. Som vi viser til i vurderingen under dette kapittelet, gir innføringen av modulvurdering også de voksne deltakerne en klagerett. Vi foreslår derfor å regulere dette i ny § 16-4. Vi viser til at det høres om det skal være modulvurdering som sluttvurdering eller halvårsvurdering for hver enkelt modul i videregående opplæring for voksne.

Det er derfor ikke endelig avgjort hvorvidt det vil bli klagerett på vurdering av moduler i videregående opplæring for voksne. I vårt forslag til ny paragraf om klage på modulvurdering har vi derfor satt tekst som gjelder spesielt for videregående opplæring for voksne i parentes.

Vi foreslår at det den voksne deltakeren skal kunne klage på, er karakterfastsettelsen, det vil si om modulkarakteren er fastsatt i tråd med reglene i ny § 15-12. Dette er tilsvarende som ved klage på fastsettelse av standpunktkarakter, se ny §§ 16-3, jf. 10-4. Det betyr at den voksne deltakeren ikke kan klage på den faglige vurderingen som er gjort.

Vi foreslår videre at det er statsforvalteren som skal være klageinstans for klager på fastsettelse av modulkarakterer. Statsforvalteren behandler også i dag standpunktklager fra voksne i grunnskolen, og ettersom all opplæring i forberedende opplæring for voksne skal skje etter modulstrukturerte læreplaner etter innføringen av ny opplæringslov og forskrift, mener vi det er naturlig at statsforvalteren beholder denne oppgaven. Dersom enkeltmoduler i videregående opplæring for voksne skal avsluttes med en modul karakter som sluttvurdering, vurderer vi at statsforvalteren også her bør være klageinstans. Dette henger sammen med at vi foreslår at statsforvalteren overtar oppgaven som klageinstans for standpunktklager i videregående opplæring, også for voksne i § 16-3. Vi mener ikke det er grunn til å ha ulike klageinstans for modulstrukturerte og ordinære læreplaner i videregående opplæring for voksne.

Ordlyden i forslaget til ny paragraf om klage på fastsettelse av modul karakter er basert på reglene for klage på fastsettelse av standpunktkarakter i fag.

Vi foreslår videre at begrunnelse for karakterfastsettelsen skal utarbeides av den som har satt modul karakteren. Formuleringen tar høyde for at karakteren kan bli satt av ulike personer, avhengig av om deltakeren er i forberedende eller videregående opplæring for voksne, og om

hen mottar opplæringen i bedrift. Der den voksne deltakeren har læretid i bedrift, foreslår vi at den faglige lederen skal ha ansvaret for å redegjøre for hvordan saksbehandlingen har foregått, og eventuelt følge opp saken med klageinstansen. Basert på den fleksibiliteten som ligger til grunn for modulstrukturert opplæring, og på erfaring fra standpunktvurdering for voksne deltakere, er det rimelig å anta at det vil være svært få klagesaker.

? Er dere enige i vårt forslag til kapittel 16? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Vi viser til tidligere kommentarer om samme tema

6. PERSONALET I FØREBUANDE OG VIDAREGÅANDE OPPLÆRING FOR VAKSNE (KAPITTEL 17)

6.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår ingen endringer i innholdet i dagens regler om personalet i opplæringen for voksne.

6.2. DAGENS REGLER

Kravene til kompetanse for ansettelse i opplæringen spesielt organisert for voksne er i dag regulert i opplæringsloven § 4A-5. Kravene til relevant faglig og pedagogisk kompetanse for ansettelse i § 10-1 med tilhørende forskrift gjelder i utgangspunktet tilsvarende i opplæring for voksne, men ikke ved opplæring for å kunne utvikle eller holde ved like grunnleggende ferdigheter, der opplæringen likevel skal skje under faglig og pedagogisk veiledning og ansvar.

Paragraf 10-1 gir hjemmel til å fastsette nærmere krav til utdanning og praksis i forskrift, men det er i dag ikke fastsatt konkrete krav om lærerutdanning eller tilsvarende slik det er for barnetrinnet, ungdomstrinnet og videregående opplæring for ungdom i forskrift til opplæringsloven.

Adgangen til å ansette personer uten formell pedagogisk kompetanse i opplæringen for voksne, som tidligere fulgte av § 14-1 andre ledd i forskriften, ble opphevet i mai 2021.

6.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 19-13 viser til at reglene om kompetansekrav for lærere og kvalifikasjonsprinsippet, som følger av §§ 17-3 til 17-5, også gjelder i den forberedende og den videregående opplæringen for voksne. Unntaket for opplæring for å kunne utvikle eller holde ved like grunnleggende ferdigheter er videreført, jf. 19-13 andre ledd.

Ny opplæringslov § 17-3 regulerer kravene til faglig og pedagogisk kompetanse for ansettelse, mens § 17-4 regulerer kravene til relevant kompetanse i undervisningsfag. I § 17-3 tredje ledd er det gitt hjemmel til å fastsette nærmere krav til hvilken kompetanse som kreves for å bli ansatt i lærerstilling. Tilsvarende er det gitt forskriftshjemmel til å regulere hva som er relevant undervisningskompetanse i forslaget § 17-4 fjerde ledd.

Paragrafen slår også fast at departementet kan gi forskrift om kompetansekrav for lærere som skal undervise i forsterket opplæring i norsk.

6.4. VÅR VURDERING

6.4.1. KOMPETANSEKRAV I OPPLÆRINGEN FOR VOKSNE

Det fremgår av Prop. 57 L (2022–2023) at det i arbeidet med forskrift til ny opplæringslov vil bli vurdert om det skal innføres konkrete krav til nødvendig kompetanse i opplæringen for voksne, og i så fall hvilke. Som omtalt i kapittel 12, er forslag til enkelte endringer i reglene om ansettelse i lærerstilling nå på en egen høring fra Kunnskapsdepartementet. Det er derfor ansett mest hensiktsmessig at behovet for øvrige endringer i kompetansekravene vurderes når disse forslagene er ferdig hørt og behandlet. Direktoratet vil derfor komme tilbake til en vurdering av nærmere kompetansekrav i opplæringen for voksne.

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

7.1. INNHOLDET I OPPLÆRINGEN FOR VOKSNE

Endringer som følger av fullføringsretten, vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene. Disse utgiftene er allerede finansiert, jf. Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68.

Vi vurderer at forslaget om at voksne deltakere i videregående opplæring kan velge om de vil ha opplæring i fremmedspråk selv om de har fritak, ikke vil ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser.

7.2. INNTAK OG FORMIDLING TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Vi kan ikke se at forslaget til kapittel 14 om inntak og formidling til videregående for voksne vil få noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.3. INDIVIDUELL VURDERING FOR VOKSNE

Endringer som følger av fullføringsretten vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene. Disse utgiftene er allerede finansiert, jf. Prop. 57 L (2022–2023) punkt 68.

7.3.1. MODULSTRUKTURERT FORBEREDENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Vi foreslår at det for alle moduler i forberedende opplæring for voksne skal gis en modulvurdering som utgjør en sluttvurdering. Voksne deltakere har rett til underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringen også i dag, men flere sluttvurderinger vil teoretisk sett kunne medføre noen flere klager. Vi legger til grunn at dette ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser, da det også er oppfølgingsarbeid knyttet til underveisvurdering.

7.3.2. MODULSTRUKTURERT VIDEREGÅENDE OPPLÆRING FOR VOKSNE

Modulstrukturert opplæring i videregående opplæring vil i første omgang bare berøre voksne deltakere i 13 ulike lærefag. Dersom enkeltmodulene skal vurderes med en karakter eller et annet vurderingsuttrykk, vil dette ved inngått lærekontrakt skille seg noe fra dagens halvårsvurdering for lærlinger, som vanligvis gjennomføres som en samtale mellom instruktør og lærling. Lærebedrifter som i dag har en intern plan for opplæring av lærlinger, der halvårsvurdering og oppfølging av lærlingene inngår i et system (for eksempel OLKWEB eller kompetanseboka), vil trolig ikke oppleve vurdering av enkeltmoduler som en større endring.

Resultatene den voksne deltakeren har oppnådd underveis, skal kunne dokumenteres på et kompetansebevis. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å utstede disse. Fylkeskommunene har i dag allerede systemer på plass for å føre vurderinger, for eksempel standpunktkarakterer eller resultater fra eksamen og fag- og svenneprøve. Til forskjell fra dagens ordning med underveisvurdering, vil vurdering av moduler innebære et utvidet ansvar for lærebedriftene.

Dersom lærebedriftene også skal stå for sluttvurderinger, må fylkeskommunen derfor ha systemer og rutiner på plass for å kunne innhente disse resultatene og/eller å kunne gi lærebedriftene tilgang til systemet. Sluttvurdering av enkeltmoduler er en ny oppgave for lærebedriftene. Lærebedriftene kan derfor ha behov for oppfølging og veiledning. Det legges til grunn at forslagene ikke vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.4. KLAGE PÅ SLUTTVURDERING FOR VOKSNE

Vi har foreslått å knytte retten til å klage til modulkarakteren i forberedende, og eventuelt også videregående, opplæring for voksne.

Vi har foreslått at det er statsforvalteren som er klageinstans for både forberedende opplæring for voksne og videregående opplæring for voksne, dersom moduler i videregående skal ha sluttvurderingsordning. Antallet sluttvurderinger med klagerett i forberedende og videregående opplæring for voksne vil øke som følge av forslaget. Det er likevel grunn til å tro at antallet klager fra voksne deltakere vil være lavt, og at det er få voksne deltakere som vil klage på modulvurderinger som ikke føres på vitnemålet. En ny ordning med flere, mindre modulvurderinger vil kunne gi bedre vurderingspraksis på sikt. Samlet sett legges det til grunn at dette ikke vil innebære vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser.

? Er dere enige i vurderingen vår av de økonomiske og administrative konsekvensene? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Overordnet forutsetninger for å lykkes med voksenopplæring, er godt skoleeierskap, god ledelse, overordnet og verdibasert samarbeid, samt tilstrekkelig handlingsom for finansiering, dimensjonering og organisering av et kvalitativt godt tilbud for voksne elever. Dette vil bli

vesentlig mer kostnadsdrivende enn annslaget i prop 57 L (2022-2023), dersom dette skal være en reell rettighet etter lovverket!

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

FEMTE DELEN – FORSKJELLIGE REGLER

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om forskjellige regler sender vi på høring forslag om

- Ulykkesforsikring (nytt kapittel 18)
- Rapportering og evaluering av opplæringsverksemda (nytt kapittel 19)
- Behandling av personopplysningar (nytt kapittel 20)
- Kommunen sitt økonomiske ansvar for grunnskoleopplæringa (nytt kapittel 21)
- Fylkeskommunens rett til refusjon og økonomiske ansvar (nytt kapittel 22)

2. ULYKKEFORSIKRING (KAPITTEL 18)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- Vi foreslår å videreføre innholdet i dagens regler.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å ikke videreføre dagens forskrift § 8-1 første ledd om hvem forsikringen skal gjelde for, da det er regulert i ny opplæringslov
- å slå sammen paragrafene om innhold og krav til ulykkesforsikringen i ny § 18-1 (dagens forskrift §§ 8-1 andre ledd og 8-2)

2.2. DAGENS REGLER

Med hjemmel i dagens opplæringslov § 13-3b er kommunens og fylkeskommunens plikt til å sørge for ulykkesforsikring for elevene utfyllende regulert i forskriften til opplæringsloven kapittel 8. Dagens forskrift §§ 8-1 til 8-7 inneholder regler om hvilken personkrets ulykkesforsikringen skal omfatte, og krav til forsikringen, hva og når forsikringen skal gjelde, om tilbakebetaling av utgifter til behandling og avgrensninger i forsikringsdekningen.

2.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 28-8 viderefører kommunens og fylkeskommunens plikt til å sørge for ulykkesforsikring for elever og angir at ufullende regler kan gis i forskrift. Paragrafen utvider plikten til å omfatte voksne deltakere og konkretiserer at plikten også omfatter de som har læretid i bedrift der yrkesskadeforsikring ikke er dekkende.

2.4. VÅR VURDERING

Vi foreslår å ikke videreføre dagens forskrift § 8-1 første ledd om hvem forsikringen skal gjelde for, da dette er typetilfeller som uansett er omfattet av personkretsen i ny opplæringslov § 28-8 første ledd. Å gjenta dette vil derfor være en dobbeltregulering.

Vi foreslår å slå sammen dagens forskrift § 8-1 andre ledd og § 8-2, i forslag til ny forskrift § 18-1. Her er «forsikringsloven» i dagens forskrift § 8-2 rettet til «finansforetaksloven», da konsesjoner til forsikringsforetak etter gjeldende rett reguleres i finansforetaksloven.

Dagens forskrift §§ 8-3 til 8-7 er videreført i vårt forslag til ny forskrift §§ 18-2 til 18-6, med noen språklige og strukturelle endringer som blant annet tar hensyn til at plikten til å sørge for ulykkesforsikring i ny opplæringslov er utvidet til å omfatte voksne deltakere og de som har læretid i bedrift der yrkesskadeforsikringen ikke er dekkende.

Dagens forskrift § 8-4 første ledd bokstav d og e er ikke videreført, da dette uansett er aktiviteter som faller inn under vårt forslag til ny forskrift § 18-3 første ledd bokstav a og b.

? Er dere enige i forslaget vårt til kapittel 18 om ulykkesforsikring? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. RAPPORTERING OG EVALUERING AV OPPLÆRINGSVERKSEMDA (KAPITTEL 19)

3.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å utvide kommunenes rapporteringsplikt noe ved å utvide hvilke opplysninger som skal rapporteres inn og om hvem. jf. § 19-1

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å tilføye i ny §§ 19-1 til 19-8 at personopplysningene kan brukes som grunnlag for forskning, analyse og statistikk
- å tilpasse ordlyden i ny §§ 19-3 og 19-4 til ny teknisk gjennomføringsløsning av Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen

3.2. DAGENS REGLER

Det er gitt regler om rapportering og evaluering av opplæringsvirksomheten i forskriftens kapittel 2. Kapitlet gjelder rapportering fra kommunene og fylkeskommunene og evaluering som blant annet Elevundersøkelsen, nasjonale prøver, internasjonale undersøkelser og ferdighetsprøver i svømming. Kapitlet er hjemlet i dagens opplæringslov § 14-4.

3.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 25-4 viderefører hjemmelen for å gi regler i forskrift som pålegger blant annet kommuner, fylkeskommuner, skoler, elever og de som skal ha læretid i bedrift, å gi opplysninger og å delta i evalueringer om forhold som har betydning for evaluering av opplæringsvirksomheten.

3.4. VÅR VURDERING

Vi foreslår i hovedsak å videreføre dagens paragrafer. Det er fortsatt behov for å innhente rapporteringer og øvrige personopplysninger for å evaluere opplæringsvirksomheten og legge til rette for, og gjennomføre, kvalitetsutviklingsarbeid i skolen. Vi har foreslått en mindre utvidelse av omfanget av opplysninger det kan spørres om etter § 19 første punktum, og av målgruppen i § 19-1 første ledd bokstav b. Dette skyldes behovet for å også innhente opplysninger om barn og unge som er i opplæringspliktig alder, men som p.t. ikke er tatt inn i skole. Dette kan for eksempel gjelde dem som får hjemmeundervisning og nyankomne som ikke enda er skrevet inn på skole. Slik informasjon er viktig for å sikre at alle barn og unge som har rett til opplæring får denne retten oppfylt. Det er også behov for informasjon om de som får leksehjelp, og de som deltar i eller står på venteliste til musikk- og kulturskoletilbud. Vi har også gjort enkelte språklige endringer for å tilpasse paragrafene til ny lov, men de er ikke ment å endre gjeldende rett.

Etter at forskriftshjemmelen for kapittelet om evaluering og rapportering ble endret, slik at det ikke lenger fremgår av hjemmelen at personopplysningene kan brukes som grunnlag for forskning, analyse og statistikk, er dette tatt inn i §§ 19-1 til 19-8. For å få bedre språklig sammenheng har vi også endret første punktum i siste ledd i §§ 19-3 og 19-4. Dette er ikke ment å endre gjeldende rett eller utvide Utdanningsdirektoratets behandlingsgrunnlag i forhold til i dag.

? Er dere enige vårt forslag til utvidelse av personkretsen som kommunen skal gi Utdanningsdirektoratet opplysninger om grunnskoleopplæring for? Utdyp gjerne.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.1. STATISTIKK OM SKOLEBIBLIOTEK I VIDEREGÅENDE

Etter endringen av forskrift om bibliotekstatistikk, som trådte i kraft 1. januar 2023, har ikke Nasjonalbiblioteket lenger hjemmel til å samle inn statistikk for skolebibliotekene i grunnskole og videregående skole. Etter det vi kjenner til, sluttet Nasjonalbiblioteket med statistikkinnhenting allerede noen år før forskriftsendringen trådte i kraft. Forslaget til § 19-1, som tilsvarer dagens forskrift § 2-1 første ledd bokstav c om «ressursar», gir kommunene hjemmel til å rapportere statistikk om skolebibliotek i grunnskolen til Utdanningsdirektoratet. Dette er i dag en del av GSI-statistikken. Vi har imidlertid ikke foreslått å gi fylkeskommunen tilsvarende hjemmel til å rapportere statistikk om skolebibliotekene på videregående skoler. Grunnen til dette er at vi per nå ikke ser behovet for å samle inn denne statistikken, da det ikke er klare bruksområder for slik statistikk. Vi ønsker innspill fra høringsinstansene på om, og eventuelt hvorfor, det er behov for en egen hjemmel for å kunne samle inn statistikk fra skolebiblioteker på videregående skoler.

? Er dere enige i at det ikke er behov for å gi fylkeskommunene hjemmel til å rapportere statistikk om skolebibliotekene på videregående skoler? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3.4.2. ENDELIGE RESULTATER

I forslaget til ny §§ 19-3 og 19-4 har vi foreslått å endre ordlyden «resultata» til «dei endelege resultata». Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen gjennomføres ved at den enkelte logger inn i Altinn. Inntil undersøkelsene blir avsluttet, vil de inneholde direkte identifiserbare personopplysninger. Svaret på det enkelte spørsmålet, og de foreløpige resultatene av en undersøkelse som er satt på pause, kan etter en alminnelig språklig forståelse anses som (del)resultater av undersøkelsene. Ved å endre ordlyden til «dei endelege resultata» ønsker vi å klargjøre at begrensningen om at undersøkelsen kun kan inneholde indirekte identifiserbare opplysninger, bare gjelder det endelige resultatet som foreligger etter ferdigstilt undersøkelse.

? Er dere ellers enige i forslaget vårt til kapittel 19 om rapportering og evaluering av opplæringsvirksomheten? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ikke angitt ja/nei

Ingen kommentar fra instansen

4. BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGAR (KAPITTEL 20)

4.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

Vi foreslår å videreføre innholdet i dagens regler.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å innføre en ny § 20-6 om behandlingsansvar for og bruk av den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, som tidligere har fulgt av loven

4.2. DAGENS REGLER

Reglene om behandling av personopplysninger er i dag regulert i opplæringsloven § 15-10, mens reglene om innhenting av opplysninger fra folkeregisteret står i opplæringsloven § 15-9. Reglene om behandling av personopplysninger er utdypet i forskriften til opplæringsloven kapittel 22A. Dette kapittelet består av fem paragrafer.

4.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov kapittel 25 viderefører reglene om behandling av personopplysninger. Ny opplæringslov § 25-1 gir departementet hjemmel til å gi forskrift om behandlinger av personopplysninger. Hjemmelen for å gi forskrift om innhenting av opplysninger fra folkeregisteret er fastsatt i § 25-3, og hjemmelen for å gi forskrift om den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse er fastsatt i § 25-2.

4.4. VÅR VURDERING

Vi foreslår å videreføre paragrafene i dagens forskrift. Det er gjort enkelte språklige endringer for å tilpasse paragrafene til det nye lovverket. I tillegg er det tilføyd en ny paragraf i § 20-6 som slår fast at Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) er behandlingsansvarlig for den nasjonale databasen for vitnemål og annen dokumentasjon av oppnådd kompetanse fra videregående opplæring (NVB), og hva personopplysningene i databasen kan brukes til, da dette ikke lenger vil fremgå direkte av loven. Dette er en videreføring av gjeldende rett.

? Er dere enige i forslaget vårt til kapittel 20 om behandling av personopplysninger? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5. KOMMUNEN SITT ØKONOMISKE ANSVAR FOR GRUNNSKOLEOPPLÆRINGA (KAPITTEL 21)

5.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- Vi foreslår å videreføre innholdet i dagens regler.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å innføre en ny § 21-1 med definisjoner for dette kapitlet
- å omstrukturere og dele opp i flere paragrafer i kapitlet

5.2. DAGENS REGLER

Dagens forskrift til opplæringsloven kapittel 18 regulerer kommunens økonomiske ansvar for grunnskoleopplæringen. Den inneholder én paragraf, og den er gitt med hjemmel i opplæringsloven § 13-1 andre ledd. Paragrafen regulerer hvem som har det økonomiske ansvaret for elever som får grunnskoleopplæring utenfor bostedskommunen. Dette kan være elever som blir plassert i fosterhjem eller i institusjon utenfor kommunen, eller som av andre grunner får grunnskoleopplæring et annet sted enn i bostedskommunen.

5.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 28-1 erstatter § 13-1 i dagens lov, og regulerer kommunens juridiske og økonomiske ansvar. Paragrafen gir hjemmel til å gi forskrift om hvem som skal regnes som bosatt i kommunen, samt til å gi forskrift om at en kommune skal ha det økonomiske ansvaret for grunnskoleopplæringen for elever som får slik opplæring utenfor kommunen.

5.4. VÅR VURDERING

Bortsett fra noen strukturelle og språklige endringer, viderefører vi gjeldende rett i forslaget vårt til nytt kapittel 21.

5.4.1. DEFINISJONSBESTEMMELSE

Vi har laget en innledende paragraf med definisjoner for dette kapittelet i forskriften § 21-1. Vi mener en slik struktur gjør kapittelet mer oversiktlig og regelverket enklere å forstå. En liknende struktur med definisjoner er også brukt i forskrift om ansvar for spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder (22. juni 2017 nr. 1050), jf. § 1. I dagens kapittel 18 er definisjonene enten gjort som en del av paragrafene (se for eksempel § 18-1 bokstav a tredje punktum), eller så er det ikke benyttet koblingsord for å definere pliktsubjektet (se § 18-1 b første strekpunkt). Vi mener at strukturen som er brukt i forskriften til spesialpedagogisk hjelp er mye mer oversiktlig enn strukturen i dagens kapittel 18. Vi har derfor foreslått en liknende struktur i forslaget vårt til nytt kapittel 21.

Begrepet «bustadkommune» er definert i dagens kapittel 18, jf. § 18-1 bokstav a tredje punktum. Definisjonen vi foreslår i forskriften § 21-1 første ledd viderefører gjeldende rett. Samtidig foreslår vi å ta inn i definisjonen at dersom foreldrene har avtalt delt fast bosted for barnet, men bor i ulike kommuner, så er bostedskommunen den kommunen der barnet er folkeregistrert. Dette står ikke direkte i dagens definisjon, men det følger likevel av tolkningsuttalelser. Vi mener at forutberegnelighetshensyn tilsier at det er viktig å regulere dette i forskriften.

Begrepet «omsorgskommune» er ikke brukt i dagens forskrift. I den nye forskriften foreslår vi å definere pliktsubjektet som i dag følger av forskriften § 18 bokstav b første strekpunkt, med koblingsordet «omsorgskommune», jf. forskriften § 21-1 tredje ledd. Dette er en videreføring av det samme pliktsubjektet som følger av dagens forskrift. Den eneste endringen er at vi i den nye definisjonen har endret henvisningen fra lov om barneverntjenester § 9-1 til barnevernsloven § 15-11. Vi har gjort denne endringen på grunn av den nye barnevernsloven som trådte i kraft 1. januar 2023.

«Vertskommune» er ikke definert i dagens forskrift. Vi har likevel valgt å definere begrepet for at de andre paragrafene i kapittelet skal bli mer konsise og enklere å forstå. Begrepet er også definert i forskrift om ansvar for spesialpedagogisk hjelp for barn under opplæringspliktig alder. Vi mener at dette tilsier at «vertskommune» også bør defineres her, jf. § 1 bokstav b.

5.4.2. AVTALEFRIHET

Avtalefrihet for kommunene er et sentralt prinsipp for reglene i dette kapittelet. Kommunene står fritt til å avtale egne løsninger seg imellom. De kan for eksempel avtale hvilken kommune som skal ha det økonomiske ansvaret, eller fordele ansvaret seg imellom.

I dagens kapittel 18 er avtalefriheten regulert særskilt i § 18-1 bokstav a første punktum og bokstav b andre strekpunkt. I lys av prinsippet om avtalefrihet er det klart at kommunene kan avtale egne løsninger. Vi mener det derfor er unødvendig å regulere dette særskilt i kapitlet. Vi foreslår derfor å ta ut denne regelen fra paragrafene i forskriften kapittel 21, men vi understreker at dette ikke er ment som en realitetsendring.

5.4.3. OMSTRUKTURERING OG OPPDELING I FLERE PARAGRAFER

Vi har av pedagogiske årsaker foreslått å dele opp reglene som i dag er samlet i forskriftens § 18-1, i flere paragrafer i kapitlet. Overskriftene i forslaget gir informasjon om hva paragrafene regulerer. På denne måten kan de som bruker regelverket, lettere finne frem til reglene.

? Er dere enige i forslaget vårt til omstrukturering og oppdeling i flere paragrafer i kapittel 21?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

5.4.4. UNNTAK FRA REGLENE I OPPLÆRINGSLOVEN §§ 28-3 OG 28-4

Dagens forskrift § 18-1 bokstav c og d viser til hvilke tilfeller reglene i dagens opplæringslov §§ 13-2 og 13-2a gjelder. Vi kan ikke se at det er noen gode grunner som gjør det nødvendig å beholde en slik dobbeltregulering, spesielt med tanke på at reglene retter seg mot kommunene som profesjonelle aktører. Vi har derfor tatt ut disse paragrafene i nytt kapittel 21.

Vi har imidlertid beholdt henvisningene til ny opplæringslov §§ 28-3 og 28-4 i forslaget til nye paragrafer i forskriften §§ 21-2 første ledd og 21-3 første ledd. I disse forskriftsparagrafene gjør vi unntak for de tilfellene som følger av opplæringsloven §§ 28-3 og 28-4. Unntakene er viktig for å presisere og avgrense rekkevidden til reglene i forskriften §§ 21-2 og 21-3, og ikke minst for å unngå at forskriftsparagrafene regulerer det samme som i loven, men på en annen og motstridende måte. At vi gjør unntak fra paragrafene i opplæringsloven §§ 28-3 og 28-4 i forskriften er derfor nødvendig for å fullt ut forstå og avgrense forskriftsparagrafenes innhold. Vi anser ikke dette som en dobbeltregulering.

6. FYLKESKOMMUNEN SIN RETT TIL REFUSJON OG FYLKESKOMMUNEN SITT ØKONOMISKE ANSVAR (KAPITTEL 22)

6.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å legge inn en ny utregningsnøkkel for utregning av refusjon for gjesteelever i ny § 22-2, som blir fastsatt i vedlegg 1 til forskriften
- å legge inn nye utregningsnøkler for utregning av refusjonssatser i ny § 22-3, som blir fastsatt i vedlegg 2 til forskriften

- å ikke videreføre og endre noen av unntakene fra refusjonsreglene i dagens forskrift §§ 19-1 tredje ledd (andre, tredje og fjerde strekpunkt) og 19-4 tredje ledd.

Vi foreslår følgende endringer i strukturen:

- å samle dagens §§ 19-7 og 19-8 til en paragraf i ny § 22-4
- å ta bort paragrafen om ansvar ved krav om refusjon i dagens forskrift § 19-3 fordi regelen allerede følger av ulovfestede forvaltningsrettslige regler
- Å endre ordlyden i paragrafen som regulerer det økonomiske ansvaret for tegnspråklige elever

6.2. DAGENS REGLER

Dagens forskrift til opplæringsloven kapittel 19 regulerer fylkeskommunens økonomiske ansvar for videregående opplæring og er gitt med hjemmel i opplæringsloven § 13-2. Kapitlet inneholder regler for refusjon av utgifter til opplæring for gjesteelever som går i fylkeskommunale videregående skoler, regler om økonomisk ansvar for utgifter til opphold for tegnspråklige elever og regler om økonomisk ansvar for utgifter til nødvendige trykte og digitale læremidler og digitalt utstyr. Kapitlet har også regler om refusjon av utgifter for elever i barnevernsinstitusjoner utenfor hjemfylket og for pasienter i institusjoner for rusmiddelavhengige og institusjoner innenfor psykisk helsevern utenfor kommunen.

6.3. NY OPPLÆRINGSLOV

Ny opplæringslov § 28-2 gjelder fylkeskommunens juridiske og økonomiske ansvar. Denne paragrafen erstatter § 13-2 i dagens lov, og den viderefører blant annet fylkeskommunens plikt til å oppfylle retten til videregående opplæring for de som bor i fylket. Departementet er gitt kompetanse til å gi forskrift om hvem som skal regnes som bosatt i fylket, og forskrift om refusjon av utgiftene til vertsfylket for de som får skoleplass i et annet fylke enn der de bor, jf. ny opplæringslov § 28-2 fjerde ledd.

Departementet kan også gi forskrift om det økonomiske ansvaret fylkeskommunen har for utgifter til opphold for elever i videregående opplæring med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk, jf. ny opplæringslov § 28-2 femte ledd. Denne paragrafen erstatter dagens § 3-9 femte ledd.

Ny opplæringslov §§ 28-3 og 28-4 erstatter §§ 13-2 og 13-3a i dagens lov. Paragrafene i §§ 28-3 og 28-4 regulerer henholdsvis hvem som har ansvaret for opplæringen til de som bor i barnevernsinstitusjoner, og hvem som har ansvaret for de som er innlagt i helseinstitusjoner, samt barn og søsken til disse. Departementet er gitt myndighet til å gi forskrift om satser for refusjon, jf. ny opplæringslov §§ 28-3 andre ledd andre punktum og 28-4 tredje ledd tredje punktum.

Retten til gratis videregående opplæring følger av ny opplæringslov § 5-8. Etter denne paragrafen kan departementet gi forskrift om at elever skal «halde seg med» læremidler og digitalt utstyr.

6.4. VÅR VURDERING

6.4.1. PRISJUSTERTE SATSER ELLER UTREGNINGSNØKLER I FORSKRIFTEN § 22-3

Refusjonssatsene i dagens forskrift §§ 19-7 og 19-8 har vært uendret siden 1. januar 2010. Intensjonen var at satsene skulle justeres årlig, men det har ikke blitt gjort. Satsene gjenspeiler derfor ikke lenger dagens prisnivå. Fylkeskommunene har kunnet avhjelpe dette med å inngå individuelle avtaler om andre refusjonsbeløp enn det som følger av dagens forskrift. I praksis antar vi at fylkeskommunene benytter seg av denne avtalefriheten, men det er likevel uheldig at dagens satser ikke gjenspeiler dagens prisnivå. Det er disse satsene som gjelder når fylkeskommunene *ikke* blir enige om andre løsninger. Hensynet bak reglene om refusjon er å utjevne de økonomiske konsekvensene for fylkeskommuner som har institusjoner som tar inn personer fra andre deler av landet. For å unngå å risikere at disse fylkeskommunene ikke får sine merkostnader dekket, mener vi det er behov for å endre reguleringen av satsene for refusjon.

Et spørsmål som da oppstår, er om forskriften bør gi nye, prisjusterte satser eller utregningsnøkler som viser hvordan refusjonssatsene kan regnes ut til enhver tid. Fordelen med utregningsnøkler fremfor faste satser er at det ikke er behov for hyppige forskriftsendringer. Med utregningsnøkler vil fylkeskommunene til enhver tid kunne regne ut satsene for refusjon, noe som hindrer at paragrafen blir utdatert og må endres. Vi mener derfor at både effektivitetshensyn og hensynet til at fylkeskommunenes refusjon i størst mulig grad skal gjenspeile deres faktiske kostnader, taler for at satsene bør reguleres med utregningsnøkler. Det er også eksempler på slike reguleringer i dagens forskrift, jf. § 19-4 første ledd andre punktum.

Ulempen med utregningsnøkler på dette feltet er at de inneholder formler og variabler som er vanskelige å forstå og lite tilgjengelige for folk flest. På den andre siden retter forskriften § 22-3 seg mot profesjonelle aktører i fylkeskommunene som er kjente med formler og tilsvarende utregningsnøkler.

På bakgrunn av dette foreslår vi å endre de faste satsene i dagens forskrift §§ 19-7 og 19-8 til utregningsnøkler. Vi foreslår også at utregningsnøkklene blir fastsatt i vedlegg til forskriften, jf. forskriftens § 22-3 første ledd og vedlegg 2. Vi omtaler bruken av vedlegg i forskriften nedenfor.

6.4.2. UTFORMING AV UTREGNINGSNØKLER FOR Å REGNE UT REFUSJONSSATSENE I FORSKRIFTENS § 22-3

6.4.2.1. KOSTRA-tall for elever uten behov for individuelt tilrettelagt opplæring

Når vi har utformet forslag til nye utregningsnøkler i forskriftens § 22-3, har vi tatt utgangspunkt i de faste satsene i dagens forskrift §§ 19-7 og 19-8. Da departementet innførte satsen for elever uten spesialundervisning i dagens forskrift § 19-7, la de til grunn KOSTRA-tall. Det er ukjent for oss hvordan satsene for elever med spesialundervisning ble fastsatt. Da satsene ble oppdatert i 2010 og § 19-8 ble innført, valgte departementet å prisjustere samtlige satser fremfor å bruke oppdaterte KOSTRA-tall.

En ulempe med å oppdatere refusjonssatsene ved prisjustering er at prisjusteringen ikke fanger opp de reelle kostnadene og endringene som særlig knytter seg til opplæringssektoren. Oppdaterte KOSTRA-tall gjenspeiler de reelle tallene og det reelle kostnadsnivået i offentlige skoler. Alle endringer i skolesektoren, som for eksempel høyere lærertetthet, blir fanget opp i

denne satsen. Vi mener derfor at oppdaterte KOSTRA-tall bør være grunnlaget for beregningen av refusjonssatsene for elever uten behov for individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning).

6.4.2.2. Forholdsmessig justering av satser for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring

Det er ikke mulig å bruke KOSTRA-tall til å beregne satser for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring. For disse satsene må vi ha en annen beregningsmåte. Vi kan enten prisjustere satsene for elever med moderat og omfattende behov for individuelt tilrettelagt opplæring, eller vi kan justere disse satsene forholdsmessig med utgangspunkt i oppdaterte KOSTRA-tall.

Dersom vi prisjusterer de gjeldende refusjonssatsene for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring, viderefører vi praksisen departementet la opp til da satsene ble oppdatert i 2010. En utfordring med å bruke oppdaterte KOSTRA-tall for elever uten behov for individuelt tilrettelagt opplæring og prisjustering for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring, er at forholdet mellom satsene slik de var i 2008, ikke videreføres. Hvis vi legger prisjustering av satsene til grunn for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring, vil disse satsene stige mindre fra år til år så lenge prisjusteringsfaktoren er lavere enn endringen som følger av KOSTRA-tall for elever uten individuelt tilrettelagt opplæring. På lang sikt vil det kunne føre til at refusjonssatsen for elever uten behov for individuelt tilrettelagt opplæring og refusjonssatsen for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring vil nærme seg hverandre.

Velger man isteden å justere satsene for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring *forholdsmessig*, blir departementets utregningsnøkkel for elever uten behov for individuelt tilrettelagt opplæring videreført, samtidig som forholdet mellom de tre satsene består. Som omtalt ovenfor vil da bruken av forholdstall for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring også fange opp endringer i sektor, da grunnlaget for forholdstallene vil være satser basert på oppdaterte KOSTRA-tall.

Vi mener derfor samlet sett at oppdaterte KOSTRA-tall og forholdstall er den beste måten å beregne refusjonssatsene på til enhver tid. Denne beregningsmåten ivaretar best departementets refusjonsberegninger fra 2008 justert til dagens nivå. Vi foreslår i lys av dette at satsene for elever med behov for individuelt tilrettelagt opplæring blir justert forholdsmessig med utgangspunkt i oppdaterte KOSTRA-tall. Se forklaringen i vedlegg 1 til høringsnotatet.

? Er dere enige i forslagene våre til utregningsnøkler for refusjonssatsene i ny § 22-3 første ledd, jf. vedlegg 2? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.3. FORSKRIFTSREGULERING AV UTREGNINGSNØKKELEN I FORSKRIFTEN § 22-2

Dagens forskrift i § 19-4 første ledd andre punktum viser til at kostnadsnøkkel som er fastsatt av Utdanningsdirektoratet, skal brukes for å regne ut refusjonen for gjesteelever. Paragrafen

angir imidlertid ikke *hvordan* denne utregningen skal gjøres. Dette er beskrevet på en artikkel publisert på udir.no.

Legalitetsprinsippet og kommuneloven § 2-1 tilsier at utregningsnøkkelen må følge av forskrift gitt med hjemmel i lov, og ikke, slik det er i dag, av en artikkel publisert på udir.no. Vi har derfor i ny forskrift § 22-2 tredje ledd foreslått at utregningsnøkkelen i vedlegg 1 (som også er en del av forskriften) skal brukes til å regne ut refusjonen.

For at utregningsnøkkelen i større grad skal reflektere dagens prisnivå, har vi foreslått at satsen som følger av denne utregningsnøkkelen, i likhet med utregningsnøkkelen i vedlegg 2, må prisjusteres med kommunal deflator frem til det året satsen skal gjelde for. Bortsett fra denne endringen er utregningsnøkkelen i vedlegg 1 en videreføring og oppdatering av den utregningsnøkkelen som er beskrevet på hjemmesidene våre.

6.4.4. BRUKEN AV VEDLEGG I FORSKRIFT FOR Å FASTSETTE UTREGNINGSNØKLER

Forslaget om at utregningsnøkklene i forskriftens §§ 22-2 og 22-3 skal reguleres i forskrift, reiser spørsmål om *hvor* i forskriften disse utregningsnøkklene skal reguleres. Vi foreslår å regulere utregningsnøkklene i vedlegg til forskriften, jf. vedlegg 1 og 2, jf. forskriftens § 22-2 tredje ledd og 22-3 første ledd.

I Justisdepartementets *Lovteknikk og Lovforberedelse (Veiledning om lov- og forskriftsarbeid)* står det på side 201 flg. at

«[u]tgangspunktet er at det ikke bør brukes vedlegg. For dem som skal følge forskriften, vil det som regel være enklere å ha et normalt regelsett å forholde seg til. [...] **I visse tilfeller vil det likevel være tale om elementer som, dersom de tas inn i selve forskriften, vil føre til at denne blir uoversiktlig og dermed vanskelig tilgjengelig. Hensynet til dem som skal følge forskriften, kan da tale for bruk av vedlegg.** Situasjoner hvor dette kan være aktuelt, er særlig der det er tale om omfattende tekniske spesifikasjoner, store tabeller, figurer eller **kompliserte formler**»[våre uthevinger].

Vi mener at hensynene som blir trukket frem for å bruke vedlegg i forskrift, gjør seg gjeldende i vårt tilfelle. Det dreier seg om variabler og formler som ville gjort ny forskrift §§ 22-2 og 22-3 svært uoversiktlige og vanskelig tilgjengelige. Vi mener derfor utregningsnøkklene bør være regulert i vedlegg til forskriften.

Vi understreker ellers at forslag til vedlegg 1 og 2 vil regnes som en del av forskriften.

? Er dere enige i forslaget vårt om å regulere utregningsnøkklene som vedlegg til ny forskrift, jf. ny §§ 22-3 tredje ledd og 22-4 første ledd?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.5. OPPHEVING OG ENDRING AV UNNTAKENE FRA REFUSJONSREGLENE

6.4.5.1. Sentrale lærlingskoler

I dagens forskrift § 19-1 tredje ledd andre strekpunkt står det at refusjonsreglene ikke omfatter elever ved sentrale lærlingskoler. Denne regelen viderefører regelen i forskrift 2. mai 1989 nr. 338 om refusjon for gjesteelever § 1 tredje ledd andre strekpunkt. Vi er usikre på om det fremdeles er behov for ha denne regelen. Vi har foreslått å ta den ut fra den nye forskriften, jf. forskriften § 22-2 fjerde ledd, men vi ønsker å høre om dere støtter dette forslaget til endring.

? Er det fremdeles behov for å gjøre unntak fra refusjonsreglene for elever ved sentrale lærlingskoler, eller kan dette unntaket oppheves i den nye forskriften?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.5.2. Elever omfattet av fengselsundervisningen, eller elever innlagt på sykehus utenfor hjemfylket

Etter dagens forskrift § 19-1 tredje ledd gjelder ikke refusjonsreglene for verken elever som er omfattet av fengselsundervisningen, eller for elever som blir lagt inn på sykehus utenfor hjemfylket mens de er elever ved en videregående skole.

Disse reglene har også blitt videreført fra forskrift 2. mai 1989 nr. 338 om refusjon for gjesteelever § 1 tredje ledd. Til tross for at forskriftshjemlene har endret seg mye, har disse unntaksbestemmelsene i dagens § 19-1 tredje ledd tredje og fjerde strekpunkt forblitt de samme. I ny opplæringslov §§ 28-3 og 28-4 er blant annet refusjonen særskilt regulert for de som bor i barnevernsinstitusjon, og for de som er innlagt eller er barn eller søsken til de som er innlagt i helseinstitusjoner. Ny opplæringslov § 28-5 regulerer fylkeskommunens ansvar for opplæringen til innsatte i fengsel. Unntakene i dagens forskrift – slik de lyder i dag – gjenspeiler derfor ikke reglene i verken den nye opplæringsloven eller dagens opplæringslov.

Vi antar at unntakene for refusjonsreglene ikke har blitt oppdatert slik at de samsvarer med refusjonsreglene i loven. Vi har derfor foreslått å endre ordlyden i dagens § 19-1 tredje ledd tredje og fjerde strekpunkt. I forskriftens § 22-2 fjerde ledd foreslår vi at refusjonsreglene ikke gjelder «dei som er særskilt nemnde i opplæringsloven §§ 28-3, 28-4 og 28-5». Vi ønsker å høre om dere støtter dette forslaget til endring.

? Er dere enige i realitetsendringen vi har gjort i ny § 22-2 fjerde ledd, eller er det fremdeles behov for å gjøre unntak for «elevar som blir dekte av fengselsundervisninga» og «elevar som blir lagde inn på sjukehus utanfor heimfylket medan dei er elevar ved ein vidaregåande skole», jf. dagens forskrift § 19 tredje ledd tredje og fjerde strekpunkt?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.5.3. Refusjonsreglene gjør unntak fra reglene i opplæringsloven §§ 28-3, 28-4 og 28-5

Som nevnt ovenfor har vi foreslått å ta med i forskriften § 22-2 fjerde ledd at refusjonsreglene ikke gjelder for de tilfellene som er særskilt regulert i opplæringsloven §§ 28-3, 28-4 og 28-5. Vi mener dette er nødvendig for å avgrense innholdet i forskriftens refusjonsregler. Med dette unntaket fra reglene i opplæringsloven unngår vi at forskriften § 22-2 regulerer de samme forholdene som i loven, men på en annen og motstridende måte. Vi mener derfor ikke at reguleringen i forskriften § 22-2 fjerde ledd er å anse som en dobbeltregulering, men som en nødvendig presisering og avgrensning av reglene i forskriften § 22-2.

6.4.6. SÆRSKILTE AVTALER OM REFUSJON

I dagens forskrift § 19-4 tredje ledd står det at fylkeskommunene avtaler særskilt refusjon for gjesteelever som er tatt inn til teoriundervisning for lærlinger, og gjesteelever som er tatt inn etter førsterett til inntak ved institusjoner der de er langtidspasienter, med seks læretimer per uke per elev avgrenset til tre år. I forslaget vårt til ny forskrift har vi foreslått å ta ut denne paragrafen, da vi ikke lenger kan se at det er behov for å regulere dette særskilt. Vi mener det er overflødig å regulere hva fylkeskommunene kan avtale seg imellom, jf. avsnittet nedenfor om *avtalefrihet*.

? Mener dere at det fremdeles er behov for reguleringen i dagens forskrift § 19-4 tredje ledd, eller kan denne oppheves?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6.4.7. AVTALEFRIHET

I likhet med reglene i kapittel 21, er avtalefriheten mellom fylkeskommunene et sentralt prinsipp for reglene i dette kapitlet. Det betyr at fylkeskommunene står fritt til å avtale egne løsninger seg imellom. Fylkeskommunene kan for eksempel avtale andre løsninger om refusjon enn det som følger av paragrafene i dette kapitlet.

I dagens kapittel 19 følger denne regelen av § 19-1 andre ledd. I lys av prinsippet om avtalefrihet, er det klart at fylkeskommunene kan avtale egne løsninger for refusjon. Det er derfor ikke nødvendig å regulere dette særskilt i kapitlet. I likhet med forslaget vårt til kapittel 21, foreslår vi derfor å ta ut paragrafen om avtalefrihet i dette kapitlet. Vi understreker at dette ikke er ment som noen realitetsendring.

6.4.8. PARAGRAFEN OM ANSVAR VED KRAV OM REFUSJON BLIR IKKE VIDEREFØRT

I dagens forskrift til opplæringsloven § 19-3 står det at skolefylket har ansvar for å bringe på det rene om vilkårene for å kreve refusjon er oppfylt. Vi mener denne paragrafen er overflødig. Når vertsfylket ber om at hjemfylket refunderer utgiftene til opplæring for gjesteelever, tilsier også ulovfestede forvaltningsrettslige regler at det er vertsfylket som må bringe på det rene at

vilkårene for refusjon er oppfylt³. Vi anser derfor dagens § 19-3 er unødvendig, og vi foreslår å ta bort denne i nytt kapittel 22. Vi understreker at dette ikke er ment som en realitetsendring.

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

7.1. ULYKKESFORSIKRING, BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGAR, RAPPORTERING OG EVALUERING AV OPPLÆRINGSVERKSEMDA

Forslaget om en mindre utvidelse av kommunenes rapporteringsplikt legges til grunn ikke å ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Forslaget til nye kapitler innebærer ellers ingen endring av gjeldende rett utover det som følger av ny lov. De har derfor ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.2. KOMMUNEN SITT ØKONOMISKE ANSVAR FOR GRUNNSKOLEOPPLÆRINGEN

Vi kan ikke se at forslaget til nye paragrafer vil få noen økonomiske eller administrative konsekvenser for kommunene.

7.3. FYLKESKOMMUNENS RETT TIL REFUSJON OG ØKONOMISKE ANSVAR

Vi har foreslått å endre dagens forskrift §§ 19-7 og 19-8 fra faste refusjonssatser til utregningsnøkler, jf. forskriften § 22-4. Dette innebærer å oppjustere refusjonssatsene slik at de i større grad gjenspeiler dagens prisnivå. Fylkeskommunene har avtalefrihet til å inngå avtaler om egne satser. Siden de faste satsene i dagens forskrift ikke er blitt endret siden 1. januar 2010, antar vi at fylkeskommunene i praksis har benyttet seg av denne avtalefriheten for at refusjonssatsene ikke skulle bli urimelig lave.

Fylkeskommunene er vant til å håndtere tilsvarende utregningsnøkler. På sikt vil utregningsnøkklene kunne bidra til å gjøre fylkeskommunene mer effektive. Siden utregningsnøkklene er ment å reflektere prisnivået til enhver tid, kan behovet for å inngå egne avtaler mellom fylkeskommunene på sikt bli mindre.

Den eneste endringen i utregningsnøkkelen for gjesteelever i dagens forskrift § 19-4 første ledd andre punktum er at refusjonsbeløpet som følger av utregningsnøkkelen, skal prisjusteres med kommunal deflator frem til året refusjonsbeløpet skal gjelde for. Vi legger til grunn at denne endringen ikke medfører vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for fylkeskommunene.

? Er dere enige i vurderingen vår av de økonomiske og administrative konsekvensene? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.

Nei

Endringer i utregningsnøkler vil etter vårt syn få administrative og økonomiske konsekvenser.

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

SJETTE DELEN – SLUTTREGLER

Avsender: Divisjon for regelverk og tilskudd

1. INNLEDNING

I delen om sluttregler sender vi på høring forslag om

- Innføringstakt og overgangsordninger (nytt kapittel 23)
- Iverksettning og oppheving (nytt kapittel 24)

2. INNFORINGSTAKT OG OVERGANGSORDNINGAR (KAPITTEL 23)

2.1. HVA FORESLÅR VI?

Vi foreslår følgende endringer i innholdet:

- å ikke videreføre at Utdanningsdirektoratet kan fastsette unntak fra innføringstakten og overgangsreglene i våre nye forslag til nye §§ 23-2, 23-3 og 23-4
- å ikke videreføre muligheten til å gi dispensasjon fra kapittelet om innføringstakt og overgangsordninger

Forslag til ny overgangsordning i opplæringen for voksne er omtalt i kapittel 13 om innholdet i opplæringen for voksne (punkt 2.4.3 i fjerde delen).

2.2. DAGENS REGLER

Reglene om innføringstakt for Læreplanverket for Kunnskapsløftet og overgangsordninger i forbindelse med nytt læreplanverk følger av kapittel 24 i dagens forskrift.

2.3. VÅR VURDERING

Vi foreslår i hovedsak å videreføre kapittel 24 i dagens forskrift. Vi har vurdert om det er behov for å beholde reglene i ny forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet 2020 Samisk ble tatt i bruk fra august 2020 på 1.–9. trinn og videregående trinn 1, fra august 2021 på 10. trinn og videregående trinn 2 og fra august 2022 på videregående trinn 3. Siste eksamen etter LK06/LK06S er høsten 2023. Samtidig kan fag- eller svenneprøver, kompetanseprøver og praksisbrevprøver etter LK06/LK06S bli gjennomført helt frem til 31. desember 2025. Det vil derfor være behov for å videreføre i alle fall denne overgangsregelen. For oversiktens skyld foreslås det derfor å videreføre reglene om innføringstakt og overgangsregler, men det bes om høringsinnspill til om dette er nødvendig.

Vi har likevel foreslått å ikke videreføre regelen i siste ledd i dagens §§ 24-1, 24-2 og 24-3 om at Utdanningsdirektoratet kan fastsette ulike unntak fra innføringstakten og overgangsreglene. Vi mener det er uheldig at vi har en hjemmel til å fastsette unntak som ikke skal være i forskriftsform, og at denne typen hjemmel fremgår av forskrift og ikke lov. Hvis det skal gjøres

unntak, mener vi at dette må skje i forskriftsform, for eksempel ved en endringsforskrift vedtatt av Kunnskapsdepartementet.

Dagens regel i § 24-5 om at Utdanningsdirektoratet fastsetter nærmere regler om overgangen fra tidligere læreplanverk, foreslås videreført i forslaget til § 23-5 andre ledd, men slik at regelen bare gjelder overgangen mellom Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006 og Reform 94. Det legges til grunn at dette er en klargjøring uten praktiske konsekvenser.

2.3.1. FJERNE MULIGHETEN TIL Å DISPENSERE FRA KAPITTELET

Det følger av dagens § 23-1 at Departementet og Utdanningsdirektoratet i særskilte tilfeller kan dispensere fra reglene i kapitlene 3, 4, 6 og 24.

Vi foreslår å endre hvilke kapitler i forskriften det kan dispenseres fra. Tidligere fulgte det av forskriftens § 24-6 tredje ledd første punktum at «[s]iste høvet til å få utferda kompetansebevis og vitnemål fra Reform 94 er våren 2010». Denne regelen ble imidlertid opphevet i 2020, og det er ikke lenger noen tidsfrist for når slike vitnemål eller kompetansebevis kan utstedes. Av vår forvaltningspraksis er det kun tilfeller der vi har gitt dispensasjon fra tidsfristen for å utstede vitnemål eller kompetansebevis fra Reform 94, der det har vært aktuelt å vurdere dispensasjon fra dagens kapittel 24. Siden denne paragrafen nå er opphevet, ser vi ingen praktisk grunn til å beholde muligheten til å gi dispensasjon fra dette kapittelet.

? **Har dere innspill til om reglene om innføringstakt og overgangsregler bør videreføres i ny forskrift?**

Nei

Ingen kommentar fra instansen

? **Er dere enige i forslaget vårt om å ikke videreføre regelen om at Utdanningsdirektoratet kan fastsette ulike unntak fra reglene som ikke følger av forskrifts form? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? **Er dere enige i å fjerne adgangen til å dispensere fra nytt kapittel 23? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

❓ **Er dere enige i forslagene våre til paragrafer i nytt kapittel 23? Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Ingen kommentar fra instansen

3. IVERKSETJING OG OPPHEVING (KAPITTEL 24)

Forskriften trer i kraft på samme tidspunkt som ny opplæringslov, 1. august 2024. Da vil samtidig dagens forskrift bli opphevet.

Det innebærer bl.a. at dagens søknadsfrister for inntak og formidling vil gjelde ved søknad til videregående opplæring våren 2024. Fylkeskommunene har imidlertid fått økning i bevilgninger allerede fra 2023. Vi forutsetter og oppfordrer fylkeskommunene til å ta inn så mange som mulig allerede fra høsten 2024, og til å benytte seg av den økte fleksibiliteten som ligger i forslaget til ny forskrift dersom forslagene blir fastsatt, for eksempel adgangen til å tilby tilpassede løp eller mer opplæring i fag for de som trenger det for å fullføre videregående opplæring.

Det er så langt lagt til grunn at det ikke vil være behov for særlige overgangsregler i forskriften. Om det vil kunne være behov for slike regler, må imidlertid vurderes i lys av høringen og de forskriftsendringene som fastsettes. Det bes særlig om høringsinstansenes innspill til om det vil være behov for overgangsregler i forbindelse med opphevelse av dagens regelverk og ikrafttredelsen av ny opplæringslov med forskrift.

Det følger for øvrig av ny opplæringslov § 30-2 at forskrifter og enkeltvedtak med hjemmel i regler som blir opphevet eller endret med loven, står ved lag til Kongen fastsetter noe annet. Det betyr for eksempel at alle læreplaner i fag, *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen* og andre forskrifter eller enkeltvedtak som er fastsatt med hjemmel i dagens opplæringslov, vil gjelde også etter 1 august 2024, selv om de ved fastsettelsen ble hjemlet i dagens opplæringslov.

❓ **Har dere innspill til om det er behov for overgangsregler i ny forskrift? Utdyp gjerne hvilke overgangsregler dere i så fall mener det er behov for.**

Nei

Ingen kommentar fra instansen

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Vi kan ikke se at forslaget til nye paragrafer i kapittel 23 og 24 vil få vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

**Er dere enige i vurderingen vår av de økonomiske og administrative konsekvensene?
Utdyp gjerne hvis dere ikke er enige.**

Ja

Notat til høring vurderingsforskriften:

Skolelederforbundet vil peke på utfordringen ved og nødvendigheten av å ivareta sammenhenger i parallelle prosesser.

Regjeringen har de senere årene initiert mange prosesser som vil bli berørt av ordlyden i forskriften, og som det er utfordrende å se sammenhengene mellom. Vi nevner noen prosesser vi ønsker å løfte, kvalitetsutviklingsutvalgets forslag til nytt kvalitetsutviklingssystem,

Ungdomsmeldingen, videreutvikling av vurderingsordningen (referansegruppen for vurdering)

Utvidelsen av fullføringsretten gir store konsekvenser og krever økt kapasitet i fylkeskommunens ulike organer som skal ivareta deltakere. Det legges opp til at voksne og tenåringer står i samme løp, både i ordinær videregående opplæring og i voksentilbudet. Dette vil gi utfordringer i

arbeidet med læringsmiljø, tilrettelegginger og tilpasset opplæring, og med dagens bemanning i skolenes ledergrupper og i klasserommene, vil ikke intensjonene ivaretas. Skolelederforbundet er sterkt uenig i formuleringene i høringsbrevet om at endringene i forskriften og i ny opplæringslov

ikke får administrative og økonomiske konsekvenser. I tillegg til opplæringen i seg selv, vil pedagogisk psykologisk tjeneste, oppfølgingstjenesten og rådgivningstjenesten måtte rustes for å ivareta det utvidede oppdraget. Forvaltningen og administrasjon av søknadsprosessen, tildeling av skoleplass, valg av fag og føring av vitnemål med elever med gamle og nye fagkoder vil kreve store justeringer i et allerede krevende administrativt system (Visma In School).

Skolelederforbundet vil løfte betydningen av å se helhet og sammenheng mellom alle justeringene og endringene i lov og forskrift. Vi må sikre handlingsrom i forskriften som bidrar til arbeidet med et helhetlig vurderingssystem som ivaretar intensjonen i læreplanverket og opplæringsloven, og bidrar til fullføring og ivaretar lovens føringer om elevens beste vurdering.

Med hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Erik Holvik Rossvoll
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent